

gemeente
Hardinxveld-Giessendam

Hardinxveld-Giessendam: Dorp aan het water

PROGRAMMABEGROTING 2023-2026

Raadsvergadering 10 november 2022

INHOUDSOPGAVE

1.1	Inleiding	1
1.2	Leeswijzer	4
1.3	Gehanteerde uitgangspunten.....	5
1.4	Financieel meerjarenperspectief	6
1.5	Aanvullende ontwikkelingen	12
DEEL 1 BELEIDSBEGROTING		13
PROGRAMMAPLAN		15
1.6	Beleidsthema's	16
	Een fijne en veilige woonomgeving voor de inwoners	17
	Dienstverlening: een dienstbare organisatie in contact met inwoners	41
	Regionale samenwerking & participatie	44
	De portemonnee van de gemeente.....	48
1.7	Algemene Dekkingsmiddelen.....	51
1.8	Onvoorzien	53
PARAGRAFEN.....		55
1.9	Paragraaf Bedrijfsvoering.....	56
1.10	Paragraaf Lokale Heffingen	59
1.11	Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing.....	66
1.12	Paragraaf Onderhoud Kapitaalgoederen	75
1.13	Paragraaf Financiering en Treasury.....	85
1.14	Paragraaf Verbonden partijen	91
1.15	Paragraaf Grondbeleid	97
DEEL 2 FINANCIËLE BEGROTING		109
OVERZICHT VAN BATEN EN LASTEN EN TOELICHTING.....		111
2.1	Begroting 2023 per programma	113
2.2	Begroting 2023 totaal	143
2.3	Overzicht taakvelden.....	144
2.4	Overzicht saldi taakvelden per programma	147
2.5	Incidentele baten en lasten	150
2.6	Overzicht beoogde incidentele en structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves ..	152
2.7	Berekening aandeel gemeente in EMU-saldo	155
UITEENZETTING FINANCIËLE POSITIE EN TOELICHTING		157
2.8	Uiteenzetting financiële positie.....	158
2.9	Jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume..	159
2.10	Overzichten overhead en treasury	160
2.11	Totaaloverzicht investeringsplan.....	161
2.12	Verkorte balans/overzicht financiering	164
2.13	Kasstroomoverzicht.....	165
2.14	Overzicht van reserves en voorzieningen	167
2.15	Taakveldmatrix	171

1.1 Inleiding

Geachte leden van de raad,

Voor u ligt de begroting 2023. Hierin leest u de beleidsvoornemens gekoppeld aan de financiën voor het komende begrotingsjaar. Tot zover eigenlijk niets nieuws onder de zon. Toch gaat het hier om een nieuwe opzet van de begroting. We hebben er, samen met de medewerkers, hard aan gewerkt om direct vanaf de start van deze nieuwe bestuursperiode de aansluiting te zoeken met de beleidsvoornemens uit het coalitieakkoord. Zodat u de koers van het college voor de komende jaren direct kan terugzien in de begroting.

We houden ruimte voor actuele, en meestal nieuwe, ontwikkelingen. Ook in 2023 komen er nieuwe ontwikkelingen op ons af, al kennen we deze nu nog niet. Vanuit het coalitieakkoord wordt een aantal onderzoeken gestart als mogelijke voorbereiding voor verdere ontwikkeling. Overigens herkent u waarschijnlijk veel van onze voornemens in 2023. Een groot deel betreft plannen, projecten of uitvoering van beleid dat doorloopt uit het huidige begrotingsjaar.

Waarom een nieuwe opzet?

Ons college hecht aan een herkenbare koers om te werken aan tastbare resultaten in onze samenleving. Tegelijkertijd hechten we aan overzicht en inzicht in onze P&C cyclus, zodat we de ontwikkelingen goed kunnen monitoren en deze overzichtelijk aan u kunnen presenteren ten behoeve van uw controlerende en kaderstellende rol. In de nieuwe opzet vormen de strategische/inhoudelijke doelstellingen de kern van onze begroting. Deze leest u terug in het beleidsmatige deel van de begroting. Dit deel van de begroting mag door gemeenten vrij worden ingevuld. De financiële vertaling is zoals u gewend bent, terug te vinden in de verschillende programma's die daarop volgen.

Nu het financiële perspectief van gemeenten steeds meer onder druk komt te staan, is het ieder jaar een steeds grotere uitdaging om de begroting sluitend te krijgen. Hardinxveld-Giessendam kent, voor een gemeente van onze omvang, een behoorlijk aantal grootschalige (ruimtelijke) investeringen en projecten. Daarnaast vraagt ook het sociaal domein om omvangrijke uitgaven. We zetten blijvend in op een duurzame en evenwichtige begroting, waar bij een integrale afweging bij besluitvorming ons leidend perspectief is. Ook dit uitgangspunt heeft geleid tot de vorm die de begroting nu heeft.

De techniek achter de schermen

In de auditcommissies van 20 juni 2022 en 19 september 2022 is de nieuwe opzet gedeeld en besproken. Het beleidsmatige deel zien we daarbij als de leefwereld en het financiële deel (programma's en taakvelden) als de systeemwereld. Zo blijft achter de schermen de begroting feitelijk gelijk aan voorgaande jaren, omdat de programma-indeling gelijk is aan eerdere begrotingen.

Om te voldoen aan de voorschriften van de BBV (Besluit Begroting en Verantwoording), die gelden voor gemeenten en provincies, is in de begroting ook een financiële indeling gemaakt naar taakvelden. De taakvelden maken het mogelijk om de cijfers van gemeenten onderling te kunnen vergelijken. De informatie over de taakvelden is terug te vinden in de financiële begroting.

Van coalitieakkoord naar beleidsprogramma's

Om te komen tot de strategische doelen is het coalitieakkoord 2022-2026 'Samen krachtig voortbouwen' als handvat gebruikt. De 4 hoofdthema's vormen daarbij de 4 hoofdstukken, waarbij de verschillende thema's als beleidsdoel zijn gehanteerd. Dat zijn:

- Een fijne en veilige woonomgeving voor de inwoners
- Dienstverlening: een dienstbare organisatie in contact met inwoners
- Regionale samenwerking & participatie
- De portemonnee van de gemeente

Herkenbare inrichting

Omdat de actualiteit niet stil staat en om ruimte te houden voor nieuwe ontwikkelingen, dekt het coalitieakkoord niet 100% de lading. Daarom zijn aanvullende onderwerpen waar in 2023 aan wordt gewerkt, opgenomen in deze begroting. Per hoofdstuk is gekozen voor een herkenbare standaardinrichting, te weten:

- Onderwerpen
- Doelstellingen
- Projecten, opdrachten en processen

Ambities in de tijd gezien

Het is de eerste keer dat deze begrotingsopzet is gevolgd. Dat heeft geleid tot een andere werkwijze van totstandkoming, zowel van het college als van de medewerkers. Het college wil naast een gezonde financiële balans ook een balans vinden in de uitvoeringskracht van onze gemeente. Daarom treft u in de begroting 2023 ook onderwerpen aan waarvan we nu al weten dat deze doorlopen in 2024 of pas starten in 2024. We hebben deze ambities gesplitst in een korte termijn ambities (2023) en (middel)lange termijn (2024 en verder). Deze strategische manier van denken en agenderen geeft zo meer overzicht, al is ogenschijnlijk een hoog ambitiesniveau voor 2023 geformuleerd.

Feit blijft dat het in de tijd plaatsen van ambities niet altijd eenvoudig is. Daarom voeren we in de periode na het vaststellen van de begroting een bestuurlijke & ambtelijke evaluatie uit om te bezien hoe we de komende jaren nog scherper onze ambities kunnen plaatsen in de tijd. Zo leren we samen van de ervaringen uit het proces van het opzetten van deze begroting. En gebruiken we het komend jaar voor de verdere invulling van de bestuursperiode.

Financiële vertaalslag ambities

In zowel het coalitieakkoord als bij de beleidsprogramma's zitten ambities waar middelen voor nodig zijn. Deels betreft dit ambtelijke inzet, waarbij afweging nodig is wat wanneer gerealiseerd moet worden. Anderzijds gaat het om financiële middelen. Waarbij het onder andere gaat om eenmalige procesgelden en investeringsgelden. Aanvullende financiële middelen voor realisatie van ambities uit het coalitieakkoord zijn in deze begroting nog niet voorzien. Zoals hierboven aangegeven gaan we aan de slag om onze ambities scherper in de tijd te plaatsen, wij brengen dan ook in beeld welke financiële middelen benodigd zijn.

We hopen dat u met ons deze nieuwe opzet van de begroting kunt waarderen en wensen u een goed Debat en Besluit op 10 november 2022.

Zegen en dank aan God

Wij weten ons bevoorrecht om te mogen leven in een land waar het leven voor velen goed is en hebben daarbij een gevoel van dankbaarheid. Een groot aantal burgers in onze gemeente geeft die dankbaarheid ook een religieuze verdieping en vraagt zegen en brengt dank aan God. Dat gevoel, zo weten wij, wordt door een groot deel van uw raad en ons college gedeeld.

Burgemeester en wethouders van Hardinxveld-Giessendam,
de secretaris, de burgemeester,

drs. J.G. de Jager

D.A. Heijkoop

1.2 Leeswijzer

De begroting bestaat uit een beleidsmatig en een financieel deel. Waarbij het beleidsdeel is opgebouwd uit een programmaplan en de paragrafen. Op elk van de onderdelen volgt hier een korte leeswijzer. De indeling is conform het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV).

Beleidsbegroting

De beleidsbegroting bestaat uit het programmaplan en de paragrafen.

Programmaplan

Zoals in al in de inleiding aangegeven is de opzet van het programmaplan in deze begroting aanzienlijk gewijzigd. Nadrukkelijk is aansluiting gezocht met de beleidsvoornemens uit het coalitieakkoord. De oorspronkelijke programma-indeling is hiermee losgelaten, deze komt alleen nog terug in de financiële begroting.

In het programmaplan is overeenkomstig het coalitieakkoord ingedeeld in de volgende hoofdstukken:

- Een fijne en veilige woonomgeving voor de inwoners
- Dienstverlening: een dienstbare organisatie in contact met inwoners
- Regionale samenwerking & participatie
- De portemonnee van de gemeente

Per hoofdstuk is gekozen voor een herkenbare standaardinrichting, te weten:

- Onderwerpen
- Doelstellingen
- Projecten, opdrachten en processen

Aan het einde van elk hoofdstuk is de relatie aangegeven tussen de onderwerpen uit het hoofdstuk en de programma's/producten in de financiële begroting.

Paragrafen

Het besluit Begroting en verantwoording stelt dat een aantal verplichte paragrafen moet worden opgenomen. Zij geven op een aantal belangrijke beheeraspecten een dwarsdoorsnede door de programma's weer.

Financiële begroting

De financiële begroting is opgebouwd uit verschillende programma's. Per programma is op productniveau aangegeven wat de baten en lasten en de mutaties in de reserves zijn. De financiële mutaties na vaststelling van de perspectiefnota 2023-2026 en de meicirculaire 2022 zijn afzonderlijk toegelicht.

Tevens is per programma informatie opgenomen over:

- De ontwikkelingen en risico's van de verbonden partijen waarvan de kosten op het desbetreffende programma zijn verantwoord.
- Beleidsindicatoren.

In de financiële begroting is verder financiële informatie op totaalniveau opgenomen, zoals onder andere het totaal van de baten en lasten, de baten en lasten per taakveld, de incidentele baten en lasten, het EMU saldo, het investeringsplan, een meerjarige balans op begrotingsbasis en een staat van de reserves en voorzieningen.

Met het vaststellen van de financiële begroting wordt het College geautoriseerd voor uitvoering van de jaarschijf 2023.

1.3 Gehanteerde uitgangspunten

Bij de samenstelling van deze begroting zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Deze begroting is opgesteld conform de voorschriften uit het “Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten” (BBV) van 17 januari 2003, inclusief de aanpassingen van het BBV welke tot en met medio 2022 zijn vastgesteld.
- De financiële gevolgen van besluiten, die genomen zijn tot en met de raadsvergadering van 22 september 2022, zijn verwerkt in de onderliggende stukken.
- De uitkomsten van de jaarrekening 2021 en de ontwikkelingen in 2022, die ook meerjarige effecten kunnen hebben, zijn nadrukkelijk betrokken bij de ramingen voor 2023.
- Alle bedragen zijn in euro's.
- Het financieel meerjarenperspectief 2023-2026 is gebaseerd op constante prijzen. Dat wil zeggen dat de budgetten voor 2024 niet zijn geïndexeerd ten opzichte van 2023. De bedragen van de jaarrekening 2021 en de begroting 2022 zijn gebaseerd op de toenmalige prijspeilen.
- In de begroting is rekening gehouden met oplopende inflatiepercentages, op de volgende onderdelen:
 - Uitbestedingsbudgetten
5%, met uitzondering van infrastructurele budgetten hier is uitgegaan van 10%.
 - Investerings
Voor de investeringen die worden gedekt uit bestemmingsreserves zijn de stortingen in de reserves verhoogd. Bij de investeringen die worden geactiveerd houden we rekening met een stijging van de afschrijvingslasten. We zijn uitgegaan van 5%. Bij de investeringen in wegen hebben we het CBS indexcijfers (wegen met gesloten verharding) van begin 2022 als uitgangspunt genomen (20%).
 - Onderhoudsvoorziening: 5%
- Voor de inkomsten hanteren we in principe de inflatieontwikkeling, die gekoppeld is aan de inflatie over het voorvoorgaande jaar (t-2). Dit betekent dat in principe voor 2023 het inflatiepercentage van 2021 van toepassing is. Dit percentage bedraagt 2,7% (consumentprijsindex). De leges, belastingen en overige gemeentelijke tarieven, zijn in deze begroting nog niet geïndexeerd. Voorstellen hierover volgen bij de vaststelling de belastingenverordeningen en overige gemeentelijke tarieven in de raadsvergadering van december 2022.
- Voor de formatie is uitgegaan van de formele sterkte per 1 mei 2022.
- De huidige CAO loopt af per 31-12-2022. Voor 2023 is rekening gehouden met een stijging van 4% van de salariskosten (gebaseerd op de verwachte loonontwikkeling zoals deze is opgenomen in de meicirculaire 2022).
- Afschrijvingslasten over investeringen worden berekend op basis van het beleid uit de financiële verordening.
- Voor nieuw aan te trekken langlopende geldleningen wordt uitgegaan van een rentepercentage van 1,7% en een looptijd van 10 jaar. Leningen worden als langlopend beschouwd wanneer zij een looptijd hebben van meer dan één jaar.
- Voor nieuw aan te trekken kortlopende geldleningen is voor de rentekosten een bedrag in de begroting opgenomen van € 25.000. Leningen worden als kortlopend beschouwd wanneer zij een looptijd hebben van minder dan één jaar.
- De interne rekenrente is 0,36%, met uitzondering van de grondexploitaties, hiervoor bedraagt de interne rekenrente 0,78%. Voor de rioleringsinvesteringen van voor 2013 is gerekend met 3%. Bij rioleringsinvesteringen van na 2012 wordt uitgegaan van het jaarlijkse berekende omslagpercentage, voor 2023 0,36%. Bij de bepaling van de percentages is rekening gehouden met de “notitie rente 2017” van de commissie BBV.
- De reserves en voorzieningen zijn gebaseerd op de door de raad van 16 december 2021 vastgestelde nota reserves en voorzieningen.
- De berekening van de algemene uitkering uit het gemeentefonds is gebaseerd op 18.413 inwoners en 7.559 woningen (meicirculaire 2022).
- De berekening van de algemene uitkering uit het gemeentefonds is gebaseerd op de meicirculaire 2022. Er is daarbij meerjarig geen rekening gehouden met areaaluitbreiding. Voor de extra middelen voor Jeugdhulp zijn de richtlijnen van de Provincie gevolgd.

1.4 Financieel meerjarenperspectief

In deze paragraaf geven we een uiteenzetting van het financieel meerjarenperspectief. Het vertrekpunt voor de begroting 2023-2026 zijn de perspectiefnota 2023-2026 en de meircirculaire 2022 geweest. De aanpassing die daarna hebben plaatsgevonden worden hieronder weergegeven en toegelicht.

	2023	2024	2025	2026
Begrotingsresultaat na perspectiefnota 2023-2026	-1.234.082	-2.249.599	-2.320.963	-2.311.459
Effecten mei-circulaire 2022	3.487.795	4.529.970	5.404.516	2.612.516
Financieel meerjarenperspectief na perspectiefnota en meircirculaire	2.253.713	2.280.371	3.083.553	301.057

	2023	2024	2025	2026
Financieel meerjarenperspectief na perspectiefnota en meircirculaire	2.253.713	2.280.371	3.083.553	301.057
1. Inflatie uitgaven:				
a. Energie	-655.000	-655.000	-655.000	-655.000
b. Brandstoffen	-11.000	-11.000	-11.000	-11.000
c. Uitbestedingsbudgetten	-340.000	-340.000	-340.000	-340.000
d. Investerings	-190.000	-190.000	-190.000	-190.000
e. Onderhoudsvoorziening	-15.000	-15.000	-105.000	-105.000
2. Salarislasten:				
a. CAO-ontwikkelingen	-200.000	-200.000	-200.000	-200.000
b. Overige ontwikkelingen	-184.892	-184.892	-184.892	-184.892
3. Gemeenschappelijke regelingen	-262.000	-296.000	-296.000	-296.000
4. Rente	-105.593	-145.042	-139.335	-140.372
5. Bijstellingen begroting 2023-2026	-43.999	-43.999	-43.999	-239.999
Financieel meerjarenperspectief begroting 2023-2026	246.229	199.438	918.327	-2.061.206

1. Inflatie uitgaven

a. Energie

Het contract met de huidige energie leverancier is ontbonden. Deze ontbinding heeft plaats gevonden omdat in het 5e sanctiepakket, dat op 9 april 2022 door de Europese Raad is aangenomen, is opgenomen dat alle huidige gascontracten met onze huidige leverancier uiterlijk op 10 oktober 2022 moesten worden beëindigd.

Er is een nieuwe aanbesteding gedaan en begin september is de aanbesteding gegund. Het nieuwe contract is ingegaan per 1 oktober 2022. In lijn met de wereldwijde ontwikkelingen leidt de nieuwe aanbesteding tot een forse stijging van de prijs. Voor 2023 e.v. jaren is de verwachting dat de kosten (stroom en gas) met € 655.000 gaan stijgen.

Als gevolg van deze ontwikkelingen wordt er onderzocht wanneer en welke maatregelen er genomen kunnen worden om de energiekosten naar beneden te brengen.

b. Brandstoffen

Door de gestegen brandstofkosten voor de buitendienst wordt voorgesteld om het budget te verhogen.

c. Uitbestedingsbudgetten

In voorgaande begrotingen werden de uitbestedingsbudgetten niet geïndexeerd. Mochten budgetten door inflatie niet toereikend zijn, dan werden deze bijgesteld bij de perspectiefnota en/of najaarsnota. Wereldwijd stijgen de prijzen op dit moment uitzonderlijk, waardoor wij vanuit het voorzichtigheidsprincipe in de begroting een bedrag hebben opgenomen ter dekking van de deze stijgingen. Wij zijn hierbij uitgegaan van een percentage van 5%. Voor infrastructuur

turele budgetten hebben wij op basis van de CBS indexcijfers (grond- weg- en waterbouw) van begin 2022 een hoger percentage toegepast (10%). Voor bovenstaande hebben we een bedrag opgenomen van € 340.000. Dit bedrag hebben we gereserveerd in de begroting. Bij de perspectiefnota (voorjaarsnota) en de najaarsnota wordt bekeken in hoeverre aanspraak op dit bedrag nodig is.

d. Investeringsen

Ook bij de investeringen stellen we voor om rekening te houden met de stijging van de inflatiepercentages. Voor de investeringen die worden gedekt uit bestemmingsreserves stellen we voor om de storting in de reserves te verhogen. Bij de investeringen die worden geactiveerd houden we rekening met een stijging van de afschrijvingslasten. We zijn uitgegaan van 5%. Bij de investeringen in wegen hebben we het CBS indexcijfers (wegen met gesloten verharding) van begin 2022 als uitgangspunt genomen (20%).

Voor bovenstaande hebben we een bedrag in de begroting opgenomen van € 190.000. Hier van wordt € 145.000 toegevoegd aan de bestemmingsreserves en wordt € 45.000 gereserveerd voor de dekking van hogere kapitaallasten. Bij de perspectiefnota (voorjaarsnota) en de najaarsnota wordt bekeken in hoeverre aanspraak op de bedragen nodig is.

e. Onderhoudsvoorzieningen

In de begroting 2023 is rekening gehouden met de eerste uitkomsten van het herziene Meerjaren onderhoudsplan (MJOP) gebouwen. In dit plan is rekening gehouden met een inflatiepercentage van 2%. In lijn met bovenstaande punten houden we aanvullend rekening met een stijging naar 5%. Op basis van de eerste uitkomsten van het herziene MJOP is de verwachting dat de storting in de voorziening, buiten de extra storting van 3%, niet aangepast hoeft te worden. Hierbij moet wel worden aangetekend dat de levensduur verlengde maatregelen voor het gemeentehuis en de Wielewaal, gelet op de toekomstige ontwikkelingen, buiten de berekening zijn gehouden. De kapitaallasten van deze levensduur verlengde maatregelen hebben we vanaf 2025 opgenomen in de begroting (€ 90.000). Deze middelen kunnen straks ingezet worden ter (gedeeltelijke) dekking van de kapitaallasten van de investeringen in deze panden.

2. Salarislasten

a. CAO ontwikkelingen

De huidige CAO heeft een looptijd tot en met 31 december 2022. De onderhandeling over een nieuwe CAO zijn gestart. In de begroting 2023 waren wij tot nu toe uitgegaan van een stijging van 2% (zie ook perspectiefnota 2023-2026). Gelet op de CAO's die op dit moment worden afgesloten is onze inschatting dat 2% niet voldoende zal zijn. We stellen daarom voor om uit te gaan van een verhoging van in totaal 4% (gebaseerd op de verwachte loonontwikkeling zoals deze is opgenomen in de meicirculaire 2022).

b. Overig ontwikkelingen

Ten opzichte van de begroting 2022 (jaarschijf 2023) is sprake van hogere loonkosten van € 185.000. De oorzaak hiervan is als volgt:

1. In de begroting 2022 is uitgegaan van een loonstijging voor 2022 van 2%. Dit percentage is reeds bij de perspectiefnota 2022-2026 (behandeling in de raad van 7 juli 2021) bepaald. De daadwerkelijke loonstijging is echter ca 3%.
2. Voor voormalige bestuurders hebben wij een wachtgeldverplichting. In de meerjarenbegroting 2022 (jaarschijf 2023) is met deze verplichting geen rekening gehouden. Met het vormen van het college in 2022 is deze verplichting wel ontstaan. Doordat geen rekening was gehouden met deze mogelijke verplichting ontstaan extra lasten. In de komende periode zullen wij bezien of het niet wenselijk is om voor dit risico een voorziening te vormen.
3. Met de vorming van het college in 2022 is besloten om de formatie van het college uit te breiden. Deze uitbreiding is na het opstellen van de perspectief 2023-2026 naar voren gekomen en leidt daarmee tot een structureel nadelig effect.
4. Een aantal medewerkers is geplaatst in een hogere (uitloop)schaal. Bij het opstellen van de begrotingen wordt echter uitgegaan van de ontwikkeling in de schaal van dat moment.

3. Gemeenschappelijke regelingen

	2023	2024	2025	2026
1. Dienst Gezondheid en Jeugd - Service Organisatie Jeugd		-34.000	-34.000	-34.000
2. Dienst Gezondheid en Jeugd - GGD	-56.000	-56.000	-56.000	-56.000
3. Service Gemeente Dordrecht	-200.000	-200.000	-200.000	-200.000
4. SVHW	-6.000	-6.000	-6.000	-6.000
Totaal	-262.000	-296.000	-296.000	-296.000

1. Het bedrag dat de gemeente Hardinxveld-Giessendam in de begroting 2023-2026 van de Service Organisatie Jeugd (SOJ) heeft laten opnemen is door SOJ structureel doorgetrokken op het niveau van 2023. Om onze begroting, conform de richtlijnen van de Provincie, in lijn te brengen met de begroting van SOJ dient er een bijstelling plaats te vinden voor 2024.
2. Voor de GGD liggen de kosten, op basis van de door het Algemeen Bestuur vastgestelde begroting, in 2023 hoger dan waar in de begroting vanuit was gegaan, dit komt o.a. door indexatie van de bijdrage.
3. Op basis van de begroting 2023 van de Service Gemeente Dordrecht is het budget in de begroting verhoogd. De stijging van de bijdrage is o.a. het gevolg van indexatie van de bijdrage ten opzichte van 2022.
4. Op 14 september 2022 is de begroting 2023 van SVHW vastgesteld. Op basis van deze begroting is de bijdrage bijgesteld.

4. Rente

In de begroting 2023 is rekening gehouden met een stijging van de rente waardoor er in de begroting 2023 een nadeel ontstaat. Daarnaast kunnen er, op basis van het geactualiseerde Meerjarenprogramma Grondexploitaties (MPG), minder rentekosten aan de grondexploitaties kunnen worden doorgerekend als gevolg van een lagere boekwaarde van de grondexploitaties.

5. Bijstellingen begroting 2023-2026

	2023	2024	2025	2026
1. Onroerende zaakbelasting	92.786	92.786	92.786	92.786
2. Dividend	-70.000	-70.000	-70.000	-70.000
3. Bijdrage Riveer	-27.500	-27.500	-27.500	-27.500
4. BOA	-32.000	-32.000	-32.000	-32.000
5. Jeugdzorg	-	-	-	-196.000
6. Overige	-7.285	-7.285	-7.285	-7.285
Totaal	-43.999	-43.999	-43.999	-239.999

1. Onroerende zaakbelasting

Op basis van de opgelegde belastingaanslagen tot en met het 2e kwartaal 2022 en de verwachte aanslagen over het 3e t/m 4e kwartaal 2022 (o.b.v. de belastingaanslagen 2020 en 2021 evenals de bezwaarschriften 2020 en 2021) vallen de opbrengsten voor de onroerende zaakbelasting op woningen hoger uit.

De hogere opbrengsten op woningen wordt deels veroorzaakt door een hogere waardeontwikkeling dan was voorzien. Deze bedraagt ca 1,1% (ca € 23.000). Dit is gebaseerd op het verschil tussen de ramingen bij de bepaling van de tarieven (overzicht ramingen SVHW september 2021) en de actuele ramingen (overzicht ramingen SVHW juni 2022). Daarbij dient overigens is ogenschouw te worden genomen dat de hogere waarden ook samenhangen met gerealiseerde uitbreiding van het aantal woningen (effect ca € 41.000). Daarnaast is bij het

vaststellen van de begroting 2022 nog geen rekening gehouden met de nieuwe tarieven, waarbij een inflatiepercentage van 1,3% (ca € 29.000) is aangehouden.

2. Dividend

De gemeente heeft, net als een aantal andere gemeenten, een aandelenbelang in Stedin. Vanuit dit aandelenbelang ontvangen wij dividend. Doordat Stedin haar kapitaal en daarmee het aantal aandelen heeft uitgebreid ontstaat een verwateringseffect van ons dividend. Dit hangt o.a. samen met het feit dat onze gemeente heeft besloten om geen extra kapitaal in Stedin te verwerven. De oorzaak is daarbij tweeledig. Enerzijds ontvangen de gemeenten die hebben deelgenomen in de uitbreiding van het kapitaal van Stedin een gegarandeerd rendement. Deze wordt eerst in mindering gebracht op het uit te keren totale dividend. Daarnaast is door de kapitaalstorting het aantal aandelen vermeerderd, waarbij ons belang procentueel kleiner wordt. Gelet op de dividenduitkering over 2021 in 2022 van ca € 2.500 wordt voorgesteld om de geraamde dividendopbrengsten (€ 70.000) structureel op nihil te zetten.

3. Bijdrage Riveer

De verwachte exploitatiebijdrage aan Riveer wordt verhoogd, o.a. door gestegen brandstofprijzen.

4. BOA

Via de meicirculaire 2022 zijn middelen beschikbaar gesteld voor extra capaciteit BOA's in de openbare ruimte. Het betreft hier een bedrag van € 32.000 structureel. Dit geld is een vrij te besteden financiële bijdrage om aan de handhaving in de gemeente te besteden. Het ministerie van JenV wil met deze financiële bijdrage een impuls geven om extra capaciteit voor BOA's vrij te kunnen maken en zo de handhaving in de openbare ruimte te versterken. Deze gelden zijn bedoeld om extra BOA's aan te nemen maar mogen ook besteed worden aan indirecte capaciteit zoals investeren in (betere) registratiesystemen om administratieve lasten te verlichten. Het budget is in eerste instantie ten gunste gebracht van de algemene middelen.

Voorgesteld wordt om de middelen in te zetten voor het aannemen van een 2de BOA. Het is wenselijk om minimaal twee BOA's in de gemeente te hebben vanwege onder andere veiligheidsaspecten en elkaar te kunnen vervangen tijdens vakantieperiodes.

5. Jeugdzorg

	2023	2024	2025	2026
1. Huidige raming	1.340.000	978.000	978.000	978.000
2. Raming richtlijn Provincie	1.340.000	1.232.000	1.135.000	782.000
	-	254.000	157.000	-196.000
3. Reserveren	-	254.000	157.000	-
Totaal	-	-	-	-196.000

Rijk en VNG werken op dit moment aan de Hervormingagenda jeugdzorg. Deze zal naar verwachting dit najaar worden afgerond. Vooruitlopend hierop zijn voor de jaren 2022 en 2023 reeds aanvullende, incidentele middelen toegevoegd aan het gemeentefonds, in lijn met de financiële reeks van de uitspraak van de Commissie van Wijzen (CvW).

Gemeenten mogen in de jaarschijven 2024 tot en met 2026 de incidentele middelen meenemen in hun meerjarenraming. In de perspectiefnota 2023-2026 waren wij voorzichtigheids halve uitgegaan van 75% van de incidentele middelen van 2023. De Provincie schrijft voor dat voor de begroting 2023 uit moet worden gegaan van:

- Extra middelen van landelijk € 1.265 miljoen (2024) , € 758 miljoen (2025) en €367 miljoen (2026).
- Een besparing van € 100 miljoen in 2024, € 500 miljoen in 2025, € 500 miljoen in 2026 en vanaf 2027 € 511 miljoen structureel als gevolg van maatregelen die het Rijk zal uitwerken.

De aanpassing op basis van de richtlijnen van de provincie leidt tot een voordeel voor de jaren 2024 en 2025 en een nadeel voor de jaren daarna. Gelet op de onzekerheid omtrent de ontwikkeling van de kosten en de effecten van de te nemen maatregelen om de kosten te verlagen stellen we voor om de verwachte voordelen voor 2024 en 2025 vooralsnog te reserveren en niet ten gunste van het begrotingssaldo te laten komen.

Totaal overzicht van de lasten en baten in 2023

De verwachte totale lasten en baten bedragen in 2023 € 48.618.000 respectievelijk € 48.864.000. Hieronder is in zowel tabel- als grafiekvorm een specificatie van de lasten en baten gemaakt ingedeeld naar kosten- en batensoorten.

Lasten

Bedragen x € 1.000

Programma	Apparaatskosten	Verbonden partijen	Subsidies en overdrachten	Rente en afschrijving	Materieel	Bijdragen aan reserves	Totaal lasten
1	433	849	5	0	1.434	0	2.721
2	525	0	109	0	53	0	687
3	509	1.334	0	10	172	0	2.025
4	691	186	89	580	1.487	636	3.669
5	108	45	103	4	348	0	607
6	57	83	19	362	577	60	1.158
7	161	0	24	292	1.913	58	2.449
8	99	3.389	5	0	0	0	3.493
9	848	10.949	1.538	6	1.669	0	15.009
10	780	452	0	448	2.560	18	4.258
11	1.210	0	100	1	3.639	0	4.950
12	765	0	0	9	300	0	1.074
13	659	165	30	414	-217	0	1.051
14	2.544	2.655	0	172	0	96	5.468
Totaal	9.389	20.107	2.020	2.298	13.935	868	48.618

Specificatie lasten (x 1.000)

Baten

Bedragen x € 1.000

Programma	Rijksbijdragen	Lokale heffingen	Grondexploitatie	Overige inkomsten	Bijdragen uit reserves	Totaal baten
1	0	0	0	0	14	14
2	0	268	0	2	0	270
3	0	12	0	4	16	32
4	0	0	0	134	849	983
5	0	101	0	7	10	118
6	88	0	0	38	41	167
7	0	0	0	842	109	950
8	2.366	0	0	0	0	2.366
9	0	1	0	14	195	210
10	0	4.415	0	129	24	4.567
11	0	755	3.225	240	50	4.269
12	0	0	0	1	0	1
13	30.022	4.271	0	401	0	34.694
14	0	0	0	18	205	223
Totaal	32.476	9.822	3.225	1.828	1.513	48.864

Specificatie baten (x 1.000)

1.5 Aanvullende ontwikkelingen

Door de wereldwijde ontwikkelingen zien we dat de prijzen en de lonen stijgen. In onze begroting 2023 hebben we hier getracht zo goed mogelijk op in te spelen door o.a. extra middelen te ramen voor uitbestedingsbudgetten en, ten opzichte van de perspectiefnota 2023-2026, rekening te houden met een extra stijging van de salariskosten van 2% (totaal 4%). Zie ook paragraaf 1.4 financieel meerjarenperspectief.

Er zijn echter aanvullende ontwikkelingen die mogelijk leiden tot extra uitgaven. Hieronder volgt een nadere toelichting.

CAO ambtenaren

De huidige CAO heeft een looptijd tot en met 31 december 2022. Zoals eerder aangegeven hebben wij in de begroting 2023 rekening gehouden met een stijging van 4%. Op dit moment zijn de onderhandelingen gestart over een nieuwe CAO. Landelijk zien we dat er CAO's worden afgesloten met salarisstijgingen die hoger liggen dan 4%. Ter indicatie: een verhoging van 1% leidt tot een stijging van de salariskosten met circa € 100.000.

Loon- en prijsontwikkelingen bij Gemeenschappelijke Regelingen

In de begroting 2023 hebben wij rekening gehouden met de vastgestelde bijdragen volgens de begrotingen van de gemeenschappelijke regelingen waarin wij deelnemen. Evenals voor onze eigen gemeente geldt voor de GR-en dat er sprake is van loon- en prijsontwikkelingen die van invloed zijn op de bijdragen van de deelnemers. In deze begroting is met dit laatste nog geen rekening gehouden en zal e.e.a. moeten blijken uit de tussentijdse rapportages van de GR-en. Op dat moment kan ook de financiële vertaling naar onze begroting plaats vinden.

Nieuwe functiewaarderingsysteem

Het college heeft op 11 mei 2021 ingestemd met het invoering van een nieuw functiewaarderingsstelsel, te weten HR21. HR21 is het functiewaarderingsstelsel van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG). De keuze voor HR21 vloeit onder meer voort uit het organisatieonderzoek uit 2020, waarbij gebleken is dat we te maken hebben met een verouderd loongebouw.

Het proces van invoering van het nieuwe functiewaarderingsstelsel nadert zijn afronding. Daarmee worden o.a. bestaande functies/rollen gewaardeerd op basis van HR21. De afronding staat eind 2022/begin 2023 gepland, zodat daarna de wijzigingen ook in salaris technische zin, voor zover nodig, worden doorgevoerd. In de begroting 2023-2026 is reeds rekening gehouden met hogere kosten als gevolg van het nieuwe functiewaarderingsstelsel (€ 75.000 per jaar), maar uiteindelijk kan pas na de afronding van het traject daadwerkelijk worden bepaald of dit bedrag toereikend is.

DEEL 1

BELEIDSBEGROTING

PROGRAMMAPLAN

1.6 Beleidsthema's

Een fijne en veilige woonomgeving voor de inwoners

Onderwerpen

De belangrijkste onderwerpen in dit programma zijn:

- Welzijn en zorg – lokaal dichtbij en landelijk lef
- Vluchtelingen en statushouders
- Bouwen, wonen en projecten
- Leefbaarheid – fijn & veilig wonen
- Centrumvisie, horeca en evenementen – levendig & passend
- Sport en verenigingsleven
- Cultuur & cultuurhistorie
- Groen en gezond
- Begraafplaatsen
- Riolering en watergangen
- Een duurzame gemeente
- Economie en onderwijs
- Bereikbaarheid

Doelstellingen

Onze gemeente moet een fijne en veilige woonomgeving voor de inwoners zijn. Als gemeentebestuur vertegenwoordigen we alle inwoners van Hardinxveld-Giessendam. Tegelijkertijd zien we zowel landelijk als lokaal dat lang niet iedereen zich betrokken of vertegenwoordigd voelt. Wij zetten ons in voor onze inwoners, bedrijven en maatschappelijke partners. Al realiseren we ons dat we niet altijd pasklare antwoorden of oplossingen voorhanden hebben en dat er verschillen (mogen) zijn in de samenleving. Wij werken vanuit vertrouwen en gaan uit van gelijke behandeling voor iedereen.

- Inzetten op preventie
- Lokaal wat nodig is en uitgaan van eigen kracht van inwoners
- Faciliteren van woningbouwopgaven en bouwen naar behoeften en inwoners
- Veilige en prettige woonomgeving
- Stimulering van economische ontwikkelingen en initiatieven
- Actieve rol van verenigingen in (samen) sporten en/of muziek
- Inzet op (kleinschalige) recreatie

Projecten, opdrachten en processen

Omschrijving

Welzijn & zorg – lokaal dichtbij en landelijk lef

Preventie

We zetten ons in op preventie: we willen voorkomen dat (zwaardere) hulp aan inwoners noodzakelijk wordt. Dat betekent veel inzet aan de voorkant en dicht bij onze inwoners: van alert zijn op signalen die kunnen duiden op een zorgvraag tot het voorkomen dat zwaardere zorg nodig is. Ook willen we voorkomen dat onze inwoners door schulden of armoede in een mogelijk sociaal isolement terechtkomen.

Wat gaan we specifiek doen in 2023?

We richten ons op kwetsbare doelgroepen, zoals ouderen, chronisch zieken en gehandicapten. Groepen waarbij de voorspelling is dat de zorgvraag gaat toenemen. Door het toenemende personeelstekort zijn we genoodzaakt om zorg anders te organiseren. Aandacht gaat naar preventie, zwaardere zorg moet worden voorkomen en we zullen een steeds groter beroep doen op vrijwilligers en mantelzorgers. Een andere kwetsbare doelgroep waar we ons op richten zijn de werkende minima. Voor de kwetsbare doelgroepen formuleren we maatschappelijke opgaven, waarop we onze projecten 2023 e.v. richten. We gaan o.a. het volgende doen:

- Continuering jeugdhulp naar de voorkant.
- Wetenschappelijk onderzoek heeft aangetoond dat de kans op dementie wereldwijd 30% verkleind kan worden door vitaal ouder te worden. We maken onze inwoners hiervan bewust door voorlichting en informatie te geven.

- We leggen vanuit het ouderenconsultatiebureau huisbezoeken af bij (potentieel) kwetsbare ouderen. We informeren ouderen over verschillende aspecten van het ouder worden en waar nodig ondersteunen we samen met de huisartsenpraktijk zorg op maat.
- Rijksvaccinatieprogramma onder de aandacht brengen bij de inwoners door goede, heldere informatievoorziening. Hiervoor werken we samen met o.a. JongJGZ, verloskundigenpraktijk, NPV en huisartsen.
- Voorkomen van zwaardere zorg bij kwetsbare zwangeren door inzet van vroegsignalering, zoals prenatale huisbezoeken en Prézorg.
- Uitvoering geven aan de waakvlamfunctie (zie verder uitgewerkt onderdeel waakvlam).
- Vroegsignaleringsproces wordt aangescherpt; doelgroepen in kaart brengen die vast lopen.
- Ontwikkeling lokale participatieplekken in samenwerking met lokale netwerk en lokale partners.
- Preventie is ook het weerbaarder maken van inwoners in zelfredzaamheid. We zetten in op weerbaarheid van inwoners.

Wat gaan we doen na 2023?

- Uitvoering en monitoring lokaal minimabeleid.
- Doorontwikkeling participatieplekken: meer participatieplekken creëren door in contact te treden met lokale ondernemers. Inzetten op het toeleiden naar participatieplekken en waar mogelijk naar betaald werk.
- Voortzetting doorontwikkeling vroegsignalering.
- Uitvoeren en afronden preventieve projecten, borgen van preventieve maatregelen n.a.v. deze projecten.

Lokaal preventie akkoord

Goede zorg dichtbij voor jong en oud betekent dat de huisartsen en andere zorgverleners de oren en ogen op het gebied van zorg zijn en blijven. Samen zorgen we voor een goede informatievoorziening en onderlinge verbindingen tussen zorgorganisaties. Dit is ons lokale preventieakkoord.

Wat gaan we specifiek doen in 2023?

Onze lokale Visie Sociaal Domein is vastgesteld in 2020, inmiddels zijn een aantal andere beleidstukken onder deze paraplu vastgesteld. We gaan uit van eigen kracht en verantwoordelijkheid van inwoners. We zetten in op normaliseren. Verder gaan we uit van onze visie "goed is goed genoeg". Waar nodig ontvangen inwoners passende hulp en ondersteuning.

- We leggen de focus op een kwetsbare doelgroepen. De lokale organisaties en verenigingen zijn partners die we voor deze opgaves moeten verbinden met elkaar. We zetten blijvend in op contact met huisartsen, voorveldpartners en andere zorgorganisaties.
- We halen (zorg)signalen op bij voorveldpartners.
- We realiseren een respectvolle samenleving binnen Hardinxveld-Giessendam. In gesprek met inwoners/partners starten we projecten ter voorkoming van grensoverschrijdend gedrag (pesten, huiselijk geweld, ouderenmishandeling).
- Onze visie is dat problemen niet direct uit handen genomen en opgelost moeten worden. Inwoners voeren regie over hun eigen leven. Mentale gezondheid krijgt aandacht door (bijvoorbeeld via het onderwijs) in te zetten op bewustwording, weerbaarheid en het geven van handvatten om problemen eerder te kunnen bespreken.

Wat gaan we doen na 2023

- Het opgavegericht werken zullen we continueren door doorlopend huidige projecten te evalueren. Door de contacten in het voorveld zullen we alert moeten blijven op nieuwe 'doelgroepen' of nieuwe projecten die de aandacht verdienen.
- Vanuit het opgave gericht werken zullen projecten in planning worden gezet. Zo zal er prioriteit worden gegeven aan urgente projecten en zullen andere projecten op een later moment uitgevoerd worden. Andere projecten zullen voor een langere tijd doorlopen: uitvoeren en afronden preventieve projecten, borgen van preventieve maatregelen n.a.v. deze projecten.

Balans tussen zorgvragen

We vragen landelijk blijvend aandacht voor een betere balans tussen de zorgvragen die we in onze gemeente zien, de beperkte beleidsvrijheid die het rijk biedt en het budget dat daarvoor beschikbaar wordt gesteld. Juist in een relatief kleine gemeente als Hardinxveld-Giessendam hebben we problemen in de samenleving goed in beeld en hebben mensen oog voor elkaar. Dat is een deel van onze kracht, al beseffen we dat we de disbalans tussen de nodige zorg en het beschikbare budget niet alleen kunnen oplossen. We volgen daarom, ook in 2023, de ontwikkelingen vanuit het Rijk op de voet en zorgen ervoor dat het, bij voorkeur in regionaal verband, blijvend op de agenda van het Rijk blijft.

Wat gaan we specifiek doen in 2023?

- Een andere visie op zorg is nodig gezien de maatschappelijke problemen zoals schaarste van personeel, vergrijzing. Hierdoor neemt het aantal hulpvragen toe.
- De uitgangspunten van onze lokale visie sociaal domein, zoals normaliseren worden steeds belangrijker. We organiseren een maatschappelijk debat met onze voorveldpartners om te spreken over 'wat is zorg', waar moet de zorg terecht komen, wat kunnen we niet meer doen?
- Gezien de maatschappelijke problemen: het toetsen en waar gewenst aanscherpen van het toegangsbeleid op individuele voorzieningen op het gebied van Wmo, Participatiewet en de Jeugdwet. Dit leggen we vast in de verordeningen.
- We organiseren de toegang tot voorzieningen van de Sociale Dienst Drechtsteden dichtbij en zetten in op een integrale consulent die breed kan adviseren. We maken keuzes over wat we wel doen en wat ook niet. Normaliseren is hierbij het uitgangspunt.

Wat gaan we doen na 2023?

- Herijking beleid overige verordeningen op het gebied van werk en inkomen.

Tweesporenbeleid

We zetten ons blijvend in op twee sporen: we doen lokaal wat nodig is, we gaan uit van de eigen kracht van inwoners en zetten het huidige beleid op sociaal domein voort met bijzondere aandacht voor ouderenzorg (mantelzorg, dementie, huiselijk geweld) en jeugdzorg.

Er is een vangnet voor diegenen die dat nodig hebben. Daarnaast zetten we met lef in op verbetering van het rijksbeleid om de bijbehorende middelen te verkrijgen en de financiële balans te verbeteren.

Wat gaan we specifiek doen in 2023?

- We steunen de lobby vanuit de regio naar het rijk: afschaffing abonnementstarief, resultaatgericht indiceren mogelijk maken, koopkracht pakket, beleid op energiecrisis en vluchtelingen e.d..
- Voortzetten ouderenconsultatiebureau en het dementievriendelijk maken van de gemeente. We werken samen met de ouderenbonden, verenigingen e.d. om te bepalen welke inzet er nodig is, denk aan bewustwording, oog voor elkaar, positieve gezondheid.
- We stemmen de ondersteuning af op wat mantelzorgers aangeven nodig te hebben. We waarderen hen (mantelzorgwaardering en week van de mantelzorg) en bieden een vangnet voor hen die dat echt nodig hebben.
- Afbakening jeugdhulp: aanpakken bij de oorzaak, geen symptoombestrijding. Maatschappelijk het gesprek voeren: Wat is normaal en wat is zorg? Sociaal team is hier een belangrijke uitvoerende partij.
- We maken een integrale consulent van de Sociale Dienst Drechtsteden onderdeel van het sociaal team, zodat ondersteuning meer integraal en via kortere lijnen kan worden ingezet.
- Ontwikkelen van lokale aanpak van energiarmede in samenhang met team duurzaamheid.

Wat gaan we doen na 2023?

- Vanuit de doelgroepen blijven ophalen en toetsen wat er nodig is. Hierbij stoppen we met projecten die weinig bereik hebben en/of niet inspelen op een 'probleem'. Verdeling van schaarste is een belangrijke motivatie.
- We blijven projecten continueren en verduurzamen.

Respect en gelijkheid

In onze gemeente kan iedereen zichzelf zijn: iedereen is anders en moet zich thuis kunnen voelen. We hebben respect voor elkaar. Pesten en mishandeling horen in onze gemeente daarom niet thuis. Zo is en blijft Hardinxveld- Giessendam een sociale gemeente waar normaal gedrag helpt om zorg te voorkomen.

Wat gaan we specifiek doen in 2023?

- In een aantal sessies ontwikkelingen we met voorveldpartners een lokaal programma respectvolle samenleving. We maken een start met de uitvoering van het programma. Hier is oog voor allerlei kwetsbare doelgroepen. De uitvoering hiervan ligt bij voorveldpartners en het onderwijs.
- Gedenksteen plaatsen op de begraafplaats in beneden- en boven- Hardinxveld voor ouders die hun kindje zijn verlopen in de zwangerschap. Inzet op rouwverwerking en dat alle deze ouders de mogelijkheid hebben om ook een gedenkteken te hebben.

Wat gaan we doen na 2023?

- Met de voorveldpartners geven we verder uitvoering aan het lokale programma respectvolle samenleving.

Waakvlamfunctie

Het sociaal team biedt waakvlamondersteuning, zo lang als nodig is. Waakvlamondersteuning is een vorm van lichte ondersteuning die gedurende langere tijd incidenteel of periodiek aangeboden wordt aan kwetsbare mensen. Kwetsbare inwoners houden we in beeld om escalatie, verslechtering of terugval van problematiek te voorkomen (preventie).

Wat gaan we specifiek doen in 2023?

- Aansturen op het tijdig afschalen van de ondersteuning naar de waakvlamfunctie.
- We zorgen voor voldoende bezetting om de waakvlamondersteuning uit te voeren. Dit wordt afgesteld op de vraagbehoefte.
- We stellen een profiel op voor de (semi) professional waakvlamuitvoering. Hierbij is opleiding niet de belangrijkste vereiste, maar ervaring en persoonlijkheid staan bovenaan.
- Het voorveld de opdracht geven om meer vrijwilligers 'op te leiden' voor waakvlamcontact, zodat er meer afgeschaald kan worden.
- We evalueren de uitvoering van de waakvlam en maken zo nodig aanpassingen.

Wat gaan we doen na 2023?

- We brengen in kaart hoe naar verwachting de ondersteuningsbehoefte zich de komende jaren gaat ontwikkelen, denk aan vergrijzing, meer stadsproblematiek.

Doorontwikkeling sociaal team

2022 heeft in het teken gestaan van de herinrichting van het sociaal team. Dit loopt deels nog door in 2023.

Wat gaan we specifiek doen in 2023?

- We zetten in op het vormen van een vaste kern van medewerkers in sociaal team, waarbij een deel van de medewerkers in dienst is van de gemeente en een klein deel gedetacheerd wordt.
- Communicatie en dienstverlening richting de burger optimaliseren.
- 2023 is het peiljaar voor het werken met KPI's en het aanleveren van onze eigen managementrapportages.
- Er is flink ingezet op deskundigheidsbevordering in 2022, dit loopt uiteraard door in 2023 en verder.
- Vanaf 2023 werkt het sociaal team in één rapportagesysteem.
- De intensivering van de samenwerking met het voorveld (beleid) door meer inzet in gezamenlijke projecten en opdrachten is ook van invloed op het sociaal team. inzetten op meer contact en gezamenlijkheid in doeldgroepen.
- De jongerenwerker verbinden we direct aan het sociaal team, zodat er veel contact is met onze jongeren en problemen vroegtijdig worden gesignaleerd (zie ook 'fijn en veilig wonen').

Wat gaan we doen na 2023?

- De doorontwikkeling van het sociaal team is een doorlopend proces, waar een basis is gelegd en deze behouden dient te worden. Aan de andere kant blijven we inspelen op actuele situaties.
- Na 2023 is duidelijk op welke manier we de samenwerking met Mee-Vivenz hebben vormgegeven.
- Communicatie is een blijvend aandachtspunt.

Maatschappelijke agenda

De Maatschappelijke Agenda is in Hardinxveld-Giessendam een begrip. De MAG is voor veel organisaties en betrokken burgers een laagdrempelige mogelijkheid om geld te ontvangen dat voldoet aan de 8 gestelde MAG-doelen.

Na enkele jaren is het goed om het systeem van de MAG en de uitgangspunten die daaraan ten grondslag liggen tegen het licht te houden.

Wat gaan we specifiek doen in 2023?

- Bestuurlijk wordt gekeken naar de toekomst van de MAG. Het systeem van de MAG en de uitgangspunten die daaraan ten grondslag liggen worden tegen het licht te houden.

Wat gaan we doen na 2023?

- Afhankelijk van de bestuurlijke keuze die wordt gemaakt, zullen ook eventuele praktische wijzigingen worden doorgevoerd.

Vluchtelingen & statushouders

Sinds begin 2022 vangt Hardinxveld-Giessendam een flink aantal vluchtelingen uit Oekraïne op in twee tijdelijke locaties. Daarnaast voldoen we aan de huisvesting van onze statushouders. Die lijn zetten we voort. De opvang die we bieden, past bij de schaal van Hardinxveld-Giessendam. We hebben en houden oog voor de draagkracht van de samenleving.

Door de oorlog in Oekraïne is de afgelopen tijd een groot aantal vluchtelingen naar Nederland gekomen. Op dit moment worden in van onze gemeente Oekraïense vluchtelingen opgevangen door particulieren en twee gemeentelijke opvanglocaties. Het college van burgemeester en wethouders van Hardinxveld-Giessendam heeft besloten, vanwege de aanhoudende oorlog in Oekraïne, om een tijdelijke gedoogbeschikking van algemene strekking af te geven voor de particuliere opvang van Oekraïense vluchtelingen.

Wat gaan we specifiek doen in 2023?

- Oekraïense vluchtelingen: Huurovereenkomsten van de tijdelijke gemeentelijke locaties lopen tot en met 14 maart 2023, de duur van 1 jaar. In 2023 besluiten om de duur van de huurovereenkomsten te verlengen of te beëindigen. Dit is afhankelijk van de omstandigheden op dat moment, in het bijzonder de noodzaak tot het beschikbaar hebben van geschikte tijdelijke opvanglocaties.
- Besluiten of de gedoogbeschikking voor particuliere opvanglocaties voor Oekraïense vluchtelingen verlengd moet worden.
- Statushouders: We voldoen aan de taakstelling, zoals deze door de landelijke overheid bij onze gemeente wordt neergelegd. Voldoen aan de taakstelling, maar niet meer dan de door de Rijksoverheid bepaalde aantallen. De verdeling over de gemeente hangt af van hoeveel mensen er in de gemeente wonen, kortom het vastgestelde aantal is passend bij de schaal van Hardinxveld-Giessendam.
- Statushouders: In overleg met woningcorporatie Fien Wonen gaan we kijken of er nieuwe woonvormen ingezet kunnen worden, zoals kamergewijs verhuren in plaats van per woning, om zo onze taakstelling te kunnen volhouden, maar ook woningen zuinig te verdelen. Rekeninghouden met de draagkracht van de wijk en /of buurt.

Wat gaan we doen na 2023?

- Vluchtelingen: Afhankelijk van de omstandigheden zorgdragen voor een verlenging van de tijdelijke opvang op de reeds bestaande gemeentelijk locaties.
- Statushouders: Idem als 2023, proberen te voldoen aan onze jaarlijkse taakstelling.

Bouwen, wonen en projecten

Bouwen naar behoefte

We blijven bouwen op een organische manier, naar behoefte en vooral voor onze inwoners. Voor hen willen we het mogelijk maken om te kunnen wonen waar ze willen, als starter, als doorstromer of als senior. Wie werkt in Hardinxveld-Giessendam zou de mogelijkheid moeten hebben om er te kunnen wonen of tenminste tijdelijk onderdak te hebben, zoals arbeidsmigranten. Zo vergroten we de samenhang tussen wonen en werken.

Wat gaan we specifiek doen in 2023?

- De focus ligt op het bouwen van nieuwe woningen conform de Lokale Paragraaf Bouwen met bijbehorend uitvoeringsprogramma 2022-2023. Door deze focus kunnen we vaart maken met de woningbouw, dit doen we door het zoeken naar mogelijkheden voor nieuwbouw en het realiseren van gemiddeld 80 woningen per jaar.
- Samenhang met groeiagenda (regionale ambities): we dragen op onze eigen manier bij aan de ambities van de regio. Kortom passend bij de omvang en schaal van Hardinxveld-Giessendam.
- Daarnaast dienen het ook de juiste woningen zijn, dit betekent passend bij de lokale behoefte. Per woningbouwproject bekijken we welk programma wenselijk en/of haalbaar is en onderzoeken we welke koopconstructie we kunnen inzetten zodat de lokale doelgroep wordt bereikt.
- En het nieuwe huis moet kloppen voor nu en straks (levensloopbestendig), om zo verhuistrentjes te creëren (doorstroming).

Wat gaan we doen na 2023?

- Het uitvoeringsprogramma van de Lokale Paragraaf Bouwen actualiseren.

Prestatieafspraken met woningcorporatie

Prestatieafspraken

Het onlangs vastgesteld beleid voor voorrang bij koopwoningen voeren we uit. Daarnaast zetten we samen in op kwaliteitsverbetering van huurwoningen. Dit is goed voor de leefbaarheid en sociale cohesie in onze gemeente en draagt bij aan de duurzaamheidsopgave. We leggen dit vast in de prestatieafspraken die we met de woningcorporatie maken.

Wat gaan we specifiek doen in 2023?

- Mogelijkheden onderzoeken voor (her) ontwikkeling c.q. kwalitatieve transformatie, waarbij de focus ligt op kleinere woningen voor lokale jongeren en geschikte woningen voor senioren.
- Doorstroming onder senioren bevorderen door middel van een nog op te stellen set van maatregelen/plan van aanpak.

Wat gaan we doen na 2023?

- We gaan samen met onze woningcorporatie de mogelijkheden onderzoeken voor prestatieafspraken op lange termijn.

Versnelling processen in ruimtelijke ontwikkelingen

We streven naar een versnelling van onze eigen processen in ruimtelijke ontwikkelingen. We hebben immers minder invloed op de markt en (soms conflicterende) regelgeving van de landelijke en provinciale overheid. Ook de samenwerking in het Bouwberaad biedt mogelijkheden voor versnelling. Samen met de corporatie willen we inzetten op een huurpuntenstelsel dat inwoners die al in de gemeente wonen of werken bevoordeelt. Dit geldt zowel voor huur- als voor koopwoningen.

Wat gaan we specifiek doen in 2023?

- Intern: een nieuw werkproces inregelen voor een integrale benadering van ruimtelijke initiatieven door middel van een intake- en omgevingstafel (voortuitlopend maar wel passend bij de aankomende Omgevingswet).
- We werken met de betrokken omgevingsdiensten aan afspraken die zorgen voor meer grip op de opgaven rondom de Wet natuurbescherming in relatie tot ruimtelijke ontwikkelingen.

- **Bouwberaad:** Periodieke bijeenkomsten (maximaal 3 keer per jaar) waarin we gezamenlijk met onze ontwikkelende partijen afstemmen over bouw- en ontwikkellocaties.

Wat gaan we doen na 2023?

- Monitoring nieuwe werkproces en waar nodig aanpassen.
- **Bouwberaad:** voortzetting van de afspraken van 2022.

Woningbouw

In 't Oog onderzoeken we de mogelijkheden om de woningbouw rond het spoor iets te verdichten, passend bij de omgeving en het dorpse karakter, inclusief een goede ontsluiting. We kijken integraal naar onze projectenkaart en de uitvoeringsplannen voor wonen.

Wat gaan we specifiek doen in 2023?

- Met het bureau Mecanoo gaan we een ambitiesdocument opstellen met betrekking tot de verdere ontwikkeling van 't Oog.

Wat gaan we doen na 2023?

- Uitvoering geven aan de door de gemeenteraad gekozen ambities met daarbij behorende uitgangspunten en randvoorwaarden.

Overallvisie nieuwbouwprojecten

Voor nieuwbouwprojecten vraagt de aankomende Omgevingswet om een overall visie: niet alleen bouwen, minstens evenveel aandacht vragen de woonomgeving en voorzieningen in de buurt, zoals groen, parkeren, bereikbaarheid en speelplekken.

Wat gaan we specifiek doen in 2023?

- Er wordt een omgevingsvisie opgesteld waar in brede zin ruimtelijke aspecten van de fysieke leefomgeving aan bod komen. Naast wonen en werken, zijn ook andere beleidsthema's zoals gezondheid, recreatie, natuur en duurzaamheid belangrijk om integraal af te wegen in een visie.

Wat gaan we doen na 2023?

- Vanuit de beleidscyclus (beleidsontwikkeling, beleidsdoorwerking, uitvoering, terugkoppeling, beleidsontwikkeling et cetera) werken we de omgevingsvisie continu bij onder invloed van trends en ontwikkelingen die de fysieke leefomgeving raken. Zo houden we de omgevingsvisie actueel.

Buitendijkse jachthaven

Ons uitgangspunt is om vanuit lokaal ondernemersinitiatief de ontwikkeling van de buitendijkse jachthaven te faciliteren. We willen hierin samen optrekken met de gemeente Sliedrecht waar het gaat om grondgebied van beide gemeenten, de provincie Zuid-Holland en als icoon in de Drechtstedelijke Smart Delta. Zo kunnen we de verbinding maken met de Biesbosch en Kinderdijk.

Wat gaan we specifiek doen in 2023?

- In 2023 voeren we gesprekken met initiatiefnemers en in de regio/provincie. Dit om na te gaan wat de voornemens en mogelijkheden zijn.

Wat gaan we doen na 2023?

- Afhankelijk van de uitkomst van de verkenning kan ervoor worden gekozen om het initiatief te faciliteren.

Maritieme sector

Aan de Rivierdijk, in de nabijheid van de werven, onderzoeken we of cruiseschepen veilig kunnen aan- en afmeren in afwachting van onderhoud. Hiervoor zijn meer meters kade of ruimte voor pontons nodig. Zo helpen we lokale bedrijven in hun maritieme mogelijkheden.

Wat gaan we specifiek doen in 2023?

- We continueren het overleg met de betrokken bedrijven en vragen hen om hun behoeftes om te zetten in concrete plannen. Als dit leidt tot een haalbare variant, faciliteren we de realisatie hiervan.

Ruimtelijke projecten

De komende jaren werken we verder aan de uitvoering van projecten die in voorbereiding zijn. Voor de komende jaren lijken er voldoende harde plannen te zijn om onze ambitie te halen. Na 2025 neemt het aantal zachte plannen toe, en neemt het aantal harde plannen af.

Wat gaan we specifiek doen in 2023?

- In 2023 starten we onze strategische opgave om de plannen die er voor de periode na 2025 liggen concreter vorm te geven. Daarbij houden we er rekening mee dat de woningbehoefte na onze inhaalslag lager kan liggen. We houden focus op de plannen die reeds in voorbereiding zijn. Hierbij houden we ook rekening met de invoering van de Omgevingswet.
- Verbeteren communicatie rond nieuwbouwprojecten om planprocessen te stroomlijnen en inwoners op de hoogte te stellen van ambities.

Wat gaan we doen na 2023?

- Afhankelijk van de marktomstandigheden en behoefte zullen we de maatregelen uit 2023 voorzetten of aanpassen/aanvullen.

Omgevingswet

Naar verwachting treedt de Omgevingswet per 1-1-2023 in werking. De wet is een stelselwijziging die tot doel heeft te zorgen voor een goede balans tussen het benutten en het beschermen van de fysieke leefomgeving. Gelijktijdig met de inwerkingtreding van de Omgevingswet wordt de Wet kwaliteitsborging (Wkb) ingevoerd. Deze wet heeft tot doel om de kwaliteit en het toezicht bij de (ver)bouw te verbeteren.

Wat gaan we specifiek doen in 2023?

- Verrichten van "reparatiewerkzaamheden" op de minimale acties die voor 1-1-2023 gerealiseerd zijn.
- Uitbouwen van taken en processen (effectiever, efficiënter) vanuit de minimale acties van voor 1-1-2023.
- Omgevingsvisie opstellen.
- Opstellen plan van aanpak vullen omgevingsplan (veranderopgave tot 2030).
- Monitoren en evalueren van onder andere:
 - Delegatiebesluit (raadsbesluit 17-2-2022).
 - Bindend adviesrecht bij buitenplanse omgevingsplanactiviteiten (raadsbesluit 17-2-2022).
 - Participatieplicht bij buitenplanse omgevingsplanactiviteiten (raadsbesluit 17-2-2022).
- Uitbouwen van kennis en kunde van ambtelijke en bestuurlijke organisatie.

Wat gaan we doen na 2023?

- Fasegewijs omgevingsplan vullen (veranderopgave tot 2030).
- Nadere implementatie van de beleidscyclus (beleidsontwikkeling, beleidsdoorwerking, uitvoering, terugkoppeling, beleidsontwikkeling et cetera).

Nota/beheerplan maatschappelijk vastgoed (kapitaalgoederen)

Vanuit de vastgestelde visie op het maatschappelijk vastgoed wordt een haalbaarheidsonderzoek gestart dat leidt tot een/beheerplan voor het maatschappelijk vastgoed. Aan de hand van scenario's kunnen beleidskeuzes worden gemaakt met betrekking tot het vastgoed voor een bepaalde periode. Het uiteindelijke beheerplan geeft informatie over:

- De financiële middelen die jaarlijks nodig zijn om het vastgoed in stand te houden voor de huidige/beoogde functie.

- De investeringskosten die noodzakelijk zijn voor het handhaven van de benodigde (ruimte)behoefte.

Met de uitvoering van de nota/beheerplan kan het maatschappelijk vastgoed (blijvend) voldoen aan het gestelde kwaliteitsniveau.

Wat gaan we specifiek doen in 2023?

- Opstellen van een haalbaarheidsonderzoek met daarin scenario's/varianten, voorbereiding en financiering van het Huis van de Gemeente op de korte en lange termijn.
- Voorbereiding en financiering van de doorontwikkeling van de sporthal De Wielewaal.
- Voorbereiding groot onderhoud/modernisering en financiering zwembad De Duikelaar inclusief de verduurzaming.

Wat gaan we doen na 2023?

- Realisatie van het "Huis van de Gemeente".
- Realisatie vanuit de doorontwikkeling van de sporthal De Wielewaal.
- Realisatie groot onderhoud/modernisering zwembad De Duikelaar.
- Vaststellen beheerplan maatschappelijk vastgoed.

Leefbaarheid – fijn & veilig wonen

Buurttoezicht en jongerenwerk

In Hardinxveld-Giessendam is het veilig wonen en opgroeien. Met elkaar zijn we ervoor verantwoordelijk om dat zo te houden. We hebben respect voor elkaar en geven elkaar de ruimte. Tegelijkertijd kijken we naar elkaar om en bezorgen we elkaar geen overlast. Net als in het sociaal domein is preventie belangrijk. Buurttoezicht heeft belangrijke oren en ogen en we stimuleren het gebruik van digitale platforms.

Wat gaan we specifiek doen in 2023?

- In 2023 zal het Integraal Veiligheidsplan (IVP) 2023 – 2026 vastgesteld gaan worden door de gemeenteraad. Daar aansluitend zal er in 2023 een Uitvoeringsplan van het IVP vastgesteld worden waarin opgenomen is hoe we aan deze thema's en doelen gaan werken. Belangrijke samenwerkingspartners hierbij zijn onder meer Buurttoezicht, jongerenwerk en het ouderenconsultatiebureau. Vanuit deze integrale benadering werken we samen aan de leefbaarheid en veiligheid van onze gemeente.
- In 2023 gaan we verder met de goede samenwerking. Buurttoezicht vervult een oog- en oorfunctie voor de politie en de gemeente. Regelmatig maken de vrijwilligers hun rondes om te letten op verdachte of onveilige situaties. De bereikbaarheid van Buurttoezicht is laagdrempelig. Deze bereikbaarheid wordt gewaarborgd door de diverse mediakanalen. Belangrijk hierin zijn de WhatsApp groepen waar momenteel 1000 inwoners aan deelnemen. We blijven ook in 2023 nauw contact hebben en overleggen periodiek over de samenwerking en de ontwikkelingen op het gebied van leefbaarheid en veiligheid in onze gemeente. Hierbij sluit ook de politie aan.
- Jongerenwerk willen we in 2023 ambulanter gaan inzetten, met name op het gebied van preventie en overlastgevendende jeugd. Op deze manier willen we de jeugd in een vroegtijdig stadium informeren over thema's zoals digitale weerbaarheid, drugs- en alcoholgebruik en vuurwerk. Maar ook het vroegtijdig herkennen van probleemsignalen bij jongeren waar indien nodig verdere inzet op gepleegd kan worden door diverse partners.

Wat gaan we doen na 2023?

- Na 2023 zullen we met Buurttoezicht en jongerenwerk nauw blijven samenwerken om de thema's en doelstellingen uit het Integraal Veiligheidsplan 2023 – 2026 te realiseren. Bij komende casuïstiek kunnen we elkaar ook versterken. Dat betekent dat we nauw contact onderhouden en periodiek met elkaar overleggen over de samenwerking en de ontwikkelingen op het gebied van leefbaarheid en veiligheid in onze gemeente.

Handhaving en preventie

Als handhavingsprincipe blijven we uitgaan van 'informereren, waarschuwen en optreden' waar dat nodig is. Zo zetten we onze beschikbare handhaving capaciteit zo efficiënt mogelijk in. We combineren dit met een frequente informatievoorziening aan onze inwoners. Zo vragen we van iedereen

een houding en gedrag die passen bij fijn en veilig wonen en een gezamenlijke verantwoordelijkheid, passend in deze tijd. Als dienstbare overheid kijken we van buiten naar binnen. We stellen regels vast die nodig zijn en die we kunnen handhaven.

Wat gaan we specifiek doen in 2023?

- Integraal Veiligheids Plan
 - In 2022 is de startnotitie uitgegaan ten behoeve van het nieuwe Integraal Veiligheidsplan. In 2023 wordt dit beleidsplan vastgesteld en wordt er een start gemaakt met het uitvoeringsplan.
 - Thema's die terugkomen in het nieuwe IVP zijn onder andere:
 - Seniorenveiligheid.
 - Woonoverlast.
 - Ondernijning.
- Beleidsregels
Op gebied van Openbare Orde en Veiligheid worden verschillende beleidsregels aangescherpt dan wel nieuw opgesteld. De manier van handhaven wordt per beleidsterrein nader uitgewerkt.
 - Damoclesbeleid (Opiumwet 13b).
 - Prostitutiebeleid.
 - Beleidsregel Wet Bibob (Wet Bevordering Integriteitsbeoordeling door het openbaar bestuur).
 - Beleidsregels en Uitvoeringsplan woonoverlast.
- Een vorm van handhavend optreden, is het opleggen van bestuurlijke maatregelen. Ook hier zal uitvoering aan gegeven worden in 2023. De wijze van handhaven verschilt per beleidsterrein.
- Voorlichting wordt ingezet op verschillende onderwerpen zoals: brandveilig leven, seniorenveiligheid en ondernijning. Concreet is het de bedoeling dat er bijeenkomsten georganiseerd gaan worden.

Wat gaan we doen na 2023?

- Bij het opstellen dan wel aanscherpen van de beleidsregels, wordt de samenwerking opgezocht met de uitvoerende laag en eventueel andere afdelingen.
- Om het beleid zorgvuldig te handhaven, is voldoende capaciteit nodig.

Evenementen en horeca

Evenementen in de gemeente versterken de sociale cohesie.

Wat gaan we specifiek doen in 2023?

- Wij verbeteren de communicatie rondom het aanvragen van een evenementenvergunning door het organiseren van een lokaal evenementenoverleg met betrokken partners en organisatoren. Hierin zullen ook de evaluaties van evenementen plaatsvinden. We sluiten daarbij aan bij al bestaande activiteiten.
- We willen een inhaalslag gaan maken met de huidige alcohol- en exploitatievergunningen. (voorheen Drank- en Horecawetvergunningen).
- Daarnaast zijn we voornemens een horeca-overleg te gaan plannen om de horecaondernemers te betrekken en te informeren over veranderingen in de Alcoholwet.
- Tevens wordt ook het beleid rondom horeca en evenementen aangescherpt. Hierbij wordt de centrumvisie meegenomen en wordt de samenwerking opgezocht met economie. Naar verwachting zal het beleid in de loop van 2023/2024 vastgesteld worden.
- We informeren ondernemers en organisatoren van evenementen over huidige regelgeving en eventuele veranderingen.

Digitale criminaliteit en ondernijning

We zetten in op het voorkomen van ondernijning en meer bewustwording op het gebied van digitale criminaliteit en ondernijning. We vergemakkelijken de samenwerking met politie en andere partners in de driehoek van veiligheid, zorg en wonen. Met partners stellen we convenanten op om makkelijker informatie te kunnen uitwisselen en zo beter preventief te kunnen handelen.

Ondermijnende criminaliteit

Wat gaan we specifiek doen in 2023?

Het afgelopen jaar hebben wij actief ingezet op het tegengaan van ondermijnende criminaliteit in onze gemeente. Ook het aankomende jaar willen wij deze stijgende lijn voortzetten. Op onderstaande punten zal onder meer worden ingezet:

- Het bevorderen van de weerbaarheid van de gemeentelijke organisatie. Er zullen diverse voorlichtingen worden georganiseerd om de gemeentelijke organisatie bewust te maken van het feit dat ondermijning plaats kan vinden.
- Het versterken van de maatschappelijke weerbaarheid door voorlichtingen te geven aan diverse specifieke groepen en organisaties in de samenleving bewust te maken van verschillende manieren van ondermijnende criminaliteit. Hieronder vallen bijvoorbeeld ondernemers, de jeugd en de wooncorporatie. Een direct gevolg hiervan is dat de meldingsbereidheid van deze groepen zal worden vergroot.
- Het actief vergaren van een informatiepositie om zicht te hebben op dat wat er gebeurt in deze gemeente op het thema ondermijning. Wij beogen dit te realiseren door het doen van analyses, het oppakken van (anonieme) meldingen en het uitvoeren van integrale controles met verschillende samenwerkingspartners.
- Het bevorderen van de integrale samenwerking met de (veiligheids)partners. Door korte lijntjes te behouden met zowel verschillende interne als externe partners.
- Het versterken van de bestuurlijke aanpak van ondermijnende criminaliteit. Om een goede opvolging te geven aan (signalen van) ondermijning is het van belang dat er een basis staat die volgens efficiënte en duidelijke handelingskaders opgevolgd kan worden om een gepaste opvolging te geven. Hiervoor zullen er een aantal beleidsstukken geactualiseerd worden. Een voorbeeld hiervan is onder andere de APV-ondermijningsproef maken.

Wat gaan we doen na 2023?

- De voorlichtingen en controles blijven uitvoeren en verder door ontwikkelen. Om zodoende bewustwording van digitale criminaliteit en ondermijning actueel te maken in onze gemeente.
- De meldingsbereidheid van onze burgers hebben vergroot door middel van de voorlichtingen en controles die wij initiëren gedurende het jaar.

Digitalisering en ondermijning

Wat gaan we specifiek doen in 2023?

- Door de digitalisering moeten wij als gemeente zorg dragen voor de risicofactoren m.b.t. digitaliserende criminaliteit. We werken aan bewustzijn bij verschillende leeftijdsgroepen, specifiek senioren en jongeren om voorlichting te geven over de risico's van digitalisering en daarmee samenhangende criminaliteit.

Wat gaan we doen na 2023?

- Digitale criminaliteit onder de aandacht brengen op een dusdanige manier, dat de gevaren algemeen bekend zijn. Bij zowel ouderen als jongeren.

Bevolkingszorg/crisisbeheersing

Vanuit de gemeente Hardinxveld-Giessendam willen wij werken aan een sterke en gezamenlijke gemeentelijke crisisorganisatie voor onze medewerkers die gemotiveerd zijn, goed opgeleid worden (of blijven), trainen en die op een goed niveau inzetbaar zijn als zich een daadwerkelijke crisis voordoet. De lijnen tussen de lokale crisisorganisatie en de VRZHZ zijn kort en helder en de huidige crisisorganisatie is een kwalitatieve versterking van Bevolkingszorg lokaal en regionaal.

Wat gaan we specifiek doen in 2023?

Bovenstaande willen we realiseren, door zorg te dragen dat:

- Wij op basis van evaluatie en geleerde lessen van de afgelopen crisisjaren kijken naar de huidige/toekomstige crisisorganisatie.
- Wij een sterke en gezamenlijke gemeentelijke crisisorganisatie zijn (en blijven).
- Onze medewerkers gemotiveerd zijn.

- Onze medewerkers goed opgeleid zijn (of blijven) en getraind zijn (of blijven).
- Onze medewerkers op een goed niveau inzetbaar zijn als zich een daadwerkelijke crisis voordoet.

Wat gaan we doen na 2023?

- Als bovenstaande gerealiseerd is, willen wij ons lokale netwerk op gebied van crisisbeheersing versterken.

Voorlichting

Intensieve voorlichting over vuurwerk rond de jaarwisseling, o.m. op scholen.

Wat gaan we specifiek doen in 2023?

- In 2023 gaan we rondom de jaarwisselingen in samenwerking met wijkagenten en Bureau Halt voorlichting geven aan de jongeren op (basis)scholen. Dit vanuit het oogpunt om preventief te investeren in de veiligheid rondom de jaarwisseling. Tevens hopen we hiermee de jaarlijkse schadepost m.b.t. op vuurwerkschade te beperken.

Wat gaan we doen na 2023?

- Na 2023 willen we de (preventie) voorlichting structureel borgen in planvorming (ILVP).

Politie

Een goede samenwerking met en zichtbaarheid van politie op straat. Waarbij veiligheid en leefbaarheid het belangrijkste onderdeel in de samenwerking is.

Wat gaan we specifiek doen in 2023?

- Wij hebben een nauwe samenwerking met de politie van het basisteam Lek & Merwede. Dit wordt mede versterkt door de aanwezigheid van de wijkagenten en de wijkagent operationeel expert in ons gemeentehuis. Wij informeren elkaar op een pro-actieve wijze en trekken integraal op in de diverse thema's vanuit het ILVP en de dagelijkse casuïstiek die zich voordoet.
- Onze Buitengewoon Opsporings Ambtenaar (BOA) heeft ook nauwe contacten met de politie. Dagelijks informeren zij elkaar en trekken samen op in diverse casuïstieken.

Wat gaan we doen na 2023?

- Deze huidige samenwerking willen wij blijven continueren en verbeteren daar waar nodig.

Centrumvisie, horeca en evenementen – levendig & passend

Centrumvisie

We stellen een ruimtelijk economische visie op voor het centrumgebied. We onderzoeken hoe de Peulenstraat een echte ontmoetingsplek kan worden en bijvoorbeeld de Giessenhof een locatie kan zijn voor kleinschalige evenementen.

Wat gaan we specifiek doen in 2023?

- We werken samen met winkeliers en andere lokale ondernemers aan een integrale centrumvisie. Beleidsmatige onderwerpen die hier onderdeel van worden, zijn: ruimtelijke ordening in het centrumgebied, leefbaar houden van het centrum, detailhandel, horeca, evenementen en inrichting openbare ruimte.

Wat gaan we doen na 2023?

- Het vaststellen van een centrumvisie vraagt ook om uitvoering. Welke concrete stappen nodig zijn, is afhankelijk van beleidskeuzes die worden gemaakt bij het opstellen van de visie.

Horeca

We kijken hoe we initiatieven van (horeca-) ondernemers voor behoud of uitbreiding van diverse horeca in de gemeente mogelijk kunnen maken. Het streven is om te komen

tot een samenhangend geheel van winkels en verschillende soorten horeca. Zo gaan we van boodschappen doen naar meer winkelen. Dit vergroot de leefbaarheid en aantrekkelijkheid van ons centrum. We kijken daarom breed naar toekomstige ontwikkelingen van consumentengedrag als het gaat om winkelen en boodschappen doen.

Wat gaan we specifiek doen in 2023?

- We ontwikkelen nieuw horecabeleid waarbij zowel ruimtelijke als APV-gerelateerde onderwerpen een plaats krijgen. Dit beleid zal onderdeel zijn van de eerder genoemde integrale centrumvisie.
- We gaan het gesprek aan en continueren het gesprek met ondernemers die horecagelegenheden willen ontwikkelen binnen de gemeente. Wanneer dit leidt tot passende en gewenste horeca faciliteren we hen in de realisatie ervan.

Wat gaan we doen na 2023?

- Het nieuw op te stellen horecabeleid zal in de praktijk getoetst moeten worden aan het dan aanwezige horeca-aanbod. Daarbij kijken we onder andere naar de mate van variatie en of het aanbod voldoet aan de wensen die er zijn binnen de samenleving.

Detailhandel buiten het centrum

De op te stellen centrumvisie zal een visie op detailhandel in het algemeen bevatten. Daarbij wordt ook aandacht gegeven aan bepaalde toegestane verschijningsvormen van detailhandel buiten het centrum, zoals het hebben van een webwinkel of ondergeschikte detailhandel. In de afgelopen jaren hebben er al diverse acties op dit thema plaatsgevonden, waaronder het inzetten op heldere communicatie en het aangaan van gesprekken met betreffende ondernemers. Om in te spelen op maatschappelijke ontwikkelingen en ondernemerschap te stimuleren is het echter ook van belang dat de huidige regels kritisch tegen het licht worden gehouden.

Wat gaan we specifiek doen in 2023?

- We verduidelijken en vereenvoudigen waar nodig de regels rondom mogelijkheden voor detailhandel buiten het centrum. Dit doen we binnen een bredere afweging met als uitgangspunt: het juiste (detailhandels)bedrijf op de juiste plaats.
- We gaan met ondernemers in gesprek die handelen in strijd met de geldende regels. Daarbij is het uitgangspunt dat we meedenken hoe activiteiten wel passen binnen de regels en/of op een andere plaats.

Wat gaan we doen na 2023?

- Actief communiceren, het gesprek aangaan en toezien op naleving van regels rondom detailhandel is een doorlopend proces.

Sport en verenigingsleven

Sportakkoord

We zetten het Sportakkoord voort. Dat betekent dat we inzetten op talentontwikkeling van onze jeugd. Ieder kind moet een eigen keuze kunnen maken voor sport en/of muziek. Samen sporten of muziek maken is belangrijk voor verbindingen in onze gemeenschap. We zetten in op gezonde inspanning en ontspanning. Verenigingen kunnen hier een actieve rol in spelen. Wij waarderen de inzet van de vele vrijwilligers.

Wat gaan we specifiek doen in 2023?

- We stimuleren partners tot het (gezamenlijk) opzetten van activiteiten waarbij zo veel mogelijk inwoners actief in beweging raken.
- We sturen op een bredere inzet van de buursportcoach in de gemeente. Bijzondere aandacht gaat uit naar het aanjagen van verbindingen tussen partners binnen en buiten de sportsector. Daarnaast is er meer aandacht voor verenigingsondersteuning, zodat verenigingen zich kunnen ontwikkelen tot vitale verenigingen.

Wat gaan we doen na 2023?

- We continueren de inzet van 2023. We stimuleren partners tot het (gezamenlijk) opzetten van activiteiten waarbij zo veel mogelijk inwoners actief in beweging raken.

Sportplatform

Samen met de sportverenigingen kijken we naar de mogelijkheden of verenigingen elkaar kunnen versterken. Dat kan door te kijken welke ruimte het best geschikt is voor beoefening van de sport en door verenigingen meer zeggenschap te geven in de sporthallen. Hiervoor richten we een sportplatform op, zodat sportbesturen elkaar vaker ontmoeten en hun kennis en praktijkervaringen kunnen delen, bijvoorbeeld over gezond sporten.

Wat gaan we specifiek doen in 2023?

- We onderzoeken de behoefte aan een sportplatform onder de verenigingen en sportaanbieders.
- We ondersteunen verenigingen om 'vitale verenigingen' te worden en te blijven.

Wat gaan we doen na 2023?

- Afhankelijk van de behoefte aan voortzetting van het sportplatform en de invulling daar van, zijn we partner in het platform. We komen een paar keer per jaar bijeen.

Sportvelden

Zorgdragen voor voldoende en goed bespeelbare korf- en voetbalvelden.

Wat gaan we specifiek doen in 2023?

- Renoveren van veld 5 bij de voetbalvereniging. Dit veld dient na onderzoek gerenoveerd te worden. Veld 4 kan na onderzoek worden gehandhaafd.

Wat gaan we doen na 2023?

- Opstellen van een beheerplan sportvelden.

Buitenzwembad

Het particulier initiatief voor het buitenzwembad moet financieel haalbaar zijn en passen binnen de financiële positie van onze gemeente. Het nieuwe college legt de definitieve plannen voor aan de gemeenteraad.

Wat gaan we specifiek doen in 2023?

- De komende periode vindt een verdere uitwerking van de plannen plaats ter voorbereiding op een planologische procedure. Over de verkenning van de financieel-economische uitvoerbaarheid is de gemeenteraad geïnformeerd. Initiatiefnemers werken de financiële kant van de plannen momenteel nog verder uit in de vorm van een compleet bestek, zodat een integraal eindvoorstel aan de gemeenteraad kan worden voorgelegd. Vanwege de stijgende bouwkosten hebben initiatiefnemers hiervoor meer tijd nodig. Mogelijk dat het eindvoorstel aan de raad daardoor wat vertraging oploopt. Als het raadsbesluit dit jaar (2022) wordt genomen, wordt 2023 benut voor de planologische procedure en het sluiten van de privaatrechtelijke overeenkomsten. Afhankelijk van het verloop van de planologische procedure kan in 2023 mogelijk nog een start worden gemaakt met de voorbereiding van de werkzaamheden.

Wat gaan we doen na 2023?

- Na 2023 zijn de plannen in uitvoering en wordt de oplevering en ingebruikname van het buitenbad verwacht.

Cultuur & cultuurhistorie

Culturele samenwerking

We moedigen culturele instellingen aan om de onderlinge samenwerking te zoeken en elkaar te versterken. Cultuur levert een bijdrage aan leefbaarheid. Dat doen we door krachten te bundelen, cultuurparticipatie te versterken, cultuur, samenleving en onderwijs te verbinden en het erfgoed beter zichtbaar te maken. Wij zijn trots op onze culturele voorzieningen en de geschiedenis van ons dorp.

Wat gaan we specifiek doen in 2023?

- Samenwerking en huidige netwerk vergroten: we organiseren in ieder geval één keer per jaar een netwerkbijeenkomst voor alle culturele partners.
- Het beter zichtbaar en herkenbaar maken van erfgoed en monumenten.
- De inventarisatie van de gemeentelijke kunst(werken) binnen de gemeente zichtbaar maken.
- Visie ontwikkelen voor het onderhoud van (kunst)werken in de openbare ruimte.
- Verbreding van cultuurdeelname. Komend jaar zal aandacht uitgaan naar: de toekomstbestendigheid van organisaties en verenigingen en onderzoeken hoe we de participatie kunnen vergroten tussen bewoners en culturele partners.
- Onderzoeken wat de mogelijkheden van cultuureducatie zijn.

Wat gaan we doen na 2023?

- Cultuur kan een middel zijn om welzijn en participatie van inwoners te vergroten. Deelname aan kunst en cultuur kan de sociale cohesie vergroten en bijdragen aan het ontwikkelen van vaardigheden. Dit willen we stimuleren door culturele partijen bij bestaande MAG-initiatieven te betrekken of nieuwe initiatieven te ontwikkelen.
- Het verkennen van de mogelijkheden om welzijn en cultuur met elkaar te verbinden voor diverse doelgroepen, zoals ouderen. Een inventarisatie en analyse van de bestaande situatie maakt hier onderdeel van uit.

Cultuurvisie

Om cultuur een impuls te geven ontwikkelen we een cultuurvisie, zodat er een duidelijk beeld ontstaat waar de behoeften liggen en wat de gemeente samen met de culturele partners kan bereiken. Samenwerking tussen de culturele partners in de gemeente is van belang, maar ook binnen de Drechtsteden en de regio Alblasserwaard en Vijfheerenlanden. Weten wat speelt en zo aanhaken bij belangrijke onderwerpen, is noodzakelijk.

Wat gaan we specifiek doen in 2023?

- Continuering van de samenwerking tussen de gemeenten in de Drechtsteden en de regio Alblasserwaard en Vijfheerenlanden.
- Het ontwikkelen van een cultuurvisie samen met de culturele partners.
- Na visievorming de uitvoering ervan meenemen in de doorontwikkeling van de MAG.

Wat gaan we doen na 2023?

- Continueren en toepassen van de cultuurvisie.

Groen en gezond

Kleinschalige recreatie

We zoeken naar meer mogelijkheden voor kleinschalige recreatie in het groen, bijvoorbeeld langs de Binnen-Giessen, waar inwoners kunnen verblijven aan de waterkant, gebruik kunnen maken van een vissteiger of met een sup het water op kunnen. We leggen waar mogelijk verbindingen aan tussen bestaande voetpaden. Zo stimuleren we om buiten in beweging te zijn: recreatief en gezond.

Wat gaan we specifiek doen in 2023?

- Bij Binnendams wordt ter hoogte van de vissteiger een nieuwe speelplek aangelegd. De inrichting wordt zodanig dat deze ook geschikt is voor kleinschalige recreatie. Onder andere door de aanleg van een vlonder en een picknickplek.
- Uitvoering van motie 'Meer bankjes in ons dorp'. Op 8 juli 2021 is een motie aangenomen om meer bankjes te plaatsen. Via de perspectiefnota zijn in 2022 middelen beschikbaar gekomen voor de uitvoering van de motie. Inwoners hebben na een oproep veel locaties (50 stuks) bij de gemeente aangegeven waaronder veel plekken in 'het buitengebied'. We zijn in overleg met instanties, zoals het Waterschap Rivierenland en Rijkswaterstaat, om de benodigde goedkeuring te ontvangen. Indien er nog locaties beschikbaar zijn waarvan bewoners hebben aangegeven dat een bankje gewenst is zullen via de P&C-cyclus middelen aanvragen om meer bankjes te plaatsen in ons dorp.

- Op het gebied van recreatie is nog geen integrale visie. Op verscheidene onderwerpen zoals kleinschalige recreatie zijn er wensen vanuit het college en de gemeenteraad. Er wordt actie ondernomen op deze wens maar dit heeft geen plek in een groter geheel. In 2023 wordt er een inventarisatie uitgevoerd naar alles wat binnen de organisatie aanwezig is van beleid en visie als het gaat om recreatie. Vanuit deze inventarisatie wordt een advies geschreven of het bundelen van deze informatie voldoende is of dat er een integrale visie op recreatie moet worden opgesteld.

Wat gaan we doen na 2023?

- Bij ontwikkelingen, zoals 'De Nieuwe Boezem' of 't Oog', in de planontwikkeling zorgdragen dat de mogelijkheden die er zijn om een 'rondje Hardinxveld' of een voorziening voor extensieve recreatie op te nemen. Indien deze mogelijkheden concreet worden zal via P&O-cyclus de benodigde middelen worden aangevraagd.
- Actief zoeken naar plekken die geschikt zijn (te maken) voor recreatie aan de Binnen Giesen.

Merwedeboulevard

We werken aan de verdere uitwerking van het masterplan Merwedeboulevard en we onderzoeken de mogelijkheden voor meer recreatie.

Wat gaan we specifiek doen in 2023?

- We gaan een plan maken om de beleving van de oever voorlangs de IJzergieterij en de rioolwaterzuivering aantrekkelijker te maken voor recreanten en bewoners. Via participatie van bewoners en belanghebbenden zal dit plan tot stand komen. Dit project maakt onderdeel uit van de regiodeal, waarvoor gelden zijn toegekend door het Rijk.

Wat gaan we doen na 2023?

- Uitvoeren van het plan in 2024 en 2025.

Beheer openbare ruimte

Naast het opstellen en actualiseren van beleids- en beheerplannen openbare ruimte voeren we jaarlijks de nodige projecten in de openbare ruimte uit. Jaarlijks doen we rioolvervangingen en groot onderhoud wegen. Dat geldt ook voor de aanleg en renovatie van speelvoorzieningen. Bij ruimtelijke projecten zorgen wij voor het bouw- en woonrijp maken van de directe omgeving. Projecten pakken we projectmatig en integraal op. Afstemming tussen wegen, riolering, water, openbaar groen, nutsvoorzieningen en openbare verlichting vindt plaats. Het beheer van de openbare ruimte heeft de nodige financiële en maatschappelijke impact en is van groot belang voor een mooie, schone en veilige gemeente.

Wat gaan we specifiek doen in 2023?

In 2023 de onderstaande projecten:

- Reconstructie brug Marsstraat in het kader van toegankelijkheid voor mindervaliden.
- Extra overstort in de wijk Over 't Spoor (maatregel beperken wateroverlast).
- Voorbereiding herinrichting spoorwegovergang Spoorweg-Parallelweg.
- Voorbereiding en uitvoering reconstructie Buitendams.
- Verbreden en herinrichting Spoorweg.
- Uitbreiding begraafplaats Spindermolen.
- Voorbereiden en reconstructie Spindermolen.

Wat gaan we doen na 2023?

- Uitvoeren reconstructie Buitendams.
- Realisatie herinrichting spoorwegovergang Spoorweg-Parallelweg.
- Realisatie nieuwe Nieuweweg in het kader van de verkeersveiligheid.
- Reconstructie Spindermolen (2024).

Groenbeheerplan

Versterken van het groenbeheer met de uitvoering van het nieuwe groenbeleidsplan.

Wat gaan we specifiek doen in 2023?

- Jaarlijks wordt aan het college een uitvoeringsplan aangeboden als uitwerking van het groenbeleidsplan. In het uitvoeringsplan is een doorkijk opgenomen voor de jaren na 2023. Een eerste uitvoeringsplan bij het groenbeleidsplan wordt opgesteld in het najaar van 2022 en zal, na vaststelling, worden gedeeld met de inwoners, instanties en de gemeenteraad. Het uitvoeringsplan bevat een mix van voorgenomen plannen zoals omschreven in het groenbeleidsplan in relatie tot het budget en de capaciteit.
- Projecten die in 2022 / 2023 worden uitgevoerd:
 - Renoveren van bomen aan de Venusstraat, Houweningeweer en aan het zuidelijke deel van de Nieuweweg. Op deze 3 locaties zijn de bomen ziek en takelen steeds verder af.
 - Aanleg van kleur en fleur nabij de kruising Nassaustraat / Juliana van Stolberglaan.

Wat gaan we doen na 2023?

- Realisatie van fase 2 Peulenkamp. Aanleg van natuurvriendelijke oevers langs De Buiten Giessen ter hoogte van de Apollostraat.
- Uitvoeren van de voornemens en plannen zoals deze zijn opgenomen in het groenbeleidsplan. Jaarlijks worden hiervoor uitvoeringsplannen opgesteld.

Speelplaatsen

Uitvoering van speelruimteplan 'Spelen, Ja leuk'. Na evaluatie van het huidige speelruimteplan zal een nieuwe plan worden opgesteld.

Wat gaan we specifiek doen in 2023?

- In 2022 / 2023 worden de volgende speelplekken gerenoveerd of nieuwe aangelegd:
 - Speelplek Tielensweer (afkomstig uit speelruimteplan 2020).
 - Speelplek Binnendams (nieuwe speelplek).
 - Speelplek Prins Hendrikstraat (verplaatst van de Emmastraat).
 - Speelplek Nassaustraat (vervangen speelschip).
 - De skateplek aan de Merwedestraat zal worden gerenoveerd.

Wat gaan we doen na 2023?

- Het huidige speelruimteplan is in november 2011 vastgesteld en dient na evaluatie te worden herzien.

Begraafplaatsen

Zorgen voor voldoende begraafcapaciteit en onderhouden van de begraafplaatsen.

Wat gaan we specifiek doen in 2023?

- Bij de begraafplaats Spindermolen wordt aan de zuidzijde en de oostzijde voorzien in uitbreiding van de begraafcapaciteit. Na de aangelegde voorbelasting aan de zuidzijde zal in 2023 de aanleg plaatsvinden van de begraafplaats (paden en groen). Aan de oostzijde zal na een bestemmingsplanwijziging een voorbelasting worden aangebracht. Het aanleggen van de voorbelasting is voorzien in 2023.
- In het najaar van 2022 is een verzamelgraf met gedenkmonument op de begraafplaats Tiendweg aangebracht. Voor 2023 staat gepland dat een deel van de algemene graven waarvan de grafursten en de termijnen zijn verstreken worden herbegraven in het verzamelgraf.
- Opstellen van een beheerplan begraafplaatsen.

Wat gaan we doen na 2023?

- Na de aanleg van de voorbelasting aan de oostzijde van de begraafplaats zal de aanleg plaatsvinden van de begraafplaats (paden en groen).
- Uitvoering van het beheerplan begraafplaatsen.

Riolering en watergangen

De taken op het gebied van riolering zijn gericht op de inzameling van afvalwater en de inzameling van hemelwater dat niet kan of mag worden gebruikt voor de lokale waterhuishouding. Bij de watergangen dragen we zorg voor schone watergangen.

Boezemkanaal en gemaal

Het waterschap Rivierenland (WSRL) heeft in 2017 besloten het boezemwatersysteem in de Alblasserwaard anders in te gaan richten. Hierbij is een extra boezemgemaal en inlaat, nodig. Eind 2020 is Hardinxveld-Giessendam hiervoor als locatie gekozen. In dit project is het Waterschap trekker en faciliteert de gemeente Daarnaast participeren wij actief in het project met het oog op goede ruimtelijke inpassing en voor het aandragen van mogelijke meekoppelkansen. Eind 2021 heeft de gemeenteraad een ruimtelijke inpassingsvisie voor boezem en gemaal vastgesteld. Augustus 2022 heeft het WSRL het voorkeursvariant vastgesteld. Dit is de westelijke variant geworden (A) en voor het gemaal is de 'lange variant' gekozen, waarbij het gemaal op enige afstand van het huidige gemaal geplaatst wordt. De mogelijkheden voor een goede ruimtelijke inpassing zijn in Q2 en 3 van 2022 onderzocht, mede via twee inloopavonden, waarbij de omwonenden en andere belangstellenden konden reageren op de eerste schetsen.

Wat gaan we specifiek doen in 2023?

- In de uitwerking naar een definitief ontwerp, worden zowel de ruimtelijke inpassing, als de meekoppelkansen meegenomen. Hierdoor wordt nog ruim rondom A1 gekeken, waarbij begin en eind van het kanaal vastliggen. Ook het verwervingstraject en inbreng daarin van gemeentelijke gronden vindt plaats.
- Keuze maken in de mee te nemen meekoppelkansen van verschillende betrokkenen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan particulieren, lokale partijen en verenigingen, gemeente, provincie en Rijkswaterstaat. De haalbaarheid van de meekoppelkansen wordt verder onderzocht en waar mogelijk uitgewerkt.

Wat gaan we doen na 2023?

- De planuitwerkingsfase duurt naar verwachting tot medio 2025.
- De daadwerkelijke uitvoering staat gepland in de periode 2026-2029.

Watergangen

Zorgdragen voor schone watergangen.

Wat gaan we specifiek doen in 2023?

- Vervangen duiker bij de Kievit.
- Baggeren van de peilgebieden Neder Hardinxveld en Boven-Hardinxveld door Waterschap waarbij de gemeente ontvangstplicht heeft van de bagger.

Wat gaan we doen na 2023?

- Baggeren van het peilgebied Giessendam volgens het baggerplan van de gemeente.

Een duurzame gemeente

Duurzaamheid en klimaatadaptatie

We zetten haalbaar en betaalbaar in op een duurzame gemeente. Uitgangspunt is dat inwoners, ondernemers en de gemeente zoveel mogelijk in hun eigen energiegebruik kunnen voorzien. We realiseren ons dat dit een langdurige en ingewikkelde opgave is. We willen meewerken aan mogelijkheden die goed zijn voor toekomstige generaties inwoners. Dat betekent werken aan klimaatadaptatie, biodiversiteit en circulariteit. We kijken naar mogelijkheden voor gebruik van zonne-energie en naar energiebesparing in bestaande woningen, zowel huur als koop. Onze inwoners voorzien we van goede informatie en wijzen hen op energiebesparende mogelijkheden en subsidies, zodat zij goede keuzes kunnen maken.

Wat gaan we specifiek doen in 2023?

De duurzaamheidsopgaven realiseren vraagt om een langdurig proces met een blik op 2050 en tussentijdse doelstellingen in 2030 en 2040. Onderstaande specifieke aanpakken zijn onderdeel van dit langdurige proces, waarbij monitoring en bijsturing (voortdurend) onderdeel is van dit proces.

- Verdere uitrol van de aanpak(ken) op energiebesparing: inwoners (woningeigenaren, huurders), bedrijven, organisaties, etc. adviseren bij handelingsperspectief (praktisch & financieel) voor energie besparen. Ook het stimuleren van het leggen van zonnepanelen op woningen en de aanschaf van hybride warmtepompen valt onder deze aanpak die aansluit op het Nationaal Isolatie Programma.
- Verdere uitrol van de aanpak(ken) op Aardgasvrije oplossingen: in samenwerking met Fien Wonen wordt ingezet op een participatief traject. Dit om te adviseren over de in de Transitie Visie Warmte geïdentificeerde cluster(s). Specifiek doel is te komen tot een concreet handelingsperspectief voor huiseigenaren.
- Actualisatie van de RES 1.0 naar RES 2.0 Het opstellen en actualiseren van de RES is een iteratief proces dat regionaal op basis van lokale input elke twee jaar wordt doorlopen. In 2023 wordt de RES 1.0 zoals op- en vastgesteld in 2021 door middel van met name een voortgangsrapportage geactualiseerd.
- Dialoog met de samenleving en lokale dienstverlening: Verduurzamen van de leefomgeving is een proces dat met name vraagt om dialoog en samenwerking met de samenleving. Hiertoe wordt stevig ingezet op de samenhang tussen: communicatie, participatie en (lokale) dienstverlening, in lijn met het doel en de functie van de Energie Contactfunctionaris zoals beschreven in de Lokale Energie Agenda (2019) en Lokale Duurzaamheidsagenda (2021).
- Klimaatadaptatie Regionaal: opvolging geven aan de in 2022 op- en vastgestelde uitvoeringsagenda horend bij de Regionale Adaptatie Strategie. Focus heeft het bepalen op welke wijze in de gemeente Hardinxveld-Giessendam gebruik gemaakt wordt van de beschikbare Impulsgelden en hier een aanvraag voor indienen.
- Klimaatadaptatie Lokaal: actualisatie van de Lokale Adaptatie Strategie op basis van behaalde (onderzoeks-) resultaten.
- Greendeal/scenario verduurzamen bedrijventerrein Nieuweweg: in relatie met de Economische Visie wordt toegewerkt naar een gedragen scenario (Greendeal) voor het verduurzamen van bedrijventerrein Nieuweweg op de pijlers: Energietransitie, Circulair, Klimaatadaptatie en Mobiliteit.
- Mogelijkheden voor het combineren met name opwek (zon) en natuurcompensatie en opwek (zon) en klimaatadaptatie onderzoeken.

Wat gaan we doen na 2023?

- Verder opvolging geven aan bovenstaande.
- Circulariteit beleidsmatig borgen waar opportuun.
- Het verder vormgeven (optuigen) van de lokale uitvoeringscapaciteit op de verduurzamings-opgaven in lijn met de door de Rijksoverheid beschikbaar komende financiële middelen. Specifiek wordt hierbij de balans bewaakt tussen het toevoegen van capaciteit op het 'programma Duurzaamheid' en het waar nodig toevoegen van (tijdelijke) capaciteit binnen de organisatie, zoals RO, team Leefomgeving, Sociaal Domein, etc.

Energietechnieken

Alle energie die we met elkaar besparen hoeft immers niet te worden opgewekt of gebruikt. We wegen af welke mogelijkheden passen in Hardinxveld-Giessendam, bij de omgeving en bij het dorpse karakter. We zijn geen voorstander van windenergie binnen de gemeentegrenzen. We volgen de ontwikkelingen en planvorming rond windmolens bij (naburige) gemeenten. Daarnaast kijken we naar mogelijkheden voor toepassing van nieuwe energietechnieken.

Wat gaan we specifiek doen in 2023?

- Verdere uitrol van de aanpak(ken) op Energie opwekken: met name het Uitnodigingskader Grootchalig Zon (in samenwerking met de RES regio Drechtsteden) en het stimuleren van zon op grote (bedrijfs-)daken valt onder deze aanpak. Er is in 2023 met name oog voor de grootchalige RES uitwerkingsgebieden 'Betuwelijn' en 'A15'.

Wat gaan we doen na 2023?

- Verder benutten van de capaciteit van 'zon op dak' en waar nodig gebruik makend van financiële constructies als postcoderoosprojecten of samenwerking met een energiecollectief.

- Ook voor innovatie op het gebied van energie opwek en de mogelijke toepassing ervan binnen de gemeente; kansen pakken waar die zich voordoen

Gemeentelijke gebouwen

In het gemeentelijke vastgoed gebruiken we de logische momenten van onderhoud om duurzaam te vernieuwen. Zo trekken onderhoud en duurzaamheid samen op. De eerste prioriteit is om te voldoen aan de eisen van het voorgeschreven energielabel voor onze gemeentelijke gebouwen. De ontwikkeling van het huis van de gemeente loopt gelijk op met de duurzaamheidsopgave.

Wat gaan we specifiek doen in 2023?

- Op- en vaststellen van een nota/beheerplan Maatschappelijk Vastgoed waarin vastgelegd wordt (onder t.a.v. duurzaamheid):
 - Welke panden in eigendom van de gemeente aangehouden worden, in welke functie en welke maatregelen genomen (moeten) worden t.a.v. het verduurzamen van deze panden, inclusief financiële paragraaf.
 - Welke panden afgestoten worden en in welke staat dit gebeurt (al dan niet met verduurzamingslag).
 - Te nemen EML maatregelen per pand.
- De gemeente heeft een voorlichtingsrol als het gaat om panden die niet in eigendom zijn van de gemeente, maar wel vallen onder de brede definitie van maatschappelijk vastgoed. We onderzoeken welke ondersteunende rol de gemeente kan vervullen bij het belang van verduurzamen van panden, bijvoorbeeld bij verenigingsgebouwen. Zo kunnen gebruikers of eigenaren bepalen welke richting zij in willen slaan voor het verduurzamen van hun panden.

Wat gaan we doen na 2023?

- Stapsgewijs verduurzamen gemeentelijk vastgoed op basis van nota en beheerplan Maatschappelijk Vastgoed.

Energiearmoede

Energiearmoede is een term die vooral in de loop van 2022 steeds meer op de voorgrond is gekomen. Met Energiearmoede wordt bedoeld dat, met name lage- en middeninkomens, vanwege sterk stijgende energiekosten financieel in de problemen komen en raken aan armoede of de armoedegrens over gaan. Hierbij kent Energiearmoede een 'zachte' en een 'harde' kant: in enkele gevallen speelt houding en gedrag een rol, veelal zal ook de woning en bijhorend energieverbruik (met name warmte!) een bepalende factor zijn. Het vraagt dus een aanpak die gericht is op zowel de sociale kant als de woning en installatie.

Wat gaan we specifiek doen in 2023?

- We werken via de Sociale Dienst Drechtsteden die armoedebelief heeft ontwikkeld en uitvoert. Er wordt gewerkt met een inkomenstoets, zodat de mensen die dit nodig hebben in beeld komen. We sluiten lokaal en regionaal op elkaar aan onder meer via preventie door Energiecoaches.

Economie en onderwijs

Lokale ondernemers

We geven ruimte aan lokale ondernemers. Bij vernieuwing of verduurzaming van bedrijven voeren we het gesprek over mogelijkheden. We willen lokale werknemers behouden en inzetten in lokale bedrijven. Bedrijven van buiten vragen we wat ze meebrengen voor de lokale economie en daarmee onze gemeenschap.

Wat gaan we specifiek doen in 2023?

- We continueren de overleggen met de Stuurgroep Economische Visie en monitoren de voortgang op de acties die voortvloeien vanuit de pijlers van de Economische Visie.
- We blijven actief betrokken bij de beide ondernemersverenigingen binnen onze gemeente en kijken daarbij op welke manier we kunnen voorzien in actuele behoeftes en maatschappelijke ontwikkelingen.

- We benaderen actief ondernemers die starten binnen of verhuizen naar onze gemeente en wijzen hen nadrukkelijk op de aanwezigheid van de Accountmanager Bedrijven.
- We kijken kritisch naar de huidige bestemmingen op de bedrijventerreinen, ook in relatie tot feitelijk gebruik. Daarbij verkennen we of deze voldoende aansluiten op de (groei)behoeftes van lokale ondernemers. Mogelijk zal dit leiden tot wijziging op onderdelen. Bij invoering van de Omgevingswet per 1-1-2023 zal dit via een wijziging Omgevingsplan gaan.

Wat gaan we doen na 2023?

- De meeste acties die gericht zijn op het ruimte bieden aan lokale ondernemers zijn doorlopend van aard en zullen ook na 2023 van toepassing zijn.

Verbinding onderwijs en bedrijfsleven

We verbinden onderwijs en bedrijfsleven door de techniekroute voort te zetten. We stimuleren snuffelstages op allerlei terreinen, zoals maritieme techniek, zorg en onderwijs. De triple helix van onderwijs, ondernemingen en overheid geven we ook lokaal verder vorm.

Wat gaan we specifiek doen in 2023?

- We zorgen voor een duidelijk overzicht van alle lokale en regionale initiatieven die gericht zijn op de versterking van het van onderwijs en ondernemers.
- We communiceren actief over deze initiatieven en verkennen of deze initiatieven aansluiten bij de behoeftes van ondernemers en het onderwijs.
- We ondersteunen de verdere ontwikkeling het platform i lab in Gorinchem.
- We zetten de samenwerking binnen het Maritiem Techplatform voort en kijken hoe lokale belangen daar een goede plek in krijgen.
- We organiseren een techniekroute.

Wat gaan we doen na 2023?

- De meeste initiatieven die gericht zijn op een goede verbinding tussen onderwijs en bedrijfsleven zijn doorlopend van aard. We blijven kritisch kijken of deze initiatieven voldoen aan de (dan) actuele behoeftes en staan open voor nieuwe initiatieven die een aantoonbare bijdrage leveren aan deze verbinding.

Matchmakers

Koesteren we de matchmakers die onderwijs en ondernemers verbinden.

Wat gaan we specifiek doen in 2023?

- We nemen de matchmakers mee in het eerder genoemde overzicht van lopende initiatieven en de bijbehorende communicatie richting onderwijs en ondernemers. De matchmakers zijn een initiatief van de Dienst Gezondheid & Jeugd.

Ondernemersfonds

Ondersteunen we de kracht van het recent opgerichte Ondernemersfonds.

Wat gaan we specifiek doen in 2023?

- We geven uitvoering aan de afspraken die opgenomen zijn in het convenant tussen het ondernemersfonds en de gemeente.

Wat gaan we doen na 2023?

- In 2024-2025 zal er een evaluatie van het ondernemersfonds plaatsvinden.

Onderwijs

Het onderwijs is voor veel taken zelf verantwoordelijk. Zij vallen onder de inspectie. Als gemeente hebben wij niet de regie, maar over een aantal onderwerpen heeft het onderwijsveld en de gemeente wettelijk een gezamenlijke verantwoordelijkheid. We vinden een goede relatie met het onderwijsveld lokaal en regionaal belangrijk.

Wat gaan we specifiek doen in 2023?

- De nieuwe LEA (Lokaal Educatieve Agenda) is voor 4 jaar vastgesteld en er is een begin gemaakt met de uitvoering daarvan.
- In de regio zijn we bezig met de uitvoeringsagenda die gekoppeld is aan de in de REA (Regionaal Educatieve Agenda) vastgestelde verkenning Inclusief Onderwijs.

Wat gaan we doen na 2023?

- De wettelijke taken worden uitgevoerd op regionaal en lokaal niveau.
- De LEA wordt verder opgepakt.
- De uitvoeringsagenda in de regio krijgt steeds meer vorm.

Nieuwbouw scholen (Driemaster en Ichthus)

Binnen de gemeente hebben twee basisscholen een verzoek/aanvraag gedaan voor renovatie van de gebouwen (CBS Ichthus - Pauwtjesmolen 55a en obs De Driemaster - Pietersweer 32). Het plan om gezamenlijk nieuwbouw te realiseren, heeft beide schoolbesturen laten besluiten de verzoeken in te trekken. De beoogde nieuwbouw vindt plaats op één locatie.

Naast de realisatie van de nieuwe scholen, kunnen beide huidige schoollocaties herontwikkeld worden met een nieuw programma. Het overleg met de grondeigenaren, het vaststellen van het programma, de keuze voor hergebruik van de panden of sloop/nieuwbouw, vormt de tweede opgave in dit project.

Wat gaan we specifiek doen in 2023?

- Gesprekken voeren met betrokken partijen en grondeigenaren.
- Bouwplan voor de nieuwbouw van de scholen opstellen.
- Stedenbouwkundige plan voor de herontwikkeling van beide locaties opstellen.
- Inrichtingsplan voor de openbare ruimte opstellen.
- Uitvoeren benodigde onderzoeken.
- Bouwrijp maken.

Wat gaan we doen na 2023?

- Bouw scholen.
- Sloop huidige schoolgebouwen.
- Bouwen nieuw programma.
- Woon rijp opleveren.

Aanbesteden en inkopen

Het regionale inkoop- en aanbestedingsbeleid is leidend bij inkopen en aanbestedingen van de gemeente(n). Om de lokale en regionale economie verder te versterken is het van belang dat lokale bedrijven een goede kans krijgen om hier een bijdrage in te leveren.

Wat gaan we specifiek doen in 2023?

- Samen met lokale ondernemers verkennen we hoe we hun belangen, passend binnen een bredere kwalitatieve afweging, kunnen waarborgen bij lokale en regionale inkoop- en aanbestedingstrajecten.

Bereikbaarheid

Verkeersdrukke en sluipverkeer

De verwachting is dat verkeersdrukke in ons land blijft toenemen. We zetten maximaal in op de regionale lobby bij het Rijk om verkeer in ons gebied te verminderen of te ontmoedigen, ook als de A15 wordt verbreed. Sluipverkeer willen we zoveel mogelijk voorkomen.

Wat gaan we specifiek doen in 2023?

- We participeren in de ambtelijke overleggroep en Bestuurlijke Advies Groep van de MIRT-verkenning A15. Alleen als het verkeer beter doorstroomt op de A15 en A27 zal de noodzaak om te sluipten afnemen.

Wat gaan we doen na 2023?

- We continueren onze inzet uit 2023.

Andere vervoersvormen

We zetten in op andere manieren van vervoer, zoals over water met de waterbus of water- taxi of op de fiets via de snelfietsroute.

Wat gaan we specifiek doen in 2023?

- In gebruik nemen elektrisch aangedreven veerschepen van Riveer (vanwege de gestegen brandstofprijzen zal de bijdrage in de exploitatie naar verwachting € 27.500 hoger uitvallen. In september wordt een nieuwe berekening gemaakt van de te verwachten extra bijdrage)
- De pilot watertaxi loopt.
- Vaststellen programma mobiliteit, waarin mobiliteitstransitie een plaats krijgt. Een uitvoeringsprogramma voor de eerste 5 jaren wordt onderdeel van het Programma Mobiliteit.

Wat gaan we doen na 2023?

- Haalbaarheidsonderzoek doortrekken waterbus naar Hardinxveld-Giessendam.
- Doorfietsroute F15 in samenhang met MIRT-verkenning A15.

Programma Mobiliteit

Het programma mobiliteit vaststellen en uitvoeren.

Wat gaan we specifiek doen in 2023?

- Vaststellen programma mobiliteit en uitvoeringsagenda voor de komende 5 jaar.
- 1e jaar van de uitvoeringsagenda.

Wat gaan we doen na 2023?

- Verder uitvoering geven aan de volgende jaarschijven uit de uitvoeringsagenda. Doordat de uitvoeringsagenda er nog niet is, is het moeilijk om dit verder te concretiseren.

Relatie met financiële begroting

Onderwerp	Programma (financieel)	Product-nummer
Preventie	9	105
Lokaal preventie akkoord	9	105
Balans tussen zorgvragen	9	105
Tweesporenbeleid	9	105
Respect en gelijkheid	9	105
Waakvlamfunctie	9	105
Doorontwikkeling sociaal team	9	105
Maatschappelijke agenda	9	105
Vluchtelingen & statushouders	3/9	020/105
Bouwen naar behoefte	11	155/165
Prestatieafspraken met woningcorporatie	11	170
Woningbouw	11	155/165
Overallvisie nieuwbouwprojecten	11	155
Buitendijkse jachthaven	11	155
Maritieme sector	5	045
Ruimtelijke projecten	11	155/165
Omgevingswet	11	165
Nota/beheerplan maatschappelijk vastgoed (kapitaalgoederen)	Divers	Divers

Buurttoezicht en jongerenwerk	3	020
Handhaving en preventie	3	020
Evenementen en horeca	3	020
Digitale criminaliteit en ondermijning	3	020
Bevolkingszorg/crisisbeheersing	3	020
Voorlichting	3	020
Politie	3	020
Centrumvisie	5	045
Horeca	5	045
Detailhandel buiten het centrum	5	045
Sportakkoord	9	105
Sportplatform	9	105
Sportvelden	7	085
Buitenzwembad	11	155
Culturele samenwerking	7	080
Cultuurvisie	7	080
Kleinschalige recreatie	7	095
Merwedeboulevard	5	045
Beheer openbare ruimte	4/12	030/180
Groenbeheerplan	12	180
Speelplaatsen	7	095
Begraafplaatsen	10	150
Riolering en watergangen	10	145
Boezemkanaal en gemaal	10	145
Watergangen	4	025
Duurzaamheid en klimaatadaptatie	10	135
Energietechnieken	10	135
Gemeentelijke gebouwen	Divers	Divers
Energiearmoede	8	100
Lokale ondernemers	5	045
Verbindingen onderwijs en bedrijfsleven	5	045/
Matchmakers	9	110
Onderwijs	6	070
Nieuwbouw scholen (Driemaster en Ichthus)	6	070
Aanbesteden en inkopen	4 / Bedrijfs-	030/220
Verkeersdrukte en sluipverkeer	4	030
Andere vervoersvormen	4	030
Programma mobiliteit	4	030

Dienstverlening: een dienstbare organisatie in contact met inwoners

Onderwerpen

De belangrijkste onderwerpen in dit programma zijn:

- Mensen boven regels
- Samenwerking bestuur en organisatie
- Organisatieontwikkeling

Doelstellingen

Onze gemeente moet dienstbare organisatie zijn en in contact met haar inwoners. We zijn in verbinding met onze inwoners. Als dienstbare overheid maken we immers onderdeel uit van een netwerk-samenleving. Wij willen een kwaliteitsslag maken door onze dienstverlening centraal te stellen in het contact met inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners. We werken vanuit gastvrijheid. Zo weten onze inwoners waar zij aan toe zijn.

- De inwoner staat centraal
- Koersbepaling voorafgaand aan besluitvorming
- Organisatieontwikkeling: een dienstbare netwerkorganisatie

Projecten, opdrachten en processen

Omschrijving

Mensen boven regels

'Mensen boven regels' wordt meer de leidraad in onze manier van werken en denken. Dat betekent ook dat we processen en systemen zo inrichten dat menselijk contact het uitgangspunt is, zowel in de interne als externe dienstverlening. Dit vraagt van organisatie en bestuur om nog meer van buiten naar binnen te werken en zo de kracht van de samenleving beter te benutten en het (vrijwilligers) netwerk in Hardinxveld-Giessendam te vergroten.

Wat gaan we specifiek doen in 2023?

- We beoordelen onze regels en procedures om deze meer geschikt te maken en in te richten vanuit het principe dat we eerst het gesprek aangaan vanuit de gedachte van dienstbare overheid. Daarmee ontdekken we de vraag achter de vraag en kijken we wat er nodig is. Hiermee zorgen we er voor dat de juiste antwoorden kunnen worden gegeven (waarbij uitleg over regels en procedures kan worden gegeven) en we – bij de wenselijkheid of noodzaak van een procedure – ook de juiste procedure kiezen.
- We verbeteren en breiden onze digitale dienstverlening uit met onder andere e-diensten voor aangifte overlijden en melding voorgenomen huwelijk, waarmee we verder aansluiten op de behoefte vanuit inwoners, ondernemers en samenleving. Daarmee wordt invulling gegeven aan de interne en externe vraag naar tijd- en plaats onafhankelijke dienstverlening.
- Intern gaan we met elkaar in gesprek op welke wijze wij de kracht van de samenleving naar binnen kunnen halen (dienstbare overheid). Aansluitend gaan we in gesprek met onze inwoners/ ondernemers/ samenleving om daar praktische invulling aan te geven (concreet: meer contacten in de samenleving onder meer door een open dag in 2023, presentatie van wat de gemeente (de verschillende teams) allemaal doet etc.).

Wat gaan we doen na 2023?

- Afhankelijk van de stand van zaken continueren we de hierboven genoemde activiteiten of sluiten met onze activiteiten aan op de dan bereikte organisatiedoelen.

Samenwerking bestuur en organisatie

Ook tussen bestuur en organisatie wordt ingezet op een andere manier van samenwerken. De aandacht wordt verlegd naar meer contact en interactie met de samenleving en het eerder betrekken van het bestuur bij te maken afwegingen en keuzes.

Wat gaan we specifiek doen in 2023?

- We gaan verder met de activiteiten van het platform bestuurlijke processen. Hierin stimuleren we medewerkers om met een andere manier van denken en werken met bestuurlijke processen aan de gang te zijn. Hiermee versterken we de verbinding tussen raad, college en organisatie.
- De andere manier van werken wordt verder gefaciliteerd en aangejaagd door een team dat zich bezig houdt met:
 - de uitwerking van de politieke ambities uit het collegeprogramma en de monitoring daarvan; het signaleren en agenderen van (nieuwe) strategische ontwikkelingen.
 - versterking van de portefeuillehouders overleggen.
 - de andere agendering van onderwerpen in college en raad (ontmoeting en debat) door meer het gesprek en de opiniering te introduceren, waarmee een andere verbinding tussen college en raad tot stand komt en er procesmatig en strategisch wordt toegewerkt naar formele besluiten door college en raad.
- In verbinding met de inrichting van bestuurlijke processen worden daarover trainingen verzorgd (bestuurlijke processen 2.0).
- Reguliere werkzaamheden (waaronder motie/toezeggingen en raadsvragen) worden gemonitord, waarmee correcte en tijdige afhandeling wordt bewaakt.
- Aandacht besteden we aan de positionering van de gemeente op strategisch niveau via onder meer de Groeiagenda/regiodeal en onze verbonden partijen.
- Stimuleren van het vasthouden van kennis en kunde in de organisatie. Dat betekent ook een belangrijke plek voor het inwerkprogramma van nieuwe medewerkers en het interne opleidingsprogramma dat grotendeels door eigen medewerkers wordt verzorgd.

Wat gaan we doen na 2023?

- Afhankelijk van de stand van zaken continueren we de hierboven genoemde activiteiten of sluiten met onze activiteiten aan op de dan bereikte organisatiedoelen.

Organisatieontwikkeling

De organisatie is op weg naar een netwerk- organisatie. Binnen de ingezette organisatie- ontwikkeling zijn dienstverlening, samenwerking, concernsturing en persoonlijk leiderschap belangrijke pijlers. In 2023 vindt de implementatie en borging plaats van de pijlers van de netwerkorganisatie. Vanuit het Deloitte rapport lag de eerste focus op de 3 R'en: Rust, Regie en Relatie. Via de doorontwikkeling naar een netwerkorganisatie moet deze elementen de komende tijd geborgd gaan worden, zodat daarna de vraag beantwoord kan worden wat er nodig is om volgende stap naar vierde R van Robuustheid te kunnen zetten.

Wat gaan we specifiek doen in 2023?

- De implementatie van de netwerkorganisatie moet ervoor zorgen dat er goed wordt samengewerkt tussen de teams, de coördinatie op de inhoud van het werk organisatorisch (beter) verankerd wordt, de concernsturing op de belangrijkste bestuurlijke projecten en processen, de dienstverlening, de organisatieontwikkeling en de bedrijfsvoering in de praktijk concreet plaatsvindt.
- De nieuwe medewerkers intensiever begeleiden zodat zij zo snel mogelijk hun weg weten te vinden in onze netwerkorganisatie om hun bijdrage kunnen leveren.
- Op basis van signalen uit de samenleving en de gegevens die zijn gekomen uit het onderzoek naar onze telefonische en email bereikbaarheid zijn we met medewerkers en de teams in gesprek om afspraken te maken over de gewenste werkwijze in onze organisatie en de uitgangspunten van onze dienstverlening.
- Op het gebied van participatie is er een kerngroep actief die alle teams opzoekt en bespreekt wat participatie voor dat team betekent en hoe je dat invult. Verder wordt hier voor dit onderwerp verwezen naar het onderdeel participatie (hoofdstuk Regionale samenwerking en participatie).
- De groep breed inzetbare medewerkers (ondersteuning) richt zich onder meer op de organisatie van activiteiten die de ontwikkeling van de netwerkorganisatie versterkt (organiseert onder meer ontmoeting tussen teams in het kader van de interne dienstverlening en versterkt daarmee de organisatie brede samenwerking).
- Training van teams zelf zoals doorontwikkeling van team KCC gericht op verbreding van hun dienstverlening en ondersteuning van de teams in de organisatie (bijeenkomsten met team KCC) en naar behoefte organiseren van trainingen als feedback geven en ontvangen (ver-

stevigen van het elkaar op een goede manier aanspreken en het voeren van het goede gesprek).

- We blijven inzetten op persoonlijke ontwikkeling van onze medewerkers o.a. door middel van inzet van het ODC meetinstrument. Op basis van de uitkomsten daarvan worden in gesprek met de medewerkers kwaliteiten en ambities in beeld gebracht en ontwikkelafspraken gemaakt. Daarbij kijken we ook hoe we andere werkzaamheden kunnen bieden aan medewerkers die aansluiten bij de persoonlijke kwaliteiten en ontwikkelbare competenties.
- We voorzien in meet- of monitorinstrumenten waarmee we onze vorderingen in kaart krijgen. Dat geldt zowel onze interne als externe dienstverlening (denk hierbij onder meer aan (burger)enquêtes, (burger)panel dienstverlening, herhaling telefonisch- en e-mail onderzoek).
- We maken een plan voor plaats- en tijdonafhankelijk werken, waarmee we de moderne cultuur van samenwerken in onze organisatie stimuleren.
- We anticiperen op het aflopen van stutten en verstevigen in 2023.

Wat gaan we doen na 2023?

- Afhankelijk van de stand van zaken continueren we de hierboven genoemde activiteiten of sluiten met onze activiteiten aan op de dan bereikte organisatiedoelen.

Relatie met financiële begroting

Onderwerp	Programma (financieel)	Productnummer
Mensen boven regels	Bedrijfsvoering	220
Samenwerking bestuur en organisatie	1	000
Organisatieontwikkeling	Bedrijfsvoering	220

Regionale samenwerking & participatie

Onderwerpen

De belangrijkste onderwerpen in dit programma zijn:

- Regionale samenwerking
- Bestuursstijl
- Participatie

Doelstellingen

Onze gemeente werkt regionaal samen om onze lokale gemeenschap te versterken en te verbeteren. Ons uitgangspunt is en blijft dat regionale samenwerking waarde toevoegt aan Hardinxveld-Giessendam: we doen lokaal wat kan en regionaal wat moet. Daarnaast zetten we ons in om vorm te geven aan participatie, waarbij we blijven leren en benutten de kennis van buiten.

Projecten, opdrachten en processen

Omschrijving

Regionale samenwerking

Regionale samenwerking versterkt

Wij werken regionaal samen om onze lokale gemeenschap te versterken en te verbeteren. Ons uitgangspunt is en blijft dat regionale samenwerking waarde toevoegt aan Hardinxveld-Giessendam: we doen lokaal wat kan en regionaal wat moet. We werken samen vanuit lokale autonomie, inhoudelijke opgaves en de dienstverlening aan inwoners. Flexibiliteit in te maken keuzes en de kracht van de samenwerking stellen we centraal.

We dragen actief bij aan de regionale samenwerking en zoeken verbinding met andere overheden en netwerkpartners. We doen geen zaken dubbel en hebben respect voor verschillen. Onze rol als verbinder tussen Drechtsteden en de Alblasserwaard willen we versterken.

Wat gaan we specifiek doen in 2023?

- Op het gebied van de Groeiagenda / Smart Delta Drechtsteden werken we meervoudig lokaal samen om regionale en lokale doelen in de samenleving te realiseren. Zie hiervoor de tekst bij ruimtelijk economische doelen.
- We werken breed regionaal samen, niet alleen in de Drechtsteden, maar op sommige onderdelen ook in de Alblasserwaard / Vijfheerenlanden of Gorinchem. Wij zien onze positie als verbinder tussen de verschillende gebieden, juist vanuit onze geografische ligging. We bekijken per dossier wat de beste samenwerkingsvorm is. Dat doen we zowel in 2023 als de jaren erna.

Meerwaarde samenwerking

De gewenste cultuur van regionale samenwerking dragen we actief uit. We zijn kritisch op de uitgaven van verbonden partijen waarin we deelnemen en we kijken naar onze eigen kracht én kwetsbaarheid. Verbonden partijen en regionale samenwerking moeten waarde toevoegen aan maatschappelijke resultaten of aan onze eigen organisatie(ontwikkeling).

Wat gaan we specifiek doen in 2023?

- Bij het maken van nieuwe (financiële) afspraken met verbonden partijen maken we inzichtelijk op welke wijze deze afspraken bijdragen aan de realisatie van lokaal beleid en lokale behoeftes. Dit geldt voor 2023 en verder.

Ruimtelijke economische doelen – Smart Delta Drechtsteden

De uitvoering van ruimtelijk economische doelen.

Wat gaan we specifiek doen in 2023?

- Voor wat betreft de Groeiagenda / Smart Delta werken we in 2023 met een beleidsneutrale inhoud en budgetneutrale begroting. Eventuele nieuwe beleidsaccenten worden in 2023 verwerkt op voorstel van de bestuurlijke werkgroepen rond de Groeiagenda. Voor 2023 is de Groeiagenda opgenomen in de lokale begroting. Hier zal nog loon- en prijsindexatie op worden toegepast volgens de Kadernota van de gemeente Dordrecht als penvoerder.
- We versterken de lokale, integrale afstemming op de beleidspijlers van de Groeiagenda / Smart Delta (Bouwen, Wonen, Werken & Economie, Mobiliteit en Duurzaamheid) en brengen de kansen voor onderlinge versterking, maar mogelijk ook botsende belangen beter in beeld.

Wat gaan we doen na 2023?

- In 2023 en verder blijven we bijdragen aan de regionale Groeiagenda vanuit lokale (organische) ontwikkelingen, zoals onze bouwprojecten. Dit vraagt van ons als gemeente een goede bestuurlijke en ambtelijke vertegenwoordiging en inzet in de regionale Groeiagenda / Smart Delta, bijvoorbeeld waar het gaat om de inzet op lobby voor grote projecten. Tegelijkertijd vraagt het van ons een kritische blik ten aanzien van de uitgaven in relatie tot de resultaten.

Bestuursstijl

Samenwerking

Aan de samenwerking tussen het college, gemeenteraad en de organisatie wordt de komende periode continu gewerkt. In de bestaande politieke verhoudingen is het belangrijk dat college, gemeenteraad en organisatie elkaar vinden, in gesprek zijn en blijven en elkaar begrijpen. Dat geeft ruimte voor een politiek debat waar een ieders opvatting tot zijn recht komt en de beste maatschappelijke resultaten.

Wat gaan we specifiek doen in 2023?

- Vanuit 2022 worden de heisessies van gemeenteraad en college voortgezet. Hier kunnen strategische onderwerpen of onderwerpen die de onderlinge relaties raken, worden besproken. Een dergelijk traject van verbinding en relaties in relatie tot formeel te nemen besluiten sluit aan bij de gewenste organisatieontwikkeling. Op deze manier dragen we bij aan het politieke en maatschappelijke debat. Dit doen we uiteraard binnen de bestaande politieke realiteit en vanuit de wetenschap dat politieke verschillen er mogen zijn.

Wat gaan we doen na 2023?

- In de gehele bestuursperiode wordt aandacht besteed aan de samenwerking tussen college, gemeenteraad en organisatie. Er wordt per keer maatwerk toegepast. Daarom is nu nog niet aan te geven welke activiteiten in 2023 plaatsvinden. Voorstel is wel om na iedere bijeenkomst een evaluatie uit te voeren en vandaar uit de lijn van samenwerking verder te ontwikkelen.

Opiniëren en onderling gesprek

We creëren meer mogelijkheden voor opiniëren en het onderlinge gesprek, voordat een voorstel op de tafel van het college of de gemeenteraad belandt. Uiteindelijk is het aan de gehele gemeenteraad als hoogste bestuursorgaan om goed geïnformeerd en afgewogen een besluit te nemen.

Wat gaan we specifiek doen in 2023?

- Vanuit 2022 werken we in 2023 door aan een andere manier van werken waarbij er meer mogelijkheden worden gebruikt voor informeren en opiniëren. In 2023 is er bij een schriftelijke vraag standaard contact tussen het raadslid dat de vraag stelt en de medewerker die namens het college de beantwoording voorbereidt.

Wat gaan we doen na 2023?

- Deze werkwijzen zetten we voort na 2023.
- De nieuwe werkwijzen monitoren (evaluaties o.a. in agendacommissie, presidium en heidagen) en we sturen bij als dat nodig is.

Participatie

Participatie

De komende jaren werken we verder aan het vormgeven van participeren: we blijven hierin leren en benutten de kennis van buiten. Participatie wordt een vanzelfsprekend onderdeel van communicatie met onze inwoners ondernemers en maatschappelijke organisaties en onderdeel van het DNA van onze gemeentelijke organisatie. Participatie draait niet primair om het alleen creëren van draagvlak of alles mogelijk maken. Het gaat om het voeren van het gesprek, het verzamelen van input en het creëren van wederzijds begrip, zo kan 'nee' ook een antwoord zijn. We zorgen ervoor dat alle belangen op tafel komen, dat we helder hebben wat er kan en niet kan en wie welke verantwoordelijkheid heeft, waarbij we ook durven loslaten. We maken daarbij gebruik van allerlei (digitale) instrumenten en netwerken.

Wat gaan we specifiek doen in 2023?

- We stellen een leidraad op en passen deze toe in de praktijk. De leidraad helpt inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties en de ambtelijke organisatie om het participatieproces goed in te richten. Hierbij zullen we ook evalueren of het leidraad helpt, en waar nodig zullen we het aanscherpen.
- Op de website van de gemeente plaatsen we heldere informatie over participatie. Onderdeel hiervan is de vastgestelde participatienota, de leidraad en voorbeelden van participatie.
- Het interne platform participatie breiden we verder uit. Hierin delen we kennis en ervaring rondom participatie. Er wordt ingezet op evaluatie van participatietrajecten.
- Ook de inwerkingtreding van de Omgevingswet stimuleert participatie. Aanvragers krijgen hierdoor vaker te maken met participatie. Daarom bieden we praktische tools aan inwoners, organisaties en bedrijven om participatie goed uit te voeren.

Wat gaan we doen na 2023?

- We blijven handelen vanuit het vastgestelde participatiebeleid. Leren en evalueren zijn hierbij kernbegrippen. Na een participatietraject evalueren we met betrokkenen hoe het proces is verlopen. Ook proberen we nieuwe vormen van participatie uit. Daarnaast maken we gebruik van nieuwe (digitale) instrumenten en netwerken. Door de organisatie communicatiever te maken en inwoners, organisaties en bedrijven meer te betrekken, willen we het verschil tussen de samenleving en overheid verder verkleinen.

Uitvoering besluit digitale toegankelijkheid

In het Besluit Digitale Toegankelijkheid is bepaald dat websites en mobiele apps van Nederlandse overheidsinstanties moeten voldoen aan de toegankelijkheidseisen. Hierover moet verantwoording worden afgelegd in een toegankelijkheidsverklaring.

Wat gaan we specifiek doen in 2023?

- Om te voldoen aan wettelijke regelgeving van het Besluit Digitale Toegankelijke Overheid moeten de websites van de gemeente ingrijpend worden aangepast. Alle informatie op de website moet eenvoudiger worden ontsloten en ook de aanvraag van digitale producten moet verbeteren. De invoering hiervan grijpen we aan om de website te verbeteren. In zijn geheel draagt dit bij aan de verbetering van de dienstverlening van de gemeente.

Wat gaan we doen na 2023?

- Na 2023 voldoet de website weer aan de geldende regelgeving. Wel vraagt dit inspanning om de website goed te onderhouden. In de toegankelijkheidsverklaring beschrijven we welke maatregelen we nemen om aan de digitale eisen van toegankelijkheid te voldoen en wanneer die maatregelen worden uitgevoerd.

Relatie met financiële begroting

Onderwerp	Programma (financieel)	Product-nummer
Regionale samenwerking versterkt	1	000
Meerwaarde samenwerking	1	000
Ruimtelijke economische doelen – Smart Delta Drechtsteden	1	000
Samenwerking	1	000
Opiniëren en onderling gesprek	1	005
Participatie	Divers	Divers
Uitvoering besluit digitale toegankelijkheid	Bedrijfsvoering	220

De portemonnee van de gemeente

Onderwerpen

De belangrijkste onderwerpen in dit programma zijn:

- Financieel evenwicht
- Verbonden partijen
- Belastingdruk overstijgt landelijke trend niet

Doelstellingen

We spannen ons in om de kosten beheersbaar te houden, zonder dat de zorgverlening aan inwoners onder druk komt te staan.

- Integrale afweging bij besluitvorming
- Beheerste ontwikkelingen lokale lasten

Projecten, opdrachten en processen

Omschrijving

Financieel evenwicht

Kosten beheersbaar

Het perspectief van de financiële positie van gemeenten in Nederland komt steeds meer onder druk te staan. Dit wordt vooral veroorzaakt door de oplopende kosten van de zorgtaken die gemeenten hebben. Daarbij gaat het niet alleen om professionele zorg. De onzekerheid over de hoogte van de rijksbijdrage is steeds van invloed op het financiële perspectief van onze gemeente, waardoor de opgave om de begroting ieder jaar sluitend te krijgen lastiger wordt. Daarom spannen wij ons in om met gemeenten gezamenlijk of via de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) het rijk op te roepen om de financiële bijdragen te verhogen. We spannen ons in om de kosten beheersbaar te houden, zonder dat de zorgverlening aan inwoners onder druk komt te staan.

Wat gaan we specifiek doen in 2023?

- We spannen ons in om de lokale woonlasten de landelijke trend niet te laten overstijgen. Daarbij vergelijken wij onze woonlasten ook met die van de regiogemeenten.
- Investerings- en exploitatie-uitgaven worden beschouwd in de driehoek eigen vermogen, schuldpositie en exploitatieresultaat.
- Op landelijk niveau vragen wij, bij voorkeur samen met de regiogemeenten, om aandacht voor de ontwikkeling van de rijksbijdragen via de algemene uitkering, waarbij specifiek de ontwikkeling van de zorguitgaven en de zorgverlening centraal staan.

Wat gaan we doen na 2023?

- We continueren onze inzet uit 2023.

Beheer- en beleidsplannen

Actuele beheer- en beleidsplannen zijn van belang voor een adequaat beheer van de openbare ruimte. In de komende jaren wordt tot actualisatie gekomen.

Actuele beheer- en beleidsplannen zijn van belang voor een adequaat beheer van de openbare ruimte. In de komende jaren wordt tot actualisatie gekomen.

Wat gaan we specifiek doen in 2023?

- Verdere implementatie Basis Rioleringsplan, Dagelijks Beheer & Onderhoud en Planmatige Inspectie rioleringen afstemmen met Waterschap Rivierenland.
- Vaststellen Watertakenplan. Klimaatadaptieve maatregelen met als doel weersbestendigheid en Toekomstbestendigheid van de Stedelijke Omgeving.
- Actualiseren en vaststellen Beleids- en Beheerplan wegen.
- Opstellen en vaststellen Beleids- en beheerplan Civiele Kunstwerken.
- Uitvoeren Meerjarige Onderhouds- en Beheerplannen Openbare Ruimte.

Wat gaan we doen na 2023?

- Programmering en planrealisatie Beleid- en Beheerplannen.
- Actualiseren beleids- en beheerplannen Openbare Ruimte.

(Grootschalige) investeringen en projecten

De financiële positie van de gemeente wordt bepaald door (ruimtelijke) ontwikkelingen die de uitgaven en inkomsten van de gemeente beïnvloeden. Voorbeelden hiervan zijn de bouw en meerjarige exploitatie van het buitenzwembad, ontwikkeling aan de Nieuweweg, de komst van de waterbus en de investeringen die gemoeid zijn met de meerjarige onderhouds- en beheerplannen voor bijvoorbeeld bruggen, riolering en onderhoud van gebouwen.

Wat gaan we specifiek doen in 2023?

- De komende jaren staat de gemeente voor een aantal uitdagingen, waarbij grote investeringen nodig zijn. Deze investeringen hebben (deels) al een plek in onze meerjarenbegroting gekregen. Nieuwe ontwikkelingen zetten we af tegen de financieringsdriehoek, te weten eigen vermogen, schuldpositie en exploitatieresultaat.
- De effecten van de meerjarige onderhouds- en beheerplannen zullen ook gewogen worden op het vlak van het gewenste onderhoudsniveau.

Wat gaan we doen na 2023?

- We continueren onze inzet uit 2023.

Integrale afweging bij besluitvorming

Bij de keuzes die wij daarbij maken, betrekken wij het financiële effect op het jaarlijkse begrotingsaldo, de stand van de reservepositie en de omvang van de leningenportefeuille. Zowel op college- als op raadsniveau willen wij vanuit deze drie invalshoeken een integrale afweging kunnen maken bij de toekomstige besluitvorming.

Wat gaan we specifiek doen in 2023?

- Inzetten op een duurzaam, evenwichtige begroting, waarbij integrale afweging (inclusief financiële effect op korte en lange termijn) bij besluitvorming leidend is.

Wat gaan we doen na 2023?

- We continueren onze inzet uit 2023.

Verbonden partijen

Vanuit de inhoud en met een brede blik op alle ontwikkelingen die op de gemeente afkomen, maken we heldere keuzes die zorgen voor een positief effect in de samenleving. Naar kosten en baten in verbonden partijen blijven we scherp kijken, met name om helder te hebben welk deel van de kosten beïnvloedbaar is en welk deel minder of niet. Eventuele budgetwijzigingen komen altijd voort uit inhoudelijke voorstellen aan de gemeenten.

We zoeken de komende jaren naar een gezonde balans in wat we als gemeente aankunnen. Daarbij denken we altijd vanuit mogelijkheden en grijpen we kansen voor ontwikkelingen als ze zich voordoen.

Wat gaan we specifiek doen in 2023?

- Vanuit de inzet op regionale samenwerking wegen we af wat lokaal of regionaal kan worden gerealiseerd. Uitgangspunt daarbij is wat lokaal kan lokaal doen en wat regionaal kan regionaal doen. Dit binnen de context van de regionale samenwerkingsverbanden.
- In het verlengde daarvan zijn we scherp op de kostenontwikkeling van de verbonden partijen en geven onze visie op (inhoudelijke) voorstellen via zienswijzen aan de betrokken besturen door.

Wat gaan we doen na 2023?

- We continueren onze inzet uit 2023.

Belastingdruk overstijgt landelijke trend niet

Ons uitgangspunt is een financieel evenwicht, waarbij voorzieningen voor de inwoners in stand gehouden kunnen worden, investeringen mogelijk blijven en de totale belastingdruk voor inwoners de landelijke trend niet overstijgt.

Wat gaan we specifiek doen in 2023?

- In een cyclus van 4 jaar de kostendekkendheid van de tarieven tegen het licht houden.
- Beheerste ontwikkeling van de woonlasten, waarbij indexatie voor inflatie (t-2, d.w.z. 2021) de basis vormt.
- Investerings wegen in de context eigen vermogen, schuldpositie en exploitatiesaldo, waarbij een duurzame evenwichtige begroting het uitgangspunt is.

Wat gaan we doen na 2023?

- Voortzetting van het beleid zoals is geformuleerd voor 2023.

Relatie met financiële begroting

Onderwerp	Programma (financieel)	Product-nummer
Kosten beheersbaar	F&AD / Be-	185/215/220
Beheer- en beleidsplannen	4	030
(Grootschalige) investeringen en projecten	4 / 11	030 / 155
Integrale afweging bij besluitvorming	F&AD / Be-	185/215/
Verbonden partijen	Divers	Divers
Belastingdruk overstijgt landelijke trend niet	13	185

1.7 Algemene Dekkingsmiddelen

Kosten en opbrengsten die niet direct tot één van de vorengaande programma's behoren vallen onder de noemer 'algemene dekkingsmiddelen'. De algemene dekkingsmiddelen zijn:

1. Lokale heffingen waarvan de besteding niet gebonden is

De lokale heffingen waarvan de besteding niet gebonden is zijn heffingen waarvan er geen duidelijke relatie is tussen de gemeentelijke dienstverlening en de belasting. Voorbeelden zijn de onroerend zaakbelastingen (OZB) en de hondenbelasting. Overigens zijn de rioolheffing en de afvalstoffenheffing voorbeelden van lokale heffingen waarvan de besteding wel is gebonden. Dergelijke heffingen worden op de desbetreffende programma's verantwoord. Voor verdere informatie wordt u verwezen naar de paragraaf 'Lokale heffingen'.

2. Algemene uitkering uit het gemeentefonds

De algemene uitkering uit het gemeentefonds is de grootste inkomstenbron voor onze gemeente. Twee factoren bepalen de uitkering aan een gemeente:

1. De omvang hangt af van de algemene groei en van taak- en andere veranderingen. Het gemeentefonds is gekoppeld aan de rijksuitgaven. Als het Rijk meer uitgeeft, gaat het gemeentefonds ook omhoog en omgekeerd. Twee voorbeelden van taak- en andere veranderingen: Toen de gemeenten de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO) gingen uitvoeren, kregen ze daarvoor geld in het gemeentefonds. Het fonds groeide, maar het takenpakket ook.
2. Het aandeel van een gemeente in de totale omvang van het gemeentefonds hangt af van zogenaamde "verdeelmaatstaven". Het aantal inwoners is zo een verdeelmaatstaf. Hoe meer inwoners een gemeente heeft, des te groter het aandeel in het totaal. Er zijn circa vijftig verdeelmaatstaven.

3. Dividend

Hiertoe behoren de aandelen en daaraan verbonden dividenden die niet tot één van de vorengaande programma's behoren. Voor onze gemeente zijn dat de aandelen en de daaraan verbonden dividenduitkering van de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG).

4. Saldo van de financieringsfunctie

Het saldo van de financieringsfunctie wordt veroorzaakt door het verschil in de verwachte rentekosten en het percentage dat is gebruikt om de rentekosten aan de programma's door te berekenen. Volgens de notitie rente 2017 van de commissie BBV mag dit verschil maximaal 0,5% bedragen.

5. Overige algemene dekkingsmiddelen

De overige dekkingsmiddelen bestaan normaliter hoofdzakelijk uit de baten en lasten die betrekking hebben op de waardering van onroerende zaken in het kader van de Wet Waardering Onroerende Zaken (WOZ). Hieronder vallen overigens niet de opbrengsten van de onroerend zaakbelastingen (OZB) en ook niet de lasten die zijn gemoeid met de heffing en invordering daarvan. Deze worden verantwoord bij de lokale heffingen waarvan de besteding niet gebonden is.

Om in te spelen op de stijging van de prijzen en lonen zijn bij de algemene dekkingsmiddelen in deze begroting hiervoor middelen gereserveerd (zie hiervoor ook de toelichting bij het onderdeel "Financiering en Algemene Dekkingsmiddelen" van de financiële begroting paragraaf 2.1). Bij de perspectiefnota (voorjaarsnota) en de najaarsnota wordt bekeken in hoeverre aanspraak op deze bedragen nodig is.

Onderstaande tabel bevat het overzicht van algemene dekkingsmiddelen (bedragen x € 1.000):

Omschrijving	2023	2024	2025	2026
Lokale heffingen, waarvan de besteding niet gebonden is	4.251	4.251	4.251	4.251
Algemene Uitkering uit het Gemeentefonds	30.022	31.326	32.380	29.689
Dividend	40	40	40	40
Saldo van de financieringsfunctie	12	36	32	32
Overige dekkingsmiddelen	-702	-917	-887	-712
Totaal	33.624	34.735	35.816	33.301

Lokale heffingen, waarvan de besteding niet gebonden is

Dit betreffen de onroerende zaakbelastingen en de hondenbelasting, welke op het programma Financiering en Algemene Dekkingsmiddelen worden verantwoord.

Algemene Uitkering uit het Gemeentefonds

De uitkomsten van de doorrekening van de meicirculaire 2022 zijn in de budgetten verwerkt.

Dividend

Het hierboven genoemde dividend betreft de dividenden van de Bank Nederlandse Gemeenten.

1.8 Onvoorzien

In de primitieve begroting is onder financiering en algemene dekkingsmiddelen een post voor onvoorziene uitgaven opgenomen € 25.000.

PARAGRAFEN

1.9 Paragraaf Bedrijfsvoering

Voor de beleidsinhoudelijke aspecten voor wat betreft de bedrijfsvoering wordt verwezen naar het onderdeel "Dienstverlening: een dienstbare organisatie in contact met inwoners" van de beleidsbegroting.

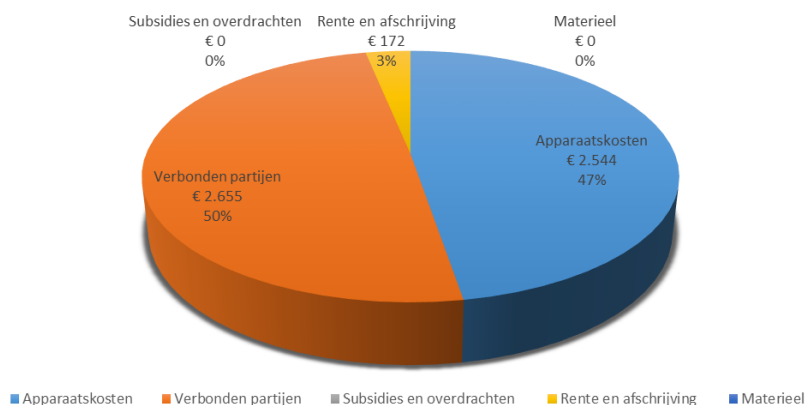
1. Lasten en baten

Bedragen x € 1.000

Programma 14 Bedrijfsvoering (kostenplaatsen)	Jaarrekening 2021			Begroting 2022			Begroting 2023			Meerjarenbegroting		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	2024 Saldo	2025 Saldo	2026 Saldo
220 Bedrijfsvoering	-5.282	123	-5.159	-6.175	41	-6.134	-5.372	36	-5.335	-5.264	-5.251	-5.252
Saldo van baten en lasten	-5.282	123	-5.159	-6.175	41	-6.134	-5.372	36	-5.335	-5.264	-5.251	-5.252
Mutaties reserves	-2.393	2.893	499	-110	1.221	1.111	-96	205	109	-35	-34	-33
Resultaat	-7.676	3.016	-4.659	-6.284	1.261	-5.023	-5.468	241	-5.226	-5.300	-5.285	-5.285

- = Nadelig / + = Voordelig

Specificatie lasten (x 1.000)

2. Mutaties na de perspectiefnota 2023-2026

Hieronder een overzicht van de belangrijkste mutaties in de begroting 2023, na vaststelling van de perspectiefnota 2023-2026 en meicirculaire 2022. Voor een totaal overzicht van de mutaties wordt verwezen naar paragraaf 1.4 Financieel meerjarenperspectief.

bedragen in €

Product	Omschrijving	2023	2024	2025	2026
220	<i>Bedrijfsvoering</i>				
	1. Energie	-78.000	-78.000	-78.000	-78.000
	2. Brandstoffen	-11.000	-11.000	-11.000	-11.000
	3. Inflatie investeringen	-16.000	-16.000	-16.000	-16.000
	4. Begroting 2023 Service Gemeente Dordrecht	-144.800	-144.800	-144.800	-144.800
	5. Salarissen CAO - ontwikkelingen	-27.500	-27.500	-27.500	-27.500
	6. Salarissen overige ontwikkelingen	-184.892	-184.892	-184.892	-184.892
		-462.192	-462.192	-462.192	-462.192

Toelichting:

1. Energie

Het contract met de huidige energie leverancier is ontbonden. Deze ontbinding heeft plaats gevonden omdat in het 5e sanctiepakket, dat op 9 april 2022 door de Europese Raad is aangenomen, is opgenomen dat alle huidige gascontracten met onze huidige leverancier uiterlijk op 10 oktober 2022 moesten worden beëindigd.

Er is een nieuwe aanbesteding gedaan en begin september is de aanbesteding gegund. Het nieuwe contract is ingegaan per 1 oktober 2022. In lijn met de wereldwijde ontwikkelingen leidt de nieuwe aanbesteding tot een forse stijging van de prijs. Voor 2023 e.v. jaren is de verwachting dat de kosten (stroom en gas) met € 655.000 gaan stijgen.

Als gevolg van deze ontwikkelingen wordt er onderzocht wanneer en welke maatregelen er genomen kunnen worden om de energiekosten naar beneden te brengen.

2. Brandstoffen

Door de gestegen brandstofkosten voor de buitendienst wordt voorgesteld om het budget te verhogen.

3. Inflatie investeringen

Bij de investeringen stellen we voor om rekening te houden met de stijging van de inflatiepercentages. Voor de investeringen die worden gedekt uit bestemmingsreserves stellen we voor om de storting in de bestemmingsreserves te verhogen. De investeringen die worden geactiveerd houden we rekening met een stijging van de afschrijvingslasten. We zijn uitgegaan van 5%. Bij de investeringen in wegen hebben we het CBS indexcijfers (wegen met gesloten verharding) van begin 2022 als uitgangspunt genomen (20%).

Voor bovenstaande hebben we een bedrag in de begroting opgenomen van € 190.000. Hiervan wordt € 145.000 toegevoegd aan de bestemmingsreserves en wordt € 45.000 gereserveerd voor de dekking van hogere kapitaallasten. Bij de perspectiefnota (voorjaarsnota) en de najaarsnota wordt bekeken in hoeverre aanspraak op de bedragen nodig is.

4. Begroting 2023 Service Gemeente Dordrecht

Op basis van de begroting 2023 van de Service Gemeente Dordrecht is het budget in de begroting verhoogd. De stijging van de bijdrage is o.a. het gevolg van prijs- en loonindexatie van de bijdrage ten opzichte van 2022. Deze kosten van de Service Gemeente Dordrecht worden op meerdere programma's in de begroting verantwoord. Het totale verhoging bedraagt € 200.000. Het effect op dit programma is € 144.800.

5. Salarissen CAO – ontwikkelingen

De huidige CAO heeft een looptijd tot en met 31 december 2022. De onderhandeling over een nieuwe CAO zijn gestart. In de begroting 2023 waren wij tot nu toe uitgegaan van een stijging van 2% (zie ook perspectiefnota 2023-2026). Gelet op de CAO's die op dit moment worden afgesloten is onze inschatting dat 2% niet voldoende zal zijn. We stellen daarom voor om uit te gaan van een verhoging van in totaal 4% (gebaseerd op de verwachte loonontwikkeling zoals deze is opgenomen in de meicirculaire 2022). De effecten voor het personeel dat overhead gerelateerd is, bijvoorbeeld financiën in ICT, zijn hier geraamd (€ 27.500). De overige effecten (€ 172.500) zijn opgenomen bij het programma financiering en algemene dekkingsmiddelen.

6. Salarissen overige ontwikkelingen

Ten opzichte van de begroting 2022 (jaarschijf 2023) is sprake van hogere loonkosten van € 185.000. De oorzaak hiervan is als volgt:

1. In de begroting 2022 is uitgegaan van een loonstijging voor 2022 van 2%. Dit percentage is reeds bij de perspectiefnota 2022-2026 (behandeling in de raad van 7 juli 2021) bepaald. De daadwerkelijke loonstijging is echter ca 3%.
2. Voor voormalige bestuurders hebben wij een wachtgeldverplichting. In de meerjarenbegroting 2022 (jaarschijf 2023) is met deze verplichting geen rekening gehouden. Met het vormen van het college in 2022 is deze verplichting wel ontstaan. Doordat geen rekening was gehouden met deze mogelijke verplichting ontstaan extra lasten. In de komende periode zullen wij bezien of het niet wenselijk is om voor dit risico een voorziening te vormen.
3. Met de vorming van het college in 2022 is besloten om de formatie van het college uit te breiden. Deze uitbreiding is na het opstellen van de perspectief 2023-2026 naar voren gekomen en leidt daarmee tot een structureel nadelig effect.
4. Een aantal medewerkers is geplaatst in een hogere (uitloop)schaal. Bij het opstellen van de begrotingen wordt echter uitgegaan van de ontwikkeling in de schaal van dat moment.

3. Beleidsindicatoren

Nr.	Indicator	Eenheid	Per	Hardinxveld-Giessendam	Waarden Gemeenten < 25.000 inwoners	Alle gemeenten	Bron	Beschrijving
30	Formatie	FTE	2022	6,22	0	0	Eigen begroting	Fte per 1.000 inwoners
31	Bezetting	FTE	2022	5,04	0	0	Eigen begroting	Fte per 1.000 inwoners
32	Apparaatskosten	euro	2022	625	0	0	Eigen begroting	Kosten per inwoner
33	Externe inhuur	%	2022	3	0	0	Eigen begroting	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen
34	Overhead	%	2022	14	0	0	Eigen begroting	% van totale lasten

4. Verbonden partijen

Verbonden partijen zijn privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisaties waarin de gemeente een bestuurlijk en een financieel belang heeft. In lijn met de vernieuwde voorschriften van het BBV worden per programma de verbonden partijen vermeld die een relatie hebben tot het betreffende programma.

Service Gemeente Dordrecht

Met ingang van 1 januari 2022 zijn door de gemeenten in de Drechtsteden dienstverleningsovereenkomsten gesloten met de gemeente Dordrecht. Dit geldt derhalve ook voor onze gemeente. De diensten die wij afnemen waren daarvoor ondergebracht bij de GR Drechtsteden (GRD). De GRD was daarbij een verbonden partij, waarbij de kosten in de financiële administratie ook onder die noemer werden verantwoord. Alhoewel de Service Gemeente Dordrecht (SGD) formeel geen verbonden partij is hebben wij besloten om de bijdragen vanuit de DVO's te beschouwen als bijdragen aan verbonden partijen. Dit betekent dat in de grafieken, zoals op de vorige pagina, sprake kan zijn van een verbonden partij, maar dat dit in formele zin niet een verbonden partij is.

1.10 Paragraaf Lokale Heffingen

Algemeen

De paragraaf lokale heffingen heeft betrekking op de heffingen waarvan de besteding zowel gebonden als ongebonden is. Voorbeelden van heffingen waarvan de besteding gebonden is, zijn o.a. de rioolheffing en de afvalstoffenheffing. Heffingen waarvan de besteding ongebonden is zijn o.a. de onroerend zaakbelasting en de hondenbelasting. Deze paragraaf bevat een uiteenzetting van de beleidsvoornemens voor de lokale heffingen, de gemeentelijke inkomsten voor zover deze uit de in Hardinxveld-Giessendam ingevoerde belastingen en retributies voortkomen, een overzicht op hoofdlijnen van de diverse belastingen en heffingen, een aanduiding van de lokale lastendruk, een beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid en een overzicht van de kostendekkendheid van de verschillende tarieven.

Beleidsvoornemens lokale heffingen

De heffing en invordering van belastingen en retributies wordt door de GR SVHW (Gemeenschappelijke Regeling Samenwerkingsverband Vastgoed-informatie Heffing en Waardebepaling) verzorgd. Deze gemeenschappelijke regeling wikkelt ook aanvragen om kwijtschelding af. De heffing en invordering van de leges zoals o.a. de bouwleges wordt door de gemeente zelf verzorgd.

In onze gemeente zijn buiten de algemene uitkering uit het gemeentefonds de onroerendzaakbelasting en de rioolheffing en afvalstoffenheffing de belangrijkste inkomsten. De belastingtarieven zijn voor 2022 geïndexeerd. In de perspectiefnota 2023-2026 is uitgegaan van 2,7%.

Overzicht gemeentelijke belastingopbrengsten

Op grond van artikel 219 van de gemeentewet worden in 2022 in Hardinxveld-Giessendam de volgende belastingen geheven:

bedragen x € 1.000

Omschrijving	Rekening 2021	Begroting 2022 ^{*1}	Begroting 2023
Zuivere belastingen			
Onroerend zaakbelastingen eigenaren	3.188	3.422	3.422
Onroerend zaakbelastingen gebruikers	603	747	747
Hondenbelastingen	81	82	82
Precariobelasting	10	8	8
Bedrijfsinvesteringszone	74	70	70
<i>Subtotaal zuivere belastingen</i>	<i>3.956</i>	<i>4.329</i>	<i>4.329</i>
Heffingen			
Afvalstoffenheffing	2.206	2.300	2.300
Rioolheffing	1.861	1.725	1.725
<i>Subtotaal heffingen</i>	<i>4.068</i>	<i>4.025</i>	<i>4.025</i>
Retributies			
Leges bouwvergunningen	867	677	760
Leges burgerlijke stand	140	139	139
Begrafnisrechten	393	321	391
Havengelden	28	64	64
Marktgeden	22	31	31
Reclameopbrengsten	30	25	25
<i>Subtotaal retributies</i>	<i>1.480</i>	<i>1.257</i>	<i>1.410</i>
Overige pachten	49	59	58
Overige leges en andere rechten	15	1	1
<i>Subtotaal incl overige retributies</i>	<i>1.544</i>	<i>1.317</i>	<i>1.469</i>
TOTAAL lokale heffingen	9.568	9.671	9.824

^{*1} inclusief Najaarsnota 2022

Onroerende zaakbelastingen

De (on)roerende zaakbelastingen zijn ondergebracht bij de GR SVHW. Het SVHW verzorgt niet alleen de oplegging en inning van de aanslagen maar houdt tevens de bestanden in verband met de wet WOZ up-to-date. Regelmatig vindt de afdracht van de ontvangen belastingbedragen aan de gemeente plaats.

Bij het bepalen van het percentage wordt rekening gehouden met de waardeontwikkeling van de onroerende zaken, zodat per saldo de onroerende zaakbelastingen voor woningen niet meer stijgen dan de inflatie.

Hondenbelasting

Basis voor deze heffing vormt het bezit van een hond, waarbij voor het bezit van meerdere honden een progressief tarief van toepassing is. Evenals de onroerende zaakbelastingen verzorgt het SVHW de heffing, invordering en actualisering van de bestanden van de hondenbelasting voor ons. De controle is nog wel in handen van de gemeente en geschiedt door een jaarlijkse huis-aan-huis controle met daarnaast een hondenpenningcontrole op straat.

Precariobelasting

Voor het hebben van materialen op (boven en onder) voor de openbare dienst bestemde gemeente-grond wordt een bedrag geheven van de gebruikers van die grond.

Met ingang van 1 januari 2022 mag geen precario meer worden geheven over kabels en leidingen. Daartoe is in voorgaande begrotingen reeds rekening gehouden met een ingroeiscenario, zodat het ramingsbedrag aan precario over kabels en leidingen vanaf 2022 kan worden opgevangen.

Afvalstoffenheffing

Afvalstoffenheffing wordt geheven ter dekking van de kosten voor het inzamelen en verwerken van huishoudelijk afval, waarbij uitgangspunt is dat dit kostendekkend gebeurt. Het SVHW verzorgt de heffing, invordering en actualisering van de bestanden voor ons.

Het inzamelen en verwerken van het huisvuil wordt gedaan door de gemeenschappelijke regeling reinigingsdienst Waardlanden.

Rioolheffing

De rioolheffing is gerelateerd aan de hoeveelheid afgevoerd afvalwater en geldt uitsluitend ter dekking van de kosten voor de uitvoering van het Gemeentelijk Rioleringsplan.

De oplegging, invordering en het bijhouden van het bestand wordt verzorgd door het SVHW.

Leges

In onze gemeente worden leges geheven op grond van de vigerende legesverordening. De tarieven-tabel wordt jaarlijks aangepast. De leges hebben onder andere betrekking op de Algemeen Plaatselijke Verordening, rij- en reisdocumenten, burgerlijke stand, wet Ruimtelijke Ordening en Milieuwetgeving.

Begraafenisrechten

Voor het begraven van stoffelijke overschotten op de begraafplaatsen in de gemeente heft de gemeente leges. Ook voor de aankoop van graven en het afkopen van het onderhoudsrecht wordt een tarief in rekening gebracht.

Havengelden

De havengelden bestaan uit liggelden, kadegelden en trechtersgelden.

Kwijtschelding van gemeentelijke belastingen

Voor mensen met de laagste inkomens bestaat de mogelijkheid van gehele of gedeeltelijke kwijtschelding van de lokale lasten. De regels voor het toekennen worden bepaald door de rijksoverheid en staan in de Invorderingswet. Deze regels komen erop neer dat kwijtschelding mag worden verleend aan belastingplichtigen, die een inkomen hebben dat niet hoger ligt dan de bijstandsnorm. Gemeenten mogen hier in die zin van afwijken dat een lager inkomen wordt gehanteerd. De gemeente Hardinxveld-Giessendam hanteert de zogenaamde 100%-norm, hetgeen betekent dat inwoners van Hardinxveld-Giessendam met een inkomen op bijstandsniveau in beginsel voor kwijtschelding in aanmerking komen. Gemeenten mogen zelf bepalen voor welke belastingen kwijtschelding wordt verleend.

In de gemeente Hardinxveld-Giessendam kan kwijtschelding worden aangevraagd voor:

- Afvalstoffenheffing
- Rioolheffing
- Hondenbelasting (alleen voor de eerste hond)

De ontwikkeling van de kwijtscheldingen over de afgelopen jaren is als volgt:

		2019	2020	2021	2022	2023
		W	W	W	B	B
Kwijtscheldingsbedragen in €		104.019	100.381	100.415	80.000	80.000
Aantallen kwijtscheldingen	Toegekend	207	210	193	p.m.	p.m.
	Afgewezen	42	56	44	p.m.	p.m.
	Totaal	249	266	237	p.m.	p.m.

De laatste jaren was een stijgende trend waarneembaar in het aantal kwijtscheldingsverzoeken. De oorzaak hiervan is deels gelegen in de gevolgen van de financieel economische crisis waarbij onder andere het aantal uitkeringsgerechtigden is toegenomen. Ook speelde Covid-19 hierbij een rol. In de begroting is hier verder (vooralsnog) niet op geanticipeerd.

Heffingen woonlasten (lokale belastingdruk)

Algemeen

Tot de woonlasten worden gerekend de OZB, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. Deze belastingen vormen het grootste deel van de opbrengst van de gemeentelijke heffingen.

Overzicht tarieven

Soort heffing	2019	2020	2021	2022
Onroerende zaakbelasting				
Woningen – eigenarenheffing	0,1247%	0,1199%	0,1172%	0,1101%
Niet- woningen				
- Eigenarenheffing	0,2142%	0,2168%	0,2213%	0,2677%
- Gebruikerstarief	0,1582%	0,1601%	0,1634%	0,2010%
Totaal niet-woningen	0,3710%	0,3769%	0,3847%	0,4687%
Afvalstoffenheffing	287,00	292,00	309,00	292,00
Rioolheffing	227,00	231,00	237,00	231,00

In onderstaande tabel is de ontwikkeling van de woonlasten (voor meerpersoonshuishoudens) over de laatste vier jaren weergegeven:

	2019	2020	2021	2022
OZB-eigenaar*	298,00	306,00	314,00	365,00
Rioolheffing	227,00	231,00	237,00	217,00
Afvalstoffenheffing	287,00	292,00	309,00	319,00
Totaal	812,00	829,00	860,00	901,00
% stijging/afname t.o.v. vorig jaar	3,8%	2,1%	3,7%	4,8%

* Betreft gemiddeld betaalde OZB volgens het Coelo

Uit bovenstaande tabel volgt dat de woonlasten in Hardinxveld-Giessendam in 2021 met 4,8% zijn gestegen ten opzichte van het jaar daarvoor.

Vergelijking met andere gemeenten

Jaarlijks wordt door het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (COE-LO) een onderzoek uitgevoerd naar de gemeentelijke woonlasten, teneinde een vergelijk tussen de gemeenten mogelijk te maken. Om inzicht te krijgen in het algemene verloop van de hoogte van de woonlasten van onze gemeente is een vergelijk met omliggende gemeenten gemaakt.

	Hardinxveld-Giessendam	Molenlanden	Gorinchem	Vijfheerenlanden
Gemiddelde woningwaarde	331.230	400.197	341.280	397.460
OZB-eigenaar	0,1101%	0,0896%	0,1060%	0,1002%
OZB-eigenaar	364,68	358,58	361,76	398,25
Rioolheffing (vastrecht)	217,00	245,00	207,00	194,00
Afvalstoffenheffing	319,00	340,00	337,00	412,00
Heffingskorting		-50,00		
Totaal	900,68	893,58	905,76	1.004,25
Rangorde landelijk (o.b.v. w woonlasten meerpersoonshuishouden volgens Coelo)	158	151	165	nb
Rangorde Alblasserwaard-Vijfheerenlanden (o.b.v. berek. w woonlasten)	2	1	3	4

Uit bovenstaand overzicht blijkt dat de gemeente Hardinxveld-Giessendam in 2022 landelijk gezien net onder het midden behoort (plaats 158 van de in totaal 344 gemeenten). Regionaal gezien staat de gemeente Hardinxveld-Giessendam op de tweede plaats (2021: 3).

Naast een vergelijk met de omliggende gemeenten is ook een vergelijk met de Drechtstedengemeenten gemaakt.

	Hardinxveld-Giessendam	Alblasserdam	Dordrecht	Hendrik-Ido-Ambacht	Papendrecht	Sliedrecht	Zwijndrecht
Gemiddelde woningwaarde	331.230	325.910	308.508	375.454	323.876	310.497	315.068
OZB-eigenaar	0,1101%	0,1084%	0,0974%	0,0974%	0,1257%	0,0751%	0,0957%
OZB-eigenaar	364,68	353,29	300,49	365,69	407,11	233,18	301,52
Rioolheffing (gebaseerd op 2 bew.)							
Rioolheffing (vastrecht)	217,00	159,00	205,00	191,00	161,00	277,00	306,00
Afvalstoffenheffing	319,00	358,00	313,00	374,00	420,00	316,00	373,00
Totaal	900,68	870,29	818,49	930,69	988,11	826,18	980,52
Rangorde landelijk (o.b.v. w woonlasten meerpersoonshuishouden volgens Coelo)	158	123	60	200	264	69	256
Rangorde Drechtsteden (o.b.v. woonlasten)	4	3	1	5	7	2	6

In vergelijking met de overige Drechtstedengemeenten eindigt Hardinxveld-Giessendam op plaats 4 (2021: 5).

Kostendekkendheid

Het (vernieuwde) BBV dat van kracht is met ingang van begrotingsjaar 2017 schrijft voor dat in de paragraaf lokale heffingen inzicht wordt gegeven in de mate van kostendekkendheid van de verschillende tarieven. Hiermee wordt beoogd transparantie te bieden in de tarieven waarbij sprake is van kostenverhaal. De toerekening van overhead vindt extracomptabel plaats. Dat betekent dat het overheaddeel op de afzonderlijke programma's niet aan deze programma's zijn toegerekend.

De volgende overzichten laten zien van welk percentage kostendekkendheid sprake is. Voor het bepalen van onderstaande kostendekkendheidspercentages is uitgegaan van de 'Handreiking Kostenonderbouwing paragraaf lokale heffingen' van het VNG.

De kostendekkendheid is bepaald door de totale baten te delen door de lasten die volgens de handreiking mogen worden toegerekend. Hierin is een opslag voor de overheadkosten opgenomen. Voor het bepalen van het percentage overhead is uitgegaan van de totale lasten aan overhead (taakveld 0.4), welke zijn gedeeld door de totale loonkosten inclusief de kosten van inhuur.

Voor de riolering en reiniging is een afwijkend overheadopslagpercentage gehanteerd, namelijk gebaseerd op een percentage van de totale kosten (salarissen en directe lasten).

Overheadopslag voor loonkosten	73%	Overheadopslag voor loonkosten	14%
--------------------------------	-----	--------------------------------	-----

Legesverordening

Titel 1: Algemene dienstverlening:

Titelblad 1		Titelblad 1	
Hoofdstuk 1	Burgelijke stand	Hoofdstuk 2	Reisdocumenten
Directe lasten	15.818	Directe lasten	16.724
loonkosten	77.006	loonkosten	134.280
Saldo	92.824	Saldo	151.004
Overheadopslag voor loonkosten	55.851	Overheadopslag voor loonkosten	97.391
Totale lasten	148.675	Totale lasten	248.395
Totale baten	16.000	Totale baten	54.000
Kostendekkendheid	11%	Kostendekkendheid	22%

Titelblad 1		Titelblad 1	
Hoofdstuk 3	Rijbewijzen	Hoofdstuk 4	Verstrekingen uit basisregistratie
Directe lasten	17.296	Directe lasten	22.038
loonkosten	66.605	loonkosten	128.771
Saldo	83.901	Saldo	150.809
Overheadopslag voor loonkosten	48.307	Overheadopslag voor loonkosten	93.395
Totale lasten	132.208	Totale lasten	244.204
Totale baten	55.000	Totale baten	2.500
Kostendekkendheid	42%	Kostendekkendheid	1%

Titelblad 1		Titelblad 1	
Hoofdstuk 9	Overige publiekszaken	Hoofdstuk11	Huisvestingswet
Directe lasten naturalisatie	2.383	Directe lasten	12.444
loonkosten	<u>11.101</u>	loonkosten	<u>64.946</u>
Saldo	13.484	Saldo	77.390
Overheadopslag voor loonkosten	<u>8.051</u>	Overheadopslag voor loonkosten	<u>47.104</u>
Totale lasten	21.535	Totale lasten	124.494
Totale baten naturalisatie	9.000	Totale baten	250
Totale baten Verklaring omtrent ge	2.500		
Kostendekkendheid	53%	Kostendekkendheid	0%

Titel 2: Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning

Titelblad 1		Titelblad 1	
Hoofdstuk 14	Markten	Hoofdstuk 3	Omgevings- vergunningen
Directe lasten	42.550	Directe lasten	64.381
loonkosten	<u>6.481</u>	loonkosten	<u>633.272</u>
Saldo	49.031	Saldo	697.653
Overheadopslag voor loonkosten	<u>4.701</u>	Overheadopslag voor loonkosten	<u>459.300</u>
Totale lasten	53.732	Totale lasten	1.156.953
Totale baten	37.700	Totale baten	754.400
Kostendekkendheid	70%	Kostendekkendheid	65%

Titel 3: Dienstverlening vallend onder Europese Richtlijn

Titelblad 1 en 3	
TB 1: hoofdstuk 16	kansspelen
TB 3: hoofdstuk 1	horeca
TB 3: hoofdstuk 2	organiseren evenementen of markten
TB 3: hoofdstuk 7	niet benoemde vergunningen
Directe lasten	11.695
loonkosten	<u>189.473</u>
Saldo	201.168
Overheadopslag voor loonkosten	<u>6.000</u>
Totale lasten	207.168
Totale baten	37.700
Kostendekkendheid	18%

Havengelden, begraafplaatsen, riolering en afval

Havengelden		Begraafplaatsen	
Directe lasten	23.089	Directe lasten	148.325
loonkosten	<u>25.043</u>	loonkosten	<u>253.746</u>
Saldo	48.132	Saldo	402.071
Overheadopslag voor loonkosten	<u>18.163</u>	Overheadopslag voor loonkosten	<u>184.037</u>
Totale lasten	66.295	Totale lasten	586.108
Totale baten	61.331	Totale baten	390.800
Kostendeckendheid	93%	Kostendeckendheid	67%

Afval		Riool	
Directe lasten	1.798.161	Directe lasten	928.765
loonkosten	<u>66.696</u>	loonkosten	<u>247.074</u>
Saldo	1.864.857	Saldo	1.175.839
Overheadopslag	260.282	Overheadopslag	164.114
Gecompenseerde BTW	<u>380.222</u>	Gecompenseerde BTW	<u>116.121</u>
Totale lasten	2.505.361	Totale lasten	1.456.075
Totale baten	2.299.716	Totale baten	1.725.204
Kostendeckendheid	92%	Kostendeckendheid	118%

1.11 Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Algemeen

Deze paragraaf geeft inzicht in (mogelijke) risico's voor de gemeente en de mate waarin deze risico's kunnen worden opgevangen (weerstandscapaciteit). De relatie tussen de risico's en de weerstandscapaciteit zegt iets over de financiële robuustheid van de gemeente Hardinxveld-Giessendam: het weerstandsvermogen.

Beleid

Bij raadsbesluit van 16 december 2021 is de Financieringsvisie vastgesteld. De nota reserves en voorzieningen is vastgesteld door de gemeenteraad op 16 december 2021. Deze nota geeft een overzicht van de reserves en voorzieningen, evenals richtlijnen hoe hiermee wordt omgegaan.

Er is voor gekozen om geen afzonderlijke nota samen te stellen inzake het weerstandsvermogen en de risico's. In deze paragraaf wordt hiervan een uiteenzetting gegeven.

Weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt om tegenvallers op te vangen. Het gaat hierbij om de 'vrij besteedbare' middelen, zoals de algemene reserve, de onbenutte belastingcapaciteit en de stille reserves.

Per 1 januari 2023 wordt de weerstandscapaciteit begroot op:

Weerstandscapaciteit	Bedragen x € 1.000	
<i>Weerstandscapaciteit exploitatie</i>		
Onbenutte belastingcapaciteit		
- OZB	p.m.	
Totaal onbenutte belastingcapaciteit	0	
Onvoorzien	25	
Weerstandscapaciteit exploitatie		25
<i>Weerstandscapaciteit vermogen</i>		
Vrij aanwendbaar deel algemene reserve	3.033	
Vrij aanwendbaar deel reserve sociaal domein	1.238	
Stille reserves	p.m.	
Weerstandscapaciteit vermogen		4.271
Totale weerstandscapaciteit		4.296

Algemene reserve

Dit betreft het vrij aanwendbaar deel van de algemene reserve.

Reserve Sociaal Domein

Deze reserve wordt gezien als onderdeel van de weerstandscapaciteit. De achterliggende reden is dat in de bepaling van de risico's het sociaal domein is betrokken.

Onbenutte belastingcapaciteit

De onbenutte belastingcapaciteit bestaat uit de extra structurele middelen die gegenereerd kunnen worden door de tarieven van de gemeentelijke belastingen te verhogen tot het wettelijk toegestane maximum. De onbenutte belastingcapaciteit ten aanzien van de onroerende zaakbelastingen is bepaald op basis van het verschil tussen onze OZB-percentages en het normpercentage-OZB voor toelating tot artikel 12 van de financiële verhoudingswet (Fvw).

Het Rijk heeft met de VNG afgesproken dat vanaf 2020 een benchmark woonlasten wordt ingevoerd om jaarlijks de ontwikkeling van de lokale lasten inzichtelijker te maken. Daarmee komt een einde aan het monitoren met de macronorm OZB.

De onbenutte belastingcapaciteit voor de overige onderdelen (riool- en afvalstoffenheffing, leges en overige heffingen) is op nul gezet. Dit omdat bij de gemeentelijke belastingen en retributies zoveel mogelijk wordt gestreefd naar 100%-kostendekkendheid.

Onvoorzien

Ter dekking van onvoorziene begrotingsuitgaven in de loop van het jaar is in de begroting 2022 een bedrag opgenomen van € 25.000.

Algemene reserve

Van de algemene reserve is de verwachting dat € 3.033.186 vrij aanwendbaar is.

Stille reserves

Om een reëel inzicht te hebben in de omvang van het eigen vermogen dienen ook stille reserves in beeld te worden gebracht. Deze reserves vormen immers één van de elementen waarmee tegenvallers bekostigd zouden kunnen worden. De gemeente heeft stille reserves wegens aandelenbezit Stedin en BNG welke zijn gewaardeerd tegen historische kostprijs. Ook de gemeentelijke eigendommen bevatten stille reserves die bij verkoop te gelde kunnen worden gemaakt. De stille reserves zijn PM geraamd omdat deze niet direct inzetbaar zijn voor weerstandscapaciteit.

Risico-analyse

De risico's die relevant zijn voor het weerstandsvermogen zijn die risico's die niet op een andere manier zijn ondervangen, dus waarvoor geen voorziening is gevormd of waarvoor geen verzekering is afgesloten. Organisatiebreed heeft een risico-inventarisatie plaatsgevonden. Deze is als volgt opgebouwd:

- Korte beschrijving van het risico
- Het financiële effect / kans / risicobedrag

Om tot een kwantificering van de risico's te komen zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

Kans

de kans dat een risico zich daadwerkelijk voordoet is afhankelijk van meerdere factoren waaronder de frequentie. De frequentie alleen is op zich al moeilijk te bepalen. Om toch te komen tot een schaalverdeling is bij de risicoanalyse binnen de gemeente Hardinxveld-Giessendam gekozen voor drie categorieën, te weten:

- Groot (80%);
- Gemiddeld (50%);
- Klein (20%).

Impact

De impact geeft de financiële invloed aan die een risico kan hebben op de gemeentelijke exploitatie. De percentages (standaardklassen) die worden gehanteerd zijn 1%, 5%, 10%, 25% en 50%. Daarbij heeft het kleinste percentage financieel gezien de minste impact, terwijl het grootste percentage juist een grote impact heeft.

In onderstaande tabel geven we een overzicht van de risico's, gevolgd door een korte beschrijving van elk risico.

Risicomatrix

Programma	Risico's	Impact	Bedrag	Kans			Totaal
				Groot 80%	Gemiddeld 50%	Klein 20%	
4	PFOA	20%	250.000		25.000		25.000
6	Leerlingenvervoer	50%	233.000		116.500		116.500
8	Participatiewet (incl. inkomensvoorz.)	10%	3.613.000		181.000		181.000
9	WMO	10%	4.174.000		209.000		209.000
9	Jeugdwet	10%	5.455.000		273.000		273.000
11	Omgevingswet		PM				
Bedrijfsv	Eenmansposten	5%	9.238.880		231.000		231.000
Bedrijfsv	COVID-19 (Corona)	p.m.	p.m.		p.m.		p.m.
Fin en dek	Algemene uitkering	5%	30.022.000		751.000		751.000
Fin en dek	Rentelasten	10%	425.000		21.000		21.000
Overigen	Overig (niet kwantificeerbaar)						750.000
				0	1.807.500	0	2.557.500

PFOA

De aanwezigheid van de PFOA in (water)bodem leidt tot meerkosten op projecten. In alle gevallen is bodemonderzoek nodig waarbij ook onderzocht wordt op PFOA. De afzetmogelijkheden van de grond bepalen hierna de omvang van de meerkosten. Problemen zijn er vooral als gesaneerd moet worden, waarbij er ook PFOA als bijvangst aangetroffen wordt. Daarnaast kan PFOA ook stagnatie(kosten) tot gevolg hebben. In de ramingen van de projecten wordt geanticipeerd op dit risico en daarom wordt het risico op budgetoverschrijding hoog geacht (80%) en impact op de ramingen in de begroting op beperkt (20%).

Leerlingenvervoer

Het leerlingenvervoer is een open einde regeling. Na jaren van stabilisatie in het speciaal onderwijs zien we nadrukkelijk een stijging optreden. De hoogste kosten betreft voornamelijk leerlingen die vanwege hun beperking of aandoening verder moeten reizen naar school. De situatie van de leerling vraagt daarom en er is geen dichterbij gelegen toegankelijke school. De post blijft daarom moeilijk te ramen.

Momenteel zijn er twee grote effecten te zien op het budget leerlingenvervoer. Dat betreft het aantal leerlingen waarvoor er een beroep wordt gedaan op de verordening (en de afstand waar de school staat). In de regio is er nu een analyse gemaakt naar de vervoersbewegingen en er wordt bij de samenwerkingsverbanden gekeken of er in ons samenwerkingsgebied een aanpassing van het onderwijsaanbod zou moeten komen.

Daarnaast is er een effect waar we geen invloed op hebben. Dat is de NEA-indexering voor de taxi-branche. De hoge brandstofprijzen worden meegenomen, maar ook de stijgende lonen van deze branche. Op dit moment lijkt de NEA-indexering die van toepassing is voor 2023 hoog te worden, 10% of meer.

In het kader van Passend Onderwijs zien we een goede samenwerking in de regio om te kijken hoe we een passend onderwijs aanbod dichterbij huis kunnen realiseren.

Gelet op bovenstaande uiteenzetting wordt het risico op budgetoverschrijding gemiddeld geacht (50%). De impact op de ramingen in de begroting wordt op 50% ingeschat.

Participatiewet

De Participatiewet kenmerkt zich door een vast rijksbudget binnen de algemene uitkering. Dit is het participatiebudget dat onderdeel is van het sociaal domein. Naast het participatiebudget is er een specifieke uitkering die als inkomensdeel door het Rijk separaat wordt uitbetaald. Beide budgetten worden neutraal in de begroting opgenomen. Het toereikend zijn van het budget hebben wij niet geheel in eigen hand. Gemeenten hebben te maken met verlaagde inkomsten.

De Sociale Dienst Drechtsteden (SDD) voert voor onze gemeente de Participatiewet uit. De bijdrage in de uitvoeringskosten van de SDD wordt middels een vastgestelde verdeelsleutel bepaald. Deze is gebaseerd op het aantal bijstandsgerechtigden. Het Rijk zet opnieuw fors in op koopkrachtbehoud

voor brede groepen in de samenleving, maar is wederom de impact op onze bestandsontwikkeling vooralsnog beperkt. Met de nieuwe governance, het nieuw bestuur AD/DB wordt hard samengewerkt aan verschillende veranderingen.

Voor Hardinxveld-Giessendam zijn er in dit kader twee belangrijke veranderingen op te merken. Ten eerste het inwerking treden van de Nieuw Wet Inburgering 2021 per januari 2022. Ten tweede de herijking van het Minimabeleid.

Per 1 januari 2022 is de Wet inburgering 2021 van kracht. Daarmee is de verantwoordelijkheid voor de inburgering van asielstatushouders en gezinsmigranten bij gemeenten komen te liggen. Het budget, een specifieke uitkering (SPUK) voor inburgeringsvoorzieningen. De maatschappelijke begeleiding en de PVT's worden door de gemeenten uitgevoerd en ingekocht. De overige taken wordt door de SDD uitgevoerd. Bij de bepaling van het budget is in gezamenlijkheid gekeken naar de rijksmiddelen en de verdeling daarvan. De beschikbare middelen zijn bepaald met behulp van de Divosa reken-tool. De voorlopige taakstelling is de basis voor de berekening van de hoogte van het budget. Er zit wel enige risico op het maken van een inschatting van de taakstelling, zeker gezien de huidige beweging van het aantal asielzoekers, dat zich momenteel meldt. Via monitoring en evaluatie zal de taakstelling steeds beter in beeld worden gebracht.

Over de herijking van het minimabeleid het volgende. De begrote bedragen en werkelijke kosten van het minimabeleid worden verdeeld over de gemeenten op basis van verdeelsleutels. Voor het minimabeleid bedraagt deze verdeelsleutel t/m 2022: 5-jaars gemiddelde Participatiewet klantaantallen. Dit betekent dat de begrote bedragen en werkelijke kosten voor het minimabeleid conform deze verdeelsleutel worden verdeeld over de gemeenten. Bij deze verdeelsleutel is er sprake van solidariteit. Vanaf 2023 zijn er nieuwe verdeelsleutels vastgesteld voor de gemeentelijke bijdrage. Voor het minimabeleid betekent dit dat de werkelijke kosten worden doorberekend. Omdat verandering van kostenverdeling leidt tot herverdeeleffecten is door de gemeenten aangegeven een ingroeiperiode van vier jaar te willen hanteren. De ingroei gaat met stappen van 25% per jaar zodat na vier jaar de kosten voor 100% worden verdeeld op basis van de nieuwe verdeelsleutels. Ofwel, vanaf 2026 wordt 100% van de werkelijke kosten per gemeenten in rekening gebracht.

De budgetten van de participatiewet worden nauwlettend gevolgd. Gelet op bovenstaande uiteenzetting wordt het risico op budgetoverschrijding gemiddeld geacht (50%). De impact op de ramingen in de begroting is beperkt (10%).

Wmo

De Wmo is een 'open einderegeling': de kosten in enig jaar zijn sterk afhankelijk van het beroep dat op de regeling wordt gedaan. Alleen al daarom brengt het de nodige risico's met zich mee.

De Sociale Dienst Drechtsteden (SDD) voert voor onze gemeenten het grootste deel van de Wmo-taken uit. De SDD benut hiervoor een groot deel van de Wmo-budgetten van de gemeente. In 2021 zijn de kostenverdeelsleutels, bedoeld voor de verdeling van de gemeentelijke bijdragen aan de GR Drechtsteden geactualiseerd. Tot en met 2021 werden de totale apparaats- en uitvoeringskosten verdeeld op basis van het 5-jarige gemiddelde van het aantal bijstandsklanten. Dit viel door ons relatief lage aantal bijstandsklanten, gunstig voor ons uit. Vanaf 2022 worden de apparaatskosten verdeeld over alle diensten. Dit pakt op onderdelen voor Hardinxveld-Giessendam nadelig uit en betekent een stijging van kosten de komende jaren. Om de herverdeeleffecten te verzachten, is gekozen voor een lineaire ingroei van de nieuwe systematiek over 4 jaar. Per 2026 geldt pas voor 100% de nieuwe systematiek met afrekening van apparaatskosten naar gebruik.

De realisatiecijfers van de afgelopen jaren vormen de basis voor de komende jaren waarmee de budgetten herijkt kunnen worden. Hierbij is ook een marge ingebouwd. De realisatiecijfers van de volgende jaren bieden een verdere basis voor betrouwbaardere prognoses.

De uitgaven op de individuele begeleiding en dagbesteding stijgen al geruime tijd en vanaf 2019 ook de uitgaven voor hulpmiddelen en woonvoorzieningen. Naar verwachting zal die stijging in kosten de komende jaren gestaag doorzetten. Dit komt onder andere door de vergrijzing en doordat mensen steeds langer en met zwaardere problematiek thuis blijven wonen (ambulantisering en extramuralisering). Sinds 2019 stijgt ook het aantal inwoners dat een beroep doet op huishoudelijke hulp fors. Een belangrijke oorzaak hiervan is de invoering van een vaste eigen bijdrage van € 19 per vier weken (het abonnementstarief) dat leidt tot een aanzuigende werking.

Het budget voor het organiseren van algemene voorzieningen blijft lokaal en zit voor een groot deel in de Maatschappelijke Agenda (MAG).

Een onzekere factor is de doordecentralisatie van beschermd wonen en opvang. Naar verwachting wordt, per 2024 het nieuwe objectieve verdeelmodel en het woonplaatsbeginsel stapsgewijs ingevoerd. Onze gemeente gaat vanaf dan eigen budget ontvangen voor de uitvoering van Beschermd wonen. De afgelopen jaren had onze regio een overschot op het budget Beschermd wonen, hetgeen ieder jaar volgens een vaste verdeelsleutel werd verdeeld over de gemeenten. Vanuit deze middelen bekostigde onze gemeente lokale (preventieve) initiatieven. Met de komst van het nieuwe verdeelmodel zat dit overschot naar verwachting geleidelijk verdwijnen. Tot in ieder geval 2024 blijft het principe van financiële solidariteit in de regio gehanteerd op basis van de samenwerkingsovereenkomst beschermd wonen en opvang. Gemeenten blijven verplicht om in enige vorm te blijven samenwerken. De maatschappelijke opvang blijft vooralsnog een taak van centrumgemeenten.

Wel blijft door al deze ontwikkelingen de verwachting dat kosten voor Wmo ondersteuning op langere termijn verder blijven toenemen. De SDD stuurt op het beperken van de kosten via, onder andere, scherpe sturing op de contracten en afschaling naar lichtere vormen van ondersteuning als dat mogelijk is. Daarnaast biedt de nieuwe GR Sociaal per 2022 wel meer mogelijkheden om lokaal beleid te maken en maatwerk wensen af te spreken met de SDD.

De budgetten voor de WMO worden nauwlettend gevolgd. Hierdoor wordt het risico op forse budgetoverschrijding gemiddeld geacht (50%). De impact is daarom beperkt (10%), mede in het licht van de bijstelling van de ramingen in de begroting.

Jeugdwet

De uitvoering van de Jeugdwet is een taakveld binnen het sociaal domein. De bekostiging maakt met ingang van 1 januari 2019 geen deel meer uit van de integratie uitkering sociaal domein van de algemene uitkering van het Rijk. Deze gelden zijn als zodanig algemeen dekkingsmiddel geworden. De taken vanuit de Jeugdwet zijn gedelegeerd en gemandateerd aan de Gemeenschappelijke Regeling Dienst Gezondheid & Jeugd. De serviceorganisatie Jeugd (SOJ) Zuid-Holland Zuid is de uitvoeringsorganisatie.

Vanwege de sterk gestegen en aanhoudend hoge kosten is het gehele budget naar de regionale zorgmarkt gegaan. Te zien is dat de kosten van Jeugdwet stijgen, waarop gehandeld zal moeten en ook zal worden. Om deze trend van kostenstijging om te zetten in een daling zijn maatregelen geformuleerd en uitgewerkt. Het implementeren van de maatregelen heeft vertraging opgelopen, mede door de Coronacrisis. Het merendeel van de maatregelen is inmiddels gestart, zowel lokaal als regionaal. De effecten van deze maatregelen zullen naar verwachting later zichtbaar worden. Met het afschaffen van de solidariteit (2022: 20% en 2023: 0%) ligt de focus op lokaal. Zo wordt er ingezet op de toegang tot jeugdhulp via het sociaal team.

Naar aanleiding van het landelijke onderzoek van AEF zijn er voor 2021 en 2022 extra middelen van het Rijk toegekend. Deze middelen dienen tekorten vanuit het verleden te compenseren en acute problemen op te lossen. Om het jeugdstelsel op de lange termijn beheersbaar te maken zijn fundamentele keuzes nodig, bijvoorbeeld over de reikwijdte van de Jeugdwet en de beleidsvrijheid en rol van gemeenten in de uitvoering.

De budgetten voor de Jeugdwet worden nauwlettend gevolgd. Met het afschaffen van de solidariteit is Hardinxveld-Giessendam zelf verantwoordelijk voor de gemaakte kosten. Pieken en dalen worden niet meer afgezwakt door de regio. Het biedt kansen om meer lokaal te sturen. De werkzaamheden die horen bij de uitvoering van de wet zijn voor een groot deel ondergebracht bij de Service Organisatie Jeugd (SOJ). SOJ stelt jaarlijks een begroting op, waarin zij de te verwachte kosten presenteren. De begroting 2023 is aan de orde geweest in de raadsvergadering van 23 juni 2022. Door SOJ werd de mogelijkheid geboden om de begroting 2023 beargumenteerd aan te passen. Van deze mogelijkheid hebben wij gebruik gemaakt, omdat o.a de effecten van voorgedij/18+ nog niet in de begroting van SOJ waren verwerkt. Deze effecten vallen voor onze gemeente gunstig uit. Mocht onze inschatting te optimistisch zijn geweest ten opzichte van de raming van SOJ dan lopen wij het risico dat de kosten in werkelijkheid hoger liggen.

Op basis van bovenstaande wordt het risico op budgetoverschrijding gemiddeld geacht (50%). De impact is daarom beperkt (10%).

Omgevingswet

Naar verwachting treedt de Omgevingswet per 1-1-2023 in werking. De wet is een stelselwijziging die tot doel heeft te zorgen voor een goede balans tussen het benutten en het beschermen van de fysieke leefomgeving. Gelijktijdig met de inwerkingtreding van de Omgevingswet wordt de Wet kwaliteitsborging (Wkb) ingevoerd. Deze wet heeft tot doel om de kwaliteit en het toezicht bij de (ver)bouw te verbeteren.

Vanaf medio 2021 is de voorbereiding erop gericht om de minimale acties zoals die zijn voorgesteld door de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) te realiseren voor 1-1-2023. Dit hebben we zo goed als mogelijk voorbereid met een daarop afgestemde projectorganisatie, aangevuld met inhuurkrachten en extern advies. We ervaren desalniettemin kwetsbaarheid, waarbij we eventuele toekomstige ontwikkelingen aan de organisatorische kant mogelijk moeilijk kunnen opvangen door de krappe arbeidsmarkt. Daarnaast is het nieuwe en complexe materie, waarvan we pas daadwerkelijk ervaren hoe de implementatie van de Omgevingswet en de Wkb uitpakt, met ingang van deze wetten.

We beschouwen de periode na de inwerkingtreding dan ook als een groeimodel. We gaan vanaf dat moment ervaren hoe de acties uitpakken, onder meer als het gaat over de door de raad genomen acties zoals het raadsbesluit over delegatie, bindend adviesrecht en participatieplicht (17 februari 2022), als ook de legesverordening (15 december 2022). We hebben ons zo goed als mogelijk binnen de gegeven omstandigheden voorbereid. Dit betekent dat we gaan uitvoeren, ervaren, monitoren en wanneer nodig of gewenst komen we tot aanpassing van de acties.

Er bestaat een mogelijkheid dat het dienstverleningsniveau voor een bepaalde periode onder druk komt te staan. Dit kan zijn vanuit de complexiteit van het werk en het mogelijk nog niet helemaal in de vingers hebben van de materie. We verwachten ook dat dit zich kan voordoen, doordat we voor een bepaalde periode werken vanuit twee werkelijkheden dat extra werk is:

1. Het afwickelen van de nog voor de invoeringsdatum (extra) ingediende aanvragen om omgevingsvergunningen om als initiatiefnemer nog niet te maken te hebben met de wet- en regelgeving van de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging.
2. Het afwickelen van aanvragen op basis van de nieuwe wetgeving.

Dit volledig ondervangen is moeilijk gezien de krapte op de arbeidsmarkt.

Als onderdeel van de totale veranderopgave gaan we de komende jaren aan de slag met het opstellen van een omgevingsvisie en het vullen van het omgevingsplan. De totale veranderopgave duurt tot 2030. Nieuwe structurele functies als rollen van regelbeheerder en GEO-beheerder ten behoeve van het omgevingsplan zullen worden vormgegeven en op Drechtstedelijk niveau worden afgestemd en is vooral gericht op samenwerkingskracht.

Voor de invoering van de wet zijn middelen beschikbaar gesteld. Voorlopig verwachten wij binnen deze middelen de overgang en invoering te realiseren. Op middellange en langere termijn, mede vanwege het feit dat er nieuwe functies ontstaan, is nog onzeker of deze binnen de beschikbare middelen gedekt kan worden. Vanuit het groeimodel principe zal de praktijk het een en ander gaan uitwijzen en zullen we daarop acteren.

Bedrijfsvoering

Eenmansposten

De organisatie van de gemeente Hardinxveld-Giessendam is relatief beperkt van omvang. Doordat er op meerdere plekken sprake van eenmansposten. Het werk kan daardoor bij (langdurige) afwezigheid vaak niet door collega's worden opgevangen. Daardoor volgt meestal een beroep op derden om de voortgang van zaken niet in het gedrang te laten komen. De kans dat zich dit voordoet is gelet op het relatief grote aantal eenmansposten gemiddeld (50%). De kosten welke gemoeid zijn met externe inhuur betreffen vaak openstaande vacatureplaatsen. Daardoor kunnen als eerste de bijbehorende vacaturegelden worden ingezet in combinatie met/of het concernbudget voor externe inhuur voordat aanvullende middelen nodig zijn. Door de toenemende krapte op de arbeidsmarkt bestaat het risico dat voor langere termijn beroep op externe inhuur moet worden gedaan, waardoor mogelijk extra aanvullende middelen nodig zijn. De impact is daarom gemiddeld (5%).

Algemene uitkering (RBA)

De belangrijkste inkomstenbron van iedere gemeente is het gemeentefonds. Omdat dit algemene middelen zijn, kan de gemeente zelf beslissen over de besteding ervan. Het gemeentefonds is gekoppeld aan de rijksuitgaven. Dit houdt in dat wanneer het Rijk meer uitgeeft, het gemeentefonds omhoog gaat. Andersom geldt dit ook. Dit principe wordt ook wel "Samen de trap op, samen de trap af" genoemd. De jaarlijkse toename of afname van het gemeentefonds, voorvloeiend uit de trap op trap af methode wordt het accres genoemd. Voor alle jaren vanaf 2022 is sprake van een opwaartse bijstelling van het accres. De accessen zijn hoger dan aangekondigd in de voorgaande circulaire en ook hoger dan aangekondigd in de startnota van het kabinet. Ervaringen geven aan dat niet altijd sprake is van een groei van het Gemeentefonds en toch ook rekening moet worden gehouden met het gegeven dat het Gemeentefonds een daling te zien geeft. Belangrijke factoren bij de berekening van de hoogte van de uitkering zijn een vijftig tal maatstaven zoals het aantal inwoners, bevolkingsopbouw, woningen en uitkeringsgerechtigden, de gevolgen van overheveling van specifieke uitkeringen en de netto rijksuitgaven. Bij negatieve budgettaire effecten, die op voorhand niet zijn in te schatten, komt dat onmiddellijk ten laste van de exploitatie.

De minister van Binnenlandse Zaken heeft in de meicirculaire 2022 informatie gegeven over de invoering per 1 januari 2023 van de nieuwe verdeling van het gemeentefonds en de fors toegenomen accessen. Met de informatienota meicirculaire 2022 is de raad hierover geïnformeerd.

De arbitrage-uitspraak jeugdzorg is met de meicirculaire 2002 in 2023 gehonoreerd ter compensatie van de tekorten in de jeugdzorg. Voor de jaren daarna zijn de middelen in de begroting doorgerekend met een zekerheid van 75 procent op basis van de toekenning 2023. Hiermee wordt een voorzichtig scenario gevolgd.

Tegenover de rooskleurige berichten uit de meicirculaire 2022 hoort ook een winstwaarschuwing. Met ingang van 2026 valt het accres fors terug doordat de opschalingskorting weer wordt opgenomen. Bovendien, is de verwachting dat met name de budgetten uit het 'subcluster sociaal' de komende jaren onder druk blijven staan.

De kans wordt op gemiddeld (50%) ingeschat, de impact op 5%. De uitkering uit het Gemeentefonds bedraagt voor 2023 € 30.022.000 (meicirculaire 2022).

Rentelasten

De gemeente kent een financieringsbehoefte. In de financieringsbehoefte wordt voorzien door het aantrekken van lang- en kortlopende leningen. Nieuwe investeringen kunnen op dit moment nog voor een betrekkelijk lage rentelast worden gepland, maar de hoogte van de rente op het moment van investering is bepalend voor de toekomstige rentelast. Het risico bestaat dat bij het herfinancieren van leningen dan wel aantrekken van nieuwe leningen een hoger rentepercentage geldt ten opzichte van de huidige leningenportefeuille. Door het omzetten van een fixe-lening (aflopend in 2028) naar een lineaire lening van 20 jaar is in 2020 reeds geanticipeerd op renterisico voor de herfinanciering. Tevens is een langlopende lening, waarop renteherziening in 2022 was voorzien, tegen een lager rentepercentage vastgezet (looptijd tot 2052). Daarmee zijn risico's op renteverhogingen deels gemitigeerd.

Gelet op de toekomstige investeringen is de verwachting dat wij in 2022 en 2023 nieuwe leningen aan moeten gaan trekken. In de begroting hebben we rekening gehouden met een stijging van de rentelasten. Gelet op de recente stijgingen van de rentepercentages is de vraag of de stijging waar wij rekening mee hebben gehouden afdoende is. Ten opzichte van de jaarrekening hebben we daarom dit risico hoger ingeschat. We zijn uitgegaan van de kans op hogere rentepercentages gemiddeld 50% in plaats van 20%. Tevens hebben wij de impact verhoogd van 5% naar 10%.

Vennootschapsbelasting

Uit de uitgevoerde inventarisatie van potentieel belastingplichtige activiteiten is geconcludeerd dat we geen risico's lopen op het gebied van de vennootschapsbelastingplicht. Tot en met het jaar 2020 hebben we dan ook nul-aangiftes gedaan. Desondanks heeft de Belastingdienst in 2022 aanslagen opgelegd over de jaren 2018 t/m 2020. Daar tegen is bezwaar aangetekend, waarbij de verwachting is dat dit alsnog zal resulteren in nihil-aanslagen. Het is wel van belang om de kritische onderdelen goed in beeld te blijven houden en ook alert te blijven bij toekomstige wijzigingen in beleid en/of tariefstellingen. We schatten het risico in op € 0.

Overig (niet kwantificeerbaar)

Naast voornoemde risico's (kwantificeerbaar) is sprake van zogenaamde niet kwantificeerbare risico's. Hierbij valt bijvoorbeeld te denken aan een grote calamiteit. Inschatting van de directe en de vervolgschade is niet of nauwelijks te bepalen, omdat in het geval van een grote calamiteit dit o.a. afhankelijk is van het gebied waar het zich voordoet en anderzijds van de mogelijke bijdragen in de kosten door derden (Rijk, Provincie, Waterschap etc.). Ook kan hier gedacht worden aan het Programma Aanpak Stikstof (PAS). Voor de overige risico's is daarom een totaalbedrag gerekend van € 750.000.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen is opgebouwd uit de relatie tussen de risicoscore en de weerstandscapaciteit. Deze relatie drukken we uit in een verhoudingsgetal:

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Weerstandscapaciteit}}{\text{Risicoscore}}$$

De weerstandscapaciteit bedraagt € 4.296.016. Het totaal aan risico's wordt ingeschat op € 2.557.500. Hiermee komt de ratio weerstandsvermogen uit op 1,7 voor 2023. De ratio is ruim voldoende, maar door de stijging van de risico's wel lager dan in andere jaren.

Grondexploitaties

Voor het afdekken van de risico's bij de grondexploitaties hebben we een afzonderlijke reserve. De reserve afgezet tegen de verwachte risico's laat het volgende beeld zien.

De reserve grondexploitaties bedraagt per 31 december 2022	€ 2.066.745
Het risicobedrag voor exploitaties in uitvoering bedraagt	€ 250.000
Het saldo bedraagt	€ 1.816.745

In paragraaf 1.15 wordt een nadere toelichting op de grondexploitaties gegeven.

Kengetallen

	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Meerjaren raming 2024	Meerjaren raming 2025	Meerjaren raming 2026
Netto schuldquote	22%	61%	55%	59%	50%	44%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle vertrekte leningen	20%	61%	55%	59%	50%	44%
Solvabiliteitsratio	48%	44%	38%	38%	40%	42%
Grondexploitatie	19%	10%	18%	20%	14%	10%
Structurele exploitatieruimte	0,9%	-3,2%	0,2%	1,1%	2,4%	-4,7%
Gemeentelijke belastingcapaciteit	110%	106%	106%	106%	106%	106%

Totaalbeoordeling

De gemeente Hardinxveld-Giessendam is voldoende weerbaar. Er zijn voldoende buffers om de risico's en/of onvoorziene tegenvallers op te vangen. Het weerstandsvermogen en de weerstandsratio zijn ruim boven de norm. De ratio weerstandsvermogen is met 1,7 ruim voldoende. De structurele exploitatieruimte laat met uitzondering van 2026 een positief beeld zien. In 2026 hebben te maken met het zogenaamde ravijnjaar bij de algemene uitkering, mede hierdoor sluit de begroting dan met een nadelig saldo van circa € 2 miljoen.

Hieronder wordt op de afzonderlijke kengetallen een toelichting gegeven.

1. Netto schuldquote & de netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast van de medeoverheid ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft zodoende een indicatie in welke mate de rentelasten en aflossingen op de exploitatie drukken.

Omdat bij leningen er onzekerheid kan bestaan of ze allemaal terug worden betaald wordt bij de berekening van de netto schuldquote onderscheid gemaakt door het kengetal te berekenen, zowel inclusief als exclusief de doorgeleende gelden. Op die manier wordt duidelijk wat het aandeel van de verstrekte leningen in de exploitatie is en ook wat dat betekent voor de schuldenlast.

In zijn algemeenheid kan worden gezegd dat de netto schuldquote van een gemeente tussen 0% en 90% zou moeten liggen. Als de netto schuldquote tussen 100% en 130% ligt, is de gemeenteschuld hoog, hij moet niet verder stijgen. Als de netto schuldquote boven de 130% uitkomt, dan bevindt de gemeente in de gevarenzone.

De schuldquote van de gemeente Hardinxveld-Giessendam (55%) valt binnen de reguliere marges.

2. *De solvabiliteitsratio*

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de medeoverheid in staat is aan zijn financiële verplichtingen te voldoen.

Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het totale balanstotaal. Het eigen vermogen van een gemeente bestaat volgens artikel 42 van het BBV uit de reserves (zowel de algemene reserve als de bestemmingsreserves) en het resultaat uit het overzicht van baten en lasten. Als signaalwaarde voor de solvabiliteitsratio geldt een percentage van 20%. Bij een solvabiliteitsratio lager dan 20% bevindt de gemeente zich op glad ijs.

Met 38% ligt het de ratio van de gemeente Hardinxveld- Giessendam boven de signaalwaarde.

3. *Grondexploitatie*

Dit kengetal geeft weer hoe de waarde van de grond zich verhoudt tot de totale (geraamde) baten. Voor de berekening van dit kengetal worden de bouwgronden in exploitatie (inclusief faciliterend deel – onder overlopende activa) gedeeld door de totale baten uit de programmabegroting of jaarcstukken (ingevolge artikel 17, onderdeel c, van het BBV) en uitgedrukt in een percentage. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. De accountant moet ieder jaar beoordelen of de gronden tegen een actuele waarde op de balans zijn opgenomen. Het kengetal laat nagenoeg dezelfde zien als bij het opstellen van de jaarrekening 2021.

4. *Structurele exploitatieruimte*

Dit kengetal is van belang om te kunnen beoordelen welke structurele ruimte een gemeente heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt thans het onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten.

De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves gedeeld door de totale baten (zie artikel 17, onderdeel c, van het BBV) en uitgedrukt in een percentage. Dit percentage is vooral van belang bij de begroting. Een niet structureel sluitende begroting kan gevolgen hebben voor het provinciaal toezicht.

De structurele exploitatieruimte laat met uitzondering van 2026 een positief beeld zien. In 2026 hebben te maken met het zogenaamde ravijnjaar bij de algemene uitkering, mede hierdoor sluit de begroting dan met een nadelig saldo van circa € 2 miljoen.

5. *Belastingcapaciteit*

De belastingcapaciteit geeft inzicht hoe de belastingdruk in de provincie of gemeenten zich verhoudt ten opzichte van het landelijke gemiddelde. Gemeente Hardinxveld-Giessendam zit boven het landelijk gemiddelde. Een hoog gemiddeld OZB-tarief ten opzichte van het landelijk gemiddelde geeft aan dat de gemeente beperkt is in het verkrijgen van extra inkomsten.

1.12 Paragraaf Onderhoud Kapitaalgoederen

Algemeen

Kapitaalgoederen zijn eigendommen van de gemeente, zoals wegen, rioleringen, bruggen en gebouwen die door de gemeente duurzaam in stand gehouden moeten worden. Zij worden beheerd op basis van beheerplannen. In deze beheerplannen staat op welke wijze het reguliere en het periodieke onderhoud plaatsvindt. De beheerplannen worden periodiek geactualiseerd.

Kaderstelling

Met deze paragraaf heeft de raad bij de vaststelling van de begroting de mogelijkheid kaders te stellen voor het onderhoud van de materiële vaste activa (bijvoorbeeld gebouwen, wegen, riolering, etc.). Dit is van belang omdat in veel programma's kosten zijn opgenomen voor het onderhoud van kapitaalgoederen, waarvoor op basis van meerjarenonderhoudsplannen reserves en voorzieningen zijn gevormd.

De materiële vaste activa bedragen op 31 december 2023 € 52,397 miljoen. De specificatie hiervan luidt als volgt (x € 1.000):

Materiële Vaste Activa	Bedragen x € 1.000	
<i>Economisch nut</i>		
Gronden en terreinen	11.921	
Bedrijfsgebouwen	14.870	
Vervoermiddelen	600	
Machines, apparaten en installaties	161	
Overige materiële activa	854	
		28.406
<i>Investerings met een economisch nut, waarvoor heffingen geheven</i>		
Machines, apparaten en installaties	12.165	
		12.165
<i>Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut</i>		
Grond-, weg en waterbouwkundige werken	11.253	
Machines, apparaten en installaties	534	
Overige materiële activa	39	
		11.826
Totaal		52.397

Periodiek onderhoud

Het periodiek onderhoud is het jaarlijkse programma voor groot onderhoud en voor renovaties, waarmee we zorgen dat onze kapitaalgoederen hun beoogde levensduur kunnen bereiken of waarmee de levensduur wordt verlengd. In de beheerplannen is aangegeven wat de levensduur is en hoe we omgaan met het periodieke onderhoud. Ook staat aangegeven op welk moment vervanging nodig is. Voor vervangingen worden in de begroting specifieke investeringen benoemd. De diverse reserves en voorzieningen worden gevoed door een jaarlijkse dotatie ten laste van de exploitatie.

Hieronder worden de verschillende beheerplannen kort toegelicht en is tevens aangegeven welk beslag op de middelen er uit voortvloeit. Met ingang van het begrotingsjaar 2017 dienen in het kader van de wijziging van het BBV de kapitaallasten (rente en afschrijving) aan de programma's te worden toegerekend. Bij meerdere kapitaalgoederen is sprake van bestemde reserves ter dekking van de afschrijvingslasten. Ten behoeve van de aansluiting zijn aan de lastenzijde alleen de afschrijvingslasten (dus exclusief rente) verantwoord. De bedragen zijn opgenomen in eenheden van € 1.000.

BEHEERPLAN WEGEN

Vastgesteld door raad	20 juni 2014 Evaluatie opgesteld in 2017 Aanvulling in 2018 – voetpaden wel/niet B-niveau
Looptijd	2014-2020
Doel	Onderhouden van het wegareaal op het door de gemeenteraad gekozen onderhoudsniveau beeldkwaliteit C.
Investerings- en ambitieniveau	In het beheerplan wegen 2014-2020 zijn de lopende en geplande investeringen opgenomen. De investeringsplanning is zodanig opgesteld dat het onderhoud op het beoogde kwaliteitsniveau C kan plaatsvinden. Op basis van de opgestelde evaluatie in 2017 is besloten het kwaliteitsniveau van de fietspaden te verhogen naar niveau B. Om meerjarig de onderhouds- en afschrijvingslasten te kunnen egaliseren is een reserve wegenbeheer gevormd. In april 2018 is besloten dat het beheer van de voetpaden voorlopig op C-niveau blijft, met een extra inspanning op risicolocaties.
Planning actualisatie	Actualisatie beheerplan in 2023 Na implementatie van een nieuw beheersysteem wordt de huidige kwaliteit opnieuw bepaald en kunnen op basis van actuele gegevens verschillende (kwaliteits-)scenario's worden uitgewerkt en kan het beheerplan wegen worden gemaakt of geactualiseerd. De implementatie van het nieuwe beheersysteem, één systeem voor geheel Drechtsteden, heeft meer tijd in beslag genomen dan gepland. Voor de gegevens die nodig zijn voor de actualisatie van het beheerplan zijn we afhankelijk van het nieuwe beheersysteem. Door de genoemde vertraging zal de actualisatie twee jaar later plaats vinden dan eerder gepland. De beheergegevens (data) zijn verwerkt in het beheerpakket. De vertaalslag naar beleids- en beheerplan kan gemaakt worden en wordt afgerond in 2023.

(bedragen x € 1.000)

Beheerplan Wegen	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
<u>Product wegen, straten en pleinen</u>				
Programmakosten en -baten	820	820	820	820
Kapitaallasten (afschrijvingen en rente)	437	611	637	635
Mutatie voorzieningen	0	0	0	0
Toerekeningen programma Bedrijfsvoering	633	617	616	612
Saldo programmalasten	1.890	2.048	2.073	2.067
<u>Bestemmingsreserve Wegen</u>				
Dotaties	422	-298	-295	-295
Onttrekkingen afschrijvingslasten, onderhoud	-418	260	247	247
Mutatie reserve	4	-38	-48	-48
Totaal lasten wegenbeheerprogramma	1.893	2.009	2.025	2.019

Uit bovenstaande tabel blijkt dat de onderhouds- en afschrijvingslasten worden geëgaliseerd via de reserve Wegen.

De afschrijvingstermijnen voor reconstructies/herinrichting zijn 40 jaar, voor asfaltering 20 jaar, voor een geluiddempende toplaag 6 jaar en voor herstraten 10 jaar.

BRUGGEN

Vastgesteld door raad	Geen raadsbesluit; B&W 11 oktober 2001; Commissie OWB november 2001
Looptijd	5 jaar (versie 2001 is in 2004 geactualiseerd)
Doel	De bruggen zijn geïnventariseerd, op basis hiervan is het planmatig onderhoud begroot. De te nemen maatregelen zijn in een meerjarenbegroting opgenomen.
Investeringen en ambitieniveau	In het nog op te stellen beheerplan kunstwerken worden de ambities en bijbehorende middelen opgenomen.
Planning actualisatie	Er is begonnen met het opstellen van een beheerplan civiele kunstwerken waar de bruggen onderdeel van vormen. Besluitvorming hierover volgt in 2023.

(bedragen x € 1.000)

Bruggen	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Afschrijvingslasten				
Lasten programma 4	52	51	50	44

Voor bruggen geldt een afschrijvingstermijn van 10 jaar.

OPENBARE VERLICHTING

Vastgesteld door raad	September 2017
Looptijd	2017-2026
Doel	Het beheerplan is een uitwerking van de in het beleidsplan openbare verlichting (2017-2026) vastgelegde beleidsuitgangspunten. In het beheerplan wordt beschreven welk beheer en onderhoud uitgevoerd moet worden om de installatie en de verlichting op een gewenst kwaliteitsniveau te brengen of te houden en welke financiële middelen daarvoor nodig zijn.
Investeringen en ambitieniveau	De jaarlijkse kapitaallasten worden gedekt uit de reserve.
Planning actualisatie	gepland 2026

(bedragen x € 1.000)

Beheerplan Openbare verlichting	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
<u>Product Openbare Verlichting</u>				
Programmakosten en -baten	271	271	271	271
Kapitaallasten (afschrijvingen en rente)	67	70	73	73
Mutatie voorzieningen	0	0	0	0
Toerekeningen programma Bedrijfsvoering	11	10	10	10
Saldo programmalasten	349	351	354	354
<u>Bestemmingsreserve Openbare Verlichting</u>				
Dotaties	64	64	64	64
Onttrekkingen afschrijvingslasten, onderhoud	-71	-74	-78	-78
Mutatie reserve	-7	-10	-13	-13
Totaal lasten beheerprogramma OV	342	341	341	341

Investeringen in straatverlichting worden in 15 jaar afgeschreven. De afschrijvingslasten worden geëgaliseerd via de reserve Openbare Verlichting.

STEDELIJK WATERPLAN

Vastgesteld door raad	2003
Looptijd	2003-2011
Doel	Verbetering kwaliteit en belevingswaarde van het oppervlaktewater. Uitvoering convenant met het Waterschap Rivierenland.
Investeringen en ambitieniveau	Gebaseerd op het plan 2003-2011 en uitgevoerd. De afschrijvingslasten worden gedekt via de gemeentelijke exploitatie.
Planning actualisatie	Het plan is uitgevoerd. Het plan is samen met het Waterschap geëvalueerd. De uitkomsten van de monitoring van de waterkwaliteit door het Waterschap geven geen aanleiding tot extra maatregelen. De maatregelen uit het waterplan hebben voor een kwaliteitsverbetering gezorgd van het oppervlaktewater. Actualisatie of een nieuw plan is niet aan de orde.

(bedragen x € 1.000)

Stedelijk waterplan	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Kapitaallasten investering wateroverlast 2015	44	44	45	47
Lasten programma 4	44	44	45	47

BAGGERPLAN

Vastgesteld door raad	2019 / 2020
Looptijd	2019 - 2029
Doel	Uitvoeren reguliere baggeronde inclusief de acceptatiekosten voor baggerwerkzaamheden van het waterschap. Zorgdragen voor een goede afstroming van het regenwater.

Investeringen en ambitieniveau	In 2019 is het baggerplan gereedgekomen. Deze is in 2020 vastgesteld door het college en betreft de baggercyclus van 2021-2024. In het plan zijn het ambitie niveau en de benodigde middelen opgenomen. Ter dekking van onderhouds- en afschrijvingslasten is een bestemmingsreserve Baggerplan in het leven geroepen.
Planning actualisatie	2029

(bedragen x € 1.000)

Baggeren	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
<u>Product Waterlossingen en sloten</u>				
Programmakosten en -baten	254	254	37	37
Kapitaallasten (afschrijvingen en rente)	48	50	51	52
Mutatie voorzieningen	0	0	0	0
Toerekeningen programma Bedrijfsvoering	40	38	38	38
Saldo programmalasten	343	342	126	127
<u>Bestemmingsreserve Waterbeheerplan</u>				
Dotaties	90	90	90	90
Onttrekkingen afschrijvingslasten, onderhoud	-260	-261	-45	-47
Mutatie reserve	-170	-171	45	43
Totaal lasten Baggeren	173	171	171	170

Voor egalisatie van de kosten over de jaren heen is een reserve 'waterbeheerplan' (voorheen reserve 'baggeren') gecreëerd.

VERBREED GEMEENTELIJK RIOLERINGSPLAN (vGRP)

Vastgesteld door raad	23 juni 2011
Looptijd	2011-2020
Doel	De exploitatielasten en investeringen zijn gebaseerd op het vGRP. De voorziening riolering is bedoeld voor tariefegalisatie.
Investeringen en ambitieniveau	Deze worden in het vGRP aangegeven en zijn gericht op de inzameling van afvalwater en de inzameling van hemelwater dat niet kan of mag worden gebruikt voor de lokale waterhuishouding. Om de doelen te concretiseren zijn hieraan functionele eisen en maatstaven gekoppeld. De huidige toestand van de riolering wordt aan deze doelen getoetst, maatregelen worden opgesteld en er is een strategie uitgewerkt hoe de maatregelen - technisch en financieel - in de tijd gerealiseerd kunnen worden. Met de gemeenten in de Alblasserwaard en Vijheerenlanden is een overeenkomst afgesloten tot samenwerking in de waterketen. Deze samenwerking zal voor de uitvoering van de werkzaamheden volgens het vGRP worden voortgezet.

Planning actualisatie	<p>In plaats van het vGRP komt er een watertakenplan. Dit is breder dan het voormalige vGRP. In het watertakenplan heeft de riolering een plaats, maar ook het watersysteem daarom heen. Riolering en opvang en afvoer van hemelwater hangen immers nauw met elkaar samen. In 2022 is het BRP geactualiseerd, waarin het gehele rioolstelsel op haar functioneren wordt berekend en wat mede als basis dient voor de actualisatie van het vGRP. Dit geactualiseerde vGRP wordt verwerkt in het watertakenplan. Klimaatadaptatie is één van de onderwerpen die meegenomen worden in het op te stellen plan.</p> <p>Voor de actualisatie zijn ook de gegevens van de riolering nodig. De actualisatie hiervan heeft in 2022 plaats gevonden. De afronding en vaststelling zal in 2023 plaats vinden.</p>
-----------------------	--

(bedragen x € 1.000)

Gemeentelijk Rioleringsplan	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
<u>Product Pompen en riolen</u>				
Programmakosten en -baten	157	157	157	157
Kapitaallasten (afschrijvingen en rente)	551	577	592	610
Toerekeningen programma Bedrijfsvoering	291	283	282	281
Saldo programmalasten	999	1.017	1.031	1.048
<u>Voorziening Riolering</u>				
Lasten GRP (incl btw en overig toe te rekenen)	1.548	1.577	1.599	1.612
Baten (legesopbrengsten)	-1.725	-1.725	-1.725	-1.725
Mutatie voorziening Riolering	177	148	127	113

De investeringen in de programmabegroting zijn gebaseerd op het vGRP dat in 2011 is vastgesteld. Ten aanzien van de rioolheffing is sprake van 100% kostendekkendheid. Bij de uit het rioolheffing te dekken kosten wordt ook rekening gehouden met de toerekenbare btw en een deel van de kosten van straatreiniging. Het verschil tussen de totale kosten en de opbrengst uit het rioolheffing wordt verrekend met de voorziening Riolering.

GROENBELEIDSPLAN

Vastgesteld door raad	27 september 2007
Looptijd	10 jaar
Doel	Strategisch plan op gemeentelijk- en wijkniveau voor het beleidsmatig sturen en planmatig beheren van groen. Geeft met zijn uitgangspunten en richtlijnen richting aan de ontwikkeling van het openbare groen. Geeft inzicht in de groenstructuren, zoning en groentypen, beheer-, onderhoud- en inrichtingsmaatregelen en financiële en organisatorische consequenties.
Investeringen en ambitieniveau	Investeringen zijn gebaseerd op groenbeleidsplan en worden vastgelegd in een uitwerkingsplan. Onderhoud wordt uit exploitatie bekostigd. Voor uitgaven op grond van het nieuwe groenbeleidsplan is jaarlijks € 38.000 opgenomen.
Planning actualisatie	In april 2022 is het geactualiseerde groenbeleidsplan door de raad vastgesteld. Looptijd van het plan is tot 2032.

(bedragen x € 1.000)

Groenbeleidsplan	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
<u>Product Openbaar groen</u>				
Programmakosten en -baten	298	243	246	246
Kapitaallasten (afschrijvingen en rente)	10	10	9	9
Mutatie voorzieningen	0	0	0	0
Toerekeningen programma Bedrijfsvoering	765	761	760	755
Saldo programmalasten	1.073	1.014	1.014	1.009
<u>Bestemmingsreserve openbaar groen</u>				
Dotaties	0	0	0	0
Onttrekkingen afschrijvingslasten, onderhoud	0	0	0	0
Mutatie reserve	0	0	0	0
Totaal lasten Groenbeleidsplan	1.073	1.014	1.014	1.009

GEBOUWENBEHEER	
Vastgesteld door raad	Het Meerjaren onderhoudsplan gebouwen (MJOP Gebouwen) is op 25 maart 2021 vastgesteld door de raad.
Looptijd	5 jaar
Doel	Het in stand houden van het gemeentelijk vastgoed.
Investerings- en ambitiesniveau	De financiering voor de instandhouding van het vastgoed is gebaseerd op het meerjaren onderhoudsplan. Voor financiering van het planmatig onderhoud is een voorziening Onderhoud Gebouwen gevormd.
Planning actualisatie	De voorziening (planmatig onderhoud) en exploitatie (klein onderhoud en contracten) zijn herberekend om te voldoen aan de eisen die zijn beschreven in het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV). Door de nieuwe ontwikkeling van diverse vastgoedobjecten en vanwege de herberekening van de voorziening en exploitatie wordt er in 2023 een nieuwe inspectie en MJOP opgesteld. De geactualiseerde inspectie en MJOP worden onderbouwd in de op te stellen nota/beheerplan Maatschappelijk Vastgoed. De nieuwe nota/beheerplan heeft een looptijd van 4 jaar.

(bedragen x € 1.000)

Meerjarenonderhoudsplan gebouwen	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
<u>Voorziening MJOP Gebouwen</u>				
Saldo 1/1	123	604	989	1.324
070-50 KDV Bellefleur 6-8	-1	-1	-1	-1
075-00 Bibliotheek	13	13	13	13
085-20 Zwembad De Duikelaar	113	113	113	113
085-30 Sporthal De Wielewaal	24	24	24	24
085-30 Sporthal De Appelgaard	9	9	9	9
125-00 De Keet, Boorstraat	4	4	4	4
125-00 Ducdalf, Scheldestraat 1	9	9	9	9
140-10 Afvalbrengstation	27	27	27	27
145-00 Pompen en riolen	1	1	1	1
150-00 Begraafplaatsen	8	8	8	8
220-10 Gemeentehuis	61	61	61	61
220-50 Werkplaats	0	0	0	0
Dotaties aan voorziening tlv exploitatie	269	269	269	269
<u>Onttrekkingen aan voorziening</u>				
Totaal bestedingen	211	117	66	412
Saldo 31/12/2021	604	989	1.324	2.006

SPEELRUIMTEN

Vastgesteld door raad	De gemeenteraad heeft in zijn vergadering van 26 januari 2012 het Speelruimteplan 2012-2021 vastgesteld.
Looptijd	10 jaar
Doel	Komen tot een weloverwogen, praktisch en breed gedragen speelruimtebeleid voor de komende 10 jaar.
Investerings en ambitieniveau	In het door het college van burgemeester en wethouders vastgestelde uitvoeringsplan voor 2012 en volgende jaren is invulling gegeven aan de opdracht uit bovengenoemd raadsbesluit om de uitvoering en de kosten te spreiden over de onderdelen reguliere vervanging en onderhoud, achterstand en aanpassing/vernieuwing. Jaarlijks wordt een uitvoeringsplan opgesteld waarin de planning wordt gevolgd en eventuele afwijkingen hierop worden gemotiveerd. Het accent ligt de komende jaren op de eerste twee onderdelen. Jaarlijks wordt gemonitord of de planningen worden gehaald.
Planning actualisatie	2022

(bedragen x € 1.000)

Beheerplan Speelplaatsen	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
<u>Product Speelplaatsen</u>				
Programmakosten en -baten	25	25	25	25
Kapitaallasten (afschrijvingen en rente)	75	70	76	83
Mutatie voorzieningen	0	0	0	0
Toerekeningen programma Bedrijfsvoering	56	55	55	55
Saldo programmalasten	157	151	157	163
<u>Bestemmingsreserve speelplaatsen</u>				
Toevoegingen	58	58	58	58
Onttrekking afschrijvingslasten	-64	-60	-66	-72
Mutatie reserve Speelplaatsen	-6	-2	-8	-14
Totaal lasten beheerprogramma Speelplaatsen	150	149	149	149

Investerings in speelruimten worden in 15 jaar afgeschreven.

BEGRAAFPLAATSEN

Voor de begraafplaatsen is er op dit moment nog geen beheerplan. Het beleidsplan begraafplaatsen is op 23 april 2015 door de raad vastgesteld. Er wordt gewerkt aan de hervorming van het product begraafplaatsen middels een vastgestelde actiepuntenlijst. Volgens deze lijst zou er in 2016 een beheerplan begraafplaatsen worden opgesteld. Door aanpassingen van de plannen bij begraafplaats Spindermolen waarbij in- en uitbreidingen zijn vastgesteld is de vaststelling van dit beheerplan voorzien voor 2023.

(bedragen x € 1.000)

Begraafplaatsen	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
<u>Product Begraafplaatsen</u>				
Programmakosten en -baten	47	47	47	47
Kapitaallasten (afschrijvingen en rente)	54	75	76	77
Mutatie voorzieningen	8	8	8	8
Toerekeningen programma Bedrijfsvoering	306	304	304	302
Saldo programmalasten	414	433	435	434
<u>Bestemmingsreserve Begraafplaatsen</u>				
Toevoegingen	18	18	18	18
Onttrekkingen afschrijvingslasten, onderhoud	-4	-7	-7	-7
Mutatie reserve Begraafplaatsen	14	11	11	11
Totaal lasten beheerprogramma Begraafplaatsen	428	445	446	445

SAMENVATTING

Samenvattend kan het volgende overzicht van het onderhoud kapitaalgoederen voor 2021 worden gegeven:

(bedragen x € 1.000)

Beheersonderdeel	Programma kosten en baten	Kapitaal lasten	Dotatie voorziening	Aandeel bedrijfs voering	Dotatie reserve	Onttrekking reserve	Totaal
Wegen, straten en pleinen	820	437	0	633	422	-418	1.893
Bruggen		52					52
Openbare Verlichting	271	67	0	11	64	-71	342
Stedelijk waterplan			44				44
Waterlossingen en sloten	254	48	0	40	90	-260	173
Gemeentelijk Rioleringsplan	157	551	177	291			1.176
Openbaar groen	298	10	0	765	0	0	1.073
Speelterrinen en - tuinen	25	75	0	56	58	-64	150
Begraafplaatsen	47	54	8	306	18	-4	428
Meerjarenonderhoudsplan gebouwen			268				268
Totaal	1.871	1.294	497	2.102	652	-818	5.600

1.13 Paragraaf Financiering en Treasury

Algemeen

In deze paragraaf komen de onderwerpen aan de orde die behoren tot de gemeentelijke financieringsfunctie. De gemeentelijke financieringsfunctie wordt ook wel met de term 'treasury' aangeduid. Het begrip treasury kan worden gedefinieerd als het besturen en beheersen van, het verantwoorden over en het toezicht houden op de financiële geldstromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's. Meer concreet gaat het om financiering van het beleid tegen zo gunstig mogelijke voorwaarden, het te allen tijde zorgen voor voldoende liquide middelen en het daarbij afdekken van met name rente- en kredietrisico's.

De uitvoering van de gemeentelijke financieringsfunctie dient plaats te vinden binnen de kaders zoals gesteld in de Wet financiering decentrale overheden (Wet fido) en het lokaal vastgestelde Financieringsstatuut. In de Wet fido staan vooral transparantie en risicobeheersing centraal. De transparantie komt daarbij tot uitdrukking in voorschriften voor een verplicht financieringsstatuut alsmede een financieringsparagraaf in begroting en jaarstukken. De risicobeheersing binnen de Wet fido richt zich op renterisico's, kredietrisico's, en liquiditeitsrisico's. Benadrukt wordt dat de financieringsfunctie van de gemeente Hardinxveld-Giessendam uitsluitend de publieke taak dient en dat een prudent beleid voeren binnen de kaders die de Wet fido zijn gesteld. Het Financieringsstatuut is in december 2013 door de gemeenteraad vastgesteld.

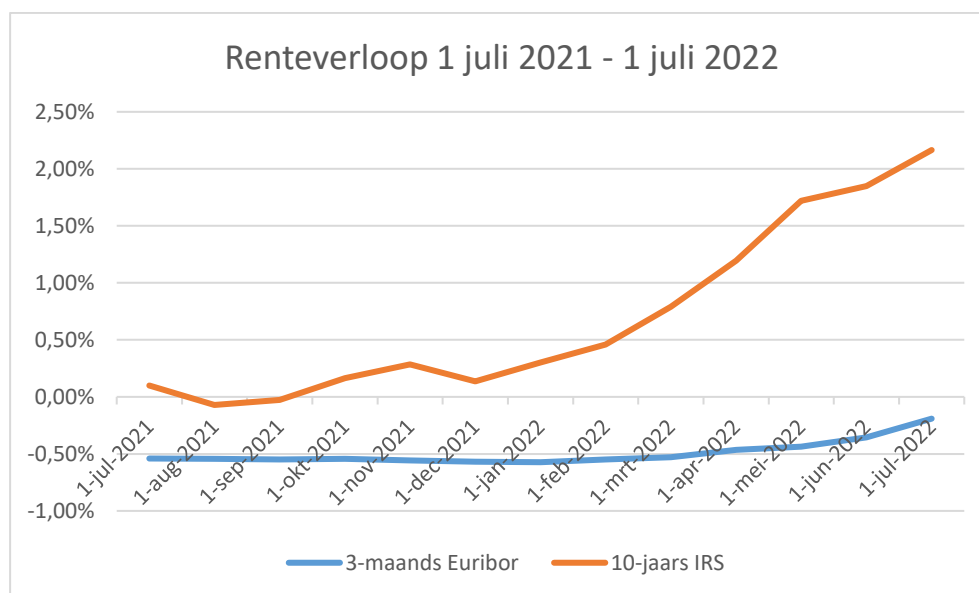
Aan het einde van deze paragraaf is een renteoverzicht opgenomen. In dit renteoverzicht wordt inzicht gegeven in de rentelasten en rentebaten zoals deze zijn opgenomen in de begroting.

Rente ontwikkelingen

De tarieven op de geldmarkt (kortlopende leningen) zijn in 2022 wat opgelopen. Dit komt doordat de ECB een renteverhoging heeft doorgevoerd in juli en heeft aangekondigd september weer de rente te verhogen. Daarmee was de rente op kortlopende leningen op het moment van het opstellen van de begroting circa 0%. De kapitaalmarktrentes (looptijden langer dan een jaar) vertoonden in de eerste helft van 2022 een sterke opgaande ontwikkeling. Al deze ontwikkelingen worden veroorzaakt door de hoge inflatie en de verwachting dat de ECB de rente verder gaat verhogen.

De rente voor 10-jarige staatsleningen is eind juli gestegen naar een niveau van 1,30%. Banken berekenen bij het verstrekken van langjarige financiering liquiditeitsopslagen bovenop de IRS-niveaus. Voor bijvoorbeeld een 10-jaars lening bedraagt deze opslag medio juli 2022 circa 0,12% (12 basispunten).

Het afgelopen jaar heeft de rente zich als volgt ontwikkeld:

Risicobeheer

Risicobeheersing vormt één van de pijlers van de Wet fido. In de volgende onderdelen wordt ingegaan op de risicoaspecten die verbonden zijn aan de uitvoering van de treasuryfunctie binnen Hardinxveld-Giessendam. Deze kunnen worden onderscheiden in renterisico's, kredietrisico's, koersrisico's en valutarisico's. Voor de gemeente is het laatstgenoemd risico niet van toepassing.

Renterisico vlottende schuld (kasgeldlimiet)

Met de kasgeldlimiet is in de Wet fido een norm gesteld voor het maximumbedrag waarop de gemeente haar financiële bedrijfsvoering met kortlopende middelen (looptijd < 1 jaar) mag financieren. Deze norm bedraagt 8,5% van het begrotingstotaal. Voor 2023 kan de kasgeldlimiet voor de gemeente als volgt worden bepaald:

		<i>Bedragen x € 1.000</i>			
Berekening kasgeldlimiet					
Begrotingstotaal 2023		47.749			
Relevante percentage		8,50%			
Kasgeldlimiet		4.059			
		1ste kwartaal	2de kwartaal	3de kwartaal	4de kwartaal
Gemiddelde netto vlottende schuld (+) of gemiddelde netto vlottend overschot (-)		-2.706	-2.706	-2.706	-2.706
Kasgeldlimiet		3.903	3.903	3.903	3.903
Overschrijding kasgeldlimiet	-	-	-	-	-
Ruimte onder kasgeldlimiet		6.609	6.609	6.609	6.609

De kasgeldlimiet mag maximaal drie kwartalen worden overschreden. De gemeente Hardinxveld-Giessendam verwacht in 2023 binnen de normen van de kasgeldlimietruimte te opereren. Oogmerk van het door de servicegemeente uit te voeren gemeentelijke saldobehoor is om de limietruimte optimaal te benutten.

Renterisico vaste schuld (renterisiconorm)

De Wet fido definieert vaste schuld als opgenomen geldleningen met een rentetypische looptijd groter of gelijk aan 1 jaar. Met de renterisiconorm biedt de Wet fido een richtsnoer om renteaanpassingen van financieringen en beleggingen goed in de tijd te spreiden. Het doel van deze norm is het voorkomen van een overmatige afhankelijkheid van het renteniveau in één bepaald jaar. De norm bedraagt 20% van het begrotingstotaal.

Conform voorschrift van de geactualiseerde Wet fido wordt het renterisico in onderstaande tabel voor de komende vier jaren bepaald, terwijl de renterisiconorm alleen betrekking heeft op het totaal van de begroting voor het komende jaar.

Bedragen x € 1.000

	2023	2024	2025	2026
Berekening renterisico				
Bedrag renteherzieningen	0	0	0	0
Bedrag aflossingen	2.985	2.710	2.710	2.610
Totaal renterisico	2.985	2.710	2.710	2.610
Renterisiconorm:				
Begrotingstotaal 2023	47.749	47.749	47.749	47.749
Percentage conform ministeriële regeling	20%	20%	20%	20%
Renterisiconorm 2023	9.550	9.550	9.550	9.550
Toets renterisico aan norm:				
Renterisico	2.985			
Renterisiconorm	9.550			
Onderschrijding	6.565			

Uit deze tabel blijkt dat de gemeente in 2023 de renterisiconorm niet zal overschrijden.

In de volgende tabel wordt een overzicht gegeven van de opgenomen geldleningen en het laatste jaar van aflossing.

Nr.	Leningverstrekker	Nominale hoofdsom	Restant geldlening 31-12-2021	Restant geldlening 31-12-2022	Rente-percentage	Looptijd in jaren	Jaar van laatste aflossing
1	Nederlandse Waterschapsbank	1.500.000	360.000	300.000	5,180%	25	2027
2	Bank Nederlandse Gemeenten	1.500.000	75.000	0	5,390%	20	2021
3	Bank Nederlandse Gemeenten	3.500.000	175.000	0	5,390%	20	2022
4	Bank Nederlandse Gemeenten	2.500.000	2.500.000	0	5,140%	20	2022
5	Bank Nederlandse Gemeenten	2.500.000	250.000	125.000	4,600%	20	2023
6	Bank Nederlandse Gemeenten	2.000.000	200.000	100.000	4,075%	20	2023
7	Bank Nederlandse Gemeenten	2.000.000	400.000	300.000	3,365%	20	2025
8	Bank Nederlandse Gemeenten	7.000.000	5.425.000	5.250.000	2,400%	40	2052
9	Bank Nederlandse Gemeenten	5.500.000	1.100.000	550.000	1,900%	10	2023
10	Bank Nederlandse Gemeenten	4.500.000	2.400.000	2.100.000	1,450%	15	2029
11	Bank Nederlandse Gemeenten	3.500.000	2.625.000	2.450.000	1,130%	20	2036
12	Bank Nederlandse Gemeenten	3.000.000	2.850.000	2.700.000	0,120%	20	2040
13	Nederlandse Waterschapsbank	12.500.000	0	12.500.000	1,600%	10	2032
		51.500.000	18.360.000	26.375.000			

We hebben in de begroting 2023 rekening gehouden met een nog aan te trekken lening van € 12,5 miljoen in 2022. E.e.a. is o.a. gebaseerd het investeringsplan vanuit de perspectiefnota 2023-2026. De uitvoering van het investeringsplan en de grondexploitaties zullen bepalend zijn wanneer er exact een nieuwe langlopende lening moet worden aangetrokken. Doordat de rente recent aan het stijgen is, zullen we ook kijken of we de financiering eerder aan moeten trekken.

Kredietrisico's

Kredietrisico's kunnen zich op twee manieren manifesteren. Ten eerste is er het risico dat direct wordt gelopen uit hoofde van door de gemeente verstrekte leningen en uitgezette beleggingen. Ten tweede is een kredietrisico aan de orde ten aanzien van verstrekte gemeentegaranties (ook wel borgstellingen genoemd). Dit laatste kan worden omschreven als een indirect kredietrisico.

Kredietrisico op leningen en beleggingen

De gemeente Hardinxveld-Giessendam heeft uit hoofde van haar publieke taak leningen (door)verstrekkt en beleggingen gerealiseerd. In het hierna volgende overzicht zijn de uitgezette gelden vermeld.

Bedragen x € 1.000

Uitzettingen	2022		2023		2024		2025		2026	
	Saldo 31/12	%	Saldo 31/12	%	Saldo 31/12	%	Saldo 31/12	%	Saldo 31/12	%
Deelnemingen/beleggingen	822	100,0	822	100,0	822	100,0	822	100,0	822	100,0
Totaal	822	100,0	822	100,0	822	100,0	822	100,0	822	100,0

De deelnemingen en beleggingen bestaan per 31 december 2022 uit:

Bedragen x € 1.000

Stedin Holding B.V.	454
Bank Nederlandse Gemeenten	78
OASEN N.V.	8
ROM-S Beheer B.V.	4
Gem HG deelneming B.V. - ROM-S C.V.	198
Gem HG deelneming B.V. - De Blauwe Zoom C.V.	29
Gem De Blauwe Zoom B.V.	1
MerwedeLingelijn B.V.	50
Totaal	822

Genoemde deelnemingen en beleggingen worden uit hoofde van de uitvoering van de publieke taak aangehouden. Over het aandelenbezit wordt koersrisico gelopen, waarbij wordt opgemerkt dat betreffende aandelen niet op de beurs worden verhandeld waardoor optredende waardefluctuaties niet zo grillig verlopen. De waarde wordt dan meer bepaald door de intrinsieke waarde van het bedrijf en niet door "vraag en aanbod" op de beurs.

Kredietrisico ten aanzien van gemeentegaranties (borgstellingen)

De gemeente Hardinxveld-Giessendam staat jegens geldgevers borg voor de betaling van rente en aflossing op langlopende geldleningen die door organisaties, instellingen of verenigingen zijn aangehouden en die activiteiten verzorgen die in het verlengde liggen van de gemeentelijke publieke taak. Deze borgstellingen beperken zich hoofdzakelijk tot woningstichting Fien Wonen, Afvalverwerking HVC Alkmaar en in een enkel geval organisaties in de verenigingssfeer (bijv. sportverenigingen). De gemeente Hardinxveld-Giessendam staat per ultimo 2022 garant voor een totaalbedrag aan leningen van € 59,9 miljoen.

Het WSW staat borg voor de betalingsverplichtingen van Fien Wonen. Onze gemeente staat vervolgens weer borg voor de betalingsverplichtingen van het WSW. Op deze wijze heeft de bank die de lening heeft verstrekt voldoende zekerheid dat de betalingsverplichtingen worden nagekomen. Ultimo 2022 is achtervang verleend voor een totaalbedrag van € 46,3 miljoen.

Financieringspositie

Een oordeel over een vermogenspositie kan worden gevormd door bepaling van de solvabiliteitsratio. Solvabiliteit geeft de mate aan waarin een instelling in staat is aan haar korte- en langetermijnverplichtingen te voldoen. Deze maatstaf kan worden bepaald door de verhouding te bepalen tussen het eigen vermogen (reserves) en het vreemd vermogen (opgenomen financiering). Het spreekt voor zich dat de ratio wordt bepaald aan de hand van het eigen vermogen omdat dat immers als buffer dient voor het opvangen van eventuele stroppen.

In de voorliggende begroting wordt uitgegaan van de volgende verhoudingen tussen eigen en vreemd vermogen per begin en eind 2023:

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	31-dec-23	1-jan-23
Eigen vermogen	29.096 38%	29.741 41%
Vreemd vermogen	47.052 62%	42.478 59%

Financiering activa

Op grond van de Staat van Activa bezit de gemeente Hardinxveld-Giessendam per 31 december 2023 voor een bedrag van € 52 miljoen aan vaste activa en € 11 miljoen aan bouwgrondexploitaties. Van de vaste activa bedragen de investeringen in riolering en reiniging € 12,1 miljoen. Zoals in de nota Financierings- en rentevisie is aangegeven worden de investeringen in riool en de bouwgrondexploitatie 100% extern gefinancierd. De overige activa worden deels extern gefinancierd en deels via het eigen vermogen. Samenvattend kan dat als volgt worden gepresenteerd:

Bedragen x € 1.000

	Boekwaarde per 31-12-2023	Externe financiering	Reserves en voorzieningen
- overige activa	40.231	11.135	29.096
- investeringen met een economisch nut, waarvoor heffing kan worden geheven	12.165	6.400	5.765
- bouwgrondexploitaties (inclusief faciliterend deel)	11.090	11.090	0
	<u>63.486</u>	<u>28.625</u>	<u>34.861</u>

Leningenportefeuille (opgenomen)

Op basis van de meest actuele liquiditeitenplanning is er in 2023 een financieringsbehoefte. Er is een nieuwe lening voorzien van ca. € 5 miljoen. E.e.a. is o.a. gebaseerd het investeringsplan vanuit de perspectiefnota 2023-2026. De uitvoering van het investeringsplan en de grondexploitaties zullen bepalend zijn wanneer er exact een nieuwe langlopende lening moet worden aangetrokken. Doordat de rente recent aan het stijgen is, zullen we ook kijken of we de financiering eerder aan moeten trekken.

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Bedrag	Rentepercentage
Stand per 1 januari 2023	26.375	1,36%
Nieuwe leningen	5.000	1,70%
Reguliere aflossingen	- 2.985	1,69%
Vervroegde aflossingen	0	
Rente-aanpassing (oud percentage)	0	
Rente-aanpassing (nieuw percentage)	0	
Stand per 31 december 2023	28.390	1,37%

Uitzettingen (verstrekke langlopende geldleningen, beleggingen)

Het totaalbedrag aan uitzettingen van de gemeente Hardinxveld-Giessendam bedraagt per eind 2023 € 0,04 miljoen en betreft overige verbonden partijen. Daarnaast heeft de gemeenten een belegd vermogen van € 0,8 miljoen. Op korte termijn bestaan geen plannen om langlopende leningen te verstrekken.

Kas- en saldobeleer

De inrichting van het betalingsverkeer (het beheer van het gemeentelijke rekeningstelsel, het coördineren van bevoegdheden en het verrichten van feitelijke betalingen) alsmede de saldogeregulatie wordt verzorgd vanuit servicegemeente Dordrecht. De gemeente Hardinxveld-Giessendam onderhoudt bankrelaties met de Bank Nederlandse Gemeenten en de Rabobank.

Een hulpmiddel bij de saldogeregulatie en voor het eventueel opnemen van langjarige financiering is de meerjarige liquiditeitenplanning, welke door de SGD in nauw overleg met de gemeente is opgezet. Deze planning wordt periodiek geactualiseerd op grond van nieuwe informatie of inzichten.

Schatkistbankieren

Bij het verplicht schatkistbankieren mag de gemeente een bedrag van 2,0 procent van het begrotings-totaal buiten de Schatkist houden, het zogenoemde drempelbedrag. Het drempelbedrag mag als gemiddeld creditbedrag per kwartaal niet overschreden worden. Wanneer de gemeente het drempelbe-

drag overschrijdt dient het meerdere afgestort te worden in de Schatkist. Over dit saldo wordt op dit moment geen rente vergoed.

Het drempelbedrag voor de gemeente Hardinxveld-Giessendam voor 2023 kan als volgt worden berekend:

<i>Bedragen x € 1.000</i>	
Benutting drempelbedrag schatkistbankieren 2023	
Begrotingstotaal	47.749
Wettelijk percentage	2%
Drempelbedrag (afgerond)	955

Informatievoorziening

Met de servicegemeente vindt regelmatig overleg plaats over de voortgang en uitvoering van de treasuryzaken, met name over de liquiditeitenplanning en eventuele financieringsmogelijkheden.

Rente overzicht

De commissie BBV heeft een rente notitie opgesteld. Deze notitie is vanaf 1.1.2018 van kracht. Het doel

van de notitie is het bevorderen van een eenduidige handelwijze met betrekking tot rente door de gemeenten (harmonisering), stimuleren dat gemeenten de (verwachte) werkelijke rentelasten opnemen in de begroting en jaarstukken en het eenduidig inzichtelijk maken van de wijze waarop de gemeenten met rente omgaan. In de rente notitie wordt geadviseerd om onderstaand rente overzicht in de begroting op te nemen.

<i>Bedragen x € 1.000</i>		
Renteoverzicht		
a1.	De externe rentelasten over de lange financiering	389
a2.	De externe rentelasten over de korte financiering	25
b.	De externe rentebaten	0
<i>Saldo rentelasten en rentebaten</i>		<i>414</i>
c1.	De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	-/- 55
c2.	De rente van projectfinanciering die aan het betreffende het betreffende taakveld moet worden toegerekend	-/- 177
c3.	De rentebaat van doorverstrekte leningen indien daar een specifieke lening voor is aangetrokken (=projectfinanciering), die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	+/- 0
		-/- 232
<i>Aan taakvelden toe te rekenen externe rente</i>		<i>182</i>
d1.	Rente over eigen vermogen	0
d2.	Rente over voorzieningen	0
<i>Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente</i>		<i>182</i>
e.	De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	182
f.	Renteresultaat op het taakveld treasury	-/- 0

De rentelasten zijn doorberekend tegen een percentage van 0,36%. Voor de rioleringsinvesteringen van voor 2013 is gerekend met 3%. Dit percentage is gebaseerd op het gemiddelde rentepercentage van de langlopende leningen tot en met 2012. Dit omdat de rioleringsinvesteringen in het verleden hebben plaatsgevonden tegen een hoger rentepercentage. Bij rioleringsinvesteringen van na 2012 wordt uitgegaan van het jaarlijkse berekende omslagpercentage, voor 2023 0,36%

1.14 Paragraaf Verbonden partijen

Inleiding

Op 14 april 2019 heeft de gemeenteraad de Nota verbonden partijen Hardinxveld-Giessendam 2019 – 2022 vastgesteld. De nota geeft een beschrijving van het begrip verbonden partij en een afwegingskader voor het aangaan van een Verbonden partij. Daarnaast zijn een kader en instrumenten opgenomen voor sturing en toezicht. Dit laatste is het onderwerp van deze paragraaf. Voor de beleidsinhoud van de verbonden partijen wordt verwezen naar de programma's in de begroting. Op basis van een risicoprofiel en -classificatie is aan iedere verbonden partij een sturingspakket gekoppeld. Bij een hoger risicoprofiel worden zowel door het college als door de raad meer instrumenten ingezet.

Overzicht verbonden partijen

Hardinxveld-Giessendam neemt deel in de volgende verbonden partijen waarbij het openbaar belang per partij is weergegeven.

Verbonden partij	Vestigingsplaats	Openbaar belang
Opgenomen in risicoclassificatie		
1. GR Sociaal	Dordrecht	Per 1 januari 2022 is GR Sociaal de opvolger van de GR Drechteden, waarbij het sociale deel is overgegaan. De overige onderdelen van de GR Drechteden zijn ondergebracht bij Servicegemeente Dordrecht. Ook de governance is vanaf 2022 veranderd, waarbij GR Sociaal een volwaardige GR is met een Algemeen en een Dagelijks Bestuur.
2. GR Dienst Gezondheid & Jeugd Zuid-Holland Zuid	Dordrecht	Het in algemene zin behartigen van belangen op het terrein van: volksgezondheid, jeugd, maatschappelijke zorg en onderwijs.
3. GR Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid	Dordrecht	Het in algemene zin behartigen van belangen op het terrein van: regionale brandweer, centrale post ambulancevervoer, geneeskundige hulpverlening, openbare orde en veiligheid.
4. GR Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid	Dordrecht	De Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid is opgericht ter ondersteuning van de deelnemende regiogemeenten en de Provincie Zuid-Holland bij de uitvoering van hun taken op het gebied van het omgevingsrecht in het algemeen en de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht in het bijzonder, alsmede de taken op het terrein van vergunningverlening, toezicht en handhaving en op grond van de in artikel 5.1 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht genoemde wetten.
5. GR GEVUDO/HVC	HVC: Alkmaar Gevudo: Dordrecht	Gevudo: In de praktijk: Het houden van 20% aandeelhouderschap van de HVC. De eigen stortplaats is in 2007 verkocht aan HVC. In beginsel had zij hetzelfde doel als HVC afvalcentrale. HVC afvalcentrale: Zorg dragen voor het op milieuhygiënisch verantwoorde wijze bewaren, bewerken en (doen) verwerken van huishoudelijk en andere categorieën van afvalstoffen met bijkomende werkzaamheden.

6. GR Reinigingsdienst Waardlanden	Gorinchem	Reinigingsdienst voor de gemeenten Gorinchem, Hardinxveld-Giessendam, Molenlanden en Vijfheerenlanden.
7. GR Bureau Openbare Verlichting	Hardinxveld-Giessendam	Bureau OVL is de beheerunit die voor 7 gemeenten toeziet op het onderhoud en het laten verhelpen van storingen aan de Openbare Verlichting.
8. GR Samenwerkingsverband Vastgoedinfo, Heffing en Waardebepaling (SVHW)	Klaaswaal	Een zo doelmatig mogelijke uitvoering van werkzaamheden met betrekking tot: de heffing en invordering van belastingen; de uitvoering van de Wet waardering onroerende zaken; de administratie van vastgoedgegevens; het verstrekken van vastgoedgegevens aan de deelnemers en derden.
9. Stedin Holding N.V.	Rotterdam	Netwerkbeheerder voor transport en levering van energie.
10. N.V. Bank Nederlandse Gemeenten	Den Haag	Uitoefening van het bedrijf van bankier ten dienste van overheden. De Bank Nederlandse Gemeenten biedt financiële diensten op maat, zoals kredietverlening, betalingsverkeer, advisering, elektronisch bankieren en beleggen.
11. N.V. Oasen	Gouda	Het (doen) exploiteren van een of meer waterleidingbedrijven en laboratoria.
12. MerwedeLingeLijn (M.L.L.) Beheer B.V.	Gorinchem	Deelname in vennootschap met als doel de realisatie van een tweetal haltes en aanpassen bestaande halte in Hardinxveld-Giessendam.

<i>Verbonden partij</i>	<i>Vestigingsplaats</i>	<i>Openbaar belang</i>
Overige deelnemingen		
1. Gemeente Hardinxveld-Giesendam Deelneming B.V.	Hardinxveld-Giessendam	Deelname in het aandelenkapitaal van ROM-S C.V en de Gezamenlijke Exploitatiemaatschappij De Blauwe Zoom C.V.
2. ROM-S Beheer B.V.	Schelluinen	Aandeelhouder in beheervenootschap
3. ROM-S C.V.	Schelluinen	Ontwikkelen van een bedrijventerrein inclusief de herontwikkeling van vertreklocaties en het ontwikkelen en exploiteren van een aantal regionale vrachtwagenparkeerplaatsen.
4. Gemeenschappelijke exploitatie maatschappij De Blauwe Zoom beheer B.V.	Hardinxveld-Giessendam	De besloten vennootschap is beherend vennoot van de commanditaire vennootschap GEM De Blauwe Zoom C.V. en heeft als doel het ontwikkelen, realiseren en exploiteren van vastgoedprojecten in De Blauwe Zoom.
5. GEM De Blauwe Zoom C.V.	Hardinxveld-Giessendam	De besloten vennootschap heeft ten doel locatieontwikkeling, zoals is gedefinieerd in de samenwerkingsovereenkomst De Blauwe Zoom.

Risicoprofiel

Op basis van de begrotingen en jaarrekeningen van de verbonden partijen is een nieuwe analyse uitgevoerd. Bij Bureau Openbare Verlichting gaat de classificatie op financieel vlak van gemiddeld naar laag, doordat de interne organisatorische problemen zijn opgelost. Het totaaloverzicht is te vinden in onderstaand schema:

Voor meer informatie in deze begroting wordt u verwezen naar de toelichting per programma bij de financiële begroting onderdeel risico's en ontwikkelingen.

Risicoclassificatie

Uit de gemaakte analyse blijkt de volgende risicoclassificatie:

Risicoclassificatie	Verbonden partijen	Sturings- en toezichtsarrangementen
1. Laag	Stedin, Oasen, SVHW, Bureau Openbare Verlichting, BNG, Gevudo, OZHZ, Merwedelingelijn	Basispakket
2. Laag / gemiddeld	Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid, Waardlanden, Dienst Gezondheid & Jeugd	
3. Gemiddeld	-	Pluspakket
4. Gemiddeld/hoog	GR Drechtsteden (GR Sociaal), Serviceorganisatie Jeugd ZHZ	
5. Hoog	-	Compleetpakket

Inhoud van de sturingsarrangementen

Hieronder staat de feitelijke invulling van de sturingsarrangementen beschreven, gekoppeld aan de sturende en beheersende rollen van de raad en het college.

	Kaderstellende rol (=sturen)	Controlerende rol (=beheersen)
Basis Pakket	<ul style="list-style-type: none"> Begroting verbonden partij met ambtelijk advies bespreken in college In de begroting wordt een actuele risicoanalyse, de bepaling van het sturingsarrangement en eventueel maatwerk opgenomen De begroting van de verbonden partij wordt ter zienswijze aan de raad voorgelegd Jaarlijkse bijeenkomst waarin risicoanalyses verbonden partijen worden besproken tussen college en raad 	<ul style="list-style-type: none"> Jaarrekening verbonden partij met ambtelijk advies bespreken in college In de jaarrekening wordt door het college verantwoording afgelegd aan de raad over de verbonden partijen Actieve informatieplicht: bij belangrijke tussentijdse ontwikkelingen informeert het college de raad via burap's of RIB
Plus Pakket	<ul style="list-style-type: none"> Hogere frequentie bestuurlijke en ambtelijke overleggen 	<ul style="list-style-type: none"> Alle P&C documenten verbonden partijen (ook burap's) worden met ambtelijk advies besproken in college In gemeentelijke burap wordt door het college verantwoording afgelegd aan de raad over de verbonden partijen met risicoclassificatie 'gemiddeld' of 'hoger'
Compleet Pakket	<ul style="list-style-type: none"> Nog hogere frequentie bestuurlijke en ambtelijke overleggen Er wordt een actieve dialoog tussen de raad en de verbonden partij georganiseerd door bijvoorbeeld de directie uit te nodigen in de raad 	<ul style="list-style-type: none"> Het college informeert de raad via een RIB over de P&C documenten van de verbonden partij Zo nodig wordt de raad tussentijds geïnformeerd (ook buiten de P&C documenten om)

Financiële informatie per verbonden partij

Voor de feiten en cijfers is gebruik gemaakt van de cijfers uit de jaarrekening 2020, voor zover voorhanden, van de verbonden partij. Onderstaand een overzicht met een weergave van de bijdragen per verbonden partij.

	Realisatie 2021	Raming begroting 2022	Raming begroting 2023
GR Sociaal	10.125	10.758	7.787
GR Publieke Dienst Gezondheid en Jeugd (incl. SOJ)	6.958	5.207	6.569
GR Veiligheidsregio ZHZ	1.201	1.272	1.292
GR Omgevingsdienst ZHZ	438	436	486
GR GEVUDO	-	-	-
GR Reinigingsdienst Waardlanden	1.735	2.404	2.189
GR Openbare Verlichting	43	40	40
GR SVHW	143	174	183
	20.643	20.291	18.546

x € 1.000

Opmerking GR Sociaal. Bedragen in 2021 en 2022 hebben betrekking op totaal GR Drechtsteden. Vanaf 2022 zijn voor dienstverlening DVO's met SGD afgesloten.

Verbonden partij	Betrokkenen	Bestuurlijk belang	Financieel belang	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Financieel resultaat	
				31-12-2020	31-12-2021	31-12-2020	31-12-2021	2020	2021
Opgenomen in risicoclassificatie									
1. GR Sociaal	Alblasserdam, Dordrecht, Hendrik-Ido-Ambacht, Papendrecht, Sliedrecht, Zwijndrecht en Hardinxveld-Giessendam	Vertegenwoordiging in het Drechtstedenbestuur (wethouder Baggerman), Drechtstraad (raadsleden fracties) en diverse portefeuillehoudersoverleggen (portefeuillehouders). Stemrecht in Drechtstraad (=algemeen bestuur) op grond van inwoneraantal: 6,18%	De bijdrage aan de GR wordt bepaald a.d.h.v. diverse verdeelsleutels. Overall is het belang van de gemeente Hardinxveld-Giessendam ca 6%. Voor 2021 is deze geraamd op € 10.121 mio.	2.345	5.429	56.038	45.813	1.412	447
2. GR Dienst Gezondheid & Jeugd	De gemeenten Alblasserdam, Dordrecht, Gorinchem, Hardinxveld-Giessendam, Hendrik-Ido-Ambacht, Hoeksche Waard, Papendrecht, Sliedrecht, Zwijndrecht, en Molenlanden	Het algemeen bestuur bestaat uit de portefeuillehouders Gezondheid en Jeugd van de deelnemende gemeenten. Het dagelijks bestuur bestaat uit vijf leden, naast een voorzitter levert de regio Drechtsteden twee leden en de Hoeksche Waard en Alblasserwaard en Vijfheerenlanden ieder een lid. In bestuurlijke zin wordt het algemeen bestuur bijgestaan door een auditcommissie. De auditcommissie bestaat uit 3 leden. Uit iedere regio één. Wethouder T. Baggerman is lid van het algemeen bestuur.	Op basis van de gemeenschappelijke regeling levert de gemeente Hardinxveld-Giessendam een bijdrage per inwoner aan de GR DG&J voor de invulling en uitvoering van de wettelijke taken die voortkomen uit de Wet publieke gezondheid en de Leerplichtwet. Dit geldt ook voor de uitvoering van de Jeugdwet. Voor de uitvoering van de Jeugdwet ontvangt de gemeente middelen van het Rijk. De uitvoering hiervan is, middels de Serviceorganisatie Jeugd Zuid-Holland Zuid, belegd bij de GR dienst gezondheid jeugd Zuid-Holland Zuid.	347.287	173.643	24.683.690	28.604.706	127.560	139.600
3. GR Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid	De gemeenten Hoekse Waard Drechtsteden, Alblasserdam, Dordrecht, Hendrik-Ido-Ambacht, Papendrecht, Sliedrecht, Zwijndrecht, Gorinchem, Hardinxveld-Giessendam en Molenlanden	De burgemeester is lid van het algemeen bestuur van de VRZH.	De gemeente betaalt een gemeentelijke bijdrage voor 2021 van in totaal € 1.201.000 (afgerond). Deze bijdrage is gebaseerd op het zogenaamde boxensysteem en de afgeronde regionalisering van de brandweerkazernes en neemt vanaf 2019 af (zie programma 3)	6.311.482	3.308.885	62.292.220	80.116.182	5.000	-8.492
4. GR Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid	De gemeenten Hoekse Waard, Alblasserdam, Dordrecht, Hendrik-Ido-Ambacht, Papendrecht, Sliedrecht, Zwijndrecht, Gorinchem, Hardinxveld-Giessendam en Molenlanden	De Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid is in bestuurlijke zin een zelfstandige organisatie. Deelnemers zijn de provincie Zuid-Holland en de 11 regio-gemeenten (zie Gemeenschappelijke Regeling Regio Zuid-Holland Zuid) Het algemeen bestuur bestaat uit de portefeuillehouders van de 11 deelnemende gemeenten en een afgevaardigde van de provincie Zuid-Holland. Wethouder J. Nederveen vertegenwoordigt het College van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Hardinxveld-Giessendam.	De gemeentelijke bijdrage bedraagt in 2021 afgerond € 450.000 (inwonersbijdrage inclusief afgenomen diensten).	3.509.357	3.055.628	12.363.119	11.954.139	618.375	266.789
5. GR GEVUDO	De gemeenten Alblasserdam, Dordrecht, Gorinchem, Hardinxveld-Giessendam, Hendrik-Ido Ambacht, Molenlanden, Papendrecht, Sliedrecht, Vijfheerenlanden en Zwijndrecht.	Wethouder J. Nederveen is lid van het algemeen bestuur. Via de gemeenschappelijke regeling wordt er invloed uitgeoefend op het beleid van de Huisvuilcentrale Alkmaar (HVC). Vanuit Gevudo is één lid afgevaardigd in de Raad van Commissarissen van HVC en één lid in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.	Via Gevudo wordt deelgenomen in HVC. Dit betekent dat de deelnemende gemeenten hierin een indirect belang hebben. Bij de overdracht van de verbrandingsinstallatie in Dordrecht aan - en daarmee de deelname in - HVC is door de gemeenten een garantstelling voor de leningen van HVC afgegeven. In 2007 is de stortplaats door Gevudo overgedragen aan HVC. Door Gevudo is een vrijwaring gegeven voor het geval de stortplaats (in 2015) niet door de Provincie in nazorg zou worden geaccepteerd als gevolg van onvolkomenheden van het beheer in de periode van Gevudo. Controle heeft plaatsgevonden en HVC heeft de stortplaats volledig overgenomen.	30.487	30.487	10	459.527	-	-
6. GR Reiningsdienst Waardlanden	De gemeenten Gorinchem, Hardinxveld-Giessendam, Molenlanden en Vijfheerenlanden	Namens de gemeente Hardinxveld-Giessendam is wethouder A. Meerkerk voorzitter van het bestuur. Dit bestuur bestaat uit evenveel leden als het aantal gemeenten dat aan de regeling deelneemt.	De deelnemende gemeenten betalen bijdragen op basis van een door het bestuur vastgestelde verdeelsleutel. In de begroting wordt aangegeven welke gemeentelijke bijdrage elke afzonderlijke gemeente verschuldigd is voor het jaar waarop de begroting betrekking heeft. Waardlanden beschikt over eigen reserves om eventuele financiële tegenvallers op te vangen.	1.504.215	1.273.567	18.466.649	16.819.942	474.200	614.342
7. GR Bureau Openbare Verlichting	De gemeenten Gorinchem, Hardinxveld-Giessendam, Hendrik-Ido-Ambacht, Molenlanden, Papendrecht, Krimpenerwaard en Vijfheerenlanden	Namens de gemeente Hardinxveld-Giessendam is wethouder A. Meerkerk lid van het algemeen bestuur	De aangesloten gemeenten houden de organisatie van het Bureau Openbare Verlichting (Bureau OVL) in stand. Financiering vindt plaats middels een bijdrage per lichtmast (tarief € 8,32 per lichtmast, begroting 2020). Deze bijdragen dekken de reguliere taken. Daarnaast kunnen individuele gemeenten andere taken afnemen, welke in artikel 5 van de Dienstverleningsovereenkomst zijn benoemd.	14.416	139.575	272.101	437.599	-126.750	22.987
8. GR Samenwerkingsverband Vastgoedinfo, Heffing en Waardebepaling (SVHW)	13 gemeenten (Altena Alblasserdam, Albrandswaard, Barendrecht, Brielle, Goeree-Overflakkee, Hardinxveld-Giessendam, Hellevoetsluis, Hoeksche Waard, Krimpenerwaard, Lansingerland, Nieuwkoop, Westvoorne) en Waterschap Hollandse Delta	Wethouder A. Meerkerk is lid van het algemeen bestuur	De bijdragen van de gemeenten zijn gebaseerd op een aantal kengetallen, zoals aantal aanslagen en aantal objecten. De bijdrage voor 2020 wordt geraamd op € 150.000	693.000	849.000	7.193.000	6.159.000	-102.000	228.000
9. Stedin Holding N.V.	Deelnemende gemeenten in het werkgebied (55-tal gemeenten)	Namens de gemeente is wethouder A. Meerkerk afgevaardigde	De gemeente is in het bezit van 0,45% van de geplaatste en volgestorte aandelen op 31.12.2018.	2.891 mio	3.270 mio	4.681 mio	4.912	42 mio	21 mio
10. N.V. Bank Nederlandse Gemeenten	Gemeenten, provincies en rijk	Namens de gemeente is wethouder A. Meerkerk afgevaardigde	De gemeente is in het bezit van 31.356 aandelen (0,06%) van de in totaal 55.690.720 uitgegeven aandelen. Nominale waarde per aandeel is € 2,50	5.097 mio	5.062 mio	155.262 mio	143.988 mio	221 mio	236 mio
11. Oasen N.V.	Gemeenten in het verzorgingsgebied (28 gemeenten)	Namens de gemeente is wethouder A. Meerkerk afgevaardigde	De gemeente is in het bezit van 18 aandelen (2,41%) van de in totaal 748 uitgegeven aandelen. Nominale waarde per aandeel is € 455,-	117 mio	122 mio	179 mio	188 mio	4.554.000	5.685.000
Overige deelnemingen									
12. Gemeente Hardinxveld-Giessendam Deelneming B.V.	Het college vormt de AVA	Statutair directeur van deze vennootschap is de concerncontroller	De gemeente is in het bezit van 18.000 aandelen (100%) van de 18.000 geplaatste aandelen. De aandelen hebben een nominale waarde van € 1 per aandeel	414.724	Nog niet beschikbaar	2.165	Nog niet beschikbaar	-23.374	Nog niet beschikbaar
13. ROM-S Beheer B.V.	4 gemeenten uit de regio Alblasserwaard-Vijfheerenlanden (50%) en BNG Gebiedsontwikkeling B.V. (50%)	Namens de gemeente Hardinxveld-Giessendam is wethouder A. Meerkerk lid van de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.	De gemeente is in het bezit van 3.500 aandelen (5%) van de 70.000 geplaatste aandelen. De aandelen hebben een nominale waarde van € 1 per aandeel	39.000	46.000	55.000	532.000	-3.000	7.000
14. ROM-S C.V.	4 gemeenten uit de regio Alblasserwaard-Vijfheerenlanden (50%) en BNG Gebiedsontwikkeling B.V. (50%)	Namens de gemeente Hardinxveld-Giessendam is wethouder A. Meerkerk lid van de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.	De gemeente neemt via Gemeente Hardinxveld-Giessendam Deelneming B.V per 31 december 2015 voor € 359.565 (5%) deel in het commanditaire kapitaal. Begin 2019 is een deel van het aandelenkapitaal door ROM-S C.V. uitbetaald (€ 66.033).	7,80 mio	8,36 mio	41.000	552.000	-447.000	557.000
15. Merwedelingelijn (M.L.L.) Beheer B.V.	De gemeenten (Dordrecht, Sliedrecht, Hardinxveld-Giessendam, Gorinchem, Giessenlanden, Geldermalsen en Vijfheerenlanden) langs de Merwede-Lingelijn	Namens de gemeente Hardinxveld-Giessendam is wethouder A. Meerkerk AVA-afgevaardigde	De gemeente is in het bezit van 50.100 aandelen (20%) van de 250.000 geplaatste aandelen. De aandelen hebben een nominale waarde van € 1	250.000	250.000	113.142	39.193	-	-
16. Gemeenschappelijke exploitatie maatschappij De Blauwe Zoom beheer B.V.	Gemeente Hardinxveld-Giessendam en Aannemersbedrijf Gebroeders Blokland B.V.	Namens de gemeente Hardinxveld-Giessendam is wethouder A. Meerkerk afgevaardigde	De gemeente neemt voor 50% deel in deze vennootschap	3.911	Nog niet beschikbaar	1.953.288	Nog niet beschikbaar	478	Nog niet beschikbaar
17. GEM De Blauwe Zoom C.V.	Gemeente Hardinxveld-Giessendam en Aannemersbedrijf Gebroeders Blokland B.V.	Namens de gemeente Hardinxveld-Giessendam is dhr. R. v.d. Ven directeur. Ook Aannemersbedrijf Gebroeders Blokland B.V. levert een directeur.	De gemeente Hardinxveld-Giessendam Deelneming B.V. neemt voor 49% deel in deze commanditaire vennootschap	60.000	Nog niet beschikbaar	4.015.548	Nog niet beschikbaar	-	Nog niet beschikbaar

1.15 Paragraaf Grondbeleid

Algemeen

Het grondbeleid heeft samenhang met diverse programma's, zoals ruimtelijke ordening, volkshuisvesting en verkeer en vervoer. Het grondbeleid heeft een grote financiële impact, niet alleen vanwege de te verwachten baten, maar ook vanwege de risico's die worden gelopen bij het in exploitatie brengen van bouwgrond. Verslaglegging over het grondbeleid vindt plaats via het meerjarenprogramma grondzaken (MPG).

Meerjarenprogramma grondzaken

Het meerjarenprogramma grondzaken (MPG) geeft een overzicht van de programmatische, contractuele en financiële stand van de ruimtelijke projecten. Maar wat is een ruimtelijk project? Of beter gezegd: welke definitie hanteert de gemeente Hardinxveld-Giessendam voor een ruimtelijk project?

Vanuit de gemeente is er ruimtelijk beleid ten aanzien van volkshuisvesting, economische ontwikkelingen, openbare ruimte, infrastructuur, recreatie, duurzaamheid en natuur. Het grondbeleid (nota grondbeleid van 29 januari 2015) vertaalt het ruimtelijke beleid in een verantwoord en transparant kader waarbinnen het team Ruimtelijke Projecten gebiedstransformaties kan initiëren en uitvoeren. Deze gebiedstransformaties worden ruimtelijke projecten genoemd. Een voorbeeld van een ruimtelijk project is Morgenslag waar een landelijk gebied met grienden is getransformeerd tot een nieuwbouwwijk voor Boven-Hardinxveld.

Op kaart 1 zijn alle ruimtelijke projecten van de gemeente Hardinxveld-Giessendam weergegeven.

Sectie Grondzaken binnen het team Ruimtelijke Projecten is belast met de financiële en contractuele uitvoering en beheersing van de ruimtelijke projecten. Via onderhavig MPG legt Grondzaken verantwoording af over de financiële en contractuele stand van zaken en de toekomstverwachting voor alle ruimtelijke projecten. Dit geldt zowel voor projecten waarbij de gemeente zelf grondbezit heeft, als voor facilitaire projecten. Facilitaire projecten zijn projecten waarbij particuliere ontwikkelaars eigen gronden ontwikkelen.

Kaders

De overheid geeft via de Wet ruimtelijke ordening (Wro) uit 2008 en het besluit ruimtelijke ordening (Bro) wettelijke kaders aan de uitvoering van ruimtelijke projecten. De Wro en Bro bieden onder meer kaders voor het toepassen van zaken zoals kostenverhaal, onteigening etc.

De Wro en Bro zijn financieel verder uitgewerkt in het Besluit begroting en verantwoording (BBV). Het nieuwe BBV is per 1-1-2016 van kracht geworden en stelt duidelijke eisen aan de financiële verslaglegging van alle ruimtelijke projecten. Daarnaast is per juli 2019 door de commissie BBV een nieuwe notitie geschreven om nadere duiding te geven aan verschillende onderwerpen. Per begrotingsjaar 2019 is de notitie van het BBV per juli 2019 vigerend geworden en vormt daarmee ook de basis voor onderhavig MPG.

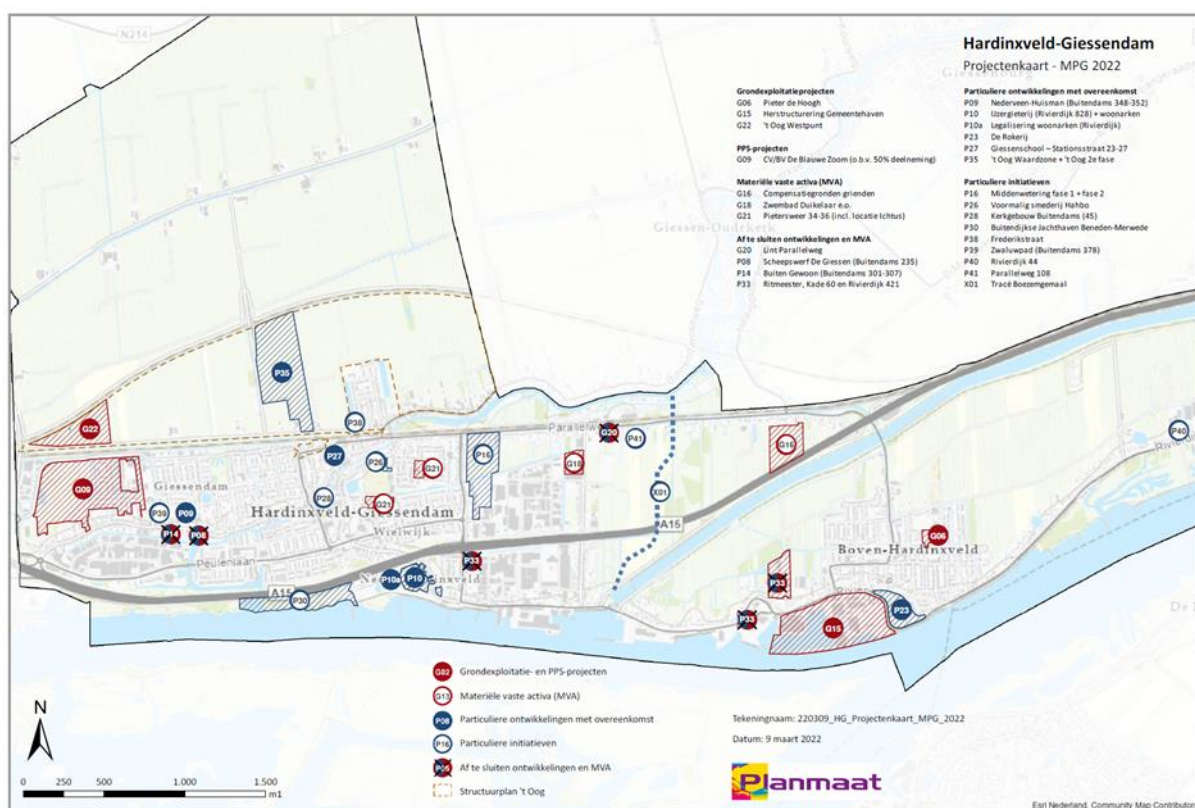
Grondbeleid

Het grondbeleid van de gemeente uit 2015 vormt een trendbreuk met het verleden. In het verleden was actief grondbeleid – waarbij de gemeente grond opkoopt, transformeert en bouwrijpe grond uitgeeft – de norm. In 2015 heeft de gemeente, overeenkomstig de landelijke trend, een beweging gemaakt naar facilitair grondbeleid. Dat betekent dat de gemeente het aankopen, transformeren en ontwikkelen van grond aan de markt over laat, maar waarbij de gemeente wel regie voert. De werkwijze komt voort uit een verdere terugtrekking van de overheid van de (risicovolle) grondmarkt bij de Nota Ruimte (2005) en de daaropvolgende inwerkingtreding van de Wro en Bro. In 2022 wordt deze werkwijze bij de herziening van de nota grondbeleid onder de loep genomen. De verwachting is dat wordt gekozen voor situationeel grondbeleid, waarbij de gemeente per project bekijkt welke rol zij inneemt. Het grondbeleid wordt steeds uitgesteld, omdat het beleid samenhangt met de invoering van de Omgevingswet (Ow).

Gemeente Hardinxveld-Giessendam is al enige jaren bezig om de actieve projecten af te ronden. Nieuwe initiatieven worden in beginsel op een facilitaire manier begeleid. Uitzonderingen kunnen gemaakt worden, zoals bij de Westpunt in 't Oog is gebeurd. In de Westpunt van 't Oog is bedrijvigheid voorzien. Deze toevoeging van bedrijventerrein was afgestemd met de provincie, er bleek voldoende vraag naar bedrijventerrein, de eigenaren wilden vervreemden, maar (lokale) ontwikkelaars waren niet

direct geïnteresseerd om te kopen. Om die redenen heeft de gemeente besloten om Westpunt in 't Oog zelf te transformeren.

De omgevingswet is opnieuw uitgesteld, nu naar 1 januari 2023. Deze wet vervangt en vernieuwt diverse vigerende wetten op het gebied van ruimtelijke ordening waaronder de Wro en de Bro. De impact van de Ow op het grondbeleid is groot. Er komt een nieuwe planvorm: het omgevingsplan en gemeentes moeten een nieuwe visie, een omgevingsvisie, opstellen. Deze gewijzigde producten zullen tot een heroverweging van het grondbeleid leiden. Het grondbeleid zal dan ook in 2022 vernieuwd moeten worden om tegemoet te komen aan de gewijzigde eisen in de Ow. Daarnaast zal de gemeente tot een heroverweging over het bovenwijks beleid moeten komen aangezien de Ow nieuwe middelen biedt om bovenwijks beleid toe te passen en ontwikkelingen in 't Oog grootschaliger blijken dan enkele jaren geleden werd aangenomen. Ook zal voor het project Middenwetering bovenwijks beleid opgesteld moeten worden. Momenteel ziet de gemeente af van het toepassen van bovenwijks beleid. Momenteel worden de betreffende gegevens verzameld en verwerkt. Als deze gegevens verwerkt zijn, dan wordt het bovenwijks beleid aangepast en het grondbeleid, anticiperend op de Ow ter vaststelling aan de raad aangeboden.

Type projecten

Op basis van de Wro, Bro, het BBV en rekening houdend met de invoering van de Ow zijn projecten te onderscheiden in diverse types. Ondergrens is dat een project minimaal voldoet aan de voorwaarden voor een bouwplan zoals gesteld in Bro artikel 6.2.1. De volgende types worden onderscheiden:

- Bouwgronden in exploitatie (BIE / Actief)

Actieve projecten zijn projecten waarbij de gemeente haar eigen grond actief transformeert (bijvoorbeeld G22 Westpunt). De gemeente houdt de uitgaven en inkomsten bij door middel van een (bouw)grondexploitatie (een meerjarige exploitatie ook wel een BIE genoemd). Een project wordt pas actief als de gemeenteraad een grondexploitatiecomplex met een grondexploitatiebegroting heeft vastgesteld.

- PPS-projecten (Publiek-private samenwerkingen)

G09 De Blauwe Zoom is een bijzondere vorm van een actief project. De gemeente is gedeeld aandeelhouder in een GEM (grondexploitatiemaatschappij) die de grond transformeert.

- Exploitatieplannen

Onder De Blauwe Zoom ligt ook een exploitatieplan (E09). Met een exploitatieplan worden regels voor het omslaan van kosten over de verschillende grondeigenaren op een publiekrechtelijke manier geregeld. Daarnaast kunnen diverse locatie-eisen worden gesteld. De financiële verantwoording van het exploitatieplan vindt plaats door middel van een facilitaire exploitatie. Het exploitatieplan wordt in 2022 herzien en zal gelijktijdig met het nieuwe bestemmingsplan De Blauwe Zoom West aan de raad worden aangeboden.

- Strategische gronden (materiële vaste activa/MVA)

Materiële vaste activa zijn strategische of slapende grondposities in bezit van de gemeente, waarvan de gemeente voornemens is te transformeren dan wel te verkopen. De raad heeft voor deze projecten nog geen besluit tot uitvoering c.q. verkoop genomen. Deze gronden vertegenwoordigen wel waarde. Voorheen werd voor de projecten de term NIEX (niet in exploitatie genomen gronden) gehanteerd. De BBV heeft deze term afgeschaft. Gronden die hieronder vallen worden nu aangeduid als 'strategische gronden' onder materiële vaste activa (MVA). Op deze gronden wordt niet afgeschreven en de gronden dienen periodiek getaxeed te worden.

- Particuliere ontwikkelingen met overeenkomst

Indien particuliere initiatieven binnen de beleidskaders passen en haalbaar worden geacht, maar er nog geen gewijzigd planologisch kader is, kan de gemeente besluiten om tot anterieure contractvorming over te gaan. De particuliere ontwikkelaar ontwikkelt dan zijn eigen stuk grond, waarbij de gemeente, tegen een vergoeding (kostenverhaal), onder meer het publiekrechtelijke deel uitvoert. Voorbeelden van particuliere ontwikkelingen zijn de P10 IJzergieterij en P14 Buitendams 301-307.

- Particuliere initiatieven

Particulieren komen met hun plannen bij de gemeente ter beoordeling. De gemeente bekijkt (onder andere via de regiegroep) of een initiatief binnen de beleidskaders past en haalbaar wordt geacht. De nu genoemde particulieren initiatieven bevinden zich in deze initiatieffase. Een voorbeeld is het onderzoek naar de ontwikkeling van P16 Middelwetering.

Gronden als vast actief (openbaar gebied onder wegen, gebouwen, parken, pleinen etc.) worden niet verantwoord in het MPG. De gemeente heeft op dit moment ook geen ruilgronden of grondbanken in bezit.

Naast de lopende projecten (actieve grondexploitaties, GEM De Blauwe Zoom en de anterieure trajecten) zijn ook nog andere ruimtelijke contractvormen mogelijk zoals concessies, joint ventures etc. De gemeente heeft naast GEM De Blauwe Zoom geen andersoortige contracten lopen en is ook niet voornemens dat in de nabije toekomst te gaan doen. De gemeente had wel twee lopende bouwclaims. Een bouwclaim van BPD voor circa 60 woningen en een bouwclaim met AM voor 61 woningen. Beiden zijn ingevuld in De Blauwe Zoom. Op dit moment wordt een kleine bouwclaim voor Blokland Bouwpartners in project Middenwetering overwogen (4 woningen) in het kader van de integrale set afspraken voor de ontwikkeling van Middenwetering.

Lijst ruimtelijke projecten

Onderstaande lijst is opgesplitst naar type project. Allereerst de actieve projecten, PPS-projecten, projecten van de ontwikkel B.V. en de eventueel af te sluiten actieve projecten. Daarna volgt de lijst met strategische gronden, de lijst met particulieren ontwikkelingen met overeenkomst en de lijst met particuliere ontwikkelingen zonder overeenkomst (initiatieven). Elk project is terug te vinden op de kaart op basis van een G-nummer, E-nummer, P-nummer waarbij G staat voor gemeentelijk, E staat voor exploitatieplan en P staat voor privaat.

BIE

G06 – Pieter de Hoogh (voorheen Morgenslag)

G15 – Herstructurering Gemeentehaven

G22 – 't Oog Westpunt

PPS

G09 – CV/BV GEM De Blauwe Zoom (50% deelneming)

MVA

G16 – Compensatiegronden grienden

G18 – Zwembad Duikelaar e.o.

G21 – Pietersweer 34-36 (incl. locatie Ichtus)

Exploitatieplan

E09 – Exploitatieplan De Blauwe Zoom 2^e herziening

Particuliere ontwikkeling met overeenkomst

P09 – Nederveen-Huisman (Buitendams 348-352)

P10 – IJzergieterij (Rivierdijk 828)

P10a – Legalisering woonarken (Rivierdijk)

P23 – De Rokerij

P27 – Giessenschool – Stationsstraat 23-27

P35 – 't Oog Waardzone

Particuliere initiatieven

P16 – Middenwetering

P26 – Voormalig smederij Hahbo

P28 – Kerkgebouw (Buitendams 45)

P30 – Buitendijkse Jachthaven Beneden Merwede

P38 – Frederikstraat

P39 – Zwaluwpad (Buitendams 378)

P40 – Rivierdijk 44

P41 – Parallelweg 108

X01 – Tracé Boezemgemaal

Af te sluiten ontwikkelingen en MVA

P08 – Scheepswerf De Giessen (Buitendams 235)

P14 – Buiten Gewoon (Buitendams 301-307)

P33 – Ritmeester, Kade 60 en Rivierdijk 421

G20 – Lint Parallelweg

De verwachting is dat de gemeentehaven gedurende 2022 wordt afgesloten (bij het tMPG).

Ontwikkelingen in 2021 en begin 2022

In deze paragraaf wordt stil gestaan bij 2021. Hoe is 2021 verlopen? Welke doelstellingen zijn bereikt? Enzovoort. In hoofdstuk 4 (woningbouwprognose) wordt verder ingegaan op de zogenoemde boeggolf (stroom woningen per jaar voor de komende jaren gerelateerd aan de planuitval) en wat de prognoses zijn voor de komende jaren.

Daarnaast vergelijken we de aannames van het MPG van 2021 met die van 2022. Zo kunnen we kwantitatief beoordelen of de beoogde doelstellingen zijn bereikt, met name voor de afzet van woningen.

Programma (grond)	MPG 2021	Werkelijk
Actieve projecten en exploitatieplannen		
G20 Lint Parallelweg	1	1
Facilitaire projecten (anterieur)		
R08 - Scheepswerf De Giessen	8	8
P09 Nederveen-Huisman	14	-
P14 Buiten Gewoon (Buitendams 301-307)	-	17
P23 Rokerij	20	-
P33 Ritmeester	4	4
Totaal	47	30

In het MPG was een doelstelling van 47 woningen te realiseren/uit te geven woningen over geheel 2020 opgenomen. In 2021 zijn er 30 woningen gerealiseerd of in aanbouw. Dat de productie ogen-

schijnlijk achterblijft komt doordat de meetmethode is veranderd. De methode sluit nu aan bij de Planmonitor die de Provincie hanteert. Woningen worden pas meegeteld als de eerste paal is geslagen. Tot nu toe werd voor het MPG uitgegaan van moment van grondoverdracht. Deze momenten liggen vaak meer dan een half jaar uit elkaar. Om die reden is de telling van gerealiseerde woningen voor enkele projecten (Rokerij, Scheepswerf de Giessen) een jaar naar achteren gegaan. De uitvoering ligt echter (na de dip in 2020) op peil en voor 2021 wordt een flinke bouwstroom verwacht.

Woningbouw meerjarig	Prognose	Werkelijk
2014	119	31
2015	145	80
2016	91	17
2017	132	115
2018	111	17
2019	133	92
2020	57	2
2021	47	30
Gemiddelde productie	104	48

Op een dip in 2016 na, is er tot 2018 sprake van een structurele productie van - over 4 jaar gemeten - circa 61 woningen per jaar. In 2018 heeft zich een nieuwe dip voorgedaan, waardoor het gemiddelde zakte naar 52 woningen per jaar. In 2019 is door de afzet van 92 woningen het gemiddelde weer omhoog gaan. Maar in 2020 en 2021 is door een cumulatie aan factoren echter vrijwel geen programma gerealiseerd waardoor het gemiddelde weer terugzakt naar 48 woningen per jaar.

De oorzaak voor het uitblijven van nieuwe woningen is een veelkoppig monster. In juli 2020 is het college en de raad geïnformeerd over de diverse redenen waarom de productie achter blijft met als hoofdonderwerpen de regionale afstemming, diersoortbescherming, stikstof, PFAS, BENG en COVID-19. Inmiddels heeft de gemeente echter wel diverse maatregelen getroffen om te voorkomen dat de woningbouwproductie voor komende jaren stagneert. Maar daarnaast worden we in 2022 mede door de oorlog in Oekraïne geconfronteerd met nieuwe uitdagingen. De maatregelen worden per onderwerp toegelicht in onderstaande alinea's:

Regionale woningbouwafspraken

Er is goed contact met de Provincie over de diverse bouwprojecten. Per 1 juli 2020 zijn alle (grote) projecten opgenomen op de Planmonitor Drechtsteden. Hierbij heeft de gemeente wel een uitvoeringsplicht. Hoe meer er concreet gerealiseerd wordt hoe meer programma de gemeente in de toekomst ook mag ontwikkelen.

Soortbescherming

Als het gaat om strikt beschermde diersoorten zijn de jaren 2020 en 2021 jaren van grote impact geweest. Omgevingsdienst Haaglanden heeft als bevoegd gezag de gemeente gevraagd om een meer integrale aanpak van soortbescherming. Onderdeel van deze integrale aanpak is de verplichting om in bestaande projecten extern te compenseren als habitat verloren gaat. Concreet houdt dat in dat de gemeente voor projecten zoals G09 De Blauwe Zoom en G22 Westpunt een extern compensatiegebied aan heeft moeten kopen om een nieuwe habitat te creëren voor strikt beschermde diersoorten zoals de rugstreeppad, oeverwaluw, heikikker, kerkuil en grote modderkruiper omdat leef- en foeragegebied vernietigd werd.

Deze benadering is een stuk strikter dan in voorgaande jaren werd gehanteerd en brengt een langere procedure en aanzienlijk meer kosten met zich mee. Voor projecten Blauwe Zoom en Westpunt is de aanvraag voor de ontheffing van het externe compensatiegebied inmiddels goedgekeurd. Deze ontheffing gaat uit van extern compenseren, met deze maatregel kan de uitvoering doorgaan.

Stikstof

Het is gelukt om voor de projecten in 't Oog (Westpunt en Waardzone) alsmede voor Blauwe Zoom ontheffing voor stikstof middels het stikstofregistratiesysteem te krijgen. Op 1 juli 2021 is de nieuwe wetgeving in werking waarbij activiteiten binnen de bouwsector ontheven worden van stikstofcompensatie. Er gaan inmiddels geluiden op of die wetgeving houdbaar is, maar tot op heden lopen de plannen gewoon door.

PFAS

Binnen de gemeentegrenzen heeft een deel van de gronden een verhoogde waarde met betrekking tot PFAS. In beginsel mocht deze grond niet worden afgevoerd omdat er nog geen goede verwerkingsmethode bleek te bestaan. Met name in project G15 Gemeentehaven bleek dat een probleem. Inmiddels kan een deel van de PFAS vervuilde grond in Gemeentehaven in een slibput worden opgeslagen en zijn er bedrijven die PFAS grond kunnen verwerken. Het resterende deel kan worden afgevoerd. Voor de overige projecten is sprake van een gesloten grondbalans of wordt zand van buitenaf aangevoerd.

Prijsstijgingen/inflatie

In 2021 was al merkbaar dat de inflatie flink aan het toenemen was. In 2021 kwam dat door een drietal factoren:

- De economie heropende snel omdat de pandemie tijdelijk leek geweken. Daardoor ontstonden tekorten aan goederen en werden prijsstijgingen wat makkelijker doorgevoerd en geaccepteerd.
- Dat de stijging van de prijzen in 2021 hoger was dan gebruikelijk kwam ook doordat de inflatie in het jaar ervoor erg laag was.
- Ten derde liepen de energieprijzen in 2021 al op.

Hierdoor hebben we een zeer hoge inflatie over 2021 wat wordt doorberekend in de kostenstijgingen in de lopende grondexploitaties.

Oorlog Oekraïne

In de vorige alinea zijn de kostenstijgingen als gevolg van de inflatie benoemd. Door de oorlog in Oekraïne zijn de prijzen echter in korte tijd dusdanig gestegen dat er geen goede inschatting meer te maken valt van de kosten voor de uitvoering van (bouw)projecten. Aannemers doen om die reden geen prijsafgiftes vooraf meer. En Bouwend Nederland heeft een brandbrief verstuurd waarin wordt aangegeven dat de kosten in de lopende projecten niet in de hand te houden zijn door:

- Stijgende energielasten;
- Flink gestegen staalprijzen;
- Buitenlands personeel wat niet terugkeert.

Bouwend Nederland roept partijen op om collectief nieuwe afspraken te maken waarbij rekening wordt gehouden met deze prijsstijgingen. Of we hier te maken hebben met een tijdelijke situatie waarbij de oorlog op korte termijn wordt beëindigd of dat we te maken hebben met een langdurige verhoging van de prijzen is nu nog ongewis. Het betekent in voorkomende gevallen dat we er als gemeente verstandig aan doen om niet essentiële werken en werkzaamheden te faseren, in de hoop dat prijzen weer normaliseren.

Los van de onzekerheid voor de bouwsector zorgt de vluchtelingenstroom vanuit Oekraïne op dit moment vooral naar vraag naar tijdelijke huisvesting. Bij een langdurige oorlog zal echter moeten worden gezocht naar een meer permanente oplossing voor huisvesting.

Betaalbaarheid woningen

De regels met betrekking tot het bouwen van woningen zijn onlangs aangescherpt. Met name het duurzaamheidsaspect BENG (Bijna Energie Neutral Gebouw) zorgt voor extra kosten bij de bouw van een nieuwe woning. En het afgelopen jaar hebben de gestegen grondstofprijzen er een schepje bovenop gedaan. Ontwikkelaars geven aan dat dit effect heeft op hun business cases voor verschillende plannen. Tegelijkertijd zijn de VON prijzen van alle woningtypes nog harder gestegen. De gemeente en ontwikkelaars zullen creatief moeten zijn om de bouwkosten te beheersen en woningen betaalbaar te houden. Een eerste voorbeeld van deze creativiteit is de koopstartregeling voor 14 woningen in project Pieter de Hoogh, waarmee voor de grond een uitgestelde betaling voor kopers mogelijk wordt gemaakt.

COVID-19

In 2020 en begin 2021 was er veel onduidelijk over de impact van COVID-19 op de grondmarkt. Inmiddels kunnen we constateren dat de impact van COVID-19 op de vraag naar bouwrijpe grond voor woningbouw en bedrijvigheid er nauwelijks is. Het is eerder anders om. Het afgelopen jaar zijn procedures niet alleen complexer geworden, door werken op afstand lopen behandeltijden voor aanvragen uit en is het lastiger contact te zoeken met interne en externe partijen. Als gevolg hiervan lopen enkele projecten langzamer dan gehoopt en wordt de vraag naar nieuwe woningen en nieuwe grond voor bedrijven alleen maar groter.

Didam arrest

Eind 2021 heeft de Hoge Raad uitspraak gedaan over grondverkoop door de gemeente. Samengevat is de strekking van de uitspraak dat een overheidslichaam (in ons geval de gemeente) bij verkoop van grond gelegenheid moet bieden aan potentieel gegadigden om mee te dingen. Dat wil dus zeggen dat een-op-een gunningen niet meer mogelijk zijn, iedereen moet gelijke kansen hebben om grond te kopen. Het arrest heeft terugwerkende kracht, dus dat wil zeggen dat het arrest ook geldt voor de lopende projecten. Dit arrest heeft daarom verstrekkende gevolgen voor alle gemeentes in Nederland. Omdat Hardinxveld-Giessendam verschillende projecten heeft lopen waarbij grond wordt verkocht, is advies gevraagd aan Ter Holter/Noordam Advocaten om de gevolgen voor onze gemeente per project weer te geven. Het gaat dan met name om de projecten P06 Pieter de Hoogh, G09 De Blauwe Zoom, G22 't Oog Westpunt, G18 Zwembadterrein en P39 Zwaluwpad. In de projectbladen zal per project aandacht worden geschonken aan de gevolgen van het Didam-arrest voor de projecten. Voor de meeste projecten vallen de gevolgen erg mee, wel moeten bij sommige projecten uitgebreidere procedures gevold worden alvorens tot verkoop wordt overgegaan, zoals bij Pieter de Hoogh en Westpunt 't Oog. Indien er ingrijpende veranderingen aan de verkoopmethode plaatsvinden, dan zal het college worden gevraagd een nieuw besluit te nemen over de grondverkoop.

Het Didam-arrest brengt met zich mee dat de gemeente bij elke grondverkoop, huur en erfpacht na moet gaan of er meerdere potentieel gegadigden zijn. Uitzondering hierop is het snippergroen. Door het vereiste dat snippergroen aan het eigen perceel moet grenzen, zal hier altijd sprake zijn van maar 1 gegadigde.

Nadere uitwerking van het Didam arrest voor reguliere privaatrechtelijke overeenkomsten zal in de nota grondbeleid worden opgenomen. Bij nieuwe projecten zal per zaak worden geadviseerd.

Vakbekwaam personeel

Door landelijke schaarste is het moeilijk goed gekwalificeerd personeel te vinden voor invulling van de diverse (in projecten ondersteunende) beleidsfuncties, zowel voor inhuur als voor vast personeel. Het gevolg is dat er voor projecten soms niet afdoende personele capaciteit is en er vertraging met eventueel financiële gevolgschade ontstaat. Binnen de gemeente is het momenteel gelukt om de capaciteit aan te vullen, maar we blijven kwetsbaar bij een onverwachte uitstroom.

Conclusie: Bouwen, bouwen, bouwen

De toevoeging van nieuwe woningen is een urgent thema in de Drechtsteden in het algemeen. Hardinxveld-Giessendam onderschrijft dat thema. De gemiddelde productie van 46 woningen per jaar ligt lager dan de recente prognose van de woningvoorraadtoename van de provincie, die rond de 85 woningen per jaar voor de komende 5 jaar schommelt. Een inhaalslag is dan ook nodig om te kunnen voldoen aan de toename van de woningbouwcijfers. Tegelijkertijd is het van belang dat we de woningen bouwen waar de markt behoefte aan heeft en dat we voor de verschillende doelgroepen mooie woningen neer kunnen zetten. De productie van nieuwe woningen staat dan ook hoog op de prioriteitenlijst binnen de projecten. Voor 2021 lijkt dat goed te gaan lukken met voldoende zekerheid over de afzet in meerder grote projecten zoals De Blauwe Zoom en de Rokerij. Hopelijk sluit de IJzergieterij daar zich binnenkort bij aan.

Bereikte resultaten gemeentelijke projecten in 2021

In de volgende gemeentelijke projecten zijn uitgiftes gedaan, procedures doorlopen en overeenkomsten getekend:

- *G06: Pieter De Hoogh*. Per 2021 zijn de deelplannen Morgenslag en Regenboogschool e.o. afgesloten. Resteert deelplan Pieter de Hoogh, het voormalig zuidelijk veld van korfbalvereniging HKC. Voor Pieter de Hoogh lopen er liepen gesprekken met een ontwikkelaar en de gesprekken zitten in de afrondende fase. Echter door het Didam-arrest moeten deze gesprekken opnieuw tegen het licht gehouden worden, de gemeente zal zeer waarschijnlijk de stap naar mededinging moeten maken. Daarnaast maakt de gemeente gebruik van de koopstart regeling van OpMaat (januari 2022 vastgesteld door de gemeenteraad). Met deze regeling geeft de gemeente een uitgestelde betaling op de grondprijs ten behoeve van de kopers van de woningen. Bij verkoop van de woning door de eerste bewoner, krijgt de gemeente de uitgestelde betaling inclusief waardeontwikkeling terugbetaald. Zo hebben de woningen kwaliteit en zijn ze toch betaalbaar voor de beginnende koper.
- *G15 Herstructurering gemeentehaven*: Begin 2016 is een overeenkomst gesloten met DBS (Den Breejen Shipyards) voor de verkoop van diverse delen nat bedrijventerrein door de gemeente

aan DBS alsmede de aanleg van een nieuwe strekdam en een schierkade. Onderdeel van de overeenkomst is de aankoop van woningen aan de Blikstraat/Havenstraat, waar de gemeente momenteel (met subsidie van de provincie) uitvoering aan geeft. In 2016 zijn alle woningen aan de Blikstraat/ Havenstraat aangekocht. In 2017 is de bestemmingsplanprocedure doorlopen en kwamen de natte en droge percelen in eigendom van de gemeente. Deze zijn in het tweede kwartaal van 2020 overgedragen aan DBS.

- In 2020 is begonnen met het aanleggen van de strekdam. Hierbij is beschermde fauna aangetroffen, de zogenoemde rivierrombout (een soort libelle). Deze strikt beschermde soort moest worden ingepast in de plannen alsmede de oeverwal die sinds vorig jaar in het gebied aanwezig is. De ontheffing voor de libelle is afgegeven door de Omgevingsdienst Haaglanden. Eind 2021 zijn de werkzaamheden aan de strekdam hervat.
 - In 2020 is duidelijkheid ontstaan over het storten van met PFAS verontreinigd slib. In 2021 is een deel van het slib op locatie opgevangen en een deel afgevoerd.
 - Momenteel wordt de strekdam en het openbaar gebied afgerond. Daarnaast worden de subsidieafwikkeling en de restant betalingen door Den Breejen afgewikkeld.
- *G09/E09 GEM De Blauwe Zoom:*
- Eind 2019 is de nieuwe stedenbouwkundig plan van Plein06 als hoofdstructuur vastgesteld voor het opstellen van een nieuw bestemmingsplan en exploitatieplan voor fase 2 (westzijde) van de Blauwe Zoom. Er treedt echter vertraging op door de aanwezigheid van beschermde diersoorten en het afvangen en herplaatsen ervan. Eind 2020 zijn compensatiegebieden aangekocht en is in de zuidrand van de Blauwe Zoom een tijdelijk compensatiegebied aangelegd.
 - Het bestemmingplan voor ons Dorp is onherroepelijk geworden. In maart 2021 is begonnen met het afvangen van beschermde dieren. Daarmee kon in 2021 alsnog gestart worden met de ontwikkeling van Ons Dorp. De uitgeefbare gronden zijn in 2021 ingebracht in de GEM, het openbaar gebied is in eigendom van de gemeente gekomen. De GEM heeft begin 2022 een koop-realisatieovereenkomst getekend met Gebroeders Blokland voor de ontwikkeling van het gebied.
 - Ook zorgen de strengere regels op gebied van stikstofdepositie voor nader onderzoek en aanpassingen aan de planvorming. Inmiddels heeft de gemeente de ontheffing voor stikstof verkregen. De planning van de uitgifte van de woningen is verschoven naar 2022.
 - In januari 2018 is een contract gesloten met AM voor de bouw van 78 woningen in deelgebieden 7, 8 en 10. In 2018 is de grond van de gemeente aan de GEM overgedragen en in 2019 heeft de volledige overdracht aan AM plaatsgevonden. De woningen zijn reeds opgeleverd en het gebied is woonrijp opgeleverd.
 - De Nieuwe Buurt (91 woningen) is in 2019 woonrijp gemaakt.
- *G22 Westpunt 't Oog:* In 2019 is de ruimtelijke procedure gestart voor de ontwikkelingen van bedrijventerrein 't Oog Westpunt.
- Wegens een zienswijze en beroepsprocedure tegen het bestemmingsplan is vertraging opgelopen. Inmiddels is de gemeente geheel in het gelijk gesteld en is het bestemmingsplan onherroepelijk. Bij de uitvoering van de werkzaamheden voor ophogen bleken echter aanvullende acties met betrekking tot strikt beschermde diersoorten nodig. Inmiddels is er een ontheffing afgegeven voor een tijdelijk compensatiegebied, met als doel om beschermde diersoorten op termijn te verhuizen naar het nieuw aangekochte externe compensatiegebied.
 - De gesloten intentieovereenkomsten zijn als gevolg van het Didam arrest niet meer rechtsgeldig. Er wordt een nieuwe tenderprocedure opgesteld.

Voortgang binnen MVA projecten:

- *P18 Buitenzwembad:* in 2019 heeft een nieuwe initiatienemer zich gemeld. Deze initiatiefnemer heeft een plan om een buitenzwembad te openen. Daarbij wordt gedacht aan een ligweide, klein buitenbad en een horecavoorziening. De naastgelegen grond zou benut kunnen worden voor de vestiging van bedrijven. Hiervoor is een intentieovereenkomst gesloten. Partijen zijn nu verder aan het onderzoeken of de plannen haalbaar zijn. Begin 2022 zijn de plannen en financiële haalbaarheid in de gemeenteraad behandeld.
- *P21 Pietersweer:* De gemeente en Rivas bezitten vastgoed in het gebied, een herontwikkeling hiervan was aanleiding om overleggen te voeren. De planning was om op middellange termijn nieuwbouw te realiseren voor zowel de Ichthus als de Driemaster. Partijen hebben vanuit dit vertrekpunt de afgelopen periode onderzoek gedaan naar gezamenlijke nieuwbouw aan de Pietersweer. Vooral nog is dit niet gelukt en keren de plannen terug naar de initiatieffase. De scholen zijn

opnieuw met elkaar in gesprek, gemeente is daarbij aangehaakt. De verwachting is dat het project in 2022 weer actief wordt.

Particuliere ontwikkelingen

Diverse particuliere ontwikkelingen zijn in uitvoering. Enkele opvallende punten:

- *P08 Scheepswerf De Giessen*: De fasering en het programma (8 woningen) is door AGB (Aanemersbedrijf Gebroeders Blokland) in heroverweging genomen. Door een aangetroffen bodemvervuiling – die inmiddels geen belemmering meer vormt voor de ontwikkeling – is de planning iets opgeschoven. Dat heeft geen gevolgen voor de kosten van de gemeente, de plankosten blijven ruim binnen de raming. In 2021 wordt begonnen met de bouw van de woningen. Met het MPG 2022 wordt dit project afgesloten.
- *P09 Nederveen-Huisman*: Er lopen gesprekken met de ontwikkelaar. Bij de ontwikkelaar kreeg het project van 27 woningen weinig prioriteit. In 2019 zijn de gesprekken met de initiatiefnemer weer opgepakt. Door een wissel van projectleiders bij de initiatiefnemer heeft het project in 2020 opnieuw vertraging opgelopen, maar wel is gewerkt aan de ruimtelijke invulling van het plan. In 2022 wordt de samenwerkingsovereenkomst gesloten. Daarmee wordt de intentiefase financieel afgerond en wordt een bestemmingsplanwijziging voorbereid.
- *P10 IJzergieterij en P10a Legalisering Woonarken*: Het plan voor de voormalig IJzergieterijlocatie (maximaal 150 woningen) is zorgvuldig voorbereid. Daarbij moest er voor elk beleidsonderwerp (programma, verkeer, omgeving, watercompensatie, milieu) consensus worden bereikt. De planvorming duurde daardoor langer dan gepland. Mede ook doordat een goede herverkaveling van de woonarken deel van de planvorming is geworden. In 2019 is een splitsing gemaakt tussen de kosten voor de woonarken en kosten voor het facilitaire plan IJzergieterij.
 - Voor de woonarken wordt grond aangekocht van het waterschap en verkocht aan de particulieren. Een deel van de gronden van het Waterschap valt binnen de ontwikkeling van de IJzergieterij locatie. De particulieren kopen grond van de gemeente en betalen mee aan de aanpassing van het bestemmingsplan. Hiermee worden de woonarken gelegaliseerd en wordt het gebied kwalitatief verbeterd. Ook Blokland koopt grond van de gemeente ten behoeve van de ontwikkeling van de woningen van de IJzergieterij locatie. Echter de verwachting is niet dat alle plankosten verhaald kunnen worden, de gemeente zal waarschijnlijk bij moeten dragen aan deze ontwikkeling.
 - Voor de IJzergieterij lopen de plankosten hoog op. De verwachting is niet dat al deze kosten verhaalbaar zijn. Het Stedenbouwkundig Programma van Eisen (SPvE) is in 2019 vastgesteld en daarna is het voorontwerp bestemmingsplan in procedure gebracht. Er is veel afstemming met de omgeving geweest; helaas blijft daar weerstand bestaan die vooral betrekking heeft op de verkeersafwikkeling. De zitting van de Raad van State heeft lang op zich laten wachten. Inmiddels heeft deze begin 2022 plaatsgevonden en zijn partijen in afwachting van een uitspraak. In 2020 is de samenwerkingsovereenkomst met Blokland gesloten. Daarmee kan de intentiefase financieel afgerond worden en kunnen opnieuw plankosten worden verhaald.
- *P14 Buiten Gewoon* (Buitendams 301-307): De samenwerkingsovereenkomst voor het plan van circa 17 woningen is in 2019 gesloten. Daarmee is de intentiefase afgesloten en zijn de door de gemeente gemaakte kosten verhaald. Nu met de bouw is gestart, kan de samenwerkingsovereenkomst afgesloten worden.
- *P23 Rokerij*: In 2018 is gezamenlijk door Blokland Bouwpartners en de gemeente gewerkt aan het opstellen van een Stedenbouwkundig Programma van Eisen (SPvE) voor de verdere uitwerking van dit project. Het SPvE is in 2019 vastgesteld, waarna het bestemmingsplan in procedure is gebracht. Inmiddels is er een onherroepelijk bestemmingsplan. Het project betreft het transformeren van een voormalig bedrijfsterrein naar een woongebied met ca. 60 woningen. Er is in 2021 een start gemaakt met het bouwrijp maken van de grond.
- *P35 't Oog – Waardzone*: De gemeentelijke grondpositie in 't Oog is in 2018 verkocht aan Waardzone.
 - De betaling geschiedt in termijn, waarvan de 1^e termijn in 2018 is overgemaakt. Alle termijnen samen geeft voldoende dekking voor de resterende boekwaarde en additionele kosten op het project.
 - Momenteel vindt de planvorming plaats voor de realisatie van circa 160-170 woningen. Op dit moment loopt een ontheffingsaanvraag voor flora en fauna. Waarschijnlijk moeten hier nog aanpassingen voor gedaan worden.
 - De verdere ontwikkeling van 't Oog is bij uitstek geschikt voor bovenwijks kostenverhaal. Er dienen verschillende aanpassingen aan het omliggende openbaar gebied plaats te vinden om de ontwikkeling mogelijk te maken. Op dit moment is de nota grondbeleid (inclusief boven-

wijks kostenverhaal) in ontwikkeling. In Q2 van 2022 zijn alle gegevens omtrent 't Oog bekend en dat wordt verwerkt in de nota grondbeleid.

- 39: *Buitendams 378 (Zwaluwpad)*: Dit plan voor circa 16 woningen is in 2015, naar aanleiding van ingediende zienswijzen tegen het plan, buiten de vaststelling van het bestemmingsplan De Blauwe Zoom gehouden. Echter en zijn inmiddels nieuwe plannen voor het gebied. Deze ontwikkeling was in de grondexploitatie P02 De Blauwe Zoom gemeentelijk gebracht. Nu deze grondexploitatie is afgesloten, wordt het weer een apart facilitair project. De overeenkomsten (samenwerkingsovereenkomst en koopovereenkomst) liggen in concept klaar en zitten in de afrondende fase.

Prognose uit MPG 2021 te verwachten resultaten

Grondexploitaties	Totaal	G06	G15	G22	G09 (GEM)
		PdHoogh	Haven	Westpunt	DBZ (50%)
Raming kosten	-7.374.000	-511.000	-600.000	-6.263.000	-25.543.000
Inbrengwaarde	-987.000	-	-	-987.000	-2.221.000
Slopen, saneren	-22.000	-22.000	-	-	-
Bodem en nutsvoorzieningen	-1.766.000	-30.000	-	-1.737.000	-10.155.000
Bouwrijpmaken	-817.000	-62.000	-590.000	-164.000	-2.994.000
Woonrijpmaken	-2.137.000	-117.000	-	-2.020.000	-3.777.000
Plankosten civiel	-605.000	-119.000	-	-486.000	-617.000
Plankosten planbegel.	-276.000	-109.000	-10.000	-158.000	-1.901.000
Voorzieningen	-	-	-	-	-
Afdrachten	-711.000	-	-	-711.000	-
Overige kosten	-53.000	-53.000	-	-	-3.881.000
Financiering	-	-	-	-	1.000
Raming opbrengsten	10.587.000	245.000	2.027.000	8.315.000	21.862.000
Gronduitgifte	8.560.000	245.000	-	8.315.000	7.506.000
Bijdragen	2.027.000	-	2.027.000	-	14.356.000
Raming prijspeil	3.213.000	-267.000	1.427.000	2.053.000	-3.681.000
Raming NCW per 1-1-2022	2.983.000	-271.000	1.391.000	1.863.000	-3.578.000
Boekwaarde	-4.074.000	-469.000	-1.753.000	-1.853.000	3.732.000
Saldo NCW per 1-1-2022	-1.091.000	-740.000	-362.000	10.000	154.000

Bouwgrondexploitaties:

Oppervlakte	10,0 ha
Boekwaarde 31 december 2021	€ 4.074.000 na afsluiting diverse grondexploitaties
Prijs per m2	€ 40,74

Voor alle negatieve grondexploitaties is of wordt voorziening getroffen. Voor de overige grondexploitaties wordt een neutraal resultaat verwacht.

De totaal nog te maken kosten en te realiseren opbrengsten van in exploitatie genomen gronden bedragen:

Totaal investeringen	€ 7,38 miljoen
Totaal opbrengsten	€ 10,59 miljoen

De afgelopen jaren heeft een verschuiving van boekwaardes plaats gevonden. Waar de afgelopen jaren de boekwaarde vooral binnen de actieve projecten was waar te nemen is dat verschoven naar de anterieure projecten. Door ont koppeling en afsluiting van de actieve grondexploitatie voor De Blauwe Zoom houden we alleen een facilitair exploitatieplan over. De gronden in 't Oog zijn aan Waardzone verkocht, waarbij de gemeente nog een vordering heeft. En op de overige facilitaire projecten is de boekwaarde reeds opgelopen tot € 0,79 mln. Totaal is de boekwaarde voor facilitaire projecten € 12,28 mln.

Op de actieve projecten is de boekwaarde ook iets gestegen. In 2021 bedroeg de boekwaarde € 3,38 mln. De totale boekwaarde voor actieve projecten bedraagt nu € 4,08 mln.

Alles tezamen (inclusief de al genoemde boekwaardes op de MVA projecten van € 0,80 mln.) is de stand van de boekwaarde **€ 17.16 mln.**

Tot 2020 daalde de boekwaarde gestaag, met name doordat De Blauwe Zoom tot ontwikkeling werd gebracht. Doordat alle projecten in 2020 vertraging hebben opgelopen is ook de boekwaarde opgelopen. In 2020 was de boekwaarde ruim € 12 mln. In 2021 lag de boekwaarde op ruim € 14 mln en in 2022 stijgt deze verder naar € 17 mln. Pas bij een verdere ontwikkeling van 't Oog (waardoor Waardzone de vordering inlost) en een verdere ontwikkeling van De Blauwe Zoom (waarbij wordt afgelost op het exploitatieplan) zal de boekwaarde weer dalen.

Boekwaarde	Standlijn
Actief	-4,08
G06 Pieter de Hoogh	-0,47
G15 Herstructurering Gemeentehaven	-1,75
G22 't Oog Westpunt	-1,85
MVA	-0,80
G16 Compensatiegronden Grienden	-0,21
G18 Buitenzwembad e.o.	-0,53
G21 Pietersweer 34-36 (incl. loc. Ichtus)	-0,06
Facilitair	-12,28
P08 - P39 Diverse anterieure projecten	-0,79
P35 't Oog Waardzone	-4,09
E09 De Blauwe Zoom Exploitatieplan	-7,40
Totaal	-17,16

Reserve

In het verleden is voor het grondbeleid een algemene bestemmingsreserve grondexploitaties in het leven geroepen, de reserve bouwgrondexploitaties (BGE). De reserve dient ter dekking van risico's op reeds gedane aankopen en lopende exploitaties. In onderstaande tabel is het verloop van de reserve BGE te zien:

Verloop reserve BGE	Toevoegingen	Onttrekkingen	Stand
Beginstand 2014			4.395
Resultaat Giessenschool	403.542	-	
Resultaat Hoek Sluisweg-Parallelweg	307.725	-	
Resultaat Facility Point	1.024.300	-	
Onttrekking t.b.v. Burgemeesterswoning	-	-392.000	
Stand per 31-12-2015			1.347.962
Resultaat Centrum	85.529	-	
Stand per 31-12-2016			1.433.491
Winstneming 1 Morgenslag	475.429	-	
Stand per 31-12-2017			1.908.920
Winstneming 2 Morgenslag	629.568	-	
Stand per 31-12-2018			2.538.488
Winstneming 3 Morgenslag	169.691	-	
Voorziening Gemeentehaven	-	-20.000	
Stand per 31-12-2019			2.688.179
Onttrekking t.b.v. anterieure overeenkomsten	-	-293.000	
Beginstand 31-12-2020			2.395.179
Winstneming 4 Morgenslag	1.220.934	-	
Voorziening Pieter de Hoogh	-	-740.275	
Additionele voorziening Gemeentehaven	-	-348.756	
Additionele voorziening Westpunt 't Oog	-	-123.141	
Onttrekking t.b.v. afsluiting Blauwe Zoom actief	-	-562.105	
Restant verplichtingen t.b.v. Facilitypoint	-	-95.000	
Stand per 01-07-2021			1.746.836

Wijzigingen reserve BGE per 1-1-2022	Toevoegingen	Onttrekkingen	Stand
Beginstand 31-12-2021			1.746.836
Correctie winst Facilitypoint	-	-36.000	
Winst Lint Parallelweg	272.043	-	
Toevoeging saldo P02 DBZ - afsluiting per 1-1-2022	75.450	-	
Onttrekking t.b.v. anterieure overeenkomsten	-	-209.500	
Stand per 01-01-2022			1.848.829

De stand per 1-7-2021 bedroeg € 1.746.836. Door de positieve sluiting van Lint Parallelweg en ont-trekkingen voor diverse andere projecten eindigt de reserve BGE per 1-1-2022 op € 1.848.829.

Risico's

Door afsluiting van grondexploitaties in 2021 en effectuering van risico's is het risicoprofiel gedaald. Het resultaat uit positieve grondexploitaties is voornamelijk voldoende om de risico's op te vangen. Daarnaast vormt de reserve BGE een harde dekking voor mogelijk toekomstige risico's.

Risicoanalyse (xMln)	MPG 2022
G06 Pieter de Hoogh	0,08
G15 Herstructurering Gemeentehaven	0,15
G22 't Oog Westpunt	0,03
Totaal	0,25

Risicodekking (xMln)	MPG 2022
Resultaat positieve grexten + 50% DBZ	0,09
Reserve BGE	1,85
Totaal	1,94

DEEL 2

FINANCIËLE BEGROTING

OVERZICHT VAN BATEN EN LASTEN EN TOELICHTING

2.1 Begroting 2023 per programma

Programma 1 Bestuur

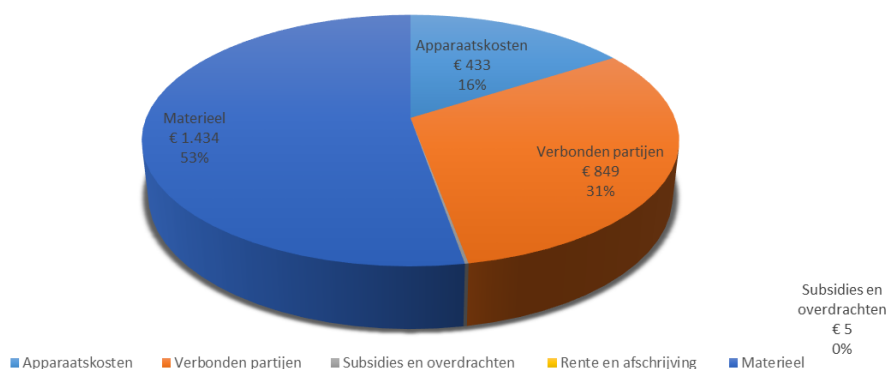
1. Lasten en baten

Bedragen x € 1.000

Programma 1 Bestuur	Jaarrekening 2021			Begroting 2022			Begroting 2023			Meerjarenbegroting		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	2024 Saldo	2025 Saldo	2026 Saldo
000 College en bestuurlijke ondersteuning	-1.900	1	-1.900	-2.015	0	-2.015	-2.106	0	-2.106	-2.104	-2.117	-2.117
005 Raad en Raadsondersteuning	-640	0	-640	-665	0	-665	-615	0	-615	-610	-610	-610
Saldo van baten en lasten	-2.540	1	-2.540	-2.680	0	-2.680	-2.721	0	-2.721	-2.713	-2.726	-2.726
Mutaties reserves	-181	40	-141	0	23	23	0	14	14	0	0	0
Resultaat	-2.721	41	-2.680	-2.680	23	-2.657	-2.721	14	-2.707	-2.713	-2.726	-2.726

- = Nadelig / + = Voordelig

Specificatie lasten (x 1.000)

2. Mutaties na de perspectiefnota 2023-2026

Hieronder een overzicht van de belangrijkste mutaties in de begroting 2023 na vaststelling van de perspectiefnota 2023-2026 en meicirculaire 2022. Voor een totaal overzicht van de mutaties wordt verwezen naar paragraaf 1.4 Financieel meerjarenperspectief.

bedragen in €

Product	Omschrijving	2023	2024	2025	2026
000	College en bestuurlijke ondersteuning				
	1. Begroting 2023 Service Gemeente Dordrecht	-49.400	-49.400	-49.400	-49.400
		-49.400	-49.400	-49.400	-49.400

Toelichting:

1. Begroting 2023 Service Gemeente Dordrecht

Op basis van de begroting 2023 van de Service Gemeente Dordrecht is het budget in de begroting verhoogd. De stijging van de bijdrage is o.a. het gevolg van prijs- en loonindexatie van de bijdrage ten opzichte van 2022. Deze kosten van de Service Gemeente Dordrecht worden op meerdere programma's in de begroting verantwoord. Het totale verhoging bedraagt € 200.000. Het effect op dit programma is € 49.400.

3. Beleidsindicatoren

Binnen dit programma zijn geen beleidsindicatoren vastgesteld vanuit het wettelijk kader.

4. Verbonden partijen

Verbonden partijen zijn privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisaties waarin de gemeente een bestuurlijk en een financieel belang heeft. In lijn met de vernieuwde voorschriften van het BBV worden per programma de verbonden partijen vermeld die een relatie hebben tot het betreffende programma.

Service Gemeente Dordrecht

Met ingang van 1 januari 2022 zijn door de gemeenten in de Drechtsteden dienstverleningsovereenkomsten gesloten met de gemeente Dordrecht. Dit geldt derhalve ook voor onze gemeente. De diensten die wij afnemen waren daarvoor ondergebracht bij de GR Drechtsteden (GRD). De GRD was daarbij een verbonden partij, waarbij de kosten in de financiële administratie ook onder die noemer werden verantwoord. Alhoewel de Service Gemeente Dordrecht (SGD) formeel geen verbonden partij is hebben wij besloten om de bijdragen vanuit de DVO's te beschouwen als bijdragen aan verbonden partijen. Dit betekent dat in de grafieken, zoals op de vorige pagina, sprake kan zijn van een verbonden partij, maar dat dit in formele zin niet een verbonden partij is.

Programma 2 Leven, Reizen en Documenten

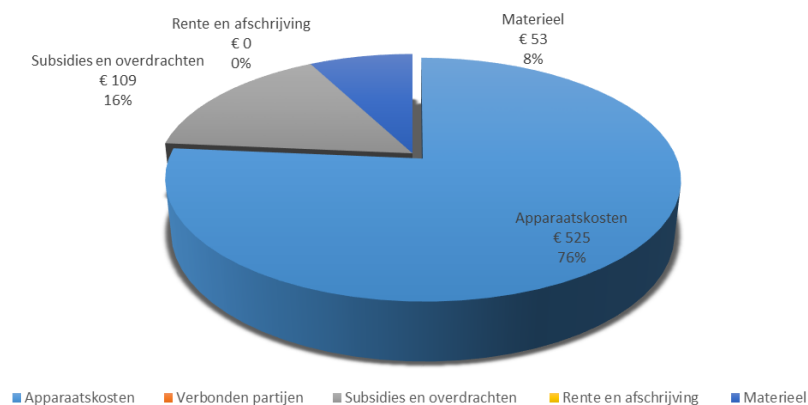
1. Lasten en baten

Bedragen x € 1.000

Programma 2 Leven, reizen en documenten	Jaarrekening 2021			Begroting 2022			Begroting 2023			Meerjarenbegroting		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	2024 Saldo	2025 Saldo	2026 Saldo
010 Burgerzaken	-603	226	-376	-663	270	-393	-687	270	-417	-421	-421	-421
Saldo van baten en lasten	-603	226	-376	-663	270	-393	-687	270	-417	-421	-421	-421
Mutaties reserves	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Resultaat	-603	226	-376	-663	270	-393	-687	270	-417	-421	-421	-421

- = Nadelig / += Voordelig

Specificatie lasten (x 1.000)

2. Budgetmutaties na perspectiefnota 2023-2026

Op dit programma zijn er geen belangrijke mutaties in de begroting 2023, na vaststelling van de perspectiefnota 2023-2026 en meicirculaire 2022, opgenomen.

3. Beleidsindicatoren

Binnen dit programma zijn geen beleidsindicatoren vastgesteld vanuit het wettelijk kader.

4. Verbonden partijen

Verbonden partijen zijn privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisaties waarin de gemeente een bestuurlijk en een financieel belang heeft. In lijn met de vernieuwde voorschriften van het BBV worden per programma de verbonden partijen vermeld die een relatie hebben tot het betreffende programma.

Dit programma bevat geen verbonden partijen.

Programma 3 Openbare Orde en Veiligheid

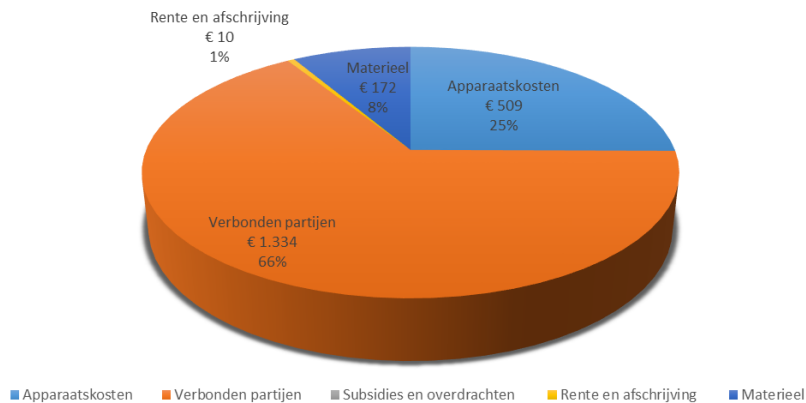
1. Lasten en baten

Bedragen x € 1.000

Programma 3 Openbare orde en veiligheid	Jaarrekening 2021			Begroting 2022			Begroting 2023			Meerjarenbegroting		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	2024 Saldo	2025 Saldo	2026 Saldo
015 Brandweer	-1	0	-1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
020 Integrale veiligheid	-2.039	29	-2.010	-2.018	10	-2.008	-2.024	10	-2.015	-2.013	-2.005	-2.005
Saldo van baten en lasten	-2.039	29	-2.010	-2.019	10	-2.009	-2.025	10	-2.015	-2.013	-2.006	-2.005
Mutaties reserves	-14	31	16	0	16	16	0	16	16	16	16	0
Resultaat	-2.054	60	-1.994	-2.019	26	-1.993	-2.025	26	-1.999	-1.997	-1.989	-2.005

-- = Nadelig / + = Voordelig

Specificatie lasten (x 1.000)

2. Budgetmutaties na perspectiefnota 2023-2026

Hieronder een overzicht van de belangrijkste mutaties in de begroting 2023 na vaststelling van de perspectiefnota 2023-2026 en meicirculaire 2022. Voor een totaal overzicht van de mutaties wordt verwezen naar paragraaf 1.4 Financieel meerjarenperspectief.

bedragen in €

Product	Omschrijving	2023	2024	2025	2026
020	Integrale veiligheid				
	1. BOA	-32.000	-32.000	-32.000	-32.000
		-32.000	-32.000	-32.000	-32.000

Toelichting:

1. BOA

Via de meicirculaire 2022 zijn middelen beschikbaar gesteld voor extra capaciteit BOA's in de openbare ruimte. Het betreft hier een bedrag van € 32.000 structureel. Dit geld is een vrij te besteden financiële bijdrage om aan de handhaving in de gemeente te besteden. Het ministerie van JenV wil met deze financiële bijdrage een impuls geven om extra capaciteit voor BOA's vrij te kunnen maken en zo de handhaving in de openbare ruimte te versterken. Deze gelden zijn bedoeld om extra BOA's aan te nemen maar mogen ook besteed worden aan indirecte capaciteit zoals investeren in (betere) registratiesystemen om administratieve lasten te verlichten. Het budget is in eerste instantie ten gunste gebracht van de algemene middelen.

Voorgesteld wordt om de middelen in te zetten voor het aannemen van een 2de BOA. Het is wenselijk om minimaal twee BOA's in de gemeente te hebben vanwege onder andere veiligheidsaspecten en elkaar te kunnen vervangen tijdens vakantieperioden.

3. Beleidsindicatoren

Nr.	Indicator	Einheid	Per	Hardinxveld-Giessendam	Waarden Gemeenten < 25.000 inwoners	Alle gemeenten	Bron	Beschrijving
1	Misdrijven - Winkeldiefstallen	per 1.000 inwoners	2021	0,3	0,6	1,8	CBS - Diefstallen	Het aantal winkeldiefstallen
2	Misdrijven - Geweldd misdrijven	per 1.000 inwoners	2021	3	2,3	4,3	CBS - Criminaliteit	Het aantal geweldd misdrijven. Voorbeelden van geweldd misdrijven zijn seksuele misdrijven, levensdelicten zoals moord en doodslag en dood en lichamelijk letsel door schuld (bedreiging, mishandeling, etc.).
3	Misdrijven - Diefstallen uit woning	per 1.000 inwoners	2021	0,3	1,1	1,3	CBS - Diefstallen	Het aantal diefstallen uit woningen
4	Misdrijven - Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	per 1.000 inwoners	2021	3,5	4,3	6,1	CBS - Criminaliteit	Hieronder vallen brandstichting, alle vormen van vernieling en misdrijven tegen de openbare orde en het openbaar gezag. Voorbeelden van misdrijven tegen de openbare orde en tegen het openbaar gezag zijn opruiing, huis-, computer- en lokaalvredebreuk, deelneming aan een criminele of terroristische organisatie, openlijke geweldpleging, godslastering, discriminatie en het doen van een valse aangifte. Omdat het delict mensenhandel vaak onder dezelfde feitcode geregistreerd wordt als het delict mensensmokkel worden deze twee delicten samengevoegd en weergegeven bij de geweldd- en seksuele misdrijven.

4. Verbonden partijen

Verbonden partijen zijn privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisaties waarin de gemeente een bestuurlijk en een financieel belang heeft. In lijn met de vernieuwde voorschriften van het BBV worden per programma de verbonden partijen vermeld die een relatie hebben tot het betreffende programma.

Gemeenschappelijke Regeling Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid

Risico's

In 2022 is intensief gesproken over het financieel perspectief van de VRZHZ. Zorgen zijn er als het gaat over de hoge inflatiecijfers van de laatste tijd. Te verwachten valt dat dit onder andere terug te zien is in een nieuwe CAO in 2023 omdat de huidige tot en met 2022 loopt, maar ook in stijgende energie en materiaalkosten.

De coronacrisis heeft laten zien dat de wereld niet maakbaar is. De oorlog in Oekraïne heeft laten ervaren dat vrede en veiligheid niet vanzelfsprekend zijn. Onverwachts kunnen perspectieven er anders uit zien. Incidenten en crisis is waar het anders gaat dan de verwachting was.

Dit maakt het moeilijk voor de Veiligheidsregio een goede financiële voorspellingen te doen. Er wordt steeds meer wordt vanuit het Rijk op Veiligheidsregio's samen met gemeenten een beroep gedaan om crisis het hoofd te bieden. Lang niet altijd is duidelijk hoe financiële vergoedingen lopen en of deze toereikend zijn. Het vraagt om blijvend de vinger aan de pols te houden.

De continuïteit van de (crisis) organisatie is niet in gevaar gekomen maar er zijn op verschillende terreinen wel achterstanden ontstaan welke nu worden ingelopen.

Ontwikkelingen

De omgevingswet zal naar verwachting in 2023 van kracht zijn en er wordt meer duidelijk over de evaluatie van de Wet Veiligheidsregio's. We zullen de ontwikkeling van het Multi Intelligence Center (MIC) in 2023 vorm zien krijgen.

MIC

De Veiligheidsregio Zuid-Holland-Zuid werkt samen met de Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond aan een informatieknooppunt voor actuele veiligheidsinformatie. Het doel is om in 2023 op de meldkamer een Multi Intelligence Center (MIC) operationeel te hebben om 24/7 ondersteuning te bieden met real-time informatie over incidenten.

Omgevingswet

De nieuwe Omgevingswet beoogt het bereiken en in stand houden van een gezonde en veilige leefomgeving. De wet bundelt de regels over ruimte, wonen, infrastructuur, milieu, natuur en water. Integraal, duurzaam en burgerparticipatie vormen de uitgangspunten. De invoering van deze wet levert voor de Veiligheidsregio meerkosten op. Op dit moment is nog niet bekend hoe groot deze kosten zullen zijn.

Programma 4 Verkeer en Vervoer

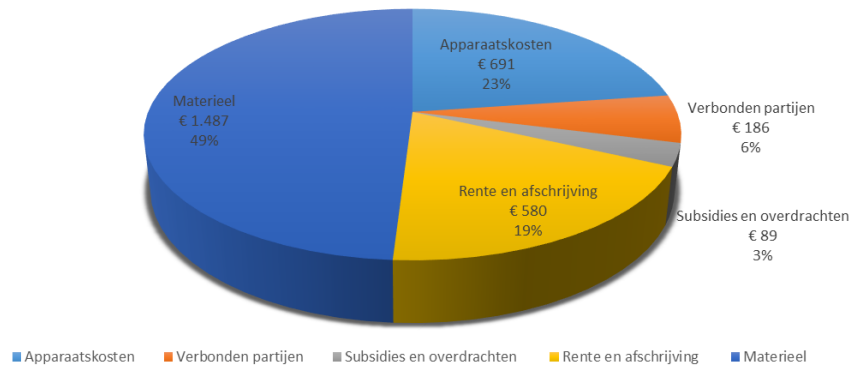
1. Lasten en baten

Bedragen x € 1.000

Programma 4 Verkeer en vervoer	Jaarrekening 2021			Begroting 2022			Begroting 2023			Meerjarenbegroting		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	2024 Saldo	2025 Saldo	2026 Saldo
025 Waterkering en afwatering	-233	0	-233	-482	0	-482	-343	0	-343	-342	-126	-127
030 Wegen, straten en pleinen	-1.914	145	-1.769	-2.496	70	-2.426	-2.490	70	-2.421	-2.530	-2.556	-2.544
035 Haven	-34	28	-6	-38	64	26	-48	64	16	16	16	16
040 Veerdienst	-97	0	-97	-138	0	-138	-152	0	-152	-152	-152	-152
Saldo van baten en lasten	-2.278	173	-2.105	-3.153	134	-3.020	-3.033	134	-2.899	-3.008	-2.818	-2.807
Mutaties reserves	-1.632	1.537	-95	-450	1.233	782	-636	849	213	209	7	8
Resultaat	-3.910	1.710	-2.200	-3.604	1.366	-2.237	-3.669	983	-2.686	-2.798	-2.812	-2.799

- = Nadelig / + = Voordelig

Specificatie lasten (x 1.000)

2. Budgetmutaties na perspectiefnota 2023-2026

Hieronder een overzicht van de belangrijkste mutaties in de begroting 2023, na vaststelling van de perspectiefnota 2023-2026 en meicirculaire 2022. Voor een totaal overzicht van de mutaties wordt verwezen naar paragraaf 1.4 Financieel meerjarenperspectief.

bedragen in €

Product	Omschrijving	2023	2024	2025	2026
025	Waterkering en afwatering				
	1. Inflatie investeringen	-15.000	-15.000	-15.000	-15.000
030	Wegen, straten en pleinen				
	2. Inflatie investeringen	-91.000	-91.000	-91.000	-91.000
	3. Energie	-131.000	-131.000	-131.000	-131.000
035	Haven				
	4. Energie	-2.000	-2.000	-2.000	-2.000
040	Veerdienst				
	5. Bijdrage Riveer	-27.500	-27.500	-27.500	-27.500
		-266.500	-266.500	-266.500	-266.500

Toelichting:

1./2. Inflatie investeringen

Bij de investeringen stellen we voor om rekening te houden met de stijging van de inflatiepercentages. Voor de investeringen die worden gedekt uit bestemmingsreserves stellen we voor om de storting in de bestemmingsreserves te verhogen. De investeringen die worden geactiveerd houden we rekening met een stijging van de afschrijvingslasten. We zijn uitgegaan van 5%. Bij de investeringen in wegen hebben we het CBS indexcijfers (wegen met gesloten verharding) van begin 2022 als uitgangspunt genomen (20%).

Voor bovenstaande hebben we een bedrag in de begroting opgenomen van € 190.000. Hiervan wordt € 145.000 toegevoegd aan de bestemmingsreserves en wordt € 45.000 gereserveerd voor de dekking van hogere kapitaallasten. Bij de perspectiefnota (voorjaarsnota) en de najaarsnota wordt bekeken in hoeverre aanspraak op de bedragen nodig is. Op dit programma zijn de hogere stortingen in de bestemmingsreserves: wegen, openbare verlichting, waterbeheerplan en verkeersveiligheid opgenomen.

3./4. Energie

Het contract met de huidige energie leverancier is ontbonden. Deze ontbinding heeft plaats gevonden omdat in het 5e sanctiepakket, dat op 9 april 2022 door de Europese Raad is aangenomen, is opgenomen dat alle huidige gascontracten met onze huidige leverancier uiterlijk op 10 oktober 2022 moeten worden beëindigd.

Er is een nieuwe aanbesteding gedaan en begin september is de aanbesteding gegund. Het nieuwe contract is ingegaan per 1 oktober 2022. In lijn met de wereldwijde ontwikkelingen leidt de nieuwe aanbesteding tot een forse stijging van de prijs. Voor 2023 e.v. jaren is de verwachting dat de kosten (stroom en gas) met € 655.000 gaan stijgen.

Als gevolg van deze ontwikkelingen wordt er onderzocht wanneer en welke maatregelen er genomen kunnen worden om de energiekosten naar beneden te brengen.

5. Bijdrage River

De verwachte exploitatiebijdrage aan Riveer wordt verhoogd, o.a. door gestegen brandstofprijzen.

3. Beleidsindicatoren

Binnen dit programma zijn geen beleidsindicatoren vastgesteld vanuit het wettelijk kader.

4. Verbonden partijen

Verbonden partijen zijn privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisaties waarin de gemeente een bestuurlijk en een financieel belang heeft. In lijn met de vernieuwde voorschriften van het BBV worden per programma de verbonden partijen vermeld die een relatie hebben tot het betreffende programma.

MerwedeLingelijn (M.L.L.) Beheer B.V.

Risico's

De BV is opgericht ten behoeve van de aanleg en aanpassing van haltes langs de MerwedeLingelijn. Alleen in Gorinchem moet nog een halte gebouwd worden. Alle overige werkzaamheden zijn afgerond. De kosten van de aanleg van de haltes in onze gemeente zijn binnen het beschikbare krediet gebleven. De kosten die de BV nog maakt zijn voor rekening van de gemeente Gorinchem. Voor onze gemeente zijn er geen risico's.

Ontwikkelingen

Na afronding van de laatste aan te leggen halte in Gorinchem wordt de BV opgeheven, omdat het project, waarvoor de BV is opgericht, dan is afgerond.

Gemeenschappelijke Regeling Bureau Openbare Verlichting

Risico's

In een eerder stadium is er een risico gemeld dat er mogelijk gevolgen waren voor de kwaliteit van de dienstverlening vanwege een wisseling in het management van BOVL. Met het aanstellen van een nieuwe manager per 1 september 2021 is er juist een zichtbare verbetering ingezet op de dienstverlening en is er geen sprake meer van een risico.

Ontwikkelingen

Geen.

Programma 5 Ondernemen en Bedrijvigheid

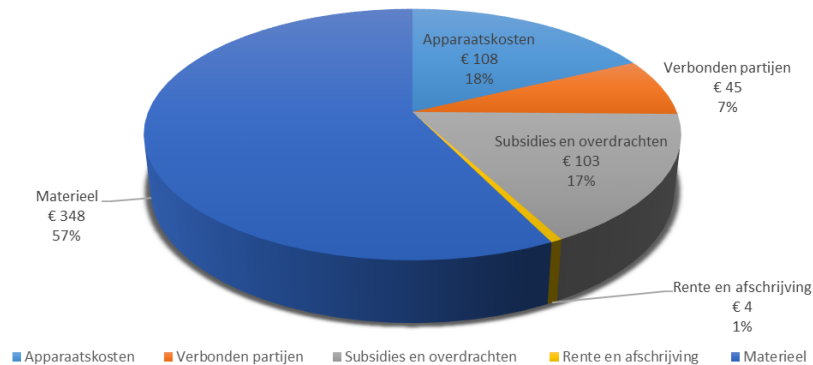
1. Lasten en baten

Bedragen x € 1.000

Programma 5 Ondernemen en bedrijvigheid	Jaarrekening 2021			Begroting 2022			Begroting 2023			Meerjarenbegroting		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	2024 Saldo	2025 Saldo	2026 Saldo
045 Economie	-256	83	-172	-540	70	-470	-556	70	-486	-476	-476	-476
050 Weekmarkt	-23	30	7	-35	38	3	-49	38	-11	-11	-11	-11
055 Beleggingen	-1	93	92	-1	70	69	-2	0	-2	-2	-2	-2
Saldo van baten en lasten	-280	207	-74	-576	178	-399	-607	108	-499	-489	-489	-489
Mutaties reserves	0	6	6	0	10	10	0	10	10	0	0	0
Resultaat	-280	213	-68	-576	188	-389	-607	118	-489	-489	-489	-489

- = Nadelig / += Voordelig

Specificatie lasten (x 1.000)

2. Budgetmutaties na perspectiefnota 2023-2026

Hieronder een overzicht van de belangrijkste mutaties in de begroting 2023, na vaststelling van de perspectiefnota 2023-2026 en meicirculaire 2022. Voor een totaal overzicht van de mutaties wordt verwezen naar paragraaf 1.4 Financieel meerjarenperspectief.

bedragen in €

Product	Omschrijving	2023	2024	2025	2026
045	<i>Economie</i>				
	1. Begroting 2023 Service Gemeente Dordrecht	-2.500	-2.500	-2.500	-2.500
050	<i>Weekmarkt</i>				
	2. Energie	-13.000	-13.000	-13.000	-13.000
055	<i>Beleggingen</i>				
	3. Dividend	-70.000	-70.000	-70.000	-70.000
		-85.500	-85.500	-85.500	-85.500

Toelichting:

1. Begroting 2023 Service Gemeente Dordrecht

Op basis van de begroting 2023 van de Service Gemeente Dordrecht is het budget in de begroting verhoogd. De stijging van de bijdrage is o.a. het gevolg van prijs- en loonindexatie van de bijdrage ten opzichte van 2022. Deze kosten van de Service Gemeente Dordrecht worden op meerdere programma's in de begroting verantwoord. Het totale verhoging bedraagt € 200.000. Het effect op dit programma is € 2.500.

2. Energie

Het contract met de huidige energie leverancier is ontbonden. Deze ontbinding heeft plaats gevonden omdat in het 5e sanctiepakket, dat op 9 april 2022 door de Europese Raad is aangenomen, is opgenomen dat alle huidige gascontracten met onze huidige leverancier uiterlijk op 10 oktober 2022 moeten worden beëindigd.

Er is een nieuwe aanbesteding gedaan en begin september is de aanbesteding gegund. Het nieuwe contract is ingegaan per 1 oktober 2022. In lijn met de wereldwijde ontwikkelingen leidt de nieuwe aanbesteding tot een forse stijging van de prijs. Voor 2023 e.v. jaren is de verwachting dat de kosten (stroom en gas) met € 655.000 gaan stijgen.

Als gevolg van deze ontwikkelingen wordt er onderzocht wanneer en welke maatregelen er genomen kunnen worden om de energiekosten naar beneden te brengen.

3. Dividend

De gemeente heeft, net als een aantal andere gemeenten, een aandelenbelang in Stedin. Vanuit dit aandelenbelang ontvangen wij dividend. Doordat Stedin haar kapitaal en daarmee het aantal aandelen heeft uitgebreid ontstaat een verwateringseffect van ons dividend. Dit hangt o.a. samen met het feit dat onze gemeente heeft besloten om geen extra kapitaal in Stedin te verwerven. De oorzaak is daarbij tweeledig. Enerzijds ontvangen de gemeenten die hebben deelgenomen in de uitbreiding van het kapitaal van Stedin een gegarandeerd rendement. Deze wordt eerst in mindering gebracht op het uit te keren totale dividend. Daarnaast is door de kapitaalstorting het aantal aandelen vermeerderd, waarbij ons belang procentueel kleiner wordt. Gelet op de dividenduitkering over 2021 in 2022 van ca € 2.500 wordt voorgesteld om de geraamde dividendopbrengsten (€ 70.000) structureel op nihil te zetten.

3. Beleidsindicatoren

Nr.	Indicator	Eenheid	Per	Hardinxveld-Giessendam	Waarden Gemeenten < 25.000 inwoners	Alle gemeenten	Bron	Beschrijving
5	Funciemenging	%	2021	53,5	48,9	53,3	CBS BAG / LISA - bewerking ABF Research	De funciemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.
6	Vestigingen (van bedrijven)	per 1.000 inw. 15 t/m 64jr	2021	130,9	171,4	165,1	LISA	Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-65 jaar.
7	Banen	per 1.000 inwoners van 15-64 jaar	2021	757,9	677,3	805,5	LISA	Onder een baan wordt een vervulde positie verstaan. Dit betreffen zowel fulltimers, parttimers als uitzendkrachten. De indicator betreft het aantal banen per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 tot en met 64 jaar.
8	Netto arbeidsparticipatie	%	2021	75	71,6	70,4	CBS - Arbeidsdeelname	Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de (potentiële) beroepsbevolking.

4. Verbonden partijen

Verbonden partijen zijn privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisaties waarin de gemeente een bestuurlijk en een financieel belang heeft. In lijn met de vernieuwde voorschriften van het BBV worden per programma de verbonden partijen vermeld die een relatie hebben tot het betreffende programma.

OASEN N.V.

Risico's

Het risico voor de gemeente beperkt zich tot het verworven aandelenkapitaal (€ 8.190).

Ontwikkelingen

Door sterk in te zetten op verbetering en innovatie, wil Oasen een sprong op kwalitatief gebied maken. Nog beter drinkwater, een nog beter transportsysteem en nog betere klantinteractie. Vanuit de overtuiging dat dit goed haalbaar is: Beter is Mogelijk. Dat doet Oasen door de verantwoordelijkheid en het vakmanschap van haar mensen centraal te stellen, te benutten en te stimuleren. Met zijn

allen vormen ze een autoriteit op het gebied van drinkwater. Samen met anderen ontwikkelen zij die kennis verder en bouwen zij collectief aan een betere maatschappij.

Het meerjarenplan 2016-2020 (Beter is Mogelijk) is opgebouwd uit zeven zaken die klanten, medewerkers en andere belanghebbenden van Oasen kunnen verwachten. Men kan van Oasen verwachten dat zij:

- altijd onberispelijk drinkwater leveren;
- drinkwater verrassingsvrij leveren;
- goede service leveren;
- bewust en kritisch omgaan met onze kosten;
- duurzaam drinkwater leveren;
- betrokken en vakkundig zijn;
- een betrouwbare partner zijn voor onze omgeving.

Stedin Groep N.V.

Risico's

De voorgenomen verduurzaming van de gebouwde omgeving heeft mogelijk forse investeringen tot gevolg. Voor deze investeringen heeft Stedin kapitaal nodig, waarbij inmiddels een traject is doorlopen om het kapitaal met € 200 miljoen te versterken. Hardinxveld-Giessendam heeft ervoor gekozen om hierin niet deel te nemen. De totale behoefte aan kapitaal bedraagt. € 750 miljoen tot € 1 miljard, waarvan dus in eerste aanleg € 200 miljoen is uitgevraagd. In de komende jaren zal mogelijk extra kapitaal uitvraag bij de deelnemende gemeenten worden uitgezet. Er bestaat tevens een risico dat de dividenduitkering lager uitvalt dan verwacht.

Ontwikkelingen

Stedin groep bestaat formeel sinds 1 februari 2017, de datum waarop Eneco Groep gesplitst is. Vanaf die datum staan er twee gezonde bedrijven; Eneco groep met bedrijfsonderdelen die zich richten op productie, handel en levering van energie. en Stedin Groep, een netwerkbedrijf dat erop gericht is om te zorgen dat de energievoorziening betrouwbaar en betaalbaar blijft en het nieuwe energiesysteem gerealiseerd en gefaciliteerd wordt. De aandelen in Eneco zijn in 2020 verkocht, waarmee alleen Stedin als belang resteert.

Het aandeel van hernieuwbare energie in de elektriciteitsopwekking neemt gestaag toe. Steeds meer huishoudens en bedrijven installeren zonnepanelen op het dak van hun pand. Daarnaast is de afgelopen jaren fors geïnvesteerd in windenergie, zon energie uit biomassa en andere duurzame energiebronnen. Stedin voorziet als netwerkbeheerder dat vanwege deze ontwikkelingen de komende jaren fors zal moeten worden geïnvesteerd. In samenspraak met de aandeelhouders worden mogelijkheden verkend voor de financiering van deze investering.

ROM-S Beheer B.V.

Risico's

Het maximale risico is het deelnamekapitaal.

Ontwikkelingen

Met de ontwikkelingen van ROM-S C.V. (zie toelichting bij ROM-S C.V.) kan ook de B.V. mogelijk eind 2022/begin 2023 worden geliquideerd.

ROM-S C.V.

Risico's

Het maximale risico is het deelnamekapitaal in ROM-S Beheer B.V. en het commanditair kapitaal in ROM-S C.V.

Ontwikkelingen

De onderhandelingen met betrekking tot de uitgifte van gronden op bedrijventerrein Schelluinen-West liepen door. Inmiddels heeft ROM-S een begin gemaakt met de voorbereiding van fase 2 van Schelluinen-West, waarbij het bestemmingsplan in 2022 door de gemeenteraad van Molenlanden is

vastgesteld. Naar verwachting zal eind 2022 de overdracht naar de gemeente Molenlanden worden gerealiseerd en kan de ROM-S C.V. worden geliquideerd, waarbij zowel het eigen vermogen als de reserves aan de gemeentelijke deelnemingsvennootschappen plaats kan vinden.

Gemeenschappelijke exploitatie maatschappij De Blauwe Zoom beheer B.V.

Risico's

N.v.t. Besloten vennootschap is beherend vennoot voor GEM De Blauwe Zoom C.V.

Ontwikkelingen

Op 25 februari 2014 is de B.V. opgericht. De BV is houdster van een deel van de aandelen (2%) van GEM De Blauwe Zoom C.V. Voor een toelichting wordt verwezen naar GEM De Blauwe Zoom C.V..

Gemeente Hardinxveld-Giessendam Deelneming B.V.

Risico's

Niet van toepassing, Besloten vennootschap is beherend vennoot voor GEM De Blauwe Zoom C.V. en ROM-S C.V..

Ontwikkelingen

Op 25 februari 2014 is de B.V. opgericht. De BV is houdster van een deel van de aandelen (2%) van GEM De Blauwe Zoom C.V. Voor een toelichting wordt verwezen naar GEM De Blauwe Zoom C.V.

GEM De Blauwe Zoom C.V.

Risico's

De GEM draagt alle risico's voor de ontwikkeling in De Blauwe Zoom. Risico's omvatten variaties in de prijs van het bouw- en woonrijpmaken, een verminderde exploitatiebijdrage door particulieren in de zuidstrook als zij niet tot ontwikkeling over gaan, een vertraging van het uitgiftetempo en het niet beheersen van de plankosten. Daar staat tegenover dat er ook grote kansen in de ontwikkeling zijn. Door toepassing van de btw-handelswijze op resterende deelgebieden wordt het opbrengend vermogen van die deelgebieden flink verhoogd, door optimalisatie van het programma kan er een hogere opbrengst worden gerealiseerd.

In beginsel is het positieve saldo in de grondexploitatie voor GEM de Blauwe Zoom dekkend voor alle risico's.

Ontwikkelingen

Het totale gebied bestaat uit circa 534 te ontwikkelen woningen. Voor de eerste fase (deelgebieden 1b, 2, 3, 7, 8 en 10) is in 2015 een bestemmingsplan onherroepelijk geworden. Voor de tweede fase is momenteel een bestemmingsplan in voorbereiding.

Vrijwel alle deelgebieden uit het huidige bestemmingsplan zijn afgerond. Alleen deelplan 3(b) is nog niet ontwikkeld. Deelplan 3b wordt onderdeel van de uitbreiding van het bestemmingsplan naar Blauwe Zoom West.

In de 2e helft van 2021 is de ontwikkeling van het deelplan ons dorp in uitvoering genomen en heeft er voorbelasting plaatsgevonden. Tevens zijn de woningen in de verkoop gegaan.

Programma 6 Scholing

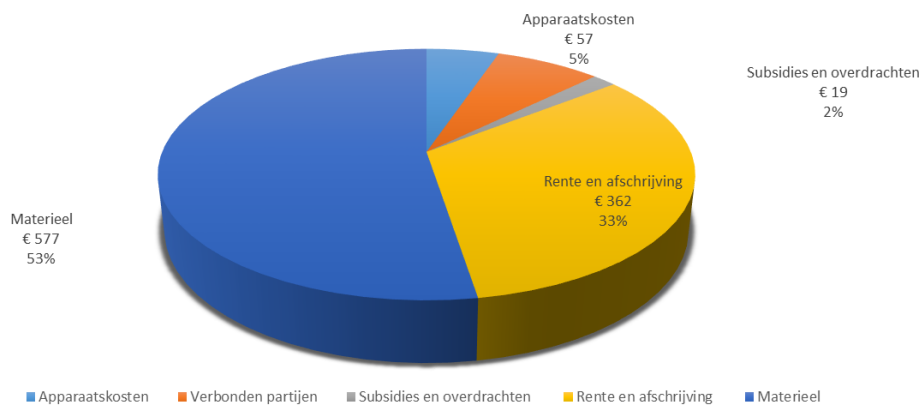
1. Lasten en baten

Bedragen x € 1.000

Programma 6 Scholing	Jaarrekening 2021			Begroting 2022			Begroting 2023			Meerjarenbegroting		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	2024 Saldo	2025 Saldo	2026 Saldo
060 Onderwijs	-65	0	-65	-71	0	-71	-64	0	-64	-64	-64	-64
065 Onderwijs algemeen	-414	137	-277	-546	231	-316	-469	88	-381	-381	-381	-381
070 Huisvesting onderwijs	-525	44	-482	-750	248	-502	-565	38	-527	-526	-504	-512
Saldo van baten en lasten	-1.005	181	-824	-1.367	479	-888	-1.098	126	-972	-970	-949	-957
Mutaties reserves	-125	125	0	-40	41	1	-60	41	-19	-28	-49	-49
Resultaat	-1.129	306	-823	-1.407	520	-887	-1.158	167	-990	-999	-998	-1.006

- = Nadelig / += Voordelig

Specificatie lasten (x 1.000)

2. Budgetmutaties na perspectiefnota 2023-2026

Hieronder een overzicht van de belangrijkste mutaties in de begroting 2023, na vaststelling van de perspectiefnota 2023-2026 en meicirculaire 2022. Voor een totaal overzicht van de mutaties wordt verwezen naar paragraaf 1.4 Financieel meerjarenperspectief.

bedragen in €

Product	Omschrijving	2023	2024	2025	2026
060	Onderwijs				
	1. Inflatie investeringen	-10.000	-10.000	-10.000	-10.000
		-10.000	-10.000	-10.000	-10.000

Toelichting:

1. Inflatie investeringen

Bij de investeringen stellen we voor om rekening te houden met de stijging van de inflatiepercentages. Voor de investeringen die worden gedekt uit bestemmingsreserves stellen we voor om de storting in de bestemmingsreserves te verhogen. De investeringen die worden geactiveerd houden we rekening met een stijging van de afschrijvingslasten. We zijn uitgegaan van 5%. Bij de investeringen in wegen hebben we het CBS indexcijfers (wegen met gesloten verharding) van begin 2022 als uitgangspunt genomen (20%).

Voor bovenstaande hebben we een bedrag in de begroting opgenomen van € 190.000. Hiervan wordt € 145.000 toegevoegd aan de bestemmingsreserves en wordt € 45.000 gereserveerd voor de dekking van hogere kapitaallasten. Bij de perspectiefnota (voorjaarsnota) en de najaarsnota wordt bekeken in hoeverre aanspraak op de bedragen nodig is. Op dit programma is de hogere storting in de bestemmingsreserve schoolgebouwen opgenomen.

3. Beleidsindicatoren

Nr.	Indicator	Eenheid	Per	Hardinxveld-Giessendam	Waarden Gemeenten < 25.000 inwoners	Alle gemeenten	Bron	Beschrijving
9	Absoluut verzuim	per 1.000 leerlingen	2019	0	1,8	2,4 DUO/Ingrado		Er wordt gesproken van absoluut verzuim als een leerplichtige en/of kwalificatieplichtige jongere niet op een school of instelling staat ingeschreven. De periodeaanduiding '2019' staat voor schooljaar '2018/2019'.
10	Relatief verzuim	per 1.000 leerlingen	2021	4	13	19 DUO/Ingrado		Er is sprake van relatief verzuim als een jongere wel op een school staat ingeschreven, maar gedurende een bepaalde tijd de lessen/praktijk verzuimt. Ook veelvuldig te laat komen kan hiertoe worden gerekend. De periodeaanduiding '2021' staat voor schooljaar '2020/2021'.
11	Voortijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie (vs-ers)	%	2021	1	1,5	1,9 DUO/Ingrado		Het percentage van het totaal aantal leerlingen van het VO en MBO (12 - 23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat. De periodeaanduiding "2021" staat voor schooljaar "2020/2021".
12	Achterstand onder jeugd - Werkloze jongeren	%	2020	1	1	2 Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tiel		Het percentage werkloze jongeren (16-22 jaar).

4. Verbonden partijen

Verbonden partijen zijn privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisaties waarin de gemeente een bestuurlijk en een financieel belang heeft. In lijn met de vernieuwde voorschriften van het BBV worden per programma de verbonden partijen vermeld die een relatie hebben tot het betreffende programma.

Dit programma bevat geen verbonden partijen.

Programma 7 Samenleven

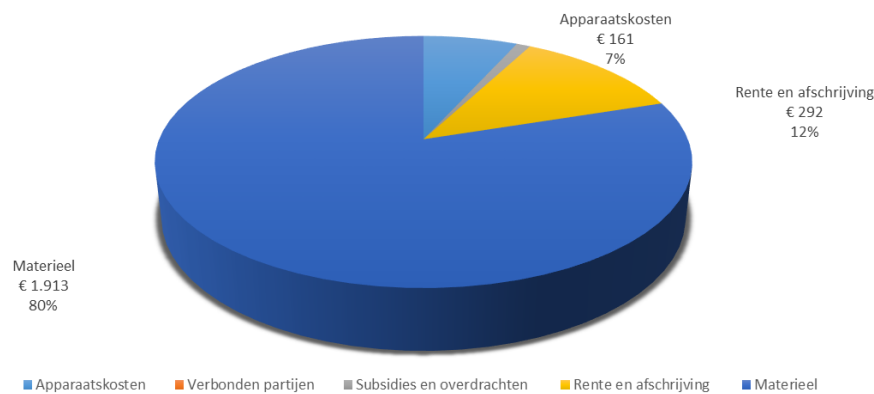
1. Lasten en baten

Bedragen x € 1.000

Programma 7 Samenleven	Jaarrekening 2021			Begroting 2022			Begroting 2023			Meerjarenbegroting		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	2024 Saldo	2025 Saldo	2026 Saldo
075 Bibliotheek	-23	69	45	-27	65	38	-23	65	42	42	42	42
080 Kunst en cultuur	-29	8	-21	-50	0	-50	-50	0	-50	-50	-50	-50
085 Sport	-1.952	1.090	-861	-1.648	646	-1.003	-2.153	646	-1.508	-1.507	-1.509	-1.510
095 Openbaar groen	-153	14	-139	-143	12	-131	-165	12	-153	-147	-153	-159
Saldo van baten en lasten	-2.157	1.181	-976	-1.868	723	-1.145	-2.391	722	-1.668	-1.661	-1.669	-1.676
Mutaties reserves	-882	762	-120	-48	124	76	-58	109	51	46	52	58
Resultaat	-3.039	1.943	-1.096	-1.916	847	-1.069	-2.449	831	-1.618	-1.615	-1.617	-1.618

- = Nadelig / + = Voordelig

Specificatie lasten (x 1.000)

2. Budgetmutaties na perspectiefnota 2023-2026

Hieronder een overzicht van de belangrijkste mutaties in de begroting 2023, na vaststelling van de perspectiefnota 2023-2026 en meicirculaire 2022. Voor een totaal overzicht van de mutaties wordt verwezen naar paragraaf 1.4 Financieel meerjarenperspectief.

bedragen in €

Product	Omschrijving	2023	2024	2025	2026
085	<i>Sport</i>				
	1. Energie	-328.000	-328.000	-328.000	-328.000
095	<i>Openbaar groen</i>				
	2. Inflatie investeringen	-10.000	-10.000	-10.000	-10.000
		-338.000	-338.000	-338.000	-338.000

Toelichting:

1. Energie

Het contract met de huidige energie leverancier is ontbonden. Deze ontbinding heeft plaats gevonden omdat in het 5e sanctiepakket, dat op 9 april 2022 door de Europese Raad is aangenomen, is opgenomen dat alle huidige gascontracten met onze huidige leverancier uiterlijk op 10 oktober 2022 moesten worden beëindigd.

Er is een nieuwe aanbesteding gedaan en begin september is de aanbesteding gegund. Het nieuwe contract is ingegaan per 1 oktober 2022. In lijn met de wereldwijde ontwikkelingen leidt de nieuwe

aanbesteding tot een forse stijging van de prijs. Voor 2023 e.v. jaren is de verwachting dat de kosten (stroom en gas) met € 655.000 gaan stijgen.

Als gevolg van deze ontwikkelingen wordt er onderzocht wanneer en welke maatregelen er genomen kunnen worden om de energiekosten naar beneden te brengen.

2. Inflatie investeringen

Bij de investeringen stellen we voor om rekening te houden met de stijging van de inflatiepercentages. Voor de investeringen die worden gedekt uit bestemmingsreserves stellen we voor om de storting in de bestemmingsreserves te verhogen. De investeringen die worden geactiveerd houden we rekening met een stijging van de afschrijvingslasten. We zijn uitgegaan van 5%. Bij de investeringen in wegen hebben we het CBS indexcijfers (wegen met gesloten verharding) van begin 2022 als uitgangspunt genomen (20%).

Voor bovenstaande hebben we een bedrag in de begroting opgenomen van € 190.000. Hiervan wordt € 145.000 toegevoegd aan de bestemmingsreserves en wordt € 45.000 gereserveerd voor de dekking van hogere kapitaallasten. Bij de perspectiefnota (voorjaarsnota) en de najaarsnota wordt bekeken in hoeverre aanspraak op de bedragen nodig is. Op dit programma is de hogere storting in de bestemmingsreserve speelplaatsen opgenomen.

3. Beleidsindicatoren

Nr.	Indicator	Eenheid	Per	Hardinxveld-Giessendam	Waarden Gemeenten < 25.000 inwoners	Alle gemeenten	Bron	Beschrijving
13	Niet-sporters	%	2020	58,2	50,5	49,3	Gezondheidsmonitor	Het percentage niet-wekelijkse sporters t.o.v. de volwassen (en ouderen), bevolking van 19 jaar en ouder. Bevolking van 19 jaar en ouder dat niet minstens één keer per week aan sport doet.

4. Verbonden partijen

Verbonden partijen zijn privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisaties waarin de gemeente een bestuurlijk en een financieel belang heeft. In lijn met de vernieuwde voorschriften van het BBV worden per programma de verbonden partijen vermeld die een relatie hebben tot het betreffende programma.

Dit programma bevat geen verbonden partijen.

Programma 8 Werk en inkomen

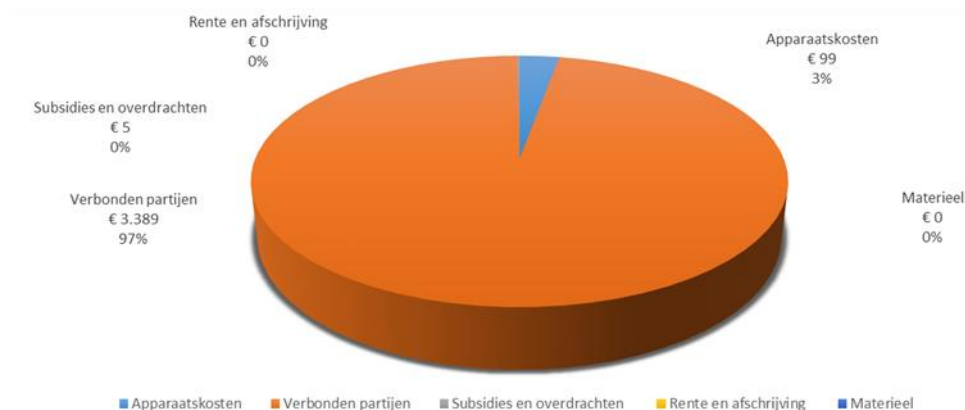
1. Lasten en baten

Bedragen x € 1.000

Programma 8 Werk en inkomen	Jaarrekening 2021			Begroting 2022			Begroting 2023			Meerjarenbegroting		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	2024 Saldo	2025 Saldo	2026 Saldo
100 Sociaal Domein	-3.997	2.663	-1.334	-4.089	2.366	-1.724	-3.493	2.366	-1.128	-1.265	-1.379	-1.465
Saldo van baten en lasten	-3.997	2.663	-1.334	-4.089	2.366	-1.724	-3.493	2.366	-1.128	-1.265	-1.379	-1.465
Mutaties reserves	0	80	80	0	100	100	0	0	0	0	0	0
Resultaat	-3.997	2.743	-1.254	-4.089	2.466	-1.624	-3.493	2.366	-1.128	-1.265	-1.379	-1.465

- = Nadelig / += Voordelig

Specificatie lasten (x 1.000)

2. Budgetmutaties na perspectiefnota 2023-2026

Op dit programma zijn er geen belangrijke mutaties in de begroting 2023, na vaststelling van de perspectiefnota 2023-2026 en meicirculaire 2022, opgenomen.

3. Beleidsindicatoren

Nr.	Indicator	Eenheid	Per	Waarden		Bron	Beschrijving
				Hardinxveld-Giessendam	Gemeenten < 25.000 inwoners Alle gemeenten		
14	Achterstand onder jeugd - Kinderen in uitkeringsgezin	%	2020	3	3	6 Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tiel	Het percentage kinderen tot 18 jaar dat in een gezin leeft dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen.

4. Verbonden partijen

Verbonden partijen zijn privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisaties waarin de gemeente een bestuurlijk en een financieel belang heeft. In lijn met de vernieuwde voorschriften van het BBV worden per programma de verbonden partijen vermeld die een relatie hebben tot het betreffende programma.

Gemeenschappelijke regeling Sociaal

Risico's

In 2020 zijn 2 transities ingezet die leiden tot een andere manier van samenwerken in de Drechtsteden. De gemeenschappelijke regeling Drechtsteden is in 2021 omgevormd tot een klassieke GR Sociaal, die per 1 januari 2022 van kracht is. Daarnaast zijn alle bedrijfsvoeringstaken zoals die tot nu toe waren ondergebracht bij het Servicecentrum Drechtsteden en de 'dochter' van de gemeenschappelijke regeling Drechtsteden overgeheveld naar de gemeente Dordrecht die deze taken vanaf 1 januari 2022 uitvoert als servicegemeente en via af te sluiten dienstverleningsovereenkomsten. In 2022 is gestart met het herijken van de regionale verordeningen naar lokale verordeningen die in de gemeenteraad worden vastgesteld. Maatwerk is één van de sleutelbegrippen in de vernieuwde

samenwerking. Door de behoefte aan maatwerk, zal de samenwerking zo ingericht moeten zijn dat dit maatwerk makkelijker mogelijk is in de toekomst. Ook de gemeenteraad wordt meer in positie gebracht om om de eigen controlerende en kaderstellende rol uit te voeren.

Er is een nieuwe verdeelsteutelsystematiek geïntroduceerd die meer recht moet doen aan iedere gemeente. Voor de 3 opgaves van de GR Sociaal (1. Bestaanszekerheid verstreken 2. Ontwikkelen naar werk 3. Zorgen voor ondersteuning) is de kaderstelling lokaal belegd.

De uitvoerende taken zijn belegd bij de Sociale Dienst Drechstreden (SDD). De verschuiving naar lokaal moet geleidelijk steeds meer vorm gaan krijgen. Hardinxveld-Giessendam en de SDD zetten hier actief op in. Hier liggen kansen om meer maatwerk te bieden en meer gebruik te maken van ons maatschappelijke voorveld en lokale ondernemers, denk aan meer lokale participatieplekken en meer preventieve inzet ter voorkoming van zwaardere zorg.

Ontwikkelingen

In 2021 is hard gewerkt aan de voorbereiding van deze transitie die, vrij kort na de toetreding van Hardinxveld-Giessendam tot de Drechsteden, vragen om een andere vorm van zakelijk opdrachtgeverschap en monitoring in onze gemeente. De transitie vergden een behoorlijke bestuurlijke en ambtelijke inzet die doorloopt in 2022. In de praktijk zal blijken hoe een en ander uitwerkt en wat de transitie daadwerkelijk betekenen voor onze organisatie, waarbij een budget neutrale financiële transitie een belangrijk kader is dat onze gemeente aan de gemeente Dordrecht heeft meegegeven.

Het jaar 2022 heeft een aantal uitdagingen gekend: de opvang van Oekraïense vluchtelingen en het uitkeren van leefgeld, hoge inflatie (energiecrisis) en de beschikbaarheid van zorgmedewerkers. Dit vraagt om een intensieve samenwerking op de bovengenoemde thema's. Wanneer zorg schaars is, zullen er keuzes gemaakt moeten worden, maar ook zijn er meer innovatieve oplossingen nodig.

Programma 9 Zorg en Welzijn

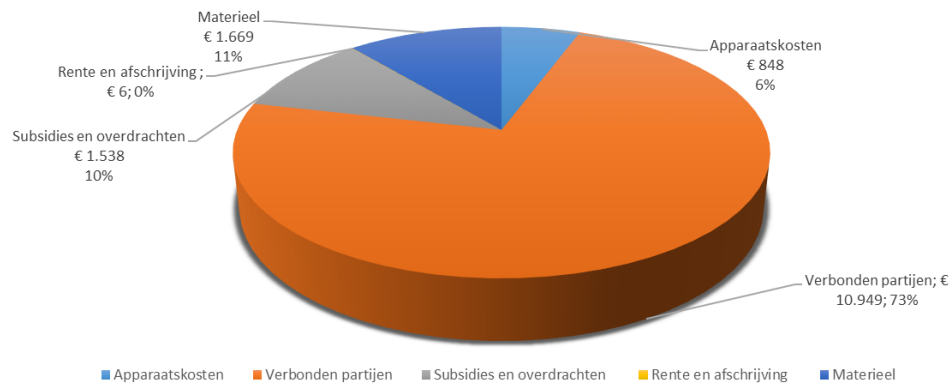
1. Lasten en baten

Bedragen x € 1.000

Programma 9 Zorg en welzijn	Jaarrekening 2021			Begroting 2022			Begroting 2023			Meerjarenbegroting		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	2024 Saldo	2025 Saldo	2026 Saldo
105 Sociaal Domein	-14.121	738	-13.383	-15.221	195	-15.026	-14.775	82	-14.693	-14.973	-15.295	-15.625
110 Volksgezondheid	-103	0	-103	-130	0	-130	-94	0	-94	-94	-94	-94
115 Peuterspeelzalen/Kinderopvang	-101	3	-98	-104	1	-103	-104	1	-103	-103	-103	-104
125 Huisvesting maatschappelijk	-39	15	-23	-36	14	-23	-36	14	-23	-23	-23	-23
Saldo van baten en lasten	-14.364	757	-13.607	-15.491	210	-15.282	-15.009	97	-14.912	-15.193	-15.515	-15.845
Mutaties reserves	-92	579	487	0	572	572	0	195	195	0	0	0
Resultaat	-14.456	1.336	-13.120	-15.491	782	-14.710	-15.009	292	-14.717	-15.193	-15.515	-15.845

-- Nadelig / += Voordelig

Specificatie lasten (x 1.000)

2. Budgetmutaties na perspectiefnota 2023-2026

Hieronder een overzicht van de belangrijkste mutaties in de begroting 2023, na vaststelling van de perspectiefnota 2023-2026 en meicirculaire 2022. Voor een totaal overzicht van de mutaties wordt verwezen naar paragraaf 1.4 Financieel meerjarenperspectief.

bedragen in €

Product	Omschrijving	2023	2024	2025	2026
105	<i>Sociaal Domein</i>				
	1. Begroting 2023 Service Organisatie Jeugd		-34.000	-34.000	-34.000
	2. Begroting 2023 GGD	-56.000	-56.000	-56.000	-56.000
		-56.000	-90.000	-90.000	-90.000

Toelichting:

1. Begroting 2023 Service Organisatie Jeugd

Het bedrag dat de gemeente Hardinxveld-Giessendam in de begroting 2023-2026 van de Service Organisatie Jeugd (SOJ) heeft laten opnemen is door SOJ structureel doorgetrokken op het niveau van 2023. Om onze begroting, conform de richtlijnen van de Provincie, in lijn te brengen met de begroting van SOJ dient er een bijstelling plaats te vinden voor 2024.

2. Begroting 2023 GGD

Voor de GGD liggen de kosten, op basis van de door het Algemeen Bestuur vastgestelde begroting, in 2023 hoger dan waar in de begroting vanuit was gegaan, dit komt o.a. door indexatie van de bijdrage.

3. Beleidsindicatoren

Nr.	Indicator	Eenheid	Per	Hardinxveld-Giessendam	Waarden Gemeenten < 25.000 inwoners	Alle gemeenten	Bron	Beschrijving
15	Verwijzingen Halt	per 10.000 jongeren	2021	8	7	8	Bureau Halt	Het aantal verwijzingen Halt per 10.000 inwoners van 12 tot 18 jaar. Jongeren van 12 tot 18 jaar die een licht strafbaar vergrijp plegen, worden door de politie of leerplichtambtenaren naar Bureau Halt verwezen voor een passende Halt-straf. Zij krijgen leeropdrachten en er volgen gesprekken met de jongere en de ouders. Op deze manier kunnen jongeren rechtzetten wat zij fout hebben gedaan, zonder dat zij in aanraking komen met het Openbaar Ministerie.
16	Jongeren met een delict voor de rechter	%	2020	0	1	1	CBS	Het percentage jongeren (12 t/m 21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen.
17	Personeel met een bijstandsuitkering	per 10.000 inwoners	2021	163,1	216,5	431,2	CBS - Participatiewet	Het aantal personen met een uitkering op grond van de Wet werk en bijstand (WWB, t/m 2014) en de Participatiewet (vanaf 2015). De uitkeringen (leefgeld) aan personen in een instelling, de elders verzorgden, zijn niet inbegrepen. Ook de uitkeringen aan dak- en thuislozen zijn niet inbegrepen.
18	Lopende re-integratievoorzieningen	per 10.000 inwoners van 15-64 jaar	2020	61,8	148,9	202	CBS - Participatiewet	Het aantal re-integratievoorzieningen, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.
19	Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	2021	10	11,9	12,9	CBS - Beleidsinformatie Jeugd	Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar.
20	Jongeren met jeugdbescherming	%	2021	1	0	1,2	CBS - Beleidsinformatie Jeugd	Het percentage jongeren tot 18 jaar met een jeugdbeschermingsmaatregel ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar.
21	Jongeren met jeugdreclassering	%	2021	0	0	0,3	CBS - Beleidsinformatie Jeugd	Het percentage jongeren (12-22 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel ten opzichte van alle jongeren (12-22 jaar).
22	Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo	per 10.000 inwoners	2021	650	640	0	CBS - Monitor Sociaal Domein WMO	Aantal per 10.000 inwoners in de betreffende bevolkingsgroep. Een maatwerkarrangement is een vorm van specialistische ondersteuning binnen het kader van de Wmo. Voor de Wmo-gegevens geldt dat het referentiegemiddelde gebaseerd is op 327 deelnemende gemeenten.

4. Verbonden partijen

Verbonden partijen zijn privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisaties waarin de gemeente een bestuurlijk en een financieel belang heeft. In lijn met de vernieuwde voorschriften van het BBV worden per programma de verbonden partijen vermeld die een relatie hebben tot het betreffende programma.

Gemeenschappelijke regeling Publieke Gezondheid en Jeugd (Melissa Tiemissen)

Risico's

De DG&J heeft, na resultaatbestemming 2021, een weerstandsvermogen van € 500.000. In de eerste Bestuursrapportage 2022 wordt een voorstel gedaan om het tekort van de DG&J € 495.000 te onttrekken aan de algemene reserve. Dit geeft een verhoogd risico dat toekomstige tekorten niet kunnen worden opgevangen uit het weerstandsvermogen.

De producten van de DG&J worden hoofdzakelijk gefinancierd uit inwoner- en directe gemeentelijke bijdragen. Een deel van de inkomsten hebben een fluctuerend karakter, zoals de subsidies in het kader van Veilig Thuis, OGGZ en de opbrengst van de polikliniek en inspecties toezicht Kinderopvang. Hierdoor is er een gering risico dat de realisatie van deze baten afwijkt van de raming.

In het kader van de bedrijfsvoering/primair proces bestaat het risico op extra personele en financiële inzet indien er een hoger dan voorzien beroep wordt gedaan op de dienstverlening in brede zin (Veilig Thuis, GGD, LVS en hiermee samenhangende ondersteuning) van de DG&J.

De DG&J kent een grote verscheidenheid aan producten. Om de kwaliteit hiervan te borgen worden de nodige inspanningen geleverd, mede in het kader van de HKZ-certificatie. Risico's op fouten (miscommunicatie, foutieve registraties) en hieruit mogelijk voortkomende schadeclaims zijn echter nooit in zijn geheel uit te sluiten.

De coronacrisis heeft gezorgd voor een verschuiving van prioriteiten bij de DG&J, de verantwoordelijkheid voor de testcapaciteit en vaccinaties. Door landelijke maatregelen hebben sommige programma's vertraging opgelopen en/of zijn uitgesteld.

Voor de Serviceorganisatie Jeugd Zuid-Holland Zuid (SOJ) ligt het risico met name bij het feit dat de jeugdhulpvraag groter is dan het beschikbare budget. De rijksmiddelen zijn lager dan de realisaties. Indien maatregelen niet voldoende zijn en de jeugdhulp toch nodig is, zal extra budget moeten worden gevraagd aan de deelnemende gemeenten. De afschaffing van de solidariteit zorgt voor een extra risico op de begroting van gemeente Hardinxveld-Giessendam. Dit betekent een hogere bijdrage aan de SOJ. De transformatie en doorontwikkeling van het sociaal team moet er aan bijdragen dat de benodigde jeugdhulp binnen gereduceerde budgetten kan worden uitgevoerd. Een kritische toegang en het afbakenen van jeugdhulp zijn belangrijke knoppen. In het programmaplan van het netwerk MT staan regionale maatregelen beschreven die hier ook aan moeten bijdragen. Veel van deze maatregelen worden zowel lokaal als regionaal ingevoerd. Er wordt regelmatig geëvalueerd en de kostenontwikkeling wordt nauwlettend gevolgd. De huidige contractafspraken met zorgaanbieders hebben niet geleid tot de benodigde besparingen. Wij verwachten dat dit met de nieuwe inkoopstelsels (ingegaande januari 2022) wordt ondervangen door het normenkader en er meer grip ontstaat op de zorg die door aanbieders wordt geleverd.

Ontwikkelingen

DG&J

Het Meerjaren Beleidsplan (MJP) voor de DG&J werd vastgesteld in april 2020. Het MJP vormt de basis voor het beleid van de DG&J in de periode 2020 -2023. Hierin krijgen belangrijke lokale en regionale ontwikkelingen een plek, maar is er ook aandacht voor de effecten van landelijke ontwikkelingen zoals (infectieziekten)preventie, antibioticaresistentie, de dalende vaccinatiegraad, invoering van de omgevingswet, de positie van kwetsbare jongeren in het onderwijs en op de arbeidsmarkt en de landelijke impulsen op het voorkomen van huiselijk geweld en kindermishandeling. Gemeenten stellen 1 x per 4 jaar een lokale nota gezondheidsbeleid op. Voor Hardinxveld-Giessendam is het lokale gezondheidsbeleid in februari besloten door de gemeenteraad. De visie Sociaal Domein ligt ten grondslag aan de gezondheidsnota.

SOJ

De 10 gemeenten in Zuid-Holland Zuid voeren sinds 1 januari 2015 gezamenlijk de taken uit die voortvloeien uit de Jeugdwet. Hiertoe is besloten tot de vorming van de Serviceorganisatie Jeugd Zuid-Holland Zuid als onderdeel van de Gemeenschappelijke Regeling Dienst Gezondheid & Jeugd Zuid-Holland Zuid. Naar aanleiding van de eerste Bestuursrapportage 2022 wordt een begrotingswijziging voorgesteld van €10.3 mln. Deze overschrijdingen worden voornamelijk veroorzaakt door de hogere tarieven wegens landelijke afspraken over hogere zorgsalarissen, continuïteitsteun in de JeugdzorgPlus, het niet halen van de beoogde kostenreducties en groei van de jeugdhulpuitgaven.

De afgelopen jaren behaalden wij al diverse resultaten in het kader van de transformatie. Desondanks waren de beschikbare Rijksmiddelen niet toereikend en waren de afgelopen jaren extra financiële bijdragen van gemeenten noodzakelijk. Wij verwachten dat ook de komende jaren dit het geval is. Naar aanleiding van het landelijke onderzoek van AEF zijn er voor 2021 en 2022 extra middelen van het Rijk toegekend. Deze middelen dienen tekorten vanuit het verleden te compenseren en acute problemen op te lossen.

Interventies zijn hiervoor nodig op drie niveaus, te weten bij de gemeenten, bij de toeleiding en toegang tot de zorg en op de regionale zorgmarkt. Hardinxveld-Giessendam zet in op cijfermatige analyse van de bestedingen jeugdhulp, lokale maatregelen en meer sturing door de gemeente. Een normenkader onder de nieuwe contractafspraken 2022 met jeugdhulpaanbieders moeten hier ook aan bijdragen. Vooralsnog wordt een risicoclassificatie van hoog gehanteerd.

RAV

Met ingang van 1 januari 2019 is de uitvoering van de taken op het gebied van de ambulancezorg ondergebracht in de Coöperatie AmbulanceZorg ZHZ (CAZ-ZHZ), een zelfstandige coöperatie met DG&J en Erasmus Medisch Centrum (EMC) en Albert Schweitzer Ziekenhuis (ASZ) als leden. In verband met hoge overgangskosten blijven medewerkers die al voor 1 april 2018 in dienst waren bij DG&J ook in de nieuwe situatie nog in dienst van DG&J (onderdeel RAV). Deze medewerkers worden vanuit DG&J gedetacheerd bij de coöperatie. In de begroting 2021 zijn met betrekking tot de RAV alleen nog de loonkosten meegenomen. Daarbij is het resultaat nihil, omdat de loonkosten volledig worden doorbelast aan de coöperatie.

Programma 10 Gezondheid en Milieu

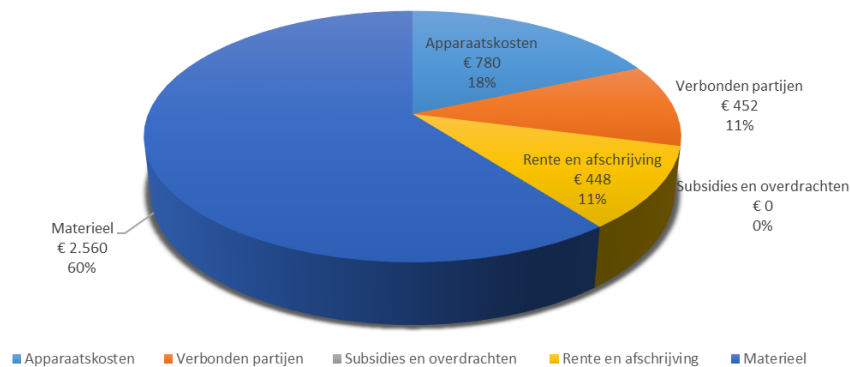
1. Lasten en baten

Bedragen x € 1.000

Programma 10 Gezondheid en milieu	Jaarrekening 2021			Begroting 2022			Begroting 2023			Meerjarenbegroting		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	2024 Saldo	2025 Saldo	2026 Saldo
135 Milieu	-922	170	-752	-866	0	-866	-689	0	-689	-689	-689	-689
140 Reiniging	-1.923	2.442	519	-1.950	2.256	306	-1.957	2.470	512	531	543	542
145 Riolering	-1.417	1.868	451	-1.258	1.824	566	-1.179	1.728	549	561	568	565
150 Begraven en lijkbezorging	-399	396	-3	-382	391	8	-415	391	-24	-43	-45	-44
Saldo van baten en lasten	-4.660	4.876	216	-4.457	4.471	14	-4.240	4.589	348	359	376	374
Mutaties reserves	-63	120	57	-15	307	292	-18	24	6	-11	-11	-11
Resultaat	-4.723	4.996	273	-4.472	4.778	306	-4.258	4.612	354	347	365	363

- = Nadelig / + = Voordelig

Specificatie lasten (x 1.000)

2. Budgetmutaties na perspectiefnota 2023-2026

Hieronder een overzicht van de belangrijkste mutaties in de begroting 2023, na vaststelling van de perspectiefnota 2023-2026 en meicirculaire 2022. Voor een totaal overzicht van de mutaties wordt verwezen naar paragraaf 1.4 Financieel meerjarenperspectief.

bedragen in €

Product	Omschrijving	2023	2024	2025	2026
150	<i>Begraven en lijkbezorging</i>				
	1. Energie	-4.000	-4.000	-4.000	-4.000
	2. Inflatie investeringen	-3.000	-3.000	-3.000	-3.000
		-7.000	-7.000	-7.000	-7.000

Toelichting:

2. Energie

Het contract met de huidige energie leverancier is ontbonden. Deze ontbinding heeft plaats gevonden omdat in het 5e sanctiepakket, dat op 9 april 2022 door de Europese Raad is aangenomen, is opgenomen dat alle huidige gascontracten met onze huidige leverancier uiterlijk op 10 oktober 2022 moesten worden beëindigd.

Er is een nieuwe aanbesteding gedaan en begin september is de aanbesteding gegund. Het nieuwe contract is ingegaan per 1 oktober 2022. In lijn met de wereldwijde ontwikkelingen leidt de nieuwe aanbesteding tot een forse stijging van de prijs. Voor 2023 e.v. jaren is de verwachting dat de kosten (stroom en gas) met € 655.000 gaan stijgen.

Als gevolg van deze ontwikkelingen wordt er onderzocht wanneer en welke maatregelen er genomen kunnen worden om de energiekosten naar beneden te brengen.

3. Inflatie investeringen

Bij de investeringen stellen we voor om rekening te houden met de stijging van de inflatiepercentages. Voor de investeringen die worden gedekt uit bestemmingsreserves stellen we voor om de storting in de bestemmingsreserves te verhogen. De investeringen die worden geactiveerd houden we rekening met een stijging van de afschrijvingslasten. We zijn uitgegaan van 5%. Bij de investeringen in wegen hebben we het CBS indexcijfers (wegen met gesloten verharding) van begin 2022 als uitgangspunt genomen (20%).

Voor bovenstaande hebben we een bedrag in de begroting opgenomen van € 190.000. Hiervan wordt € 145.000 toegevoegd aan de bestemmingsreserves en wordt € 45.000 gereserveerd voor de dekking van hogere kapitaallasten. Bij de perspectiefnota (voorjaarsnota) en de najaarsnota wordt bekeken in hoeverre aanspraak op de bedragen nodig is. Op dit programma is de hogere storting in de bestemmingsreserve begraaftplaatsen opgenomen.

3. Beleidsindicatoren

Nr.	Indicator	Eenheid	Per	Waarden		Bron	Beschrijving
				Hardinxveld-Giessendam	Gemeenten < 25.000 inwoners		
23	Omvang huishoudelijk restafval	kg per inwoner	2020	210	129	170 CBS - Statistiek Huishoudelijk afval	Niet gescheiden ingezameld huishoudelijk afval.
24	Percentage bekende hernieuwbare elektriciteit	%	2020	12,3	0	26,9 Rijkswaterstaat Klimaatmonitor	Hernieuwbare elektriciteit is elektriciteit die is opgewekt uit wind, waterkracht, zon of biomassa.

4. Verbonden partijen

Verbonden partijen zijn privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisaties waarin de gemeente een bestuurlijk en een financieel belang heeft. In lijn met de vernieuwde voorschriften van het BBV worden per programma de verbonden partijen vermeld die een relatie hebben tot het betreffende programma.

Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid

Risico's

Het weerstandsvermogen van de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid (OZH) is op peil. Tegelijkertijd brengt de invoering van de Omgevingswet onzekerheden met zich mee. Het grootste risico daarbij is de financiering van de bodemtaken, die overgedragen worden van provincie naar gemeenten. OZH voerde deze taken al uit namens de provincie en zal dit voortzetten als de gemeente bevoegd gezag wordt. Lange tijd was het onduidelijk of de financiering vanuit het Rijk voldoende zou zijn om deze taken op hetzelfde uitvoeringsniveau voort te kunnen zetten. Inmiddels wordt er vanuit gegaan dat een groot deel van de kosten voor rekening komen van de deelnemende gemeenten, maar het is nog niet goed inzichtelijk wat de financiële impact op langere termijn zal zijn.

Een ander risico is de huidige verhouding tussen de structurele en incidentele financiering van de jaarprogramma's van deelnemende gemeenten. Door een relatief hoge incidentele financiering bestaat de personele capaciteit voor een aanzienlijk deel uit ingehuurd personeel. Hierdoor stijgen de uitvoeringskosten. OZH streeft naar een gezondere verhouding, om zo een robuuste organisatie op te bouwen rondom haar kerntaken. Overigens wordt het overgrote deel van het jaarprogramma van Hardinxveld-Giessendam wel structureel gefinancierd.

Daarnaast verwacht OZH dat de gevolgen van de inflatie druk leggen op de exploitatie van de dienst. Dit geldt dan met name voor energie- en brandstofkosten, maar er zijn ook effecten op de salaris- en inhuurlasten. De jaarlijkse indexering zal naar verwachting onvoldoende zijn om deze prijsontwikkelingen op te vangen.

Ontwikkelingen

Er komen vanaf 1-1-2023 meer wettelijke taken naar de gemeente in het kader van de Omgevingswet. De Omgevingsdienst levert een belangrijke bijdrage als het gaat om uitvoering van deze wettelijke milieutaken, o.a. op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH-taken).

Daarnaast spelen in het kader van duurzaamheid, ecologie en aanverwante thema's steeds meer onderwerpen waar de Omgevingsdienst een adviserende of uitvoerende rol in heeft. Een voorbeeld hiervan is de uitvoering van de Energieagenda, waarbij gestuurd wordt op vermindering van CO₂-uitstoot bij bedrijven.

Een andere ontwikkeling is de groeiende aandacht voor Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS). Dit zijn stoffen die vrijkomen bij bedrijfsmatige activiteiten en schadelijk zijn voor mens en milieu, zoals PFAS en lood. Dit onderwerp heeft binnen de keten van Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (VTH) op het gebied van milieu een steeds nadrukkelijker plaats.

Gemeenschappelijke Regeling GEVUDO: Gemeenschappelijke Vuilverwerking Dordrecht en Omstreken en Huisvuilcentrale Alkmaar

Risico's

Geen risico's.

Ontwikkelingen

Geen ontwikkelingen.

Gemeenschappelijke Regeling Reinigingsdienst Waardlanden

Risico's

Het beheerbaars houden van de stijging van de kosten voor afvalverwerking blijft een punt van aandacht.

Ontwikkelingen

Op 24 juni 2021 heeft onze gemeenteraad ingestemd met het voorstel "nieuw afval- en grondstoffenbeleid". De voorbereiding uitvoer nieuw afvalbeleid is direct daarna gestart. De gefaseerde invoering van de maatregelen vanuit dit nieuwe beleid heeft vertraging opgelopen, naar verwachting worden de maatregelen uiterlijk in 2023 ingevoerd.

Programma 11 Bouwen, Wonen en Gebruiken

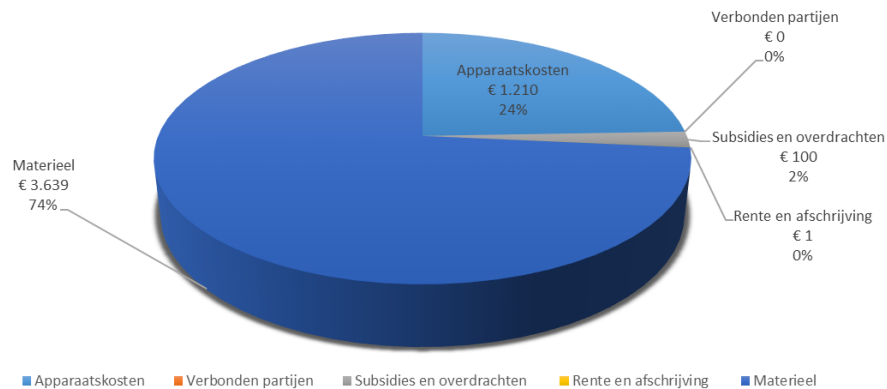
1. Lasten en baten

Bedragen x € 1.000

Programma 11 Bouwen, wonen en gebruiken	Jaarrekening 2021			Begroting 2022			Begroting 2023			Meerjarenbegroting		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	2024 Saldo	2025 Saldo	2026 Saldo
155 Grondexploitatie	-4.298	4.911	613	-10.922	10.922	0	-3.351	3.351	0	0	0	0
160 Omgevingszaken	-585	862	277	-641	671	30	-698	754	57	-342	-281	-320
165 Ruimtelijke ontwikkeling	-1.704	740	-964	-849	113	-737	-824	113	-711	-659	-658	-658
170 Volkshuisvesting	-78	0	-78	-69	0	-69	-77	0	-77	-77	-77	-77
175 Woonwagenzaken	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Saldo van baten en lasten	-6.666	6.514	-152	-12.481	11.707	-775	-4.950	4.219	-731	-1.078	-1.016	-1.055
Mutaties reserves	-650	388	-262	0	139	139	0	50	50	0	0	0
Resultaat	-7.316	6.902	-414	-12.481	11.845	-636	-4.950	4.269	-681	-1.078	-1.016	-1.055

- = Nadelig / += Voordelig

Specificatie lasten (x 1.000)

2. Budgetmutaties na perspectiefnota 2023-2026

Op dit programma zijn er geen belangrijke mutaties in de begroting 2023, na vaststelling van de perspectiefnota 2023-2026 en meircirculaire 2022, opgenomen.

3. Beleidsindicatoren

Binnen dit programma zijn geen beleidsindicatoren vastgesteld vanuit het wettelijk kader.

4. Verbonden partijen

Verbonden partijen zijn privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisaties waarin de gemeente een bestuurlijk en een financieel belang heeft. In lijn met de vernieuwde voorschriften van het BBV worden per programma de verbonden partijen vermeld die een relatie hebben tot het betreffende programma.

Dit programma bevat geen verbonden partijen.

Programma 12 Woonomgeving

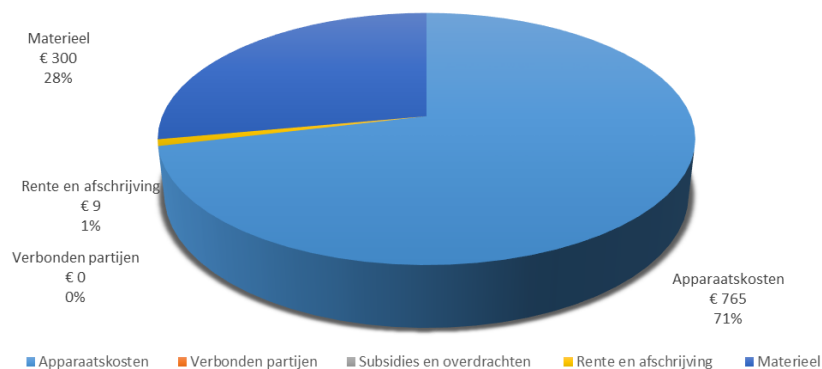
1. Lasten en baten

Bedragen x € 1.000

Programma 12 Woonomgeving	Jaarrekening 2021			Begroting 2022			Begroting 2023			Meerjarenbegroting		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	2024 Saldo	2025 Saldo	2026 Saldo
180 Openbaar groen	-1.043	11	-1.032	-1.132	1	-1.131	-1.074	1	-1.073	-1.014	-1.014	-1.009
Saldo van baten en lasten	-1.043	11	-1.032	-1.132	1	-1.131	-1.074	1	-1.073	-1.014	-1.014	-1.009
Mutaties reserves	-138	152	14	0	152	152	0	0	0	0	0	0
Resultaat	-1.181	163	-1.019	-1.132	153	-979	-1.074	1	-1.073	-1.014	-1.014	-1.009

- = Nadelig / += Voordelig

Specificatie lasten (x 1.000)

2. Budgetmutaties na perspectiefnota 2023-2026

Op dit programma zijn er geen belangrijke mutaties in de begroting 2023, na vaststelling van de perspectiefnota 2023-2026 en meicirculaire 2022, opgenomen.

3. Beleidsindicatoren

Nr.	Indicator	Eenheid	Per	Hardinxveld-Giessendam	Waarden Gemeenten < 25.000 inwoners	Alle gemeenten	Bron	Beschrijving
25	Gemiddelde WOZ waarde	x €1.000	2021	266	315	290	CBS - Statistiek Waarde Onroerende Zaken	De gemiddelde WOZ waarde van woningen.
26	Nieuw gebouwde woningen	per 1.000 woningen	2021	2	8,6	8,9	ABF - Systeem Woningvoorraad	Het aantal nieuwbouwwoningen
27	Demografische druk	%	2022	80,8	80,2	70,3	CBS - Bevolkingsstatistiek	De som van het aantal personen van 0 tot 20 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 20 tot 65 jaar.
28	Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishouden	€	2022	901	0	0	COELO, Groningen	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.
29	Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	€	2022	901	0	0	COELO, Groningen	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.

4. Verbonden partijen

Verbonden partijen zijn privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisaties waarin de gemeente een bestuurlijk en een financieel belang heeft. In lijn met de vernieuwde voorschriften van het BBV worden per programma de verbonden partijen vermeld die een relatie hebben tot het betreffende programma.

Dit programma bevat geen verbonden partijen.

Financiering en Algemene Dekkingsmiddelen

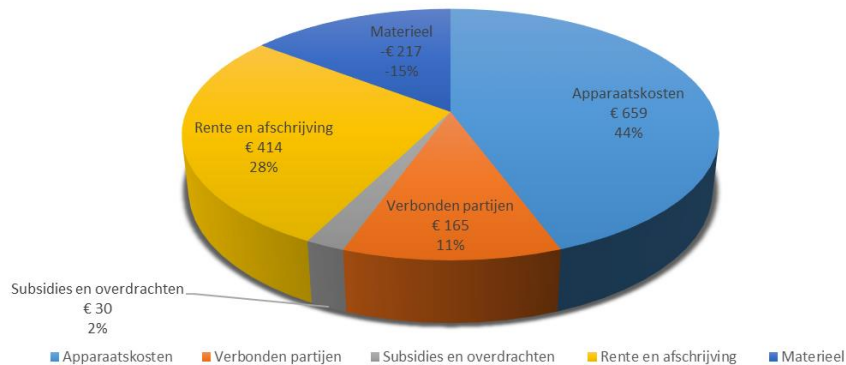
1. Lasten en baten

Bedragen x € 1.000

Programma 13 Financiering / Algemene dekkingsmiddelen	Jaarrekening 2021			Begroting 2022			Begroting 2023			Meerjarenbegroting		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	2024 Saldo	2025 Saldo	2026 Saldo
185 Belastingen	-490	3.919	3.428	-405	4.283	3.879	-442	4.383	3.941	3.955	3.956	3.956
190 Beleggingen	0	57	56	0	40	40	0	40	40	40	40	40
205 Algemene baten en lasten	-196	24	-173	118	217	335	-608	217	-391	-367	-470	-472
210 Uitkering gemeentefonds	0	27.092	27.092	0	28.947	28.947	0	30.022	30.022	31.326	32.380	29.689
215 Kapitaallasten	-12	19	8	-6	15	8	0	12	12	36	67	87
Saldo van baten en lasten	-699	31.111	30.412	-293	33.502	33.209	-1.051	34.674	33.624	34.989	35.973	33.301
Mutaties reserves	-52	255	203	0	0	0	0	0	0	-254	-157	0
Resultaat	-751	31.366	30.615	-293	33.502	33.209	-1.051	34.674	33.624	34.735	35.816	33.301

- = Nadelig / + = Voordelig

Specificatie lasten (x 1.000)

2. Budgetmutaties na perspectiefnota 2023-2026

Hieronder een overzicht van de belangrijkste mutaties in de begroting 2023, na vaststelling van de perspectiefnota 2023-2026 en meircirculaire 2022. Voor een totaal overzicht van de mutaties wordt verwezen naar paragraaf 1.4 Financieel meerjarenperspectief.

bedragen in €

Product	Omschrijving	2023	2024	2025	2026
185	<i>Belastingen</i>				
	1. OZB	92.786	92.786	92.786	92.786
205	<i>Algemene baten en lasten</i>				
	2. Energie	-99.000	-99.000	-99.000	-99.000
	3. Inflatie uitbestedingsbudgetten	-340.000	-340.000	-340.000	-340.000
	4. Inflatie investeringen	-45.000	-45.000	-45.000	-45.000
	5. Inflatie onderhoudsvoorziening	-15.000	-15.000	-105.000	-105.000
	6. Salarissen CAO - ontwikkelingen	-172.500	-172.500	-172.500	-172.500
	7. Begroting 2023 SVWH	-6.000	-6.000	-6.000	-6.000
	8. Rente	-105.593	-145.042	-139.335	-140.372
210	<i>Uitkering gemeentefonds</i>				
	9. Jeugdzorg	-	-	-	-196.000
		-690.307	-729.756	-814.049	-1.011.086

Toelichting:

1. OZB

Op basis van de opgelegde belastingaanslagen tot en met het 2e kwartaal 2022 en de verwachte aanslagen over het 3e t/m 4e kwartaal 2022 (o.b.v. de belastingaanslagen 2020 en 2021 evenals de bezwaarschriften 2020 en 2021) vallen de opbrengsten voor de onroerende zaakbelasting op woningen hoger uit (€ 92.786).

De hogere opbrengsten op woningen wordt deels veroorzaakt door een hogere waardeontwikkeling dan was voorzien. Deze bedraagt ca 1,1% (ca € 23.000). Dit is gebaseerd op het verschil tussen de ramingen bij de bepaling van de tarieven (overzicht ramingen SVHW september 2021) en de actuele ramingen (overzicht ramingen SVHW juni 2022). Daarbij dient overigens is ogenschouw te worden genomen dat de hogere waarden ook samenhangen met gerealiseerde uitbreiding van het aantal woningen (effect ca € 41.000). Daarnaast is bij het vaststellen van de begroting 2022 nog geen rekening gehouden met de nieuwe tarieven, waarbij een inflatiepercentage van 1,3% (ca € 29.000) is aangehouden.

2. Energie

Het contract met de huidige energie leverancier is ontbonden. Deze ontbinding heeft plaats gevonden omdat in het 5e sanctiepakket, dat op 9 april 2022 door de Europese Raad is aangenomen, is opgenomen dat alle huidige gascontracten met onze huidige leverancier uiterlijk op 10 oktober 2022 moeten worden beëindigd.

Er is een nieuwe aanbesteding gedaan en begin september is de aanbesteding gegund. Het nieuwe contract is ingegaan per 1 oktober 2022. In lijn met de wereldwijde ontwikkelingen leidt de nieuwe aanbesteding tot een forse stijging van de prijs. Voor 2023 e.v. jaren is de verwachting dat de kosten (stroom en gas) met € 655.000 gaan stijgen.

Als gevolg van deze ontwikkelingen wordt er onderzocht wanneer en welke maatregelen er genomen kunnen worden om de energiekosten naar beneden te brengen.

3. Inflatie uitbestedingsbudgetten

In voorgaande begrotingen werden de uitbestedingsbudgetten niet geïndexeerd. Mochten budgetten door inflatie niet toereikend zijn, dan werden deze bijgesteld bij de perspectiefnota en/of najaarsnota. Wereldwijd stijgen de prijzen op dit moment uitzonderlijk, waardoor wij vanuit het voorzichtigheidsprincipe in de begroting een bedrag hebben opgenomen ter dekking van de deze stijgingen. Wij zijn hierbij uitgegaan van een percentage van 5%. Voor infrastructurele budgetten hebben wij op basis van de CBS indexcijfers (grond- weg- en waterbouw) van begin 2022 een hoger percentage toegepast (10%). Voor bovenstaande hebben we een bedrag opgenomen van € 340.000. Dit bedrag hebben we gereserveerd in de begroting. Bij de perspectiefnota (voorjaarsnota) en de najaarsnota wordt bekeken in hoeverre aanspraak op dit bedrag nodig is.

4. Inflatie investeringen

Bij de investeringen stellen we voor om rekening te houden met de stijging van de inflatiepercentages. Voor de investeringen die worden gedekt uit bestemmingsreserves stellen we voor om de storting in de bestemmingsreserves te verhogen. De investeringen die worden geactiveerd houden we rekening met een stijging van de afschrijvingslasten. We zijn uitgegaan van 5%. Bij de investeringen in wegen hebben we het CBS indexcijfers (wegen met gesloten verharding) van begin 2022 als uitgangspunt genomen (20%).

Voor bovenstaande hebben we een bedrag in de begroting opgenomen van € 190.000. Hiervan wordt € 145.000 toegevoegd aan de bestemmingsreserves en wordt € 45.000 gereserveerd voor de dekking van hogere kapitaallasten. Bij de perspectiefnota (voorjaarsnota) en de najaarsnota wordt bekeken in hoeverre aanspraak op de bedragen nodig is. Op dit programma is het bedrag opgenomen voor de dekking van de hogere kapitaallasten (€ 45.000).

5. Onderhoudsvoorzieningen

In de begroting 2023 is rekening gehouden met de eerste uitkomsten van het herziene Meer-jaren onderhoudsplan (MJOP) gebouwen. In dit plan is rekening gehouden met een inflatiepercentage van 2%. In lijn met bovenstaande punten houden we aanvullend rekening met een stijging naar 5%. Op

basis van de eerste uitkomsten van het herziene MJOP is de verwachting dat de storting in de voorziening, buiten de extra storting van 3%, niet aangepast hoeft te worden. Hierbij moet wel worden aangetekend dat de levensduur verlengde maatregelen voor het gemeentehuis en de Wielewaal, gelet op de toekomstige ontwikkelingen, buiten de berekening zijn gehouden. De kapitaallasten van deze levensduur verlengde maatregelen hebben we vanaf 2025 opgenomen in de begroting (€ 90.000). Deze middelen kunnen straks ingezet worden ter (gedeeltelijke) dekking van de kapitaallasten van de investeringen in deze panden.

6. Salarissen CAO – ontwikkelingen

De huidige CAO heeft een looptijd tot en met 31 december 2022. De onderhandeling over een nieuwe CAO zijn gestart. In de begroting 2023 waren wij tot nu toe uitgegaan van een stijging van 2% (zie ook perspectiefnota 2023-2026). Gelet op de CAO's die op dit moment worden afgesloten is onze inschatting dat 2% niet voldoende zal zijn. We stellen daarom voor om uit te gaan van een verhoging van in totaal 4% (gebaseerd op de verwachte loonontwikkeling zoals deze is opgenomen in de meicirculaire 2022). De effecten voor het personeel dat overhead gerelateerd is, bijvoorbeeld financiën in ICT, zijn geraamd bij de paragraaf bedrijfsvoering (€ 27.500). De overige effecten zijn op dit product opgenomen (€ 172.500).

7. Begroting 2023 SVHW

Op 14 september 2022 is de begroting 2023 vastgesteld. Op basis van deze begroting is de bijdrage bijgesteld.

8. Rente

In de begroting 2023 is rekening gehouden met een stijging van de rente waardoor er in de begroting 2023 een nadeel ontstaat. Daarnaast kunnen er, op basis van het geactualiseerde Meerjarenprogramma Grondexploitaties (MPG), minder rentekosten aan de grondexploitaties kunnen worden doorerekend als gevolg van een lagere boekwaarde van de grondexploitaties.

9. Jeugdzorg

De effecten voor Jeugdzorg zijn hieronder weergegeven.

	2023	2024	2025	2026
1. Huidige raming	1.340.000	978.000	978.000	978.000
2. Raming richtlijn Provincie	1.340.000	1.232.000	1.135.000	782.000
3. Reserveren	-	254.000	157.000	-196.000
	-	254.000	157.000	-
Totaal	-	-	-	-196.000

Rijk en VNG werken op dit moment aan de Hervormingagenda jeugdzorg. Deze zal naar verwachting dit najaar worden afgerond. Vooruitlopend hierop zijn voor de jaren 2022 en 2023 reeds aanvullende, incidentele middelen toegevoegd aan het gemeentefonds, in lijn met de financiële reeks van de uitspraak van de Commissie van Wijzen (CvW).

Gemeenten mogen in de jaarschijven 2024 tot en met 2026 de incidentele middelen meenemen in hun meerjarenraming. In de perspectiefnota 2023-2026 waren wij voorzichtigheidshalve uitgegaan van 75% van de incidentele middelen van 2023. De Provincie schrijft voor dat voor de begroting 2023 uit moet worden gegaan van:

- Extra middelen van landelijk € 1.265 miljoen (2024) , € 758 miljoen (2025) en €367 miljoen (2026).
- Een besparing van € 100 miljoen in 2024, € 500 miljoen in 2025, € 500 miljoen in 2026 en vanaf 2027 € 511 miljoen structureel als gevolg van maatregelen die het Rijk zal uitwerken.

De aanpassing op basis van de richtlijnen van de provincie leidt tot een voordeel voor de jaren 2024 en 2025 en een nadeel voor de jaren daarna. Gelet op de onzekerheid omtrent de ontwikkeling van de kosten en de effecten van de te nemen maatregelen om de kosten te verlagen stellen we voor om de

verwachte voordelen voor 2024 en 2025 vooralsnog te reserveren en niet ten gunste van het begrotingsaldo te laten komen.

3. Beleidsindicatoren

Binnen dit programma zijn geen beleidsindicatoren vastgesteld vanuit het wettelijk kader.

4. Verbonden partijen

Verbonden partijen zijn privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisaties waarin de gemeente een bestuurlijk en een financieel belang heeft. In lijn met de vernieuwde voorschriften van het BBV worden per programma de verbonden partijen vermeld die een relatie hebben tot het betreffende programma.

NV Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)

Risico's

Het risico voor de gemeente beperkt zich tot het verworven aandelenkapitaal. Het risicobeheer van BNG Bank is gericht op handhaving van het veilige risicoprofiel van de bank. Dit profiel komt tot uitdrukking in hoge externe credit rating.

Ontwikkelingen

Gedurende het begrotingsjaar hebben zich geen veranderingen voorgedaan in de belangen van aandeelhouders in BNG Bank. Over 2020 realiseerde BNG Bank een nettowinst na belastingen van € 221 miljoen (2019: 163 miljoen). Van de nettowinst is voorgesteld om € 101 miljoen aan dividend uit te keren (2019 € 71 miljoen. Voor de gemeente Hardinxveld-Giessendam komt dit neer op € 56.754 (over 2019 in 2020 € 39.823).

Samenwerkingsverband Vastgoedinformatie Heffen en Waarderen (SVHW)

Risico's

Uit onderzoeken naar vergelijkbare organisaties is gebleken dat SVHW de efficiëntste organisatie is. Dit houdt in dat de geboden kwaliteit tegen een scherpe prijs wordt aangeboden. Het doorvoeren van bezuinigingen heeft daardoor een direct effect op de geboden kwaliteit. Daarnaast bestaat het risico dat deelnemers uittreden, waarbij mogelijk de lasten voor de achterblijvende deelnemers hoger worden. Tegelijkertijd treden er ook nieuwe gemeenten toe.

Ontwikkelingen

Naar verwachting zullen in de komende jaren meerdere gemeenten aansluiting gaan zoeken bij het SVHW. In 2022 heeft de gemeente Ridderkerk de intentie uitgesproken om aan te sluiten. Daar staat tegenover dat gemeenten ook kunnen uittreden. Dit betekent dat er zowel kansen als risico's zich voor kunnen doen.

2.2 Begroting 2023 totaal

Begroting 2023 en Meerjarenbegroting 2024-2026	Jaarrekening 2021			Begroting 2022			Begroting 2023			Meerjarenbegroting		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	2024 Saldo	2025 Saldo	2026 Saldo
<i>Programma's</i>												
1. Bestuur	-2.540	1	-2.540	-2.680	0	-2.680	-2.721	0	-2.721	-2.713	-2.726	-2.726
2. Leven, reizen en documenten	-603	226	-376	-663	270	-393	-687	270	-417	-421	-421	-421
3. Openbare orde en veiligheid	-2.039	29	-2.010	-2.019	10	-2.009	-2.025	10	-2.015	-2.013	-2.006	-2.005
4. Verkeer en vervoer	-2.278	173	-2.105	-3.153	134	-3.020	-3.033	134	-2.899	-3.008	-2.818	-2.807
5. Ondernemen en bedrijvigheid	-280	207	-74	-576	178	-399	-607	108	-499	-489	-489	-489
6. Scholing	-1.005	181	-824	-1.367	479	-888	-1.098	126	-972	-970	-949	-957
7. Samenleven	-2.157	1.181	-976	-1.868	723	-1.145	-2.391	722	-1.668	-1.661	-1.669	-1.676
8. Werk en inkomen	-3.997	2.663	-1.334	-4.089	2.366	-1.724	-3.493	2.366	-1.128	-1.265	-1.379	-1.465
9. Zorg en welzijn	-14.364	757	-13.607	-15.491	210	-15.282	-15.009	97	-14.912	-15.193	-15.515	-15.845
10. Gezondheid en milieu	-4.660	4.876	216	-4.457	4.471	14	-4.240	4.589	348	359	376	374
11. Bouwen, wonen en gebruiken	-6.666	6.514	-152	-12.481	11.707	-775	-4.950	4.219	-731	-1.078	-1.016	-1.055
12. Woonomgeving	-1.043	11	-1.032	-1.132	1	-1.131	-1.074	1	-1.073	-1.014	-1.014	-1.009
<i>Subtotaal programma's</i>	<i>-41.632</i>	<i>16.819</i>	<i>-24.814</i>	<i>-49.977</i>	<i>20.546</i>	<i>-29.431</i>	<i>-41.327</i>	<i>12.641</i>	<i>-28.687</i>	<i>-29.468</i>	<i>-29.627</i>	<i>-30.082</i>
<i>Algemene dekkingsmiddelen</i>												
Lokale heffingen	-490	3.919	3.428	-405	4.283	3.879	-442	4.383	3.941	3.955	3.956	3.956
Algemene uitkering Gemeentefonds	0	27.092	27.092	0	28.947	28.947	0	30.022	30.022	31.326	32.380	29.689
Dividend	0	57	56	0	40	40	0	40	40	40	40	40
Saldo van de financieringsfunctie	-12	19	8	-6	15	8	0	12	12	36	67	87
Overige dekkingsmiddelen	-196	24	-173	118	217	335	-608	217	-391	-367	-470	-472
<i>Subtotaal algemene dekkingsmiddelen</i>	<i>-699</i>	<i>31.111</i>	<i>30.412</i>	<i>-293</i>	<i>33.502</i>	<i>33.209</i>	<i>-1.051</i>	<i>34.674</i>	<i>33.624</i>	<i>34.989</i>	<i>35.973</i>	<i>33.301</i>
<i>Overhead, kostenplaatsen bedrijfsvoering</i>	<i>-5.282</i>	<i>123</i>	<i>-5.159</i>	<i>-6.175</i>	<i>41</i>	<i>-6.134</i>	<i>-5.372</i>	<i>36</i>	<i>-5.335</i>	<i>-5.264</i>	<i>-5.251</i>	<i>-5.252</i>
<i>Vennootschapsbelasting</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
Saldo baten-lasten voor mutaties reserves	-47.614	48.053	439	-56.444	54.089	-2.355	-47.749	47.351	-398	257	1.095	-2.034
<i>Mutaties reserves</i>												
1. Bestuur	-181	40	-141	0	23	23	0	14	14	0	0	0
2. Leven, reizen en documenten	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3. Openbare orde en veiligheid	-14	31	16	0	16	16	0	16	16	16	16	0
4. Verkeer en vervoer	-1.632	1.537	-95	-450	1.233	782	-636	849	213	209	7	8
5. Ondernemen en bedrijvigheid	0	6	6	0	10	10	0	10	10	0	0	0
6. Scholing	-125	125	0	-40	41	1	-60	41	-19	-28	-49	-49
7. Samenleven	-882	762	-120	-48	124	76	-58	109	51	46	52	58
8. Werk en inkomen	0	80	80	0	100	100	0	0	0	0	0	0
9. Zorg en welzijn	-92	579	487	0	572	572	0	195	195	0	0	0
10. Gezondheid en milieu	-63	120	57	-15	307	292	-18	24	6	-11	-11	-11
11. Bouwen, wonen en gebruiken	-650	388	-262	0	139	139	0	50	50	0	0	0
12. Woonomgeving	-138	152	14	0	152	152	0	0	0	0	0	0
Algemene dekkingsmiddelen	-52	255	203	0	0	0	0	0	0	-254	-157	0
Overhead, kostenplaatsen bedrijfsvoering	-2.393	2.893	499	-110	1.221	1.111	-96	205	109	-35	-34	-33
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
<i>Subtotaal mutaties reserves</i>	<i>-6.221</i>	<i>6.967</i>	<i>746</i>	<i>-663</i>	<i>3.937</i>	<i>3.274</i>	<i>-868</i>	<i>1.513</i>	<i>644</i>	<i>-57</i>	<i>-177</i>	<i>-28</i>
Resultaat (begrotingsruimte)	-53.835	55.020	1.185	-57.107	58.026	918	-48.618	48.864	246	199	918	-2.061

2.3 Overzicht taakvelden

In deze paragraaf zijn een tweetal overzichten opgenomen, waarin inzicht wordt gegeven in de lasten en baten per taakveld. Het presenteren van de lasten en baten op taakveldniveau is een verplichting vanuit de BBV.

Overzicht lasten en baten per taakveld

TV	Taakveld	x € 1.000			
		jaar 2023	jaar 2024	jaar 2025	jaar 2026
0.1	Bestuur	-2.288	-2.292	-2.305	-2.305
0.10	Mutaties reserves	644	-57	-177	-28
0.2	Burgerzaken	-417	-421	-421	-421
0.4	Overhead	-5.768	-5.686	-5.672	-5.673
0.5	Treasury	50	74	105	125
0.61	OZB woningen	1.977	1.992	1.992	1.993
0.62	OZB niet-woningen	1.796	1.796	1.796	1.796
0.64	Belastingen overig	143	143	143	143
0.7	Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	30.022	31.326	32.380	29.689
0.8	Overige baten en lasten	-391	-367	-470	-472
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	-1.468	-1.466	-1.461	-1.461
1.2	Openbare orde en veiligheid	-562	-563	-560	-560
2.1	Verkeer en vervoer	-2.396	-2.505	-2.531	-2.519
2.4	Economische havens en waterwegen	16	16	16	16
2.5	Openbaar vervoer	-152	-152	-152	-152
3.1	Economische ontwikkeling	-486	-476	-476	-476
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-11	-11	-11	-11
4.1	Openbaar basisonderwijs	-64	-64	-64	-64
4.2	Onderwijshuisvesting	-533	-531	-509	-517
5.1	Sportbeleid en activering	-127	-127	-127	-127
5.2	Sportaccommodaties	-1.381	-1.380	-1.382	-1.383
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-15	-15	-15	-15
5.4	Musea	-10	-10	-10	-10
5.5	Cultureel erfgoed	-14	-14	-14	-14
5.6	Media	31	31	31	31
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-1.569	-1.503	-1.293	-1.295
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	-2.320	-2.342	-2.350	-2.358
6.2	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	-1.631	-1.587	-1.587	-1.591
6.3	Inkomensregelingen	-1.043	-1.232	-1.416	-1.590
6.4	WSW en beschut werk	-104	-104	-104	-104
6.5	Arbeidsparticipatie	-420	-445	-468	-490
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-665	-703	-740	-775
6.71a	Hulp bij het huishouden (WMO)	-1.381	-1.460	-1.537	-1.610
6.71b	Begeleiding (WMO)	-1.148	-1.214	-1.278	-1.339
6.71c	Dagbesteding (WMO)	-741	-783	-825	-864
6.71d	Overige maatwerkarrangementen (WMO)	0	0	0	0
6.72a	Jeugdhulp begeleiding	-1.228	-1.229	-1.230	-1.231
6.72b	Jeugdhulp behandeling	-143	-143	-143	-143
6.72c	Jeugdhulp dagbesteding	-453	-453	-453	-453
6.72d	Jeugdhulp zonder verblijf overig	-8	-8	-8	-8
6.73a	Pleegzorg	-397	-397	-397	-397
6.73b	Gezinsgericht	-187	-187	-187	-187
6.73c	Jeugdhulp met verblijf overig	-746	-746	-746	-746
6.74a	Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf	-1.325	-1.325	-1.325	-1.325
6.74b	Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	-504	-504	-504	-504
6.74c	Gesloten plaatsing	-89	-89	-89	-89
6.81a	Beschermd wonen (WMO)	-437	-437	-437	-437
6.81b	Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	-57	-57	-57	-57
7.1	Volksgezondheid	-903	-903	-904	-904
7.2	Riolering	549	561	568	565
7.3	Afval	512	531	543	542
7.4	Milieubeheer	-689	-689	-689	-689
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	-24	-43	-45	-44
8.1	Ruimte en leefomgeving	-711	-659	-658	-658
8.3	Wonen en bouwen	-20	-419	-358	-397
Eindtotaal		246	199	918	-2.061

Overzicht van de lasten en baten van de taakvelden per programma

x € 1.000

	2023		2024		2025		2026	
	Baat	Last	Baat	Last	Baat	Last	Baat	Last
1. Bestuur								
0.10 Mutaties reserves	14	-	-	-	-	-	-	-
0.1 0 - Bestuur	-	2.288	-	2.292	-	2.305	-	2.305
0.4 0 - Overhead	-	433	-	421	-	421	-	421
Totaal	14	2.721	-	2.713	-	2.726	-	2.726
2. Leven, reizen en documenten								
0.2 Burgerzaken	270	687	270	691	270	691	270	691
Totaal	270	687	270	691	270	691	270	691
3. Openbare orde en veiligheid								
0.10 Mutaties reserves	16	-	16	-	16	-	-	-
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	4	1.471	4	1.470	4	1.465	4	1.464
1.2 Openbare orde en veiligheid	6	553	6	554	6	551	6	551
Totaal	26	2.025	26	2.023	26	2.015	10	2.015
4. Verkeer en vervoer								
0.10 Mutaties reserves	849	636	841	631	626	619	628	619
2.1 Verkeer en vervoer	70	2.490	70	2.600	70	2.626	70	2.614
2.4 Economische havens en waterwegen	64	48	64	48	64	48	64	48
2.5 Openbaar vervoer	-	152	-	152	-	152	-	152
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-	343	-	342	-	126	-	127
Totaal	983	3.669	975	3.773	760	3.571	761	3.560
5. Ondernemen en bedrijvigheid								
0.10 Mutaties reserves	10	-	-	-	-	-	-	-
0.5 Treasury	-	2	-	2	-	2	-	2
3.1 Economische ontwikkeling	-	486	-	476	-	476	-	476
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	108	119	108	119	108	119	108	119
Totaal	118	607	108	597	108	597	108	597
6. Scholing								
0.10 Mutaties reserves	41	60	42	70	42	91	42	91
4.1 Openbaar basisonderwijs	-	64	-	64	-	64	-	64
4.2 Onderwijshuisvesting	-	533	-	531	-	509	-	517
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	126	501	126	501	126	502	126	502
Totaal	167	1.158	168	1.166	168	1.166	168	1.174
7. Samenleven								
0.10 Mutaties reserves	109	58	104	58	110	58	116	58
5.1 Sportbeleid en activering	-	127	-	127	-	127	-	127
5.2 Sportaccommodaties	646	2.027	646	2.026	646	2.027	646	2.029
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-0	15	-0	15	-0	15	-0	15
5.4 Musea	-	10	-	10	-	10	-	10
5.5 Cultureel erfgoed	-	14	-	14	-	14	-	14
5.6 Media	65	34	65	34	65	34	65	34
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	12	165	12	159	12	165	12	171
Totaal	831	2.449	826	2.442	832	2.449	838	2.456
8. Werk en inkomen								
0.10 Mutaties reserves	-	-	-	-	-	-	-	-
6.3 Inkomensregelingen	2.366	2.998	2.366	3.092	2.366	3.180	2.366	3.241
6.4 Begeleide participatie	-	104	-	104	-	104	-	104
6.5 Arbeidsparticipatie	-	391	-	434	-	460	-	485
Totaal	2.366	3.493	2.366	3.630	2.366	3.745	2.366	3.830

9. Zorg en welzijn	2023		2024		2025		2026	
	Baat	Last	Baat	Last	Baat	Last	Baat	Last
0.10 Mutaties reserves	195	-	-	-	-	-	-	-
1.2 Openbare orde en veiligheid	-	15	-	15	-	15	-	15
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	1	96	1	96	1	96	1	96
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	14	2.334	14	2.356	14	2.364	14	2.371
6.2 Wijkteams	82	1.713	82	1.669	82	1.669	82	1.673
6.3 Inkomensregelingen	-	410	-	505	-	601	-	714
6.5 Arbeidsparticipatie	-	29	-	11	-	8	-	5
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-	665	-	703	-	740	-	775
6.71a Hulp bij het huishouden (WMO)	-	1.381	-	1.460	-	1.537	-	1.610
6.71b Begeleiding (WMO)	-	1.148	-	1.214	-	1.278	-	1.339
6.71c Dagbesteding (WMO)	-	741	-	783	-	825	-	864
6.71d Overige maatwerkarrangementen (WMO)	-	-0	-	-0	-	-0	-	0
6.72a Jeugdhulp begeleiding	-	1.228	-	1.229	-	1.230	-	1.231
6.72b Jeugdhulp behandeling	-	143	-	143	-	143	-	143
6.72c Jeugdhulp dagbesteding	-	453	-	453	-	453	-	453
6.72d Jeugdhulp zonder verblijf overig	-	8	-	8	-	8	-	8
6.73a Pleegzorg	-	397	-	397	-	397	-	397
6.73b Gezinsgericht	-	187	-	187	-	187	-	187
6.73c Jeugdhulp met verblijf overig	-	746	-	746	-	746	-	746
6.74a Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf	-	1.325	-	1.325	-	1.325	-	1.325
6.74b Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	-	504	-	504	-	504	-	504
6.74c Gesloten plaatsing	-	89	-	89	-	89	-	89
6.81a Beschermd wonen (WMO)	-	437	-	437	-	437	-	437
6.81b Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	-	57	-	57	-	57	-	57
7.1 Volksgezondheid	-	903	-	903	-	904	-	904
Totaal	292	15.009	97	15.290	97	15.612	97	15.942

10. Gezondheid en milieu	2023		2024		2025		2026	
	Baat	Last	Baat	Last	Baat	Last	Baat	Last
0.10 Mutaties reserves	24	18	7	18	7	18	7	18
7.2 Riolering	1.728	1.179	1.728	1.168	1.728	1.161	1.728	1.163
7.3 Afval	2.470	1.957	2.470	1.939	2.470	1.927	2.470	1.928
7.4 Milieubeheer	-	689	-	689	-	689	-	689
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	391	415	391	434	391	435	391	435
Totaal	4.612	4.258	4.596	4.248	4.596	4.230	4.596	4.233

11. Bouwen, wonen en gebruiken	2023		2024		2025		2026	
	Baat	Last	Baat	Last	Baat	Last	Baat	Last
0.10 Mutaties reserves	50	-	-	-	-	-	-	-
8.1 Ruimtelijke ordening	113	824	113	772	113	771	113	771
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	3.351	3.351	272	272	61	61	51	51
8.3 Wonen en bouwen	755	775	355	773	415	773	377	773
Totaal	4.269	4.950	740	1.817	589	1.605	540	1.595

12. Woonomgeving	2023		2024		2025		2026	
	Baat	Last	Baat	Last	Baat	Last	Baat	Last
0.10 Mutaties reserves	-	-	-	-	-	-	-	-
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	1	1.074	1	1.015	1	1.015	1	1.010
Totaal	1	1.074	1	1.015	1	1.015	1	1.010

13. Financiering / Alg. dekkingsmiddelen	2023		2024		2025		2026	
	Baat	Last	Baat	Last	Baat	Last	Baat	Last
0.10 Mutaties reserves	-	-	-	254	-	157	-	-
0.5 Treasury	52	0	49	-26	46	-61	46	-81
0.61 OZB woningen	2.374	397	2.374	382	2.374	382	2.374	381
0.62 OZB niet-woningen	1.796	-	1.796	-	1.796	-	1.796	-
0.64 Belastingen overig	183	40	183	40	183	40	183	40
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	30.022	-	31.326	-	32.380	-	29.689	-
0.8 Overige baten en lasten	217	608	217	584	217	687	217	689
2.1 Verkeer en vervoer	31	6	31	6	31	6	31	6
Totaal	34.674	1.051	35.975	1.240	37.026	1.210	34.335	1.035

14. Bedrijfsvoering (kostenplaatsen)	2023		2024		2025		2026	
	Baat	Last	Baat	Last	Baat	Last	Baat	Last
0.10 Mutaties reserves	205	96	61	96	62	96	63	96
0.4 Overhead	36	5.372	36	5.301	36	5.287	36	5.288
Totaal	241	5.468	97	5.397	98	5.383	99	5.384

2.4 Overzicht saldi taakvelden per programma

In onderstaand overzicht worden de saldi per programma per taakveld gepresenteerd.

x € 1.000

1. Bestuur	2023	2024	2025	2026
0.10 Mutaties reserves	14	-	-	-
0.1 0- Bestuur	-2.288	-2.292	-2.305	-2.305
0.4 0- Overhead	-433	-421	-421	-421
Totaal	-2.707	-2.713	-2.726	-2.726

2. Leven, reizen en documenten	2023	2024	2025	2026
0.2 Burgerzaken	-417	-421	-421	-421
Totaal	-417	-421	-421	-421

3. Openbare orde en veiligheid	2023	2024	2025	2026
0.10 Mutaties reserves	16	16	16	-
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	-1.468	-1.466	-1.461	-1.461
1.2 Openbare orde en veiligheid	-547	-548	-545	-545
Totaal	-1.999	-1.997	-1.989	-2.005

4. Verkeer en vervoer	2023	2024	2025	2026
0.10 Mutaties reserves	213	209	7	8
2.1 Verkeer en vervoer	-2.421	-2.530	-2.556	-2.544
2.4 Economische havens en waterwegen	16	16	16	16
2.5 Openbaar vervoer	-152	-152	-152	-152
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-343	-342	-126	-127
Totaal	-2.686	-2.798	-2.812	-2.799

5. Ondernemen en bedrijvigheid	2023	2024	2025	2026
0.10 Mutaties reserves	10	-	-	-
0.5 Treasury	-2	-2	-2	-2
3.1 Economische ontwikkeling	-486	-476	-476	-476
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-11	-11	-11	-11
Totaal	-489	-489	-489	-489

6. Scholing	2023	2024	2025	2026
0.10 Mutaties reserves	-19	-28	-49	-49
4.1 Openbaar basisonderwijs	-64	-64	-64	-64
4.2 Onderwijshuisvesting	-533	-531	-509	-517
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	-375	-375	-376	-376
Totaal	-990	-999	-998	-1.006

7. Samenleven	2023	2024	2025	2026
0.10 Mutaties reserves	51	46	52	58
5.1 Sportbeleid en activering	-127	-127	-127	-127
5.2 Sportaccommodaties	-1.381	-1.380	-1.382	-1.383
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-15	-15	-15	-15
5.4 Musea	-10	-10	-10	-10
5.5 Cultureel erfgoed	-14	-14	-14	-14
5.6 Media	31	31	31	31
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-153	-147	-153	-159
Totaal	-1.618	-1.615	-1.617	-1.618

8. Werk en inkomen	2023	2024	2025	2026
0.10 Mutaties reserves	-	-	-	-
6.3 Inkomensregelingen	-632	-727	-815	-875
6.4 Begeleide participatie	-104	-104	-104	-104
6.5 Arbeidsparticipatie	-391	-434	-460	-485
Totaal	-1.128	-1.265	-1.379	-1.465

9. Zorg en welzijn	2023	2024	2025	2026
0.10 Mutaties reserves	195	-	-	-
1.2 Openbare orde en veiligheid	-15	-15	-15	-15
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	-95	-95	-95	-95
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-2.320	-2.342	-2.350	-2.358
6.2 Wijkteams	-1.631	-1.587	-1.587	-1.591
6.3 Inkomensregelingen	-410	-505	-601	-714
6.5 Arbeidsparticipatie	-29	-11	-8	-5
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-665	-703	-740	-775
6.71a Hulp bij het huishouden (WMO)	-1.381	-1.460	-1.537	-1.610
6.71b Begeleiding (WMO)	-1.148	-1.214	-1.278	-1.339
6.71c Dagbesteding (WMO)	-741	-783	-825	-864
6.71d Overige maatwerkarrangementen (WMO)	0	0	0	-0
6.72a Jeugdhulp begeleiding	-1.228	-1.229	-1.230	-1.231
6.72b Jeugdhulp behandeling	-143	-143	-143	-143
6.72c Jeugdhulp dagbesteding	-453	-453	-453	-453
6.72d Jeugdhulp zonder verblijf overig	-8	-8	-8	-8
6.73a Pleegzorg	-397	-397	-397	-397
6.73b Gezinsgericht	-187	-187	-187	-187
6.73c Jeugdhulp met verblijf overig	-746	-746	-746	-746
6.74a Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf	-1.325	-1.325	-1.325	-1.325
6.74b Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	-504	-504	-504	-504
6.74c Gesloten plaatsing	-89	-89	-89	-89
6.81a Beschermd wonen (WMO)	-437	-437	-437	-437
6.81b Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	-57	-57	-57	-57
7.1 Volksgezondheid	-903	-903	-904	-904
Totaal	-14.717	-15.193	-15.515	-15.845

10. Gezondheid en milieu	2023	2024	2025	2026
0.10 Mutaties reserves	6	-11	-11	-11
7.2 Riolering	549	561	568	565
7.3 Afval	512	531	543	542
7.4 Milieubeheer	-689	-689	-689	-689
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	-24	-43	-45	-44
Totaal	354	347	365	363

11. Bouwen, wonen en gebruiken	2023	2024	2025	2026
0.10 Mutaties reserves	50	-	-	-
8.1 Ruimtelijke ordening	-711	-659	-658	-658
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	-	-	-	-
8.3 Wonen en bouwen	-20	-419	-358	-397
Totaal	-681	-1.078	-1.016	-1.055

12. Woonomgeving	2023	2024	2025	2026
0.10 Mutaties reserves	-	-	-	-
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-1.073	-1.014	-1.014	-1.009
Totaal	-1.073	-1.014	-1.014	-1.009

13. Financiering / Alg. dekkingsmiddelen	2023	2024	2025	2026
0.10 Mutaties reserves	-	-254	-157	-
0.5 Treasury	52	75	107	127
0.61 OZB woningen	1.977	1.992	1.992	1.993
0.62 OZB niet-woningen	1.796	1.796	1.796	1.796
0.64 Belastingen overig	143	143	143	143
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	30.022	31.326	32.380	29.689
0.8 Overige baten en lasten	-391	-367	-470	-472
2.1 Verkeer en vervoer	25	25	25	25
Totaal	33.624	34.735	35.816	33.301

14. Bedrijfsvoering (kostenplaatsen)	2023	2024	2025	2026
0.10 Mutaties reserves	109	-35	-34	-33
0.4 Overhead	-5.335	-5.264	-5.251	-5.252
Totaal	-5.226	-5.300	-5.285	-5.285

Saldi per programma	2023	2024	2025	2026
1. Bestuur	-2.707	-2.713	-2.726	-2.726
2. Leven, reizen en documenten	-417	-421	-421	-421
3. Openbare orde en veiligheid	-1.999	-1.997	-1.989	-2.005
4. Verkeer en vervoer	-2.686	-2.798	-2.812	-2.799
5. Ondernemen en bedrijvigheid	-489	-489	-489	-489
6. Scholing	-990	-999	-998	-1.006
7. Samenleven	-1.618	-1.615	-1.617	-1.618
8. Werk en inkomen	-1.128	-1.265	-1.379	-1.465
9. Zorg en welzijn	-14.717	-15.193	-15.515	-15.845
10. Gezondheid en milieu	354	347	365	363
11. Bouwen, wonen en gebruiken	-681	-1.078	-1.016	-1.055
12. Woonomgeving	-1.073	-1.014	-1.014	-1.009
13. Financiering / Alg. dekkingsmiddelen	33.624	34.735	35.816	33.301
14. Bedrijfsvoering (kostenplaatsen)	-5.226	-5.300	-5.285	-5.285
Totaal	246	199	918	-2.061

2.5 Incidentele baten en lasten

Bij de bepaling van de incidentele baten en lasten is uitgegaan van de verslaggevingsvoorschriften (BBV), de notitie structurele en incidentele baten en lasten van de commissie BBV en het door de provincie Zuid-Holland verstrekte handreiking Verduidelijking structurele en incidentele baten en lasten. Volgens onderstaand overzicht is voor 2023 t/m 2025 sprake van een structureel sluitende begroting. Voor 2026 is sprake van een structureel tekort. Daarbij dient er wel rekening te worden gehouden met het feit dat het resultaat na bestemming reeds negatief is. Dit wordt met name veroorzaakt door een forse daling van de Algemene Uitkering uit het Gemeentefonds in 2026 en wordt ook wel het "ra-vijnjaar" genoemd.

Structurele begrotingssaldo	2023	2024	2025	2026
Saldo baten en lasten	-398.176	256.790	1.095.445	-2.033.545
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	644.405	-57.351	-177.118	-27.661
Begrotingssaldo na bestemming	246.229	199.439	918.327	-2.061.206
Waarvan incidentele lasten				
Pr. 4 Uitvoering waterbeheerplan (baggeren - Res. Waterbeheerplan)	217.034	217.034	-	-
Pr. 4 Uitvoeringsprogramma GVVP (Res. Verkeersveiligheid)	100.000	15.000	-	-
Pr. 12 Afval- en grondstoffenbeleid (Algemene Reserve)	19.817	-	-	-
Div. Onderwerpen PPN 2022-2025 (Algemene Reserve)	65.000	-	-	-
Div. Uitvoering stutten en verstevigen (Algemene Reserve)	56.000	-	-	-
<i>Exploitatiebudgetten (relatie met baten uit reserves)</i>				
	457.851	232.034	-	-
Pr. 4 Best. res. Verkeersveiligheid	60.000	25.000	10.000	10.000
Pr. 14 Best. res. Eigen Risico Soc. Verz. Wetten	36.000	36.000	36.000	36.000
Pr. 8/9 Best. res. Sociaal domein	-	254.000	157.000	-
<i>Dotaties aan reserves</i>	96.000	315.000	203.000	46.000
Totaal incidentele lasten	553.851	547.034	203.000	46.000
Waarvan incidentele baten				
Div. Algemene reserve	-140.817	-	-	-
Pr. 4 Best. res. Openbare verlichting	-6.500	-6.500	-6.500	-6.500
Pr. 4 Best. res. Waterbeheerplan	-217.034	-217.034	-	-
Pr. 4 Best. res. Verkeersveiligheid	-100.000	-15.000	-	-
Pr. 8/9 Best. res. Sociaal domein	-195.000	-	-	-
Pr. 14 Best. res. Eigen Risico Soc. Verz. Wetten	-31.000	-31.000	-31.000	-31.000
Totaal incidentele baten	-690.351	-269.534	-37.500	-37.500
Totaal incidentele lasten en baten (saldo)	-136.500	277.500	165.500	8.500
Structureel begrotingssaldo	109.729	476.939	1.083.827	-2.052.706

Toelichting incidentele lasten

Bij de staat van reserves structureel (paragraaf 2.6) is een toelichting opgenomen waarom de mutaties als structureel worden aangemerkt. Hieronder wordt het incidentele lasten toegelicht.

Waterbeheerplan

Vanuit de Eneco-gelden zijn middelen apart gezet om tot uitvoering van grootschalig baggeren te kunnen komen. De onttrekking alsmede de kosten zijn van tijdelijke aard en zijn daarmee incidenteel. Met het op te stellen waterbeheerplan zullen de kosten en uitvoering opnieuw worden bepaald.

Uitvoeringsprogramma GVVP

Voor de jaren 2023 t/m 2024 zijn een aantal projecten voorzien. Gelet op de tijdelijkheid zijn deze incidenteel van aard. Dekking vindt plaats via de reserve Vekeersveiligheid en deze baten zijn daarmee ook incidenteel van aard.

Afval- en grondstoffenbeleid

Voor het invoeren van het nieuwe afval- en grondstoffenbeleid, waaronder toegankelijkheid van ondergrondse container via een pasjessysteem is extra budget beschikbaar gesteld. Dekking hiervan vindt plaats via de Algemene Reserve. Zowel de lasten als de baten hebben daarmee een incidenteel karakter.

Onderwerpen PPN 2022-2025

In de Perspectiefnota 2022-2025 zijn een aantal onderwerpen benoemd die een incidenteel karakter hebben, zoals de invoering van de Omgevingswet. Dekking vindt plaats via de Algemene Reserve. Zowel de lasten als de baten hebben een incidenteel karakter.

Uitvoering stutten en verstevigen

Voor de uitvoering van stutten en verstevigen zijn door de raad incidentele middelen ter beschikking gesteld, waarbij dekking uit de Algemene Reserve plaats vindt. Zowel de lasten als de baten hebben daarmee een incidenteel karakter.

Reserve verkeersveiligheid

De dotatie aan de reserve dient ter dekking van meerdere projecten en is afhankelijk van de benodigde omvang van de reserve. Daarmee vertoont de dotatie geen vast patroon en is dus incidenteel van aard.

Reserve eigen risico sociale verzekeringswetten

De reserve dient ter dekking van risico's vanuit de sociale verzekeringswetten, met name omdat de gemeente eigen risicodrager is. Alhoewel jaarlijks een vaste dotatie wordt gehanteerd en de onttrekking een gelijk patroon laat zien kunnen beiden (last en baat) als incidenteel worden aangemerkt.

Reserve sociaal domein

In de richtlijnen vanuit de provincie mogen de extra middelen voor jeugdzorg aan de afzonderlijke jaren worden toegerekend. Op basis van de actuele inzichten vallen daarbij de baten voor 2024 en 2025 hoger uit dan in een eerder stadium was voorzien. Om de middelen beschikbaar te houden voor het sociaal domein wordt het meerdere over deze jaren toegevoegd aan de reserve. Het betreft hier echter een incidentele dotatie.

Toelichting incidentele baten

Algemene reserve / dekking incidentele uitgaven

In begroting zijn een aantal incidentele uitgaven opgenomen, waarbij dekking via de algemene reserve plaats vindt. Dit betreft o.a. de uitvoering van het nieuwe afval- en grondstoffenbeleid en de uitvoering van stutten en verstevigen. Onder de geraamde kosten en de dekking liggen raadsbesluiten ten grondslag. Vanwege de tijdelijke aard van deze posten alsmede de dekking zijn zowel de baten als lasten incidenteel van aard.

Reserve openbare verlichting

In de jaarlijkse ramingen is ook remplace openbare verlichting opgenomen (jaarlijks € 6.500). De dekking via de reserve Openbare verlichting dient daarbij ter dekking, maar is qua aard aan te merken als incidenteel.

Reserve Waterbeheerplan

Dit betreft de dekking van de incidentele lasten die voortkomen uit de baggerwerkzaamheden. Zie ook de toelichting bij de lasten.

Bestemmingsreserve Verkeersveiligheid

Voor de uitvoering van diverse projecten op het gebied van verkeersveiligheid (zie toelichting bij lasten bij Uitvoeringsprogramma GVVP) vindt dekking uit de reserve verkeersveiligheid plaats. De dekking is daarmee, evenals de lasten, als incidenteel aan te merken.

Reserve Sociaal domein

Vanwege de sterke stijging van de kosten in het sociaal domein is in voorgaande jaren besloten om de toename van de kosten geleidelijk in de begroting te laten landen. Met de in het verleden gevormde reserve sociaal domein kan dit worden opgenomen. De kosten sociaal domein zijn echter structureel van aard, terwijl de onttrekking aan de reserve incidenteel is.

Reserve eigen risico sociale verzekeringswetten

Zie toelichting bij de dotatie.

2.6 Overzicht beoogde incidentele en structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

De beoogde incidentele en structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves zijn op de volgende pagina opgenomen.

Structureel												
Naam	2023 toevoeging	2023 onttrekking	2023 onttr.kap.lstn	2024 toevoeging	2024 onttrekking	2024 onttr.kap.lstn	2025 toevoeging	2025 onttrekking	2025 onttr.kap.lstn	2026 toevoeging	2026 onttrekking	2026 onttr.kap.lstn
Bestemmingsreserve												
Openbare verlichting	64.400	-	-64.875	64.400	-	-67.942	64.400	-	-71.009	64.400	-	-71.009
Wegen	422.000	-	-325.523	452.000	-	-382.622	455.000	-	-406.831	455.000	-	-406.831
Compensatie rente wegenonderh	-	-30.461	-	-	-26.559	-	-	-14.964	-	-	-14.964	-
Scholenbouw c.a.	60.000	-	-30.328	70.000	-	-30.240	90.976	-	-30.142	90.976	-	-30.040
Waterbeheerplan	90.000	-	-3.388	90.000	-	-3.388	90.000	-	-3.388	90.000	-	-3.388
Voorzieningenniveau B- H'veld	-	-	-11.152	-	-	-11.262	-	-	-11.376	-	-	-11.490
Aanpak wateroverlast	-	-	-39.151	-	-	-40.588	-	-	-42.086	-	-	-43.645
Begraafplaatsen	18.000	-	-3.908	18.000	-	-6.887	18.000	-	-6.926	18.000	-	-6.964
Kazeme Rijnstraat 1C	-	-16.200	-	-	-16.200	-	-	-16.200	-	-	-	-
Individuele trajecten	60.000	-	-	60.000	-	-	60.000	-	-	60.000	-	-
Werkplaats	-	-	-25.959	-	-	-26.932	-	-	-27.942	-	-	-28.990
Speelplaatsen	58.000	-	-64.394	58.000	-	-59.721	58.000	-	-65.721	58.000	-	-71.721
Duurzaamheid	-	-	-2.750	-	-	-2.750	-	-	-2.750	-	-	-2.750
Ruimtelijke ontwikkelingen	-	-	-62.500	-	-	-81.250	-	-	-81.250	-	-	-81.250
Sportvelden	-	-	-44.173	-	-	-44.173	-	-	-44.173	-	-	-44.173
Totaal bestemmingsreserve	772.400	-46.661	-678.101	812.400	-42.759	-757.755	836.376	-31.164	-793.594	836.376	-14.964	-802.251
Totaal reserve	772.400	-46.661	-678.101	812.400	-42.759	-757.755	836.376	-31.164	-793.594	836.376	-14.964	-802.251

Toevoegingen

Reserves met kapitaallasten worden als structureel aangemerkt. Reden hiervoor is dat voor (toekomstige) investeringen, waarover wordt afgeschreven, dekking uit de betreffende reserve komt. Dit geldt voor de reserves Openbare verlichting, Wegen, Scholenbouw c.a., Waterbeheerplan, Begraafplaatsen en Speelplaatsen.

De jaarlijkse toevoeging aan de reserve Individuele trajecten heeft een structureel karakter (jaarlijks een vast bedrag), waarbij onttrekkingen afhankelijk zijn individuele afspraken. De eventuele onttrekking worden als incidenteel beschouwd.

Onttrekkingen

De onttrekking aan de reserve Compensatie rente wegenonderhoud hangt samen met een gewijzigde werkwijze vanaf 2010, waarbij geen rente meer aan de reserve wegen wordt onttrokken. Om het effect op de exploitatie te dempen wordt dit effect (op investeringen t/m 2010) uit de reserve gedekt.

De onttrekking aan de reserve Kazeme Rijnstraat 1c betreft de dekking van de vroegere afschrijvingslasten op de kazeme, welke voor het investeringsbedrag is overgedragen aan de Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid (VRZHZ). Hun afschrijvingslasten op dit gebouw worden via onze bijdragen aan VRZHZ verrekend.

Indicenteel								
	2023	2023	2024	2024	2025	2025	2026	2026
Naam	toevoeging	onttrekking	toevoeging	onttrekking	toevoeging	onttrekking	toevoeging	onttrekking
Omschrijving								
Algemene reserve		- 140.817	-		-	-	-	-
Totaal algemene reserve	-	- 140.817	-	-	-	-	-	-
<u>Bestemmingsreserve</u>								
Eigen Risico Soc. Verz. Wetten	36.000	- 31.000	36.000	- 31.000	36.000	- 31.000	36.000	- 31.000
Openbare verlichting		- 6.500		- 6.500		- 6.500		- 6.500
Sociaal domein	-	- 195.000	254.000	-	157.000	-	-	-
Waterbeheerplan	-	- 217.034		- 217.034		-		-
Verkeersveiligheid	60.000	- 100.000	25.000	- 15.000	10.000	-	10.000	-
Totaal bestemmingsreserve	96.000	- 549.534	315.000	- 269.534	203.000	- 37.500	46.000	- 37.500
Totaal reserve	96.000	- 690.351	315.000	- 269.534	203.000	- 37.500	46.000	- 37.500

2.7 Berekening aandeel gemeente in EMU-saldo

Omschrijving	2022	2023	2024	2024	2025
	x € 1000,- Volgens realisatie tot en met sept. 2022, aangevuld met raming resterende periode	x € 1000,- Volgens begroting 2023	x € 1000,- Volgens meerjarenraming in begroting 2023	x € 1000,- Volgens meerjarenraming in begroting 2023	x € 1000,- Volgens meerjarenraming in begroting 2023
1. Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-2.589	-398	257	1.095	-2.034
2. Mutatie (im)materiële vaste activa	2.269	2.412	458	-673	-1.560
3. Mutatie voorzieningen	-557	229	307	338	-23
4. Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	4.124	1.517	332	-2.323	-2.252
5. Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en verwachte boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa	0	0	0	0	0
Berekend EMU-saldo	-9.540	-4.099	-225	4.430	1.756

Het EMU-saldo is het saldo van inkomsten en uitgaven met derden (dus geen afschrijvingen, waarde mutaties e.d.) van de overheid op transactiebasis. De kasstroom geeft inzicht in reële en financieringsactiviteiten op kasbasis en EMU geeft inzicht in reële activiteiten op transactiebasis. Eenvoudig gezegd geeft het EMU-saldo aan of er in een bepaald jaar met reële transacties meer geld uitgegeven is dan er in dat jaar is binnengekomen, of dat er netto geld overgehouden is. Het EMU-saldo is daarmee een indicatie voor de ontwikkeling van de liquiditeits- en financiële positie (eigen vermogen en schulden) van de gemeente. Een negatief EMU-saldo betekent dat er sprake is van een toename van de schuldbasis of afname van het eigen vermogen.

Het EMU-saldo is relevant omdat het een rol vervult bij de afspraken die in Europees verband zijn gemaakt over het toegestane maximale tekort van een land. Daarom is in de Wet houdbare overheidsfinanciën (Wet hof) bepaald dat de verschillende overheidslagen een gelijkwaardige inspanningsverplichting hebben om te voldoen aan de Europese begrotingseisen en daarmee bij te dragen aan een gunstige budgettaire positie voor Nederland. Voor raadsleden zegt het EMU-saldo in dit verband niet zoveel, omdat zij geen zicht hebben op het EMU-saldo van andere overheden. Voor het ministerie van Financiën is dit inzicht echter essentieel.

UITEENZETTING FINANCIËLE POSITIE EN TOELICHTING

2.8 Uiteenzetting financiële positie

De uiteenzetting van de financiële positie is opgenomen in paragraaf 1.4 (Financieel meerjarenperspectief). Hieronder is een verkort overzicht opgenomen, voor de toelichtingen op de verschillende onderdelen wordt verwezen naar paragraaf 1.4.

	2023	2024	2025	2026
Begrotingsresultaat na perspectiefnota 2023-2026	-1.234.082	-2.249.599	-2.320.963	-2.311.459
Effecten mei-circulaire 2022	3.487.795	4.529.970	5.404.516	2.612.516
Financieel meerjarenperspectief na perspectiefnota en meircirculaire	2.253.713	2.280.371	3.083.553	301.057

	2023	2024	2025	2026
Financieel meerjarenperspectief na perspectiefnota en meircirculaire	2.253.713	2.280.371	3.083.553	301.057
1. Inflatie uitgaven:				
a. Energie	-655.000	-655.000	-655.000	-655.000
b. Brandstoffen	-11.000	-11.000	-11.000	-11.000
c. Uitbestedingsbudgetten	-340.000	-340.000	-340.000	-340.000
d. Investerings	-190.000	-190.000	-190.000	-190.000
e. Onderhoudsvoorziening	-15.000	-15.000	-105.000	-105.000
2. Salarislasten:				
a. CAO-ontwikkelingen	-200.000	-200.000	-200.000	-200.000
b. Overige ontwikkelingen	-184.892	-184.892	-184.892	-184.892
3. Gemeenschappelijke regelingen	-262.000	-296.000	-296.000	-296.000
4. Rente	-105.593	-145.042	-139.335	-140.372
5. Bijstellingen begroting 2023-2026	-43.999	-43.999	-43.999	-239.999
Financieel meerjarenperspectief begroting 2023-2026	246.229	199.438	918.327	-2.061.206

2.9 Jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume

STAAT VAN SALARISSEN EN SOCIALE LASTEN		
Afdeling/tak van dienst	Formatie- plaatsen	Netto lasten 2023
Bestuurlijke organisatie		
Raadsleden	17,00	250.612
Raadsgriffie	3,00	290.304
Dagelijks bestuur	3,70	452.954
Totaal bestuurlijke organisatie		993.870
Ambtelijke organisatie		
Directie	1,00	142.831
Bestuursondersteuning	19,67	1.518.881
Team Samenleving	20,95	1.729.224
Team KCC en omgevingszaken	16,38	1.204.693
Team Veiligheid	5,06	384.842
Sociaal Team	0,78	67.612
Ambtenaren burgerlijke stand	0,00	3.000
Team leefomgeving en buitendienst	49,76	3.179.407
Totaal ambtelijke organisatie	113,60	8.230.490
Overig		7.260
Totaal ambtelijke organisatie incl. overig	113,60	8.237.750
Voormalig personeel		7.260
Totaal ambtelijke organisatie incl. overig en voorm. Personeel	113,60	8.245.010
Totaal		9.238.880

2.10 Overzichten overhead en treasury

De overheadkosten in de begroting 2023 bedragen:

bedragen x € 1.000

Programma	2023	2024	2025	2026
P01 Bestuur	433	421	421	421
P14 Bedrijfsvoering (kostenplaatsen)	5.335	5.264	5.251	5.252
Totaal	5.768	5.685	5.672	5.673

Onder overhead wordt verstaan: kosten die niet direct toegerekend kunnen worden aan een programma in de begroting. Voorbeelden hiervan zijn huisvesting, ICT, personeelszaken en financiën, communicatie en juridische zaken.

Het taakveld treasury laat het volgende beeld zien:

bedragen x € 1.000

Programma	2023	2024	2025	2026
P05 Ondernemen en bedrijvigheid	2	2	2	2
P13 Financiering / Alg. dekkingsmiddelen	-52	-75	-107	-127
Totaal	-50	-73	-105	-125

Het betreffen hier voornamelijk de baten vanuit dividend opbrengsten en het saldo van de rente lasten (zie hiervoor het rente overzicht bij de paragraaf financiering en treasury).

2.11 Totaaloverzicht investeringsplan

Het meerjarig investeringsplan 2022-2026 is opgenomen op de navolgende pagina's. De voorstellen van de najaarsnota 2022 zijn in het plan verwerkt.

Omschrijving grootboeknummer	Dekking afschrijving uit reserve / voorziening	U/I	2022	2023	2024	2025	2026
03 Criminaliteitspreventie en - bestrijding							
Auto BOA (PPN 2023)		U	30.000				
04 Havens, vaarten, kaden en sluizen							
Nutvoorzieningen haven		U	37.244				
04 Openbare verlichting							
Renovatie straatverlichting in 2022 (2018-2021)	Openbare verlichting	U	184.000				
Renovatie straatverlichting 2023	Openbare verlichting	U		46.000			
Renovatie straatverlichting 2024	Openbare verlichting	U			46.000		
04 Veerdiensten							
Aanpassen steiger veerdienst ivm elektr. varen		U	225.000				
Aanpassen steiger veerdienst ivm elektr. varen		I	-200.000				
Aanlegsteiger Waterbus		U		300.000			
Aanlegsteiger Waterbus		I		-200.000			
04 Verkeersvoorzieningen							
Verb. toegang station centrum Merwedelingel.		U		50.000			
Uitbreiding fietsparkeren Merwedelingelijn		U	181.907				
Uitbreiding fietsparkeren Merwedelingelijn		I	-180.000				
04 Waterlossingen en sloten							
(2017) Aanvullende maatregelen wateroverlast	Aanpak wateroverlast	U	249.088				
04 Wegen, straten en pleinen							
PROJ Asfalteren Spoorweg/Binnendams	Wegen	U		162.466			
(2021) Reconstructie Spindermolen	Wegen	U		450.000			
(2022) Asfalt	Wegen	U	220.000				
(2022) Elementen	Wegen	U	146.000				
(2022) Planmatig onderhoud bruggen		U	35.000				
Verbet. verkeersv. spoorwago. Giessenzoom		U	12.822				
Vorbereidingskr. reconstructie Spindermolen	Wegen	U	25.000				
Verb. verkeerssit. Nieuweweg-Nrd aank. grond		U	200.000				
Verb. verkeerssit. Nieuweweg-Noord	Ruimtelijke ontwikkelingen	U		2.500.000			
Herinrichting Buitendams fase 1	Wegen	U	25.000	775.000			
Herinrichting Buitendams fase 2	Wegen	U			800.000		
Aanpassen spoorwegovergang Binnendams		U		1.000.000			
Planmatig onderhoud bruggen 2023		U		35.000			
(2023) Asfalt	Wegen	U		220.000			
(2023) Elementen	Wegen	U		146.000			
Dijkverbreding en ontwikkeling de Rokerij		U		25.000			
Verbreding en herinrichting Spoorweg		U		1.190.000			
Planmatig onderhoud bruggen 2024		U			35.000		
(2024) Asfalt	Wegen	U			220.000		
(2024) Elementen	Wegen	U			146.000		
IJzergieterij, herinrichting kruising	Ruimtelijke ontwikkelingen	U		500.000			
IJzergieterij, kwaliteit openb ruimte Waterfront	Ruimtelijke ontwikkelingen	U	50.000	200.000			
Reconstructie Hakgriend en Wilgenhout	Wegen	U	168.949	550.000			
Elementen Bellefleur, Talmastraat, Schapedrift	Wegen	U	24.193				
Inrichten parkeren Tielensweer	Wegen	U	45.000				
Uitkomsten visuele inspectie 2021	Wegen	U	146.708				
Inrichten depot Rijshaak		U		60.000			
Reconstructie 't Laantje (PPN 2023)	Wegen	U	170.000	150.000			
Brug Marsstraat (PPN 2023)		U	200.000	100.000			
07 Speelplaatsen							
Speelplaatsenplan 2021 - T00186	Speelplaatsen	U	120.228				
(2022) Speelplaatsenplan	Speelplaatsen	U		90.000			
(2023) Speelplaatsenplan	Speelplaatsen	U		90.000			
(2024) Speelplaatsenplan		U			90.000		
(2025) Speelplaatsenplan						90.000	
07 Sportvelden							
Onderhoud voetbalveld 5		U		72.500			
07 Zwembad De Duikelaar							
Verwarmingsinstallatie zwembad		U		185.000			
08 Sporthal Wielewaal							
Schrobschuurmachine sporthal (PPN 2023)		U	13.000				
10 Begraafplaatsen							
(2018) Uitbr. herinr.begraafplaats Spindermolen		U	235.000	292.349			
Ruimen delen begraafplaats Tiendweg - Verzamelgraf	Begraafplaatsen	U	32.500	112.700			
Subtotaal			2.396.639	9.102.015	1.337.000	90.000	0

Omschrijving grootboeknummer	Dekking afschrijving uit reserve / voorziening	U/I	2022	2023	2024	2025	2026	
Subtotaal			2.396.639	9.102.015	1.337.000	90.000	0	
10 Gemeentereiniging								
Plaatsen ondergrondse containers	Voorziening afval	U	20.000					
10 Pompen en riolen								
PROJ Riolering ZW hoek Boven Hardinxveld	Voorziening Riolering	U	60.316					
Rioleringsbeheerplan 2021 - T00216	Voorziening Riolering	U		500.000				
(2022) Vervanging/reparatie riolering	Voorziening Riolering	U	100.000					
(2022) Rioleringsbeheerplan	Voorziening Riolering	U		500.000				
(2023) Vervanging/reparatie riolering	Voorziening Riolering	U		100.000				
(2023) Rioleringsbeheerplan	Voorziening Riolering	U			500.000			
(2024) Vervanging/reparatie riolering	Voorziening Riolering	U			100.000			
(2024) Rioleringsbeheerplan	Voorziening Riolering	U				500.000		
(2025) Vervanging / reparatie riolering	Voorziening Riolering	U				100.000		
Spoorweg hwa riool aanpassen overstort	Voorziening Riolering	U	272.564					
Aanleg extra overstort (2021)	Voorziening Riolering	U	123.045					
Aanbrengen goten 1 of meer straten (2021)	Voorziening Riolering	U		200.000				
Aanbrengen goot in pr. Bernahrdstraat	Voorziening Riolering	U	75.000					
Hakgriend e.o. (2021)	Voorziening Riolering	U	164.772					
Vervanging (deel) riolering Tonneband	Voorziening Riolering	U		75.000				
Uitkomsten Rioolinspecties 2021	Voorziening Riolering	U		200.000				
Vervangen duiker onder Kievit (PPN 2023)	Voorziening Riolering	U			30.000			
14 Overhead								
Valbeveiliging gemeentehuis		U		30.000				
Heftruck en lader Komatsu - T00175		U			25.000			
Kolkenzuiger 2017 - T00176		U		35.000				
Vervanging MAN BX-FP-58 - T00178		U				121.080		
Vervanging autolaadkraan BX-FP-58 - T00179		U				29.000		
John Deere kooimaaiër - T00181		U				82.500		
Vervanging VW transporter 7-VVP-49 - T00194		U				50.000		
Vervanging VW transporter 6-VPX-86 - T00195		U				55.000		
Vervanging materiaalanhanger 2011 - T00198 -> naar 20		U						
Vervangen tractor John Deere 6230		U			72.000			
Uitvoering motie "Meer bankjes in ons dorp"		U	35.000					
Energiebesparende maatregelen Gemeentewerf	Duurzaamheid	U	55.000					
Camera's raadzaal		U	6.944					
			S	3.309.280	10.742.015	2.064.000	1.027.580	0

2.12 Verkorte balans/overzicht financiering

Activa	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
(im) Materiële vaste activa	47.715	49.985	52.397	52.855	52.181	50.621
Financiële vaste activa: Kapitaalverstrekkingen	822	822	822	822	822	822
Financiële vaste activa: Leningen	37	37	37	37	37	37
Financiële vaste activa: Uitzettingen > 1 jaar		0	0	0	0	0
Totaal Vaste Activa	48.574	50.844	53.256	53.714	53.041	51.481
Vorraden: Onderhanden werk & Overige grond- en hulpstoffen	2.965	7.090	8.607	8.939	6.615	4.363
Vorraden: Gereed product en handelsgoederen & vooruitbetalingen	0	0	0	0	0	0
Uitzettingen <1 jaar	3.994	3.994	3.994	3.994	3.994	3.994
Liquide middelen	170	0	0	0	0	0
Overlopende activa	15.792	10.292	10.292	10.292	10.292	10.292
Totaal Vlottende Activa	22.921	21.375	22.892	23.224	20.901	18.649
Totaal Activa	71.496	72.219	76.148	76.938	73.942	70.129
Passiva	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
Eigen vermogen	34.122	29.741	29.096	29.154	29.331	29.358
Voorzieningen	6.921	6.364	6.593	6.900	7.238	7.215
Vaste schuld	18.360	26.375	28.390	25.680	22.970	20.360
Totaal Vaste Passiva	59.403	62.480	64.079	61.734	59.539	56.934
Vlottende schuld	6.316	3.963	6.292	9.427	8.626	7.419
Overlopende passiva	5.777	5.777	5.777	5.777	5.777	5.777
Totaal Vlottende Passiva	12.092	9.740	12.069	15.204	14.403	13.196
Totaal Passiva	71.496	72.219	76.148	76.938	73.942	70.129

2.13 Kasstroomoverzicht

	MJB2023	JAAR 2023
		x € 1.000
RESULTAAT		246
<i>Afschrijvingen</i>		
Afschrijvingen immateriële vaste activa	67	
Afschrijvingen materiële vaste activa - economisch nut	860	
Afschrijvingen materiële vaste activa - economisch nut heffing	381	
Afschrijvingen materiële vaste activa - maatschappelijk nut	576	
<i>Totaal afschrijvingen</i>		1.884
<i>Reserves/voorzieningen</i>		
Toename reserves/voorzieningen	1.316	
Afname reserves/voorzieningen	-1.731	
<i>Totaal mutaties reserves</i>		-416
KASSTROOM		1.715
<i>Bougrondexploitaties (inclusief faciliterend deel)</i>		
Toename voorraad bouwgrond	-3.351	
Afname voorraad bouwgrond	127	
<i>Totaal mutatie bouwgrondexploitaties</i>		-3.225
<i>Werkkapitaal</i>		
Mutaties vlottende activa	0	
Mutaties vlottende passiva	0	
<i>Totaal mutatie werk kapitaal</i>		0
KASSTROOM VOOR INVESTERINGEN ACTIVA		-1.510
<i>Netto-investeringen vaste activa</i>		
Toename immateriële vaste activa	0	
Investeringen materiële vaste activa - economisch nut	515	
Investeringen materiële vaste activa - economisch nut heffing	800	
Investeringen materiële vaste activa - maatschappelijk nut	3.797	
Fasering	-815	
		4.297
OVERSCHOT AAN LIQUIDE MIDDELEN		2.787
<u>Dit is als volgt aangewend:</u>		
<i>Leningen u/g (Financiele vaste activa)</i>		
Aflossingen/afschrijvingen financiële vaste activa		
Verstreckte financiële vaste activa	0	
		0
<i>Leningen o/g</i>		
Opgenomen langlopende leningen	-5.000	
Aflossingen langlopende leningen	2.985	
		-2.015
<i>Liquide middelen</i>		4.802
		2.787

Kasstroomoverzicht t.b.v. investeringsplanning

	(x € 1.000)			
	<u>2023</u>	<u>2024</u>	<u>2025</u>	<u>2026</u>
RESULTAAT	246	199	918	-2.061
<i>Afschrijvingen</i>				
Afschrijvingen immateriële vaste activa	67	70	72	75
Afschrijvingen materiële vaste activa - economisch nut	860	874	853	860
Afschrijvingen materiële vaste activa - economisch nut heffing	381	401	409	433
Afschrijvingen materiële vaste activa - maatschappelijk nut	576	742	767	763
<i>Totaal afschrijvingen</i>	1.884	2.087	2.102	2.132
<i>Reserves/voorzieningen</i>				
Toename reserves/voorzieningen	1.316	1.559	1.450	1.279
Afname reserves/voorzieningen	-1.731	-1.194	-935	-1.274
<i>Totaal mutaties reserves/voorzieningen</i>	-416	365	515	5
KASSTROOM	1.715	2.651	3.535	75
<i>Werkkapitaal</i>				
Mutaties vlottende activa	0	0	0	0
Mutaties vlottende passiva	0	0	0	0
<i>Totaal mutatie werkkapitaal</i>	0	0	0	0
KASSTROOM VOOR INVESTERINGEN ACTIVA	<u>1.715</u>	<u>2.651</u>	<u>3.535</u>	<u>75</u>
INVESTERINGSRUIMTE O.B.V. FIN. VISIE EN RENTEBELEID (40% VV)	2.858	4.418	5.892	125
<i>Netto-investeringen vaste activa</i>				
Toename immateriële vaste activa	0	0	0	0
Investeringen materiële vaste activa - economisch nut	515	162	90	0
Investeringen materiële vaste activa - economisch nut heffing	800	630	600	0
Investeringen materiële vaste activa - maatschappelijk nut	3.797	1.247	0	0
Doorschuiven van 2022 naar 2023 op basis van NJN 2022	5.630	25	338	0
Fasering investeringen	-6.445	4.297	2.544	1.429
Fasering investeringen		-3.816	-2.143	-857
<i>Totaal investeringen (i)MVA</i>	4.297	2.544	1.429	572
VERSCHIL INVESTERINGSRUIMTE VERSUS INVESTERINGEN	<u>-1.438</u>	<u>1.874</u>	<u>4.463</u>	<u>-446</u>

* In bovenstaand overzicht is nog geen rekening gehouden met winsten vanuit de grondexploitatie.

2.14 Overzicht van reserves en voorzieningen

Naam/omschrijving	31-12-22	2023	2023	2023	31-12-23
Reserves		toevoeging	onttrekking	onttr.kap.lstr	
Algemene reserve	9.942.689	0	-140.817	0	9.801.872
Totaal algemene reserve	9.942.689	0	-140.817	0	9.801.872
Bestemmingsreserve					
Eigen Risico Soc. Verz. Wetten	83.128	36.000	-31.000	0	88.128
Sociaal domein	1.432.830	0	-195.000	0	1.237.830
Openbare verlichting	261.839	64.400	-6.500	-64.875	254.864
Wegen	3.284.537	422.000	0	-325.523	3.381.014
Compensatie rente wegenonderh	282.205	0	-30.461	0	251.744
Scholenbouw c.a.	897.712	60.000	0	-30.328	927.384
Waterbeheerplan	979.148	90.000	-217.034	-3.388	848.726
Voorzieningenniveau B- H'veld	126.895	0	0	-11.152	115.743
Aanpak wateroverlast	764.369	0	0	-39.151	725.218
Begraafplaatsen	98.662	18.000	0	-3.908	112.754
Bouwgrondexploitaties	2.009.745	0	0	0	2.009.745
Sociale woningbouw	123.500	0	0	0	123.500
Kazerne Rijnstraat 1C	48.600	0	-16.200	0	32.400
Individuele trajecten	116.209	60.000	0	0	176.209
Werkplaats	1.341.000	0	0	-25.959	1.315.041
Verkeersveiligheid	473.323	60.000	-100.000	0	433.323
Speelplaatsen	437.372	58.000	0	-64.394	430.978
Duurzaamheid Vastgoed	2.765.161	0	0	-2.750	2.762.411
Ruimtelijke ontwikkelingen	3.250.000	0	0	-62.500	3.187.500
Budgetoverheveling	235.661	0	-97.692	0	137.969
Sportvelden	786.045	0	0	-44.173	741.872
Totaal bestemmingsreserve	19.797.941	868.400	-693.887	-678.101	19.294.353

Totaal reserve	29.740.630	868.400	-834.704	-678.101	29.096.225
-----------------------	-------------------	----------------	-----------------	-----------------	-------------------

Naam/omschrijving	31-12-22	2023	2023	2023	31-12-23
Voorzieningen		toevoeging	onttrekking	onttr.kap.lstr	
Voor van derden verkregen middelen met een specifiek bestedingsdoel					
4. Riolering	5.555.565	179.364	0	0	5.734.929
5. Reiniging	29.950	0	0	0	29.950
Voor risico's en verplichtingen					
1. Pensioenverplichtingen	655.179	0	-7.260	0	647.919
2. Bijdrage civiele werken uit actieve grondexploitatie	0	0	0	0	0
Onderhoudsegalisatievoorzieningen					
3. Onderhoud gebouwen	123.382	267.892	-211.297	0	179.977
Totaal voorzieningen	6.364.076	447.256	-218.557	0	6.592.775

Naam/omschrijving	31-12-23	2024	2024	2024	31-12-24
Reserves		toevoeging	onttrekking	ontr.kap.lstr	
Algemene reserve	9.801.872			0	9.801.872
Totaal algemene reserve	9.801.872	0	0	0	9.801.872
Bestemmingsreserve					
Eigen Risico Soc. Verz. Wetten	88.128	36.000	-31.000	0	93.128
Sociaal domein	1.237.830	254.000	0	0	1.491.830
Openbare verlichting	254.864	64.400	-6.500	-67.942	244.822
Wegen	3.381.014	452.000	0	-382.622	3.450.392
Compensatie rente wegonderh	251.744	0	-26.559	0	225.185
Scholenbouw c.a.	927.384	70.000	-1	-30.239	967.144
Waterbeheerplan	848.726	90.000	-217.034	-3.388	718.304
Voorzieningenniveau B- H'veld	115.743	0	0	-11.263	104.480
Aanpak wateroverlast	725.218	0	0	-40.588	684.630
Begraafplaatsen	112.754	18.000	0	-6.887	123.867
Bouwgrondexploitaties	2.009.745	0	0	0	2.009.745
Sociale woningbouw	123.500	0	0	0	123.500
Kazeme Rijnstraat 1C	32.400	0	-16.200	0	16.200
Individuele trajecten	176.209	60.000	0	0	236.209
Werkplaats	1.315.041	0	0	-26.932	1.288.109
Verkeersveiligheid	433.323	25.000	-15.000	0	443.323
Speelplaatsen	430.978	58.000	0	-59.721	429.257
Duurzaamheid Vastgoed	2.762.411	0	0	-2.750	2.759.661
Ruimtelijke ontwikkelingen	3.187.500	0	0	-81.250	3.106.250
Budgetoverheveling	137.969	0	0	0	137.969
Sportvelden	741.872	0	0	-44.173	697.699
Totaal bestemmingsreserve	19.294.353	1.127.400	-312.294	-757.755	19.351.704

Totaal reserve	29.096.225	1.127.400	-312.294	-757.755	29.153.576
-----------------------	-------------------	------------------	-----------------	-----------------	-------------------

Naam/omschrijving	31-12-23	2024	2024	2024	31-12-24
Voorzieningen		toevoeging	onttrekking	ontr.kap.lstr	
Voor van derden verkregen middelen met een specifiek bestedingsdoel					
4. Riolering	5.734.929	150.082	0	0	5.885.011
5. Reiniging	29.950	13.561	0	0	43.511
Voor risico's en verplichtingen					
1. Pensioenverplichtingen	647.919	0	-7.260	0	640.659
2. Bijdrage civiele werken uit actieve grondexploitatie	0	0	0	0	0
Onderhoudsegalisatievoorzieningen					
3. Onderhoud gebouwen	179.977	267.892	-116.789	0	331.080
Totaal voorzieningen	6.592.775	431.535	-124.049	0	6.900.261

Naam/omschrijving	31-12-24	2025	2025	2025	31-12-25
Reserves		toevoeging	onttrekking	ontr.kap.lstr	
Algemene reserve	9.801.872	0	0	0	9.801.872
Totaal algemene reserve	9.801.872	0	0	0	9.801.872
<u>Bestemmingsreserve</u>					
Eigen Risico Soc. Verz. Wetten	93.128	36.000	-31.000	0	98.128
Sociaal domein	1.491.830	157.000	0	0	1.648.830
Openbare verlichting	244.822	64.400	-6.500	-71.009	231.713
Wegen	3.450.392	455.000	0	-406.831	3.498.561
Compensatie rente wegenonderh	225.185	0	-14.964	0	210.221
Scholenbouw c.a.	967.144	90.976	0	-30.142	1.027.978
Waterbeheerplan	718.304	90.000	0	-3.388	804.916
Voorzieningenniveau B- H'veld	104.480	0	0	-11.376	93.104
Aanpak wateroverlast	684.630	0	0	-42.086	642.544
Begraafplaatsen	123.867	18.000	0	-6.926	134.941
Bouwgrondexploitaties	2.009.745	0	0	0	2.009.745
Sociale woningbouw	123.500	0	0	0	123.500
Kazeme Rijnstraat 1C	16.200	0	-16.200	0	0
Individuele trajecten	236.209	60.000	0	0	296.209
Werkplaats	1.288.109	0	0	-27.942	1.260.167
Verkeersveiligheid	443.323	10.000	0	0	453.323
Speelplaatsen	429.257	58.000	0	-65.721	421.536
Duurzaamheid Vastgoed	2.759.661	0	0	-2.750	2.756.911
Ruimtelijke ontwikkelingen	3.106.250	0	0	-81.250	3.025.000
Budgetoverheveling	137.969	0	0	0	137.969
Sportvelden	697.699	0	0	-44.173	653.526
Totaal bestemmingsreserve	19.351.704	1.039.376	-68.664	-793.594	19.528.822

Totaal reserve	29.153.576	1.039.376	-68.664	-793.594	29.330.694
-----------------------	-------------------	------------------	----------------	-----------------	-------------------

Naam/omschrijving	31-12-24	2025	2025	2025	31-12-25
Voorzieningen		toevoeging	onttrekking	ontr.kap.lstr	
<u>Voor van derden verkregen middelen met een specifiek bestedingsdoel</u>					
4. Riolering	5.885.011	128.801	0	0	6.013.812
5. Reiniging	43.511	14.059	0	0	57.570
<u>Voor risico's en verplichtingen</u>					
1. Pensioenverplichtingen	640.659	0	-7.260	0	633.399
2. Bijdrage civiele werken uit actieve grondexploitatie	0	0	0	0	0
<u>Onderhoudsegalisatievoorzieningen</u>					
3. Onderhoud gebouwen	331.080	267.892	-65.785	0	533.187
Totaal voorzieningen	6.900.261	410.752	-73.045	0	7.237.968

Naam/omschrijving	2025	2026	2026	2026	2025
Reserves	31-12-25	toevoeging	onttrekking	ontr.kap.lstr	31-12-26
Algemene reserve	9.801.872	0	0	0	9.801.872
Totaal algemene reserve	9.801.872	0	0	0	9.801.872
Bestemmingsreserve					
Eigen Risico Soc. Verz. Wetten	98.128	36.000	-31.000	0	103.128
Sociaal domein	1.648.830	0	0	0	1.648.830
Openbare verlichting	231.713	64.400	-6.500	-71.009	218.604
Wegen	3.498.561	455.000	0	-406.831	3.546.730
Compensatie rente wegenonderh	210.221	0	-14.964	0	195.257
Scholenbouw c.a.	1.027.978	90.976	0	-30.040	1.088.914
Waterbeheerplan	804.916	90.000	0	-3.388	891.528
Voorzieningenniveau B- H'veld	93.104	0	0	-11.490	81.614
Aanpak wateroverlast	642.544	0	0	-43.645	598.899
Begraafplaatsen	134.941	18.000	0	-6.964	145.977
Bouwgrondexploitaties	2.009.745	0	0	0	2.009.745
Sociale woningbouw	123.500	0	0	0	123.500
Kazeme Rijnstraat 1C	0	0	0	0	0
Individuele trajecten	296.209	60.000	0	0	356.209
Werkplaats	1.260.167	0	0	-28.990	1.231.177
Verkeersveiligheid	453.323	10.000	0	0	463.323
Speelplaatsen	421.536	58.000	0	-71.721	407.815
Duurzaamheid Vastgoed	2.756.911	0	0	-2.750	2.754.161
Ruimtelijke ontwikkelingen	3.025.000	0	0	-81.250	2.943.750
Budgetoverheveling	137.969	0	0	0	137.969
Sportvelden	653.526	0	0	-44.173	609.353
Totaal bestemmingsreserve	19.528.822	882.376	-52.464	-802.251	19.556.483

Totaal reserve	29.330.694	882.376	-52.464	-802.251	29.358.355
-----------------------	-------------------	----------------	----------------	-----------------	-------------------

Naam/omschrijving	2025	2026	2026	2026	2025
Voorzieningen	31-12-25	toevoeging	onttrekking	ontr.kap.lstr	31-12-25
Voor van derden verkregen middelen met een specifiek bestedingsdoel					
4. Riolering	6.013.812	114.925	0	0	6.128.737
5. Reiniging	57.570	39.073	0	0	96.643
Voor risico's en verplichtingen					
1. Pensioenverplichtingen	633.399	0	-7.260	0	626.139
2. Bijdrage civiele werken uit actieve grondexploitatie	0	0	0	0	0
Onderhoudsegalisatievoorzieningen					
3. Onderhoud gebouwen	533.187	267.892	-412.468	0	388.611
Totaal voorzieningen	7.237.968	421.890	-419.728	0	7.240.130

2.15 Taakveldmatrix

Door middel van bijgevoegde taakveldenmatrix kan aansluiting worden gevonden tussen de cijfers uit de programmabegroting en de taakvelden.

Omschrijving Programma	Taakveld
P01 Bestuur	0.1 Bestuur 0.10 Mutaties reserves 0.4 Overhead
P02 Leven, reizen en documenten	0.2 Burgerzaken
P03 Openbare orde en veiligheid	0.10 Mutaties reserves 1.1 Crisisbeheersing en Brandweer 1.2 Openbare orde en Veiligheid
P04 Verkeer en vervoer	0.10 Mutaties reserves 2.1 Verkeer en vervoer 2.4 Economische Havens en waterwegen 2.5 Openbaar vervoer 5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie
P05 Ondernemen en bedrijvigheid	0.10 Mutaties reserves 0.5 Treasury 3.1 Economische ontwikkeling 3.3 Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen
P06 Scholing	0.10 Mutaties reserves 4.1 Openbaar basisonderwijs 4.2 Onderwijshuisvesting 4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken
P07 Samenleven	0.10 Mutaties reserves 5.1 Sportbeleid en activering 5.2 Sportaccommodaties 5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie 5.4 Musea 5.6 Media 5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie
P08 Werk en inkomen	6.3 Inkomensregelingen 6.4 Begeleide participatie

Omschrijving Programma	Taakveld
P09 Zorg en welzijn	0.10 Mutaties reserves 1.2 Openbare orde en Veiligheid 4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie 6.2 Wijkteams 6.3 Inkomensregelingen 6.6 Maatwerk-voorzieningen (WMO) 6.71a Hulp bij het huishouden (WMO) 6.71b Begeleiding (WMO) 6.71c Dagbesteding (WMO) 6.71d Overige maatwerkarrangementen (WMO) 6.72a Jeugdhulp begeleiding 6.72b Jeugdhulp behandeling 6.72c Jeugdhulp dagbesteding 6.72d Jeugdhulp zonder verblijf overig 6.73a Pleegzorg 6.73b Gezinsgericht 6.73c Jeugdhulp met verblijf overig 6.74a Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf 6.74b Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf 6.74c Gesloten plaatsing 6.81a Beschermd wonen (WMO) 6.81b Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO) 7.1 Volksgezondheid
P10 Gezondheid en milieu	0.10 Mutaties reserves 7.2 Riolering 7.3 Afval 7.4 Milieubeheer 7.5 Begraafplaatsen
P11 Bouwen, wonen en gebruiken	0.10 Mutaties reserves 8.1 Ruimtelijke Ordening 8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen) 8.3 Wonen en bouwen
P12 Woonomgeving	0.10 Mutaties reserves 5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie
P13 Financiering / Alg. dekkingsmiddelen	0.10 Mutaties reserves 0.5 Treasury 0.61 OZB woningen 0.62 OZB niet-woningen 0.64 Belastingen Overig 0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds 2.1 Verkeer en vervoer 0.8 Overige baten en lasten
P14 Bedrijfsvoering (kostenplaatsen)	0.10 Mutaties reserves 0.4 Overhead

